LAURA BUHAGIUC ILEANA COJOCARU

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasa a VII-a

Editura Taida
Succesul tău începe cu noi!

ILEANA COJOCARU LAURA BUHACIUC

ELENA BUTNARU

LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasa a VII-a

EDIŢIA a V-a

Prezenta lucrare este elaborată în conformitate cu programa şcolară actuală de limba şi literatura română şi este avizată de comisia Naţională de Limba şi Literatura română din Ministerul Educaţiei şi Cercetării cu nr. 32785/8.07.2002 pentru utilizare în clasă şi pregătirea suplimentară a elevilor.

EDITURA TAIDA Iaşi
Str. Vasile Lupu, nr. 70-74, bl. P3, sc. 3, et. 3, ap. 12, Iaşi - 700309
Tel/fax : *0232.270250; 0232.270260; 0332.496194;*
Gsm. *0744.320323*
office@edituratаida.ro; edituratаidaiasi@yahoo.com
www.edituratаida.ro; www.eduzone.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ. Clasa a VII-a
Ileana Cojocaru, Laura Buhaciuc, Elena Butnaru /
Iaşi: Taida
p. 206; cm. 14 x 20,5 – (Didactica)

Bibliografie

ISBN 978-973-7669-07-0

811.135.1(075.33)
821.135.1.09(075.33)

© Editura TAIDA
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Taida. Nicio parte a acestei cărţi nu poate fi retipărită, reprodusă sau utilizată în orice alt fel inclusive prin fotocopiere sau în formă electronică fără avizul prealabil în scris al editurii.

CUPRINS

	Enun-țuri	Răspun-suri
Argument	5	
Partea I – ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ		
Capitolul I **Discursul**	7	149
Capitolul al II-lea **Vocabularul**	9	151
Capitolul al III-lea **Fonetica**	16	155
Capitolul al IV-lea **Verbul**	18	156
Capitolul al V-lea **Substantivul**	28	161
Capitolul al VI-lea **Pronumele**	32	163
Capitolul al VII-lea **Numeralul**	46	168
Capitolul al VIII-lea **Adjectivul**	50	170
Capitolul al IX-lea **Adverbul**	56	172
Capitolul al X-lea **Prepoziția și conjuncția**	63	175
Capitolul al XI-lea **Interjecția**	68	177
Capitolul al XII-lea **Predicatul**	74	179
Capitolul al XIII-lea **Subiectul**	78	179
Capitolul al XIV-lea **Atributul**	81	180
Capitolul al XV-lea **Complementul**	89	183
Partea a II-a – NOȚIUNI DE TEORIE LITERARĂ		
Capitolul I **Figuri de stil**	102	188
Capitolul al II-lea **Noțiuni de versificație**	105	189
Capitolul al III-lea **Genuri și specii literare**		
A. Genul epic	109	190
Balada cultă	112	191
Nuvela	117	192
Poemul eroic	122	193
Proverbul	125	193
B. Genul liric	126	193
Oda	129	194
Psalmul	131	195
Imnul	133	195

Scanned with OKEN Scanner

Partea a III-a
Propuneri de teste pentru lucrări scrise semestriale 135 196
Concursul de limba şi literatura română „Mihai Eminescu..... 139 197
Lectură suplimentară pentru clasa a VII-a 202
Bibliografie 203

Scanned with OKEN Scanner

ARGUMENT

Prezenta lucrare intenționează să fie o sinteză a cunoștințelor de limba și literatura română acumulate în anii de gimnaziu, oferind, într-o formă originală, (prin breviare), și unele soluții pentru receptarea și aplicarea acestor cunoștințe, în exerciții și teste cu caracter practic – aplicativ.

Această inițiativă pornește de la faptul că elevii trebuie să conștientizeze cât de necesară este o pregătire serioasă și sistematică, încă din clasa a VII-a, în vederea susținerii cu succes a testărilor naționale de la finele clasei a VIII-a, pentru continuarea studiilor corespunzătoare opțiunilor și pretențiilor lor și ale părinților.

Respectând *„Programa școlară de limba și literatura română pentru clasa a VII-a“* și *„Programa pentru testarea națională la disciplina limba și literatura română din 2005“*, cartea are trei părți: **I.** Elemente de limba română; **II.** Noțiuni de teorie literară și **III.** Propuneri de teste pentru teze și subiecte date la olimpiadele școlare, faza județeană.

Separația dintre problemele de limbă și cele de literatură, făcută din motive strict teoretice, este pur formală, exercițiile și testele vizând capacitatea elevilor de receptare a mesajului scris, de exprimare scrisă, elementele de construcție a comunicării, conform principiului abordării limbii din perspectivă comunicativ – funcțională.

Având în vedere dificultățile întâmpinate de elevi în exprimarea orală și scrisă, am înmulțit și diversificat exercițiile care vizează îmbogățirea vocabularului și problemele de ortografie și punctuație.

Scanned with OKEN Scanner

În capitolele destinate morfosintaxei, ponderea au constituit-o exercițiile de recunoaștere, grupare și diferențiere, dar și exercițiile cu caracter creator (de exemplificare, de modificare, de completare, de alcătuire și de creație). Se propun câte două teste sumative pentru fiecare semestru.

Pentru corelarea cunoștințelor de limbă cu cele de teorie literară, au fost propuse exerciții de recunoaștere a valorilor stilistice ale unor părți de vorbire și de propoziție, precum și compuneri gramaticale.

Compunerile după texte literare, cunoscute sau la prima vedere, urmăresc formarea unor abilități de receptare a textelor literare, de încadrare a acestora la genul și specia literară corespunzătoare, de caracterizare a personajelor, de explicare a titlului etc., cerințe prevăzute de *Programa pentru testarea națională*. Nu este neglijată nici latura formativă: compozițiile cu caracter creator, pornind sau nu de la un text literar, atât de necesare pentru olimpiade și concursuri școlare.

În speranța că această lucrare va răspunde unor necesități reale ale profesorilor și elevilor, vă dorim succes!

Autorii

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA I
ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

CAPITOLUL I – DISCURSUL, RELAȚIA TEXT, FRAZĂ, PROPOZIȚIE, CUVÂNT

Mijlocul cel mai important de comunicare între oameni este limba.

Cuvântul este materialul de construcție a limbii. Cu studiul cuvintelor se ocupă **vocabularul**.

În comunicare, unele cuvinte (**părți de vorbire**) își schimbă forma, sunt *flexibile*: substantivul, articolul, adjectivul, numeralul, pronumele, verbul, iar altele rămân neschimbate, sunt *neflexibile*: adverbul, prepoziția, conjuncția și interjecția. Cu studiul părților de vorbire se ocupă **morfologia**.

Pentru a exprima idei, sentimente, părțile de vorbire intră în anumite raporturi, îndeplinind *funcții sintactice* de predicat, subiect, atribut, complement și formează *propoziții*. Cu îmbinarea cuvintelor în propoziții și a propozițiilor în *fraze* se ocupă **sintaxa**.

Mai multe propoziții și fraze tratând un anumit subiect formează un text. *Text* este și un fragment dintr-o operă.

1. Îmbină astfel grupurile de cuvinte de mai jos încât să formeze propoziții și fraze:

a) învățământ, școală, de, elevi, cunoștințe, a oferi, diferite, la, discipline; (*nota 5*)

b) mulțime, soare, de, aer, proaspăt, odihnă, a atrage, mare, turiști, munte, la, și, sau; (*nota 6*)

c) omul, lectură, prin, își, desăvârșește, învață, studiile, cât, trăiește, și. (*nota 7*)

2. Grupează următoarele cuvinte pe părți de vorbire flexibile și neflexibile, precizând felul lor: (*nota 6*)

a) carte, a avea, deștept, al, printre, întrunire, alergare, deci, ale, a vedea, roșu, cinci, voios, acum, încet, ai noștri, ca să, niște, sau, primul, înalt, însă, a trăi, vai, cum, iată, om, astăzi, cei, capăt, mama, de la, a învăța; (*nota 7*)

b) bibliotecă, către, vrei, a construi, dacă, al cincilea, aceea, alor, tramvai, a alerga, rotund, pentru, afară, așadar, imediat, cale, terestru, a înțelege, înțelegere, înțelegător, cu, cele, cincizeci, ele, cucurigu. (*nota 5*)

Scanned with OKEN Scanner

3. Deosebeşte între părţile de vorbire şi părţile de propoziţie. (*nota 6*)

a) „Luând în degetele-i fine o vărguţă albă, subţire ca o igliţă, Domniţa prichindeilor făcu un semn de ameninţare spre pârău."

(Mihail Sadoveanu – **Dumbrava minunată**)

b)„Iar la poala lui cea verde mii de capete pletoase,
Mii de coifuri lucitoare ies din umbra-ntunecoasă."

(Mihai Eminescu – **Scrisoarea III**)

c) „Mihai şi generalii săi se silesc din toate puterile a opri pe fugari, împingându-i spre bătaie, pe unii prin cuvinte, pe alţii cu mâna." (Nicolae Bălcescu – **Românii supt Mihai-Voievod Viteazul**)

4. Subliniază predicatele, încercuieşte elementele de relaţie; desparte textul în propoziţii şi precizează felul lor, după criteriile de clasificare învăţate: (*nota 7*)

a) „– Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vânt,
Cu crengile la pământ?"
„– De ce nu m-aş legăna,
Dacă trece vremea mea!" (Mihai Eminescu – **Ce te legeni**)

b) „Boierii ieşiră mâhniţi; Moţoc rămase.
– Ce-ai rămas? întrebă Lăpuşneanul.
– Doamne! Doamne! zise Moţoc, căzând în genunchi, nu ne pedepsi pre noi după fărădelegile noastre! Adă-ţi aminte că eşti pământean...!" (Costache Negruzzi – **Alexandru Lăpuşneanul**)

c) „Nu e nici pe jumătate folositoare cum e Logica, fiindcă nu dovedeşte nimic, apoi te stârneşte mereu cu câte ceva care n-o să se întâmple niciodată şi te face să crezi lucruri care nu sunt adevărate."

(Oscar Wilde – **Prinţul fericit**)

5. Construieşte câte două propoziţii care să fie: **a)** enunţiative propriu-zise, afirmative, dezvoltate; **b)** enunţiative imperative, negative, dezvoltate; **c)** enunţiative optative, afirmative, simple; **d)** interogative propriu-zise, negative, dezvoltate; **e)** interogative optative, afirmative, dezvoltate. (*nota 8*)

6. Alcătuieşte o compunere de **15** rânduri, în care să foloseşti două moduri de expunere (naraţiunea şi dialogul), iar propoziţiile să fie cât mai diferite după înţeles, după aspect, după scopul comunicării şi după structură. (*nota 9*)

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL II – VOCABULARUL

Fondul lexical principal sau **vocabularul fundamental** cuprinde cuvinte cu o largă întrebuințare în vorbirea curentă, are vechime, stabilitate și capacitatea de a forma derivate, cuvinte compuse, locuțiuni și expresii.

1. Găsește și reține principalele categorii de cuvinte ce fac parte din vocabularul fundamental (consultă *Auxiliarul pentru clasa a VI-a*): **a)** întreprindere, muncă, salariu, vorbă, carte, masă; **b)** mamă, frate, văr; **c)** cap, ureche, nas, mână; **d)** deal, munte, șes, câmpie; **e)** brad, stejar, prun, păr; **f)** a scrie, a vorbi, a produce, a vedea, a căuta, a sfârși; **g)** alb, bun, rotund; **h)** doi, zece, sută; **i)** eu, voi, tu, al meu; **j)** prea, bine, greu, mâine; **k)** cu, de, și, iar, ale. (*nota 6*)

2. Recunoaște cuvintele aparținând vocabularului fundamental: (*nota 6*)

a) „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Țara mea de glorii, țara mea de dor,
Brațele nervoase, arma de tărie
La trecutu-ți mare, mare viitor!
Fiarbă vinu-n cupe, spumege pocalul,
Dacă fiii-ți mândri aste le nutresc;
Căci rămâne stânca, deși moare valul,
Dulce Românie, asta ți-o doresc."

(Mihai Eminescu – **Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie**)

b) „Alerga încet, legănându-se ca o rață. Asuda tare și-și scotea deseori șapca să-și șteargă chelia. Era scurt și gros, cu o burtă din pricina căreia nu-și vedea decât vârful ghetelor. Avea ochi albaștri, dulci, care păreau a zâmbi necontenit; și nasul – cu nările largi, înfundate în păr. Barba-i era castanie, încâlcită, presărată cu câteva smocuri de fire albe, și-i ajungea până la al doilea nasture al tunicii."

(Liviu Rebreanu – **Nuvele**)

3. Alcătuiește șase enunțuri formate numai din cuvinte aparținând vocabularului fundamental. (*nota 8*)

Masa vocabularului cuprinde, între alte cuvinte, arhaisme, regionalisme, neologisme, termeni științifici, tehnici, elemente de jargon și argou. Ea reprezintă aproximativ 90% din vocabular.

Scanned with OKEN Scanner

4. Recunoaşte arhaismele şi regionalismele lexicale, fonetice şi morfologice: (*nota 6*)

a) „În Moldavia, pe vremea aceea, nu se introdusese încă moda mâncărurilor alese… Pânza mesii şi şervetele erau din filaliu, ţesute în casă. Tipsiile pe care aduceau bucatele, talgerele şi păharele erau de argint. Pe lângă părete sta aşezate în rând… şi la spatele fieştecăruia boier dvorea câte o slugă, care dregea."

(Costache Negruzzi – **Alexandru Lăpuşneanul**)

b) „– Ptiu! ucigă-te crucea; da aici ai fost, sfârleaza dracului?…

– Da' neta ai fost? zise ea, scuturându-şi repede de pe cap şi de pe umeri fânul ce se agăţase de ea; am chitit că-i vo boală de jită… Da ghine! 'neata nu te-ai culcat înăuntru? […]

– Da vin îţi pofti? ne întrebă el.

– Deocamdată să ne dai apă răce; suntem înfierbântaţi de drum vinul o să-l cercăm mai pe urmă […]

– Ia cearcă-ţi dinţii în cârja ias' de corn a bunică-ta, fa Axinio…"

(Calistrat Hogaş – **Amintiri dintr-o călătorie**)

5. Folosind un dicţionar al limbii române, explică înţelesul neologismelor: (*nota 5*)

a) „Ploaia tristă şi banală
Ploaia obsedantă,
Ploaia
Care pastişează clima de pe Alpi
Pe Himalaia.
Ploaia cade verticală din cerescul alambic
Şi sfidează paciența trecătorilor:
Pic-pic…" (George Topârceanu – **Romanţă autumnală**)

b) „Ne-aţi venit apoi, drept minte o sticluţă de pomadă,
Cu monoclu-n ochi, drept armă beţişor de promenadă.
Vestejiţi fără de vreme, dar cu creieri de copil,
Drept ştiinţ-având în minte vreun vals de Bal-Mabil,
Iar în schimb cu-averea toată vrun papuc de curtezană…
O, te-admir, progenitură de origine romană!"

(Mihai Eminescu – **Scrisoarea III**)

6. Ca şi arhaismele, regionalismele şi neologismele, cuvintele argotice (folosite de anumite grupuri sociale pentru a nu fi înţelese de

Scanned with OKEN Scanner

ceilalți) și de jargon (introduse de alte limbi pentru a-și etala superioritatea, *cultura*) îndeplinesc un anume rol în textele literare. Recunoaște cuvintele argotice și de jargon și explică rolul lor în textul literar: (*nota 8*)

a) „Pârnaia era plină. Nu mai văzuse ucenicul. Toți zulitorii Bucureștiului, șuți, hoți de cai, trosnitori, carditori, tâlhari de drumul mare, toată crema caramangiilor. Jucau barbut pe șest, înțeleși cu paznicii să le mai treacă timpul…

Cum i-a văzut Gheorghe, s-a înveselit. Îi cunoștea aproape pe toți. Pe unii din ei îi învățase să ciordească." (Eugen Barbu – **Groapa**)

b) „ – Ticălosul! a îndrăznit, mon cher, să-mi deie o palmă!…
– Ce face domnișoara X?
– E morboasă!
– O!… ce aud, îngerul vieții mele e morbos…"

„Sunt paraponisit
Căci mă văd părăsit,
Nemetaburisit
Și nechivernisit…
De n-aș fi pricopsit,
De n-aș fi prahtisit,
Nimic n-aș fi găsit
De pretendarisit."

(Vasile Alecsandri – **Opere**)

Derivarea cu sufixe este cel mai productiv mijloc de îmbogățire a vocabularului. Sunt sufixe ce formează substantive (*sufixe substantivale*): bun*ătate*, înțelep*ciune*; *sufixe adjectivale*: arăm*iu*, prietenes*c*; *sufixe verbale*: a năz*ui*, a miorl*ăi*; *sufixe adverbiale*: voinice*ște*, actual*mente*

7. Deosebește între sufixele lexicale (care formează cuvinte noi) și cele gramaticale (care exprimă categorii gramaticale, precum genul, numărul, modul, timpul etc.): *stăruință, elevă, (a) mărturisi, educație, administrează, înțelegător, cenușăreasă, cârciumar, citiseră, sătean, cântă, (a) căuta, călăuzitor, responsabil, copilaș, bramburească, slăbisem.* (*nota 6*)

8. Clasifică următoarele cuvinte derivate cu sufixe, după cum denumesc: **agentul** (meseria), **însușirea, colectivitatea, instrumentul, modalitatea, noțiuni abstracte, diminutive, augmentative**: *tractorist, mărunțel, storcător, oțelar, tufiș, intelectualitate, lungan, râșniță, țărănește, chiorâș, viteluș, căsoaie, sportiv, siniliu, ușurință, calculator, răutate, scândurică, haiducesc.* (*nota 7*)

Scanned with OKEN Scanner

9. Formează câte patru cuvinte, folosind prefixele: *stră-, ne-, re-, co-,i-, in-, pre-*, arătând sensul pe care îl dau cuvintelor obținute. (*nota 5*)

10. Reamintește-ți regulile ortografierii unor cuvinte formate cu prefixe, alegând varianta corectă: (*nota 6*)

a) înebuni / înnebuni; înota / înnota; înnorat / înorat; înnecat / înecat.

b) îmbuna / înbuna; înpodobit / împodobit; înpădurire /împădurire; inbold / imbold; inposibil / imposibil;

c) desorganiza / dezorganiza; deznodat / desnodat; dezmințire / desmințire; răsbuna / răzbuna.

11. Unele cuvinte din exercițiile precedente sunt formate atât cu sufixe, cât şi cu prefixe, sunt *derivate parasintetice*. Găseşte în fragmentele de mai jos derivate numai cu sufixe şi derivate parasintetice: (*nota 6*)

a) „Codrii uriaşi, ca o mână de vreascuri netrebnice, se zvârcoleau neputincioşi şi țipau de usturime înăduşită. Greierul, cântăreț neobosit al zilelor de vară, amuțise, istovit, sub umbra înălțimii ocrotitoare a ierburilor; veverița pusese frâu neobositei sale zburdălnicii şi cuprinsă, parcă, de neclintirea prefăcută a morții, îşi mistuise ființa sa...

Şi, fiindcă Pisicuța, din iarba înaltă în care stătea înmormântată până la gât, sforăia deznădăjduit, mă dusei s-o dezleg din pripon şi s-o aduc între întărituri." (Calistrat Hogaş – **În munții Neamțului**)

b) „Bătaia cânilor un răstimp lung nu se mai auzi... Dar pe drumul pe care venise ea, deodată răzbătu un țap spăriet, cu cornițele înălțate [...] Cădea tremurând, lunecând pe muşchi de stâncă, se alina, se împrăştia, se liniştea într-o lumină care răsfrângea cerul şi pletele luminoase ale mestecenilor, apoi iar strângea şuvițe şi ieşea lunecând domol pe vale, cu murmur nesfârşit."

(Mihail Sadoveanu – **În Pădurea Petrişorului**)

12. Grupează pe părți de vorbire cuvintele compuse de mai jos, arătând din ce s-au format: Făt-Frumos, ca să, galben-auriu, celălalt, drept-credincios, Curtea de Argeş, pentru că, nouăsprezece, nu-mă-uita, gură-cască, binevoitor, de pe la, mâine-poimâine, tic-tac, pe lângă, douăzeci şi patru, binecuvânta, tropa-tropa, orice, niciunul, târâş-grăpiş, Câmpulung, S.N.C.F.R., O.N.U., BANCOREX, Mediafax, binevoi, totdeauna. (*nota 7*)

Scanned with OKEN Scanner

13. Menționează tipurile compunerii cuvintelor de mai sus (exercițiul **12**). (*nota 6*)

14. Stabilește valorile gramaticale ale cuvintelor subliniate. Integrează-le, apoi, în enunțuri, cu alte valori gramaticale (1-2). (*nota 8*)

a) „**Binele** ades vine pe urmele mâhnirii
Şi o zâmbire **dulce** dup-**un amar** suspin [...]
... **Răul** se face fire, simțirea amorțește
Şi trăiesc în durere ca-n elementul **meu.**"
(Grigore Alexandrescu – **Anul 1840**)

b) „**Un gol** istoric se întinde,
Pe-**aceleaşi** vremuri **mă** găsesc...
Şi simt cum de atâta ploaie
Piloții **grei** se prăbuşesc."
„**Iarna**, de-o vreme, mă duce regretul
Prin crânguri, prin margine de linii ferate...
Trec **singur** spre seară pe ape-**nghețate**
Când fâlfâie, pe lume, **violetul**." (George Bacovia – **Poezii**)

15. Alcătuiește enunțuri în care cuvintele: **ziua**, **scris**, **sine**, **străin**, **larg** să aibă valori gramaticale diferite. (*nota 9*)

16. Alcătuiește familia lexicală a cuvintelor **bun** şi **vis,** folosind derivarea, compunerea şi schimbarea clasei gramaticale (conversiunea). (*nota 6*)

Neologismele sunt principalul mijloc extern de îmbogățire a vocabularului; ele sunt cuvinte mai vechi sau mai noi, pătrunse în limba noastră în urma legăturilor cu alte popoare: turci (baclava, saltea, chiftea, cafea), maghiari (a sudui, talpă, tobă), ruşi (a blagoslovi), francezi (abstract, gentil) etc.

17. În prezent, cele mai multe neologisme cu întrebuințare internațională se scriu şi se pronunță ca-n limba de origine (engleză). Pronunță corect şi reține sensul neologismelor: *binoclu, bleumarin, blue-jeans, crenvurşt, delincvent, grepfruit, mass-media, rugbi, spray.* (*nota 7*)

Scanned with OKEN Scanner

18. Introdu în enunțuri și reține pronunțarea corectă a neologismelor: *bowling, boutique, shop, cow-boy, design, manager, week-end.* (*nota 6*)

19. Formulările pleonastice sunt prezente în vorbirea multor persoane. Caută să le corectezi și să le eviți:

Îți reamintesc iar din nou să te comporți frumos. Repet încă o dată acest lucru. Domnul a făcut un spirit de glumă. Dorim condiții mai optime. Și ei și-au adus aportul la reconstrucția din nou a bisericii. Importăm în țară prea multe produse, în loc să le folosim pe cele autohtone ale noastre. Cursurile de policalificare în mai multe meserii au reînceput iar. Tudor Arghezi și-a făcut debutul cu prima sa poezie „Tatălui meu". Eu te supraapreciez foarte mult. (*nota 5*)

20. Completează spațiile punctate cu unul dintre paronimele: *alienație / alienare, comunicare / comunicație, distinsă / destinsă, diferență / deferență, erupție / irupție, lagună / lacună, manej / menaj, a proveni / a preveni, stringent / astringent, temporal / temporar, transparent / transperant, umeral / umeraș.*

Omul se afla în stare de ... . Civilizația unei țări se cunoaște după căile de ... . Doamna este o persoană foarte ... . E o mare ... între tine și fratele tău. ... Vezuviului a fost neașteptată. Tu ai mari ... în cunoștințe. Mama se ocupă cu ... . Vreau să te ... asupra consecințelor. Gustul lămâii e ... . temperatura a scăzut. Am tras ... la geamuri. Fratele și-a pus hainele pe ... . (*nota 6*)

21. Află câte un sinonim contextual pentru cuvintele subliniate. Alcătuiește apoi câte un enunț cu patru dintre antonimele unora dintre cuvintele subliniate. (*nota 8*)

a) „Cetatea era **mută** și **pustie** ca un mormânt de **urieș**. Nu se auzea decât **murmura** valurilor Nistrului, ce **izbeau regulat stâncoasele** ei coaste, **sure** și goale, și strigătul monoton al **ostașilor de strajă**, carii întru lumina **crepusculului se zăreau** răzimați de lungile lor **lance**."

(Costache Negruzzi – **Alexandru Lăpușneanul**)

b) „**Zadarnică**, o rază **mângâie** prin zăbrele
Amara nostalgie a ***tristei filomele***.
Se-avântă, se hrănește și se strânge
El **împăcat** că-i cântă, privighetoarea **plânge**."

(Tudor Arghezi – **Privighetoarea**)

Scanned with OKEN Scanner

Majoritatea cuvintelor unei limbi au unul (monosemantice) sau mai multe sensuri (polisemantice). Lipsite de înțeles sunt articolele, prepozițiile, conjuncțiile, verbele copulative, auxiliare etc.

22. Având în vedere cele de mai sus, stabilește sensurile cuvântului **balon**. (*nota 6*)

23. Deosebește, între polisemantice și omonime, cuvintele următoare: *mijloc, pană, a deschide, lanț, nod, franc, cupă,* introducându-le în propoziții. (*nota 8*)

Unitățile frazeologice (locuțiuni și expresii) sunt grupuri stabile de cuvinte cu sens unitar și cu valoarea unei părți de vorbire. Sfera locuțiunilor și expresiilor este foarte largă, unele fiind foarte vechi, conținând termeni arhaici, altele actuale (Ex.: *cu anasâna* – forțat; *a face de petrecanie* – a ucide; *a nu avea lescaie* – a fi sărac; *cu toptanul* – mult; *societate civilă, libertate de expresie, analist politic, cronicar dramatic*). Expresiile au o mare putere de sugestie și sunt mult întrebuințate în operele literare.

24. Extrage, din text, locuțiunile și expresiile; explică-le prin câte un sinonim: (*nota 5*)

„Copilul, încălecat pe bățul său, gândește că se află călare pe un cal de cei mai straşnici, pe care aleargă, cu voie bună, şi-l bate cu biciul şi-l struneşte cu tot dinadinsul, şi răcneşte la el din toată inima, de-ți ie auzul; şi de cade jos, crede că l-a trântit calul, şi pe băț îşi descarcă mânia în toată puterea cuvântului [...]

– Încă te uiți la ei bărbate, zicea mama, şi le dai paiele! Aşa-i?... Ha, ha! bine v-au mai făcut, pughibale spurcate ce sunteți!... Iaca, dacă nu v-am săcelat astăzi, faceți otrocol prin cele mâțe şi dați la om ca câinii prin băț. Aşa! d-apoi aveți la ştiință că vă prea întreceți cu dediochiul! Acuş iau varga din coardă şi că croiesc de vă merg petecele!“ (Ion Creangă – **Amintiri din copilărie**)

25. Construiește enunțuri cu fiecare dintre unitățile frazeologice: *a-şi vedea de treabă, a pune burta la cale, a ține hangul, a-i trece prin cap, sub cerul liber, cu mâinile curate, castele în Spania, călcâiul lui Ahile, oul lui Columb.* (*nota 6*)

26. Exemplifică locuțiuni și expresii care conțin cuvântul **a bate**. (*nota 5*)

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL III – FONETICA

1. Grupează cuvintele următoare după cum conțin diftongi, triftongi sau hiat, despărțindu-le în silabe: *femeie, organizație, căprioară, panou, continuu, gimnaziu, licee, lupoaică, poezie, termen, leoaică, iarbă, iernat, real, câmpii, duet, vorbitoare, agreează, zbârnâi, Ploiești, șleau, fierbinte.* (*nota 5*)

2. Reamintește-ți regulile despărțirii cuvintelor în silabe și excepțiile aplicate în cuvintele de mai jos: *cozonac, află, artistic, abrupt, castel, ciorbă, examen, sculptor, nestins, cristal, cadran, castron, sandviș, inapt, dedesubt, untdelemn, astm, arctic, refren, simptom, pasivitate, gândi, cinstit.* (*nota 7*)

3. Subliniază silaba accentuată în cuvintele: *subțire, curent, comentariu, circumferință, bănuitor, preambalat, cafea, papură, douăsprezece, aparență, statistică, destindere, așezământ, eucalipt, înghețată, străveziu, răsfrânge.* (*nota 6*)

4. Menționează care este deosebirea, de înțeles sau gramaticală, la omografele: *colónie, coloníe; móbilă, mobílă; véselă, veselă; ácele, acéle; tórturi, tortúri; cântă, cântă; întârzie, întârzié; snópi, snopí, plánta, plantá; úmbrele, umbréle; cunúnă, cunună.* (*nota 5*)

5. Alege varianta accentuată corect dintre perechile de cuvinte: *carácter / caractér; bólnav / bolnáv; séver / sevér; dúșman /dușmán; fenómen / fenomén; sátiră / satíră; académie / academíe; primăvară / primăvără; letopiseț /letopiséț; prevédere / prevedére; mérgeți / mergéți; súntem / suntém; dúceți-vă /ducéți-vă; áltceva / altcevá; áltfel / altfél; áltundeva / altundevá.* (*nota 6*)

6. Indică forma corectă a cuvintelor: *conclusiv / concluziv; disident / dizident; deslipi / dezlipi; dirigenție / diriginție; dirigenție / deregenție; după aceea / după aceia; egzemă / eczemă; egzamen / examen; erbar / ierbar; iederă /ederă; ieșean / eșan; igrasie / egrasie; aerian / aierian; jigni / jicni; cerșaf / cearceaf; foarfecă / foarfec / foarfece.* (*nota 5*)

7. Cuvintele neologice se scriu corect astfel: *caliu / kaliu; cachi / kaki; chilovat / kilowat; mikrofon / microfon; nevton / newton; opiu / opium; chintal /quintal; iancheu / yankeu; ien / yen; ioga / yoga.* (*nota 6*)

Scanned with OKEN Scanner

8. Scrie corect numele proprii româneşti şi străine:
a) *Gr. Alecsandrescu, V. Alexandri, Al. Ruso, Hajdeu, I. A. Basarabescu; C Negruţi; Al. Macedonschi; Teodor Palade.* **b)** *Uiliam Şecspir, Servantes, Cornei, Şiler, Don Chihote de la Mancea, J. Jac Russo.* (*nota 7*)

9. Scrie corect următoarele denumiri geografice: *Marea neagră, Bicaz-chei, Tuşnad-băi, valea Siretului, valea Prahovei, Hiroşima, Bancoc, Cuveit, Bordo.* (*nota 7*)

EVALUARE
Vocabular, Fonetică

„Să ne împrietenim cu Eminescu sărutându-i versul
iar nu slăvindu-l de neînţeles
căci ce-a fost el, n-a fost eres,
şi sărutare de pământ îi fuse versul.
Să-l punem între vii căci este viu
bolnav de frumuseţea mamei mele
de cerurile numai ce nasc stele
de ierburile ce cuprind nisipul din pustiu.
Să-l întrebăm pe Eminescu dacă doarme bine
în patul inimilor noastre…
… şi dacă mările ne sunt albastre
şi dacă peştii-s umbra stelelor cu coadă
şi dacă inima-i o stea cu coadă –
şi coada umbrei plopilor înalţi
ne-a adunat pe noi, ceilalţi
în jurul verbului curat
rostit de el şi murmurat
de noi, ai lui
de el, al nostru.“ (Nichita Stănescu – **De dragoste**)

1. Prezintă mesajul acestor versuri. (10 p)

2. Selectează cuvintele ce desemnează universul poetic eminescian. (8 p)

3. Ca-n orice text, majoritatea cuvintelor fac parte din vocabularul fundamental. Găseşte patru cuvinte aparţinând masei vocabularului. (8 p)

4. Selectează, din text, un cuvânt derivat parasintetic. (2 p)

90889

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ "GH. ASACHI" IAŞI

Scanned with OKEN Scanner

5. Arată modul de formare a cuvintelor: **frumusețe**, **între vii**, **mele**, **pustiu**, **ceilalți**. (6 p)

6. Formează familia lexicală a cuvântului **pustiu**. (5 p)

7. Care este semnificația cuvântului **verb** în text? (3 p)

8. Cuvintele: **bolnav**, **nasc**, **doarme**, **umbra** sunt folosite cu sens: **a)** propriu, **b)** figurat. (2 p)

9. Alcătuiește un enunț în care cuvântul **stea** să fie folosit cu sens figurat, alături de cuvintele de origine străină: Hollywood și Oscar. (3 p)

10. Numește figura de stil prezentă în sintagma „patul inimilor noastre" și comentează-i semnificația. (10 p)

11. Găsește sinonimele cuvintelor: **a slăvi**, **eres**, **bolnav**. (6 p)

12. Găsește antonimele a patru cuvinte din text. (8 p)

13. Alcătuiește enunțuri pentru a demonstra polisemia cuvântului **umbră** și omonimia lui **vie**. (6 p)

14. Găsește câte două cuvinte, în text, ce conțin diftongi și hiat. (4 p)

15. Accentuează corect cuvântul **bolnav**. (3 p)

16. Desparte în silabe: **dragoste**, **împrietenim**, **neînțeles**, **frumusețea**, **albastru**, **ceilalți**. (6 p)

Pentru aspect, corectitudine, exprimare: (10 p)

CAPITOLUL IV – VERBUL

1. Grupează verbele din textele următoare în predicative și nepredicative (copulative și auxiliare): (*nota 7*)

a) „A doua zi însă a venit părintele pe la noi, s-a înțeles cu tata, m-au luat ei cu binișorul și m-au dus iar la școală. «Că, dă, e păcat să rămâi fără leac de învățătură, zicea părintele... ești acum la ceaslov, și mâine-poimâine ai să treci la psaltire, care este cheia tuturor învățăturilor, mai știi cum vine vremea? poate să te faci popă... Am o singură fată ș-oiu vede eu pe cine mi-oiu alege ginere.»"

(Ion Creangă – **Amintiri din copilărie**)

b) „Nu te-ai priceput!
Zici că de m-ai fi cerut
Mamei tale noră-n casă,
N-aș fi vrut să merg? E, lasă!" (George Coșbuc – **Nu te-ai priceput**)

Scanned with OKEN Scanner

2. Recunoaşte verbele auxiliare şi spune ce mod şi timp compus formează: (*nota 6*)

a) „Da, mult mai bine ar fi fost
Să fi rămas în sat la noi,
De-ai fi avut şi tu vreun rost
De-am fi avut pământ şi boi."
(Şt. O. Iosif – **Adio**)

b) „Nu vor trăi sub cort în fum,
Nu-i vor cerşi copiii-n drum,
Nevasta lui se va-ntrema;
Şi vor avea şi ei ce da
Săracilor de-acum!"
(George Coşbuc – **El-Zorab**)

3. Alcătuieşte câte două enunţuri în care verbul **a fi** să fie copulativ, predicativ şi auxiliar. (*nota 8*)

4. Formează câte un enunţ astfel încât verbele: **a ajunge**, **a ieşi**, **a însemna**, **a părea** *şi* **a rămâne** să fie, pe rând, copulative şi predicative. (*nota 9*)

Diateza este o categorie gramaticală a verbului, care arată relaţia dintre subiect, acţiune şi obiect. ***Diateza activă*** arată că subiectul face acţiunea pe care o suferă obiectul. *Marca* (semn de recunoaştere) este zero: G. Topârceanu *a scris* „Rapsodiile". ***Diateza reflexivă*** arată că subiectul face şi suferă acţiunea. *Marca:* formele neaccentuate ale pronumelui reflexiv în dativ şi acuzativ, acordându-se în număr şi persoană cu verbul şi neputând fi înlocuite cu pronume personale sau cu substantive în acelaşi caz: El *se apucă* de desenat. *Îşi va reveni* imediat. ***Diateza pasivă*** arată că subiectul gramatical suferă acţiunea realizată de obiectul devenit agent (complement de agent, de fapt subiect logic). *Marca*: verbul *a fi* + verbul de conjugat la participiu (acordat): *Am fost reţinuţi* după ore de doamna dirigintă pentru curăţenie.

5. Identifică verbele la cele trei diateze din textele: (*nota 9*)

a) „– ...Jupân Hudici a fost lovit pe cale, când se întorcea acasă. A fost furată jupânița Maruşca.

– Întâi s-a crezut că a fost furată şi jupâneasa Anca, adaose el [...] Şi această venire a fost deasemeni vestită măriei sale [...]

– Dacă-s vinovată că am cutezat să cerşesc mila de la stăpânul meu, atunci să fiu pedepsită, dar rog în acelaşi timp pe măria ta să deie poruncă: acolo unde se va fi aflând, hoţul să fie ajuns şi apucat de grumaz."
(Mihail Sadoveanu – **Fraţii Jderi**)

b) „Sări zmeul şi se luară la bătaie; în săbii se bătură şi se rupseră săbiile; în suliţi se loviră ce se loviră şi se rupseră sulițile, apoi se luară

Scanned with OKEN Scanner

la luptă. Se zguduiau unul pe altul de se cutremura pământul. Şi se luptară şi se luptară până ce ajunsese vremea la nămiezi." **(Greuceanu)**

Când pronumele reflexive pot fi înlocuite cu pronume personale sau reflexive forme accentuate în acelaşi caz, atunci verbele sunt **active pronominale**, iar pronumele reflexive, au funcţii sintactice de: *complement direct* - Adi *se* spală (pe el); *îşi* spală tricoul (său) – *atribut pronominal în dativ* (posesiv); *complement indirect*: *Şi*-au promis să nu se mai despartă. (lor)

6. Deosebeşte între verbele la diateza reflexivă şi verbele active pronominale, însoţite de pronume reflexive, cu funcţii sintactice proprii: *(nota 9)*

a) „– Aşa? îngână bătrânul şi începe a-şi mânca repede cu dinţii fire mai lungi din barba-i tuşinată. Aşa? se scoală boierimea împotriva Domnului său? Ridicându-şi ochii impunător, îi aţinti asupra lui Tudor.

– Ce-ai hotărât, fiule? întreabă el.

– M-am gândit să scol satele…

Tudor chemă pe Lie şi porunci să-i aducă murgul şi să încalece şi el, cu săneaţa încărcată. Îşi cercetă sabia şi porni către Murgeni, să se încredinţeze singur, cu ochii lui, ce se pregăteşte şi se fierbe la curtea Orheianului." (Mihail Sadoveanu – **Neamul Şoimăreştilor)**

b) „Strigăte de-Allah! Allahu! se aud pe sus prin nori,
Zgomotul creştea ca marea tulburată şi înaltă,
Urlete de bătălie s-alungau după olaltă,
Însă frunzele-ascuţite se îndoaie după vânt
Şi deasupra Romei nouă se înclină la pământ…
Visul său se-nfiripează şi se-ntinde vultureşte,
An cu an împărăţia tot mai largă se sporeşte,
Iară flamura cea verde se înalţă an cu an…"

(Mihai Eminescu – **Scrisoarea III)**

7. Formează câte două enunţuri cu verbe la diateza reflexivă şi cu verbe active pronominale, pronumele reflexive având funcţii sintactice de complement direct, atribut pronominal în dativ şi complement indirect. *(nota 10)*

Scanned with OKEN Scanner

Recunoaşterea verbelor la diateza pasivă se face folosindu-se întrebarea *de (către) cine?* a complementului de agent, chiar şi în lipsa acestuia, care poate fi dedus; exemplu: Uşa *a fost deschisă de vânt*. Pomii *au fost răsădiţi*. (de cine? – de pădurar, de copii).

8. Selectează verbele la diateza pasivă din enunţurile: (*nota 7*)

Copiii care au fost abandonaţi se află în îngrijirea statului. Feţele lor sunt mereu întristate, vorbele sunt înăsprite, pentru că au fost lipsiţi de dragoste maternă. Părinţii pot fi traşi la răspundere. Oricât de săraci sau de nenorociţi ar fi, gestul lor este de neiertat. Alţi copii sunt vânduţi de părinţi inconştienţi, iresponsabili, inumani sau sunt născuţi pentru a fi vânduţi în străinătate.

9. Extrage verbele şi analizează-le precizând: felul, conjugarea, diateza, modul, timpul, persoana, numărul, funcţia sintactică. (*nota 6*)

a) „A fost odată un împărat mare şi puternic şi el avea trei feciori. Făcându-se mari, împăratul se gândi fel şi chip cum să facă să-şi însoare copiii ca să fie fericiţi. Într-o noapte nu ştiu ce visă împăratul, că a doua zi, de mânecate, îşi chemă copiii şi se urcă cu dânşii în pălimarul unui turn. Copiii se supuseră fără a cârti, căci erau încredinţaţi că tatăl lor ştie ce spune…“ **(Zâna Zânelor)**

b) „Şi de aceea spusa voastră era sântă şi frumoasă,
Căci de minţi era gândită, căci din inimi era scoasă“
„De atunci şi până astăzi colonii de lumi pierdute
Vin din sure văi de chaos pe cărări necunoscute
Şi în roiuri luminoase izvorând din infinit
Sunt atrase la viaţă de un dor nemărginit“

(Mihai Eminescu – **Poezii)**

10. Recunoaşte verbele la modurile personale şi nepersonale, precum şi timpurile, acolo unde e cazul: (*nota 7*)

a) „Las', măi Ştefane şi Smărănducă, nu vă mai îngrijiţi atâta, că azi e duminică, mâine luni zi de târg, dar marţi, de-om ajunge cu sănătate, am să ieu nepotul cu mine să-l duc la Broşteni…

Pe acest deal, Smărănducă, am fugit în vremea zaverei, cu mă-ta, cu tine şi cu frate-tău, Ioan, de frica unei cete de turci, care se bătuse

Scanned with OKEN Scanner

chiar atunci cu volintirii la Secu şi apoi se îndreptară spre Pipirig, după jăfuit. Iar pe soră-ta, Ioana, de grăbiţi ce-am fost, o uitasem acasă, pe prispă, în albiuţă. Şi mă-ta, când a dat de copilă că nu-i, a început a-şi smulge părul din cap şi a se boci înnăduşit, zicând…"

(Ion Creangă – **Amintiri din copilărie**)

b) „Veniţi mai aproape! – şi cel care are
urechi de-auzit să audă…
Sunt beat şi aş vrea să dărâm tot ce-i vis,
ce e templu şi-altar!"
„Eram mic
şi singur socoteam: ea mi-e aproapele
şi o iubeam.
Şi mă credeam un mucenic."
„Daţi-mi un trup
voi munţilor…
Pământule larg fii trunchiul meu,
fii pieptul acestei năprasnice inimi,
prefă-te-n lăcaşul furtunilor care mă strivesc,
fii amfora eului meu îndărătnic!

Prin cosmos
auzi-s-ar atuncea măreţii mei paşi
şi-aş apare năvalnic şi liber
cum sunt,
pământule sfânt –
Când aş iubi,
mi-aş întinde spre cer toate mările…" (Lucian Blaga – **Poezii**)

Majoritatea verbelor îşi schimbă forma după persoană, sunt **verbe personale**. Există şi verbe a căror acţiune nu poate fi atribuită unei persoane, sunt **impersonale**. Având numai formă de persoana a III-a se mai numesc şi **unipersonale**.

11. Identifică verbele impersonale din textele următoare şi analizează-le morfologic şi sintactic; arată care dintre acestea au subiect. (*nota 6*)

a) „Afară târgul stă pustiu
Şi ninge ca-ntr-un cimitir."
„Da, plouă cum n-am mai văzut."
„Şi înserează… şi e tăcere…" (George Bacovia – **Poezii**)

Scanned with OKEN Scanner

b) „– Şi, întreb eu, ce s-a făcut cu acest anarhist? Unde l-au închis? Tot la cazarma vânătorilor?

– Aş! Asta e teribil... că le-a scăpat!

– Cum se poate?

– Da, le-a scăpat frumuşel... Se crede că s-a ascuns în pădurile Peleşului... S-au luat cele mai straşnice măsuri ca să fie prins...“

(Ion Luca Caragiale – **Ultima oră**)

12. Pune în locul punctelor de suspensie verbele impersonale potrivite: (*nota 6*)

a) „A fost odată un unchiaş. El se chema Lăcustă. Din pricina lui... vestit satul în care şedea... sfoară în ţară că moş Lăcustă ghiceşte mai bine decât o vrăjitoare. El nu punea oala goală la foc, nuieluşe de alun nici că ... pe la dânsul.

– Aşa ţi ... Cartea-mi spune că ... să fie închişi în oborul satului C [...]

Pe la vremea aceea, doamnele erau de faţă dimineaţa când ... de mâncare păsărilor din curte; la cuhnie ... nimic fără ştirea doamnei.“

(Petre Ispirescu – **Moş Lăcustă**)

(nu se făcea, se dăduse, se făcuse, se pomenea, se da, se cade, trebuia)

b) „Tot ce-ar zice i...., tot ce-i face-i ...

Şi o ... orice lucru, căci aşa i ... .“ (Mihai Eminescu – **Poezii**)

(şade bine, se cade, se cuvine, prinde)

13. Construieşte şase enunţuri în care să foloseşti diferite verbe impersonale, cum ar fi: **trebuie**, **se ştie**, **a fost anunţat**, **fulgeră**, **(îi) ajunge**, **se întunecă**. (*nota 5*) Alcătuieşte două enunţuri în care două dintre aceste verbe să devină personale, având sens figurat. (*nota 7*)

Locuţiunea verbală este unitatea frazeologică echivalentă unui verb, deci are sens unitar şi valoare gramaticală de verb. În alcătuirea ei intră obligatoriu un verb. Analiza morfosintactică se face nu pe elementele componente, ci se analizează numai verbul inclus în locuţiune.

14. Extrage locuţiunile verbale şi găseşte câte un sinonim pentru fiecare: (*nota 5*)

a) „... Împăratul a dat de ştire, prin crainicii săi, [...] că oricine s-ar afla să-i facă... un pod de aur... aceluia îi dă fata... lară... cine n-a izbuti... aceluia pe loc îi şi taie capul... pe toţi i-a tăiat, fără cruţare, de-i plânge lumea de milă.

Scanned with OKEN Scanner

– Of! moşnege... despre feţii de împărat, ce mi-ai spus, mi se rupe inima din mine... Mai bine că al nostru nu poate vorbi şi nu-l duce capul... la atâtea iznoave." (Ion Creangă – **Povestea porcului**)

b) „... Şi eu, mărite doamne, cuget a mă duce întru căutarea acestor tâlhari de zmei, şi mi-ar fi voia să-mi încerc şi eu norocul, doar-doar va da Dumnezeu să ajungem a putea pedepsi pe acei blestemaţi de zmei, pentru nesocotita lor îndrăzneală. Dar fii-mi milostiv şi mână de ajutor....

– Fie, mărite împărate, chiar de aş şti că voi pieri, tot nu mă voi lăsa până nu voi duce până la capăt bun sarcina ce îmi iau de bună-voia mea.

Se învoiră, şi peste câteva zile plecă, după ce puse la cale tot ce găsise că e bine să facă ca să scape cu faţa curată din această întreprindere." (**Greuceanu**)

15. (Concurs în clasă) Alcătuieşte, în 5 minute, cât mai multe locuţiuni pornind de la verbul **a pune**. (*nota 5*)

16. Înlocuieşte punctele de suspensie cu formele verbale cerute: (*nota 6*)

a) „– Asta, părinte Nicodime, ... (**a lăsa** – modul imperativ, persoana a II-a, singular) – mă...(**a spune** – conjunctiv, prezent, persoana I, singular) încetişor „bădiţă Nicoară", asta părinte Nicodim, mi... (**a se întâmpla** – indicativ, perfect compus) mie când... (**a avea** –indicativ, imperfect, persoana I, singular) numai cinci ani şi... (**a merge** – indicativ, imperfect, persoana I, singular) cu moş Căliman starostele, ca..., (**a prinde** – conjunctiv, prezent, persoana I, plural) iepuri." (Mihail Sadoveanu – **Fraţii Jderi**)

b) „Iţic ... (**a tresări** – indicativ, perfect simplu, persoana a III-a, singular) parcă i-... (**a înfinge** –condiţional optativ, perfect, persoana a III-a, singular) un cuţit în piept. Glasul acesta blajin îl (**a îngrozi** – indicativ, imperfect, a III-a, singular). ... (**a începe** – indicativ, perfect simplu, a III-a, singular)... (**a gâfâi** – conjunctiv, prezent, a III-a, singular) greu şi ... (**a se da** – mod gerunziu) înapoi din ce în ce mai (**a spăimânta** – participiu) ... (**a răcni** – indicativ, perfect simplu, a III-a, singular) deodată ca şi când... (**a chema** – condiţional optativ, perfect, a III-a, singular) într-ajutor:

Scanned with OKEN Scanner

– Nu mai ... (**a merge** – indicativ, prezent, I, singular), don' căprar!... Nu mai ... (**a putea** – indicativ, prezent, I, singular), don' căprar!... (**a şti** – conjunctiv, prezent, I, singular), de bine că mă (**a omori** –indicativ, prezent, a II-a, singular), don' căprar!

– ... (**A lua seama** – imperativ, a II-a, singular), Iţic! ... (**a lua (bine) seama** – imperativ, a II-a, singular)! ... (**a striga** – indicativ, perfect simplu, a III-a, singular) repede cu ochii ... (**aprinde** – participiu adjectivizat, masculin, plural) de o străfulgerare stranie."

(Liviu Rebreanu – **Iţic Ştrul, dezertor**)

17. Precizează funcţiile sintactice ale verbelor la modul infinitiv: (*nota 6*)

a) „A minţi nu implică sensul tăgăduirii adevărului, nici al neatârnării lui." (Tudor Arghezi)

b) „Toate adevărurile încep prin a fi paradoxuri şi sfârşesc prin a deveni locuri comune." (Aurel Baranga)

c) „A eluda nu înseamnă a elucida." (L. van Beethoven)

d) „Cine îşi face o lege din a-şi verifica faptele prin gândire şi gândirea prin fapte acela nu poate greşi."

e) „Adevăr: ... calitatea ce o au lucrurile de a apărea aşa cum sunt." (E. Littré)

f) „Chiar dacă nu suntem făcuţi pentru a descoperi adevărul, datoria noastră este să-l căutăm."

g) „Înainte de a tăinui un adevăr, gândeşte-te la consecinţe".

(**Reflecţii şi maxime** – vol. I, II)

18. Construieşte enunţuri cu funcţiile sintactice ale verbelor la modul supin (asemănătoare cu ale infinitivului). (*nota 8*)

19. Găseşte funcţiile sintactice ale verbelor la moduri nepredicative, sesizând unele conversiuni ale verbelor. (*nota 7*)

a) „Stând îngenunchiat cu mare înfricoşare şi cu ochii deschişi, la racla sfântului, Vodă văzu în vedenie (*pleonasm – Nota noastră*) pe mucenicul de la Cetatea Albă, arătându-i cu degetul spre acel olat al Mării; după care, înălţându-se din nou, sfântul i-a făcut semn către apa Nistrului în sus, înspre pustiile Sorocei. Stând sfântul mucenic ca o pază în acea lumină a văzduhului, i s-au arătat măriei sale Ştefan hoardele împungând în ţară, după obiceiul locului, cu fulgerată repeziciune, ducând cu ele fumegare de flacără, sabie, suliţă şi arcane." (Mihail Sadoveanu – **Fraţii Jderi**)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Metalica, vibrânda a clopotelor jale
Vuieşte în cadenţă şi sună întristat…“

„A nopţii gigantică umbră uşoară
Purtată de vânt,
Se-nconvoaie tainic, se leagănă , zboară,
Din aripi bătând.“

„Cu geana ta m-atinge pe pleoape,
Să simt fiorii strângerii în braţe –
Pe veci pierduto, vecinic adorato!“

„Microscopice popoare, regi, oşteni şi învăţaţi
Ne succedem generaţii şi ne credem minunaţi.“

„Şi din noaptea amintirii mii de doruri ea ne scoate;
Amorţită li-i durerea, le simţim ca-n vis pe toate.“
„… De ce eşti închipuit,
Nesuferind ca alţii de-acea închipuire
Cu vorba să se-atingă…“

„Văzui nădejdi şi fericiri
Naintea mea pierind.“ (Mihai Eminescu – **Poezii**)

Verbul nu este numai nucleu al comunicării. El are numeroase **valori stilistice**: *prezentul istoric* e folosit pentru reactualizarea evenimentelor: „Mircea însuşi mână-n luptă…“ (M. Eminescu); *prezentul dramatic* – antrenează cititorul în acţiune, îl face participant, martor- „… urcăm, luptăm! / Iată-ne-acum sus, sus, la parapete!“ (V. Alecsandri); *repetiţiile*, *aglomerările verbale* dinamizează, sporind dramatismul- „Dar turcii vin, tot vin, un roi“ (G. Coşbuc); *imperfectul indicativului* – eternizează acţiunea: „Priveam fără de ţintă-n sus.“ (G. Coşbuc); *gerunziul*, prin sonoritatea sufixului gramatical formează aliteraţii- „De-atâtea nopţi aud plouând, / Aud materia plângând.“ (G. Bacovia); intră în alcătuirea unor personificări- „Şi printre spice el şopteşte, / Vorbind aiurea şi-alintat. (George Coşbuc – **Vântul**)

20. Descoperă şi comentează rolul stilistic al verbelor din textul:
(*nota 9*)

a) „Călăreţii împlu câmpul şi roiesc după un semn
Şi în caii lor sălbatici bat cu scările de lemn,
Pe copite iau în fugă faţa negrului pământ,

Scanned with OKEN Scanner

Lănci scânteie lungi în soare, arcuri se întind în vânt
Şi ca nouri de aramă şi ca ropotul de grindeni
Orizonu-ntunecându-l, vin săgeţi de pretutindeni,
Vâjâind ca vijelia şi ca plesnetul de ploaie."

(Mihai Eminescu – **Scrisoarea III**)

EVALUARE
Verbul

„Kir Ianulea şi-a ieşit din pepeni; s-a repezit cu pumnii încleştaţi s-o pilduiască; dar musafirii s-au pus la mijloc şi l-au oprit în piept.

– Nene Iancule! stai, omule! nu şade frumos!"

(Ion Luca Caragiale – **Kir Ianulea**)

1. Precizează conjugarea verbelor din text. (8 p)

2. Extrage, din text, locuţiunile verbale şi explică valoarea lor stilistică. (6 p)

3. Analizează morfosintactic verbele şi locuţiunile verbale. (16 p)

4. Scrie verbul **a sta** la toate timpurile modului indicativ, persoana a II-a, singular. (6 p)

5. Alcătuieşte câte un enunţ în care verbul **a pune** să fie la fiecare dintre cele trei diateze. (6 p)

6. Scrie verbul **a pildui** la conjunctiv perfect şi la condiţional – optativ, prezent şi perfect, la aceeaşi persoană ca în text. (6 p)

7. Alcătuieşte enunţuri în care verbul **a opri**, la diferite moduri nepersonale, să îndeplinească funcţiile sintactice de: subiect, nume predicativ, atribut verbal şi adjectival, complement direct, complement circumstanţial de mod. (18 p)

8. Desparte textul în propoziţii, arată felul lor după înţeles. (15 p)

9. Identifică în text un verb care şi-a schimbat valoarea gramaticală. (2 p)

10. Demonstrează, în cinci enunţuri, polisemia verbului **a sta**. (5 p)

11. Precizează valoarea în text a verbului **a şedea** şi apoi dă-i, într-o propoziţie, o altă valoare gramaticală. (2 p)

Pentru aspect, corectitudine, enunţuri – 10 puncte

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL V – SUBSTANTIVUL

1. Subliniază cu o linie substantivele şi precizează felul lor (comune / proprii, simple / compuse): (*nota 5*)

a) „Peste un ceas, pe-nserate, o birjă trece în goana mare prin strada Emancipării din Farfurigii: pe capră, alături cu birjarul, un sergent; în fund, d. Lefter şi d. căpitan Pandele; iar dinainte, încă un sergent şi d. comisar al secţiei respective, Turtureanu, deja cointeresat cu cinci la sută asupra câştigului: se-nţelege, câştig, dacă se vor găsi cele două bilete. Comisarul ştie unde stă chivuţa Ţâca."

(Ion Luca Caragiale – **Două loturi**)

b) „Au mai fost judecăţi cu aceeaşi rânduială boierii vinovaţi de la ţinutul Putnei Anastasie Protusanu, vornic al doilea, Ştefan Dâmbu, visternic şi strângător de dabile, plocoane şi peşcheşuri, Vasile Belei, Constantin Mândru şi Niţă Bou, vornici de poartă."

(Mihail Sadoveanu – **Nicoară Potcoavă**)

2. a) Identifică substantivele colective din următoarele texte: (*nota 5*)

„După puţinul răstimp de linişte, norodul a zvonit iar."

„Un stol a trecut vâjâind prin lumina de sus către iazul devale."

(Mihail Sadoveanu – **Nicoară Potcoavă**)

„Ceata frământată porni mai departe, la pas, sub cerul albastru, înalt, având în faţă culcat pe muchia unui deal golaş, obrazul lunii."

(Fănuş Neagu – **Dincolo de nisipuri**)

b) Construieşte câte o propoziţie în care să foloseşti substantive derivate cu sufixele colective: **-ime, -et, işte**. (*nota 6*)

3. Aşază pe două coloane substantivele defective de singular şi de plural din textele de mai jos: (*nota 7*)

a) „Luminată de razele lunei, ea părea muiată într-un aer de aur. Degetele ei ca din ceară albă torceau de o lână ca argintul, torcea un fir de o mătasă albă, subţire, strălucită, ce samănă mai mult a o vie rază de lună ce cutreieră aerul decât a fir de tort."

„Norii se rupeau bucăţi pe cer..."

b) „– Făt-Frumos, din fuior de argint torceam şi eram să-ţi ţes o haină urzită în discântece, bătută-n fericire."

(Mihai Eminescu – **Făt-Frumos din lacrimă**)

Scanned with OKEN Scanner

c) „Se poate trăi fără dragoste." (Alexandru Mușina – **Zidul**)

d) A publicat un articol în Analele Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași.

4. Dă exemple de alte substantive defective de plural care denumesc: **a)** materii prime; **b)** sporturi; **c)** alimente; **d)** noțiuni abstracte. (*nota 7*)

5. Analizează morfosintactic substantivele din textul dat, completând următorul tabel: (*nota 8*)

Substantiv	Felul	Gen	Număr	Caz	Articol	Prepoziție	Funcție sintactică

„La al treilea ceas al serii, a sosit pe neașteptate la Budăile Negre căpitanul Cozmuță cu doi răzași negreni. Amurgul încă lumina pădurile și câmpiile din urmă și răsfrângea în nourii din înălțime, deasupra răsăritului, o lucoare stânsă trandafirie. Dedesubtul acelor nouri se întuneca zarea de prevestire de furtună. Dar pajiștea de la fântânele popasului era pașnică.

Căpitanul de răzași a vestit de departe că vin la măria sa prietini. Slujitorii lui Potcoavă totuși s-au ridicat după rânduială, strângând pe ei săbiile." (Mihail Sadoveanu – **Nicoară Potcoavă**)

Locuțiunea substantivală este grupul de cuvinte cu sens unitar și cu valoare de substantiv.

Sunt formate de la locuțiuni verbale prin derivarea cu sufixe: *băgare de seamă, luatul în râs, bătaie de cap* etc.

6. Identifică grupurile de cuvinte cu valoare de substantiv și găsește-le câte un sinonim substantival: (*nota 6*)

a) „Tusea îl apucă mai des și-l ține mai mult; sângele nu mai rabdă gerul; aducerea-aminte se împuținează."

(Barbu Ștefănescu Delavrancea – **Hagi Tudose**)

b) „... îndată ce sosea acasă, el se dezbrăca, își curăța hainele, le împăturea cu multă băgare de seamă și le punea în ladă, apoi lua o carte și învăța lecția." (Ioan Slavici – **Budulea Taichii**)

7. Analizează morfosintactic locuțiunile substantivale din textele date: (*nota 7*)

a) „Din clipa în care ea și-a arătat bănuielile pe față, se stinsese orice tragere de inimă pentru dânsa din sufletul lui." (Ioan Slavici – **Moara cu noroc**)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Era liniște deplină deasupra satului, soarele de primăvară lucea cu putere și cerul era ca sineala de albastru. Moșneagul privea cu luarea-aminte în naltul văzduhului." (Mihail Sadoveanu –**Hultanul**)

8. Alcătuiește propoziții / enunțuri în care, pe rând, substantivul **popor** și locuțiunea substantivală **tragere de inimă** să îndeplinească următoarele funcții sintactice: **a)** atribut apozițional în nominativ; **b)** atribut substantival prepozițional în acuzativ, genitiv și dativ; **c)** complement indirect în acuzativ, genitiv și dativ; **d)** complement de agent. (*nota 9*)

9. Precizează valorile stilistice ale substantivelor din următoarele texte: (*nota 9*)

a) „– Codrule, codruțule
Ce mai faci drăguțule,
Că de când nu ne-am văzut
Multă lume au trecut..." (Mihai Eminescu –**Revedere**)

b) „Un arc de aur pe-al ei umăr
Ea trece mândră la vânat." (Mihai Eminescu – **Diana**)

c) „Lângă lac, pe care norii
Au urzit o umbră fină,
Ruptă de mișcări de valuri
Ca de bulgări de lumină." (Mihai Eminescu – **Crăiasa din povești**)

d) „Flori de tei deasupra noastră
Or să cadă rânduri-rânduri." (Mihai Eminescu – **Dorința**)

Arată, în propoziții, că și locuțiunea substantivală poate avea măcar două dintre valorile stilistice ale substantivului pe care le-ai întâlnit în versurile eminesciene. (*nota 10*)

10. Alcătuiește o compunere cu titlul **Anotimpul amintirilor** în care să întrebuințezi substantive și locuțiuni substantivale cu diferite valori stilistice. (*nota 10*)

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE
Substantivul

„De mult, de mult a fost un împărat în țara depărtată a Indiei și avea o fată frumoasă cum nu se mai povestește, bălaie ca o lacrimă a soarelui, dacă soarele a plâns vreodată. În nopți cu lună, când se plimba prin întunecoasele dumbrăvi cu laur ale castelului răsărit din rădăcini de stânci, auzea un glas frumos parcă de privighetoare și totuși era de om. O arfă* asemenea sunetului blând și regulat al valurilor mării, o acompania. Era un paria* cântăreț (...) Pletele negre se ridicau deasupra frunții mărețe și ochii străluceau în bolțile lor ca două flori, picături de întunerec topit." (Mihai Eminescu – **Poveste indică**)

1. Extrage, din text, cuvintele ce nu corespund formei literare și corectează-le. (5 p)

2. Notează substantivele din primul enunț și numește articolele ce le însoțesc. (10 p)

3. Extrage un substantiv propriu, un substantiv colectiv și un substantiv defectiv de singular. (10 p)

4. Caută, în text, câte un substantiv însoțit de prepoziții în cazurile acuzativ, dativ și genitiv. (5 p)

5. Scrie trei enunțuri cu omonimul *lună*. (5 p)

6. Scrie substantivele *Lili* și *Iulian* la cazurile dativ-genitiv. (5 p)

7. Exemplifică patru funcții sintactice diferite pentru fiecare din cazurile dativ și genitiv cu prepoziții. (20 p)

8. Găsește locuțiunile substantivale sinonime cu: *amintire, atenție, memorie, binefacere*. (5 p)

9. Analizează substantivele din ultima frază a textului, după schemă: (15 p)

Substantiv	Felul	Genul	Numărul	Cazul	Articolul	Prepoziție	Funcție sintactică

10. Demonstrează valorile stilistice ale substantivelor din text. (10 p)

Din oficiu: (10 p)

---

* arfă – harfă = instrument muzical cu coarde.

* paria – persoană urgisită, căreia nu i se recunoaște niciun drept.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VI – PRONUMELE

Parte de vorbire flexibilă ce ține locul substantivului, pentru a evita repetarea supărătoare a acestuia, **pronumele** poate fi: **personal**, **personal de politețe**, **reflexiv**, **posesiv**, **demonstrativ** (învățate până acum) și **nehotărât**, **relativ**, **interogativ**, **de întărire**, **negativ** (ce vor fi studiate în continuare). Dintre acestea, **au persoane** primele patru și pronumele de întărire și **se pot adjectiviza**, devenind adjective pronominale, ultimele șapte, în ordinea enumerării lor.

1. Recunoaște pronumele personale și de politețe, arătând persoana, numărul și cazul: (*nota 6*)

a) „De vrei să-mi placi tu mie, auzi? și numai mie,
Atuncea tu îmbracă mătasă viorie …
Căci mă cunosc pe mine și nu-mi vine să cred
Că mă cunoști pe mine tu, tu! ce eu te văd …
Ș-apoi … Merit eu oare mai mult de la un înger
Decât de-a lui privire eu sufletu-mi să-mi sânger? …
Dar unde este dânsul cu geniu-i de foc
Și eu, fire hibridă – copil făr' de noroc! …
O, salahori ai penei, cu rime și descrieri
Noi abuzăm sărmanii cu mâna-ne de crieri.
Căci plumbu-n veci nu-i aur … și-n noi se simte izul
Acelei meserie ce-o-nlocuim cu scrisul".

(Mihai Eminescu – **Icoană și privaz**)

b) „– Vra să zică, fratele dumitale, părintele Nicodim, e nebun pentru dumneavoastră toți?

– Așa spune și tuța, – adicătelea dumnealui comisul Manole Jder …

– Tu așa ai face?

– Fără nicio întârziere, măria ta.

– Domnia ta poate. Eu sunt ținut de rânduielile Domniei.

Căci, pe cât spune măria sa, viața noastră e una și a oamenilor de rând alta."

(Mihail Sadoveanu – **Frații Jderi**)

2. Înlocuind substantive, pronumele au aceleași funcții sintactice ca și acestea. Pune pronumele personal de politețe *dumneaei* la toate cazurile, cu funcțiile sintactice cunoscute. (*nota 8*)

Scanned with OKEN Scanner

3. Reaminteşte-ţi la ce persoane pronumele reflexiv are forme proprii şi cum deosebim pronumele personale în dativ şi acuzativ, forme neaccentuate, de aceleaşi forme folosite ca pronume reflexive. Aplică aceste cunoştinţe, precizând persoana şi cazul pronumelor reflexive din textele următoare: (*nota 9*)

a) „Eu atunci, să nu-mi caut de drum tot înainte? mă abat pe la teiu cu gând să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dânsa; nu numaidecât pentru pupat, cum zicea mama, ci pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap din pricina ei. Şi cum ajung în dreptul teiului, pun demâncarea jos în cărare pe muchea dealului, mă suiu încetişor în teiu care te adormea de mirosul ... floarei ...“

(Ion Creangă – **Amintiri din copilărie**)

b) „Fie cine cum i-e vrerea, despre fete samă deie-şi –
Dar ea seamănă celora îndrăgiţi de singuri ei-şi.
Şi Narcis văzându-şi faţa în oglinda sa, izvorul,
Singur fuse îndrăgitul, singur el îndrăgitorul.
Şi de s-ar putea pe dânsa cineva ca să o prindă,
Când cu ochii mari, sălbatici, se priveşte în oglindă,
Subţiindu-şi gura mică şi chemându-se pe nume
Şi fiindu-şi sie dragă cum nu-i este nime-n lume.“

(Mihai Eminescu – **Călin (File din poveste)**)

4. Completează enunţurile cu formele accentuate şi neaccentuate potrivite ale pronumelui reflexiv: *în sine, şi-, de sine, pentru sine, şi-*. (*nota 7*)

a) „Când nu s-ascundea nimica, deşi tot era ascuns ...
Când pătruns ... însuşi pătrundea cel nepătruns
Fu prăpastie? genune?[...]“
„De-oi muri – îşi zice ... – al meu nume o să-l poarte
Secolii din gură-n gură ...“ (Mihai Eminescu – **Scrisoarea I**)

b) Grija ... nu-l părăsea. A făcut multe lucruri ... . Pachetul pregătit este ... .

... - a pierdut stiloul. ... - a luat adio de la viaţă.

5. Construieşte câte două enunţuri în care pronumele reflexiv să îndeplinească funcţiile sintactice de complement direct (în acuzativ), atribut pronominal (dativ posesiv) şi de complement indirect (în dativ); în alte două enunţuri să fie doar marcă a diatezei reflexive, fără funcţie sintactică. (*nota 8*)

Scanned with OKEN Scanner

Îți reamintesc condițiile adjectivizării pronumelor: **a)** să însoțească substantivul; **b)** să se acorde cu el în gen, număr și caz. Toate adjectivele pronominale au o singură funcție sintactică: *atribut adjectival.*

6. Aplică aceste cunoștințe, analizând pronumele și adjectivele pronominale posesive: (*nota 7*)

a) „Al vostru-i plânsul strunei mele,
Creștini ce n-aveți sărbătoare …
A voastră-i jalea cea mai mare
A voastră-i truda cea mai sfântă …
Din casa voastră, unde-n umbră
Plâng doinele și râde hora,
Va străluci odată vremii
Norocul vostru, – al tuturora …
A mea e lacrima ce-n tremur
Prin sita genelor se frânge,
Al meu e cântul ce-n pustie
Neputincioasa jale-și plânge.“ (Octavian Goga – **Plugarii**)

b) „… Are și Gheorghiță, flăcăul meu, unul (n.n. *un baltag*), alcătuit întocmai la fel …

– Gheorghiță, ia vezi și tu. Pare-mi-se că tot așa-i ș-al tău. Numai că al tău abia a ieșit din foc și de sub ciocan.“

(Mihail Sadoveanu – **Baltagul**)

Nu confunda pronumele personale (*lui, ei, lor*) cu pronumele (adjectivele) posesive, nici cu pronumele personal sau reflexiv, în dativul posesiv. Formele dativului posesiv pot însoți substantive, pronume sau verbe.

7. Distinge și precizează valorile morfologice și funcțiile sintactice ale pronumelor personale și reflexive și ale pronumelor și adjectivelor pronominale posesive. (*nota 9*)

a) „Trei pruni frățâni, ce stau să moară,
Își tremur creasta lor bolnavă …“ (Octavian Goga – **Casa noastră**)

b) „Pașa comandant al cetății, sta în chibzuire să închine cetatea spre a se mântui el și toți ai săi, dar ienicerii … se împotriviră, fiind mai bucuroși a se apăra, dupe cum cereau cinstea lor și făgăduiala dată lui Sinan …

Scanned with OKEN Scanner

... În acel timp de chin şi de jale, strălucea peste Olt, în Craiova, un bărbat ales şi vestit şi lăudat prin frumuseţea trupului lui, prin virtuţile lui alese şi felurite ... prin statornicia şi dărnicia ce împodobeau mult lăudatul său caracter."

(Nicolae Bălcescu – **Românii supt Mihai – Voievod Viteazul**)

c) „ ...O, vin odorul meu nespus,
Şi lumea ta o lasă
Eu sunt luceafărul de sus,
Iar tu să-mi fii mireasă"

„Cum ea pe coate-şi răzima
Visând ale ei tâmple,
De dorul lui şi inima
Şi sufletu-i se împle."

(Mihai Eminescu – **Luceafărul**)

La adjectivele pronominale, folosirea întrebărilor pentru aflarea cazului şi funcţiei sintactice este greşită. Practic, aplici regula acordului în gen, număr, caz cu substantivul însoţit, iar funcţia sintactică e unică, de atribut adjectival.

8. Formează propoziţii cu funcţiile sintactice ale pronumelui posesiv *ai tăi*, la toate cazurile. (*nota 10*)

Pronumele demonstrativ înlocuieşte numele unui obiect şi după ceea ce arată sunt:

– ***de apropiere***: – **N – Ac.:** *acesta, aceasta, aceştia, acestea.*
– **D – G:** *acestuia, acesteia, acestora.*
Forme populare: *ăsta, asta, aiasta* etc.

– ***de depărtare***: – **N – Ac.:** *acela, aceea, aceia, acela.*
– **D – G:** *aceluia, aceleia, acelora.*
Forme populare: *aia, ăla.*

– ***de identitate***: – **N – Ac.:** *acelaşi, aceeaşi, aceiaşi, aceleaşi.*
– **D – G:** *aceluiaşi, aceleiaşi, aceloraşi.*

– ***de diferenţiere*** – **N – Ac.:** *cestălalt, ceastălaltă, ceştilalţi, cestelalte.*
apropiere – **D – G:** *cestuilalt, cesteilalte, cestorlalţi, cestorlalte.*
Forme populare: *aistalalt, ălalalt, ăstalalt, ăstuilalt* etc.
Sunt neliterare formele cu *nt*: *celălant* etc.

Ca **adjectiv pronominal demonstrativ** precedând substantivul cu care se acordă în gen, număr şi caz, pierde pe *a*: (*acelei fete*) şi are funcţia de **atribut adjectival**.

Scanned with OKEN Scanner

9. Analizează morfosintactic pronumele şi adjectivele pronominale demonstrative din textele: (*nota 7*)

a) „– Dar unde se duc florile astea frumoase să danseze? se interesă mai departe micuța Ida.

– N-ai fost tu de atâtea ori la poarta marelui castel ... unde-i grădina aceea frumoasă cu multe flori? ... zicând acestea, luă din pat păpuşa care ... nu scoase niciun cuvânt ... mai stătu încă multă vreme trează, gândindu-se ce frumos trebuie să fie să vezi cum dansează florile acelea minunate în castelul regelui ... Dar cum poate floarea s-o spună celorlalte? Florile doar nu ştiu să vorbească ... . Dar profesorul înțelege limba asta a semnelor? ...

Asta, consilierul ministerial n-o putea suferi şi spunea cum zisese şi mai înainte: «Cum se pot îndruga asemenea palavre unui copil? Astea-s prostii!»“ (Hans Christian Andersen – **Florile micuței Ida**)

b) „Pe-acelaşi drum,
Mânați de-acelaşi îndemn nefast al năzuinții,
De-aceleaşi ne-nțelese-avânturi spre tot mai sus,
Vom trece mâine cerşind din țiterele sparte ...“

(Ion Minulescu – **Romanța noastră**)

10. Completează textul cu formele pronominale demonstrative cerute în paranteză: (*nota 5*)

Cu un grup de prieteni, vara (adjectiv demonstrativ de apropiere) am plecat la pădure. Am constatat că era (pronume demonstrativ de identitate). Ne-am împărțit în două echipe pentru a căuta ciuperci şi ne-am depărtat unii de alții (pronume demonstrativ de depărtare, masculin, plural, nominativ) au găsit mai multe, (pronume demonstrativ de diferențiere, masculin, plural, dativ) nu le-a prea surâs norocul. Am rugat pe o mătuşă, bună cunoscătoare în materie, să le controleze: sacoşa (pronume demonstrativ de depărtare, masculin, plural, genitiv) a rămas goală; nu au avut ce duce celor de acasă.

11. Formulează enunțuri în care diferite pronume demonstrative să aibă următoarele funcții sintactice: nume predicativ, complement direct, complement indirect, atribut pronominal prepozițional. (*nota 8*)

12. Subliniază pronumele şi adjectivele pronominale învățate, din textele de mai jos, transcrie-le şi precizează-le felul: (*nota 6*)

Scanned with OKEN Scanner

a) „ – «Ce spui tu, streine? Ştefan e departe,
Braţul său prin taberi, mii de morţi împarte.
Eu sunt a sa mumă, el e fiul meu;
De eşti tu acela, nu-ţi sunt mumă eu!
Însă dacă cerul, vrând să-ngreuieze
Anii vieţii mele şi să mă-ntristeze
Nobilul tău suflet astfel l-a schimbat;
Dacă tu eşti Ştefan cu adevărat
Apoi tu aice fără biruinţă
Nu poţi ca să intri cu a mea voinţă
Du-te la oştire! Pentru ţară mori!
Şi-ţi va fi mormântul coronat cu flori!»“

(Dimitrie Bolintineanu – **Muma lui Ştefan cel Mare**)

b) „Într-un târziu, măria sa chemă lângă sine pe starostele Nechifor. Într-această clipă vânătorii se mişcară, sporind năprasnic pojarul.

– Cinstite staroste Căliman, întrebă Vodă, ce răspuns ai de la oamenii domniei tale?

– Măria ta, răspunse bătrânul stând cinchit lângă stăpânul său; am eu doi vânători bătrâni cunoscători de bouri. Am umblat ast' dimineaţă împresurând locurile până la culme. Am găsit urme la nişte hoşti. În acele gloduri se vedeau însemnate copite de bour tare alungând două vaci.“

(Mihail Sadoveanu – **Fraţii Jderi**)

Pronumele nehotărât este pronumele care înlocuieşte un substantiv, fără să dea indicaţii precise asupra acestuia. Are forme:

– ***simple:*** *unul, altul, atât, tot, cutare, mult, puţin.*

N – Ac.: *unul, una, unii, unele; altul, alta, alţii, altele.*

D – G: *unuia, uneia, unora; altuia, alteia, altora.*

– ***compuse:***

	care		*– fiecăruia*
N – Ac: *fie +*	*cine*	**D – G**	*– fiecăreia*
	ce		*– fiecărora*
	care		*– oricăruia, oricui*
N – Ac: *ori +*	*cine*	**D – G**	*– oricăreia*
	ce		*– oricărora*
	cât		

Scanned with OKEN Scanner

N – Ac:	*care* *cine* + *va* *ce* *cât*	**D – G** –	*cuiva* – *câtorva*
N – Ac: *ori* + (*şi*) +	*care* *cine* *ce*	**D – G** –	*orişicăruia* – *orişicăreia* – *orişicărora*
N – Ac: *alt* +	*care* *cine* + *va* *ce*	**D – G** –	*altcuiva*
N – Ac: *vre* +	*unul* *una* *unii* *unele*	**D – G** –	*vreunuia* – *vreuneia* – *vreunora*

Cele mai multe se adjectivează. excepții: *fiecine, oricine, careva, altcareva* etc.

Funcțiile sintactice ale pronumelui nehotărât sunt aceleaşi cu ale substantivelor şi cu ale celorlalte pronume, iar adjectivele pronominale nehotărâte au funcția de atribute adjectivale.

13. Extrage, din texte, pronumele şi adjectivele pronominale nehotărâte. Precizează cazul şi funcția sintactică: (*nota 7*)

a) „Într-un oraş oarecare,
Ca şi Bucureştiul de mare, …
Unde unii iau, dau, număr,
Alții încarc braţ, mâini, umăr,
Unde glasuri şi guri multe
Nu stau să se mai asculte,
Vorbind orce-n gură mare,
Altul de ei habar n-are,
Unde mulți casc guri degeabă
Şi de sănătăți să-ntreabă,
Aici ş-eu ca lumea toată …
Văzui doi inşi se-ntâlniră.“

(Anton Pann – **Povestea vorbii**)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Acum câțiva ani, într-o zi de septembrie, cuprins de un nespus dor de ducă pe care mi-l pricinuia albastrul nesfârșit al cerului și acel farmec amețitor al toamnei, mă plimbam de mai bine de un ceas pe stradă singur ...

Ca să-mi spuie Maiorul că mama era foarte rău, ... trebuia să aibă altceva decât patima ei obișnuită ...

Îi făcuse ea toate câte le-a știut dar degeaba ... ajutat de femeie dădu câinelui, cu de-a sila, tot laptele din ceașcă ...

Ce mă ținea pe mine deștept nu erau însă urletele, ci atâtea amintiri și atâtea gânduri trezite deodată în mine la vederea suferinței lui ... îmi scria mama cum intra în fiecare zi în odaie."

(Ioan Alexandru Brătescu - Voinești – **Moartea lui Castor**)

14. Scrie la cazurile dativ-genitiv pronumele nehotărâte: *vreunul, atâția, toți, câțiva*. Formează câte o propoziție cu aceste pronume, folosite la unul dintre cazurile dativ, genitiv sau acuzativ: **a)** fără prepoziții; **b)** cu prepoziții, astfel încât să îndeplinească funcțiile sintactice de: nume predicative, atribute pronominale, complemente directe și complemente indirecte. (*nota 9*)

Unele pronume nehotărâte: *unul, una, altul, alta, vreunul* etc. apar nearticulate ca adjective pronominale: *un, o, alt, altă, vreun*. Astfel, valorilor de articole nehotărâte și numerale cardinale, comune lui *un* și *o*, li se adaugă cea de adjective pronominale nehotărâte. Le recunoaștem cu această valoare opunându-le lui *altul, alta*.

15. Găsește valorile gramaticale ale lui *un* și *o* în exemplele: (*nota 8*)

a) Un băiat și o fată se plimbau. **b)** Am dat 100000 de lei pe un caiet și o carte. **c)** Un elev scrie, o fată învață, alții se distrează.

Pronumele și **adjectivele interogative** au aceleași forme ca și **pronumele și adjectivele relative**, dar rolul lor este diferit: primele înlocuiesc un substantiv așteptat ca răspuns la o întrebare (*Cine* a spart geamul?), celelalte fac legătura, sunt elemente de relație între o propoziție subordonată și regenta ei. (Nu știm *cine* a spart geamul); deci, acestea se folosesc la nivelul frazei, nu al propoziției. Învățând întrebările fiecărui caz, înveți pronumele (adjectivele) interogative.

Formele pronumelor interogative și relative și adjectivelor pronominale corespunzătoare:

Scanned with OKEN Scanner

N – Ac: *cine, ce, care, cât, câtă, câți, câte.*

D – G: *cui, căruia, căreia, cărora, câtor.*

Funcțiile sintactice ale pronumelor interogative sunt aceleași ca și ale celorlalte pronume.

În ce privește pronumele relative, acestea îndeplinesc două funcții:

a) ***în frază***: elemente de relație între subordonata pe care o introduc și regenta ei;

b) ***în propoziție***: subiect, nume predicativ, atribut pronominal genitival, complement direct, complement indirect (în dativ și în acuzativ) și complement circumstanțial în propozițiile introduse.

Ca nume predicativ, atât pronumele interogativ, cât și pronumele relativ stau înaintea verbului copulativ, iar subiectul urmează după verbul copulativ. **Exemplu**:

Trăsnea nu înțelegea [1] / ce este gramatica.
(ce: nume predicativ; gramatica: subiect)

Cine este tânărul ?
(Cine: nume predicativ; tânărul: subiect)

16. Recunoaște pronumele și adjectivele interogative, extrase din dialogul zilnic profesor-elev: (*nota 6*)

– Cine lipsește? Ce lecție ați pregătit? Câți nu și-au scris? Compunerea cărui elev este cea mai reușită?

17. Transformă propozițiile interogative de mai sus (exercițiul 16) în vorbire indirectă. Desparte frazele obținute în propoziții și analizează morfosintactic cuvintele: *cine, ce, câți, cărui.* (*nota 7*)

Pronumele (adjectivele) relative și pronumele (adjectivele) nehotărâte compuse (**orice**, **oricare** etc.) sunt elemente de relație între două propoziții și au funcții sintactice în propoziția subordonată pe care o introduc.

18. Analizează morfosintactic pronumele relative și nehotărâte: (*nota 8*)

a) „...Am o singură fată ș-oi vede eu pe cine mi-oiu alege ginere..."

b) „Iaca pentru ce scosese atunci vornicul oamenii la clacă..."

c) „Câți domnitori și mitropoliți s-au rânduit la scaunul Moldovei de când e țara asta, au trebuit să treacă măcar o dată prin Humulești

Scanned with OKEN Scanner

spre monăstiri. Apoi, unde pui cealaltă lume care s-a purtat prin satul nostru..." (Ion Creangă – **Amintiri din copilărie**)

d) „Cui nu-i place-aşa cum vrem,
Ducă-se la dracul." (George Coşbuc – **Poezii**)

Folosirea corectă a pronumelui relativ **care** presupune cunoaşterea felului în care se face acordul: la cazul genitiv, articolul posesiv se acordă în gen şi număr cu numele obiectului posedat, iar pronumele relativ se acordă în gen şi număr cu numele posesorului: Am vizitat casa **ai cărei** pereți au fost zugrăviți (acord încrucişat). În cazul acuzativ, cu funcția de complement direct, pronumele (adjectivul) relativ nu poate fi folosit fără prepoziția **pe**: Acesta este domnul profesor **pe care** îl admir.

19. Pune forma corectă a pronumelui relativ *care* în: **a)** genitiv: (*nota 6*)
În excursie am urcat muntele ... vârfuri erau acoperite de zăpadă. Copilul era încălțat cu nişte bocanci ... vopsea crăpase şi ... tălpi erau sparte. Acesta este colegul ... mamă e plecată în Italia.

b) acuzativ: Îți recomand această carte ... o vei citi pe nerăsuflate. E cazul să-mi dai banii ... ți i-am împrumutat.

20. Construieşte câte o frază în care pronumele relative să îndeplinească, în propozițiile pe care le introduc, funcțiile sintactice de nume predicativ (stă înaintea verbului copulativ, iar subiectul după verbul copulativ), subiect, atribut pronominal (numai în genitiv), complement indirect. (*nota 9*)

Pronumele negative țin locul obiectelor prezentate ca inexistente.
Forme: N – Ac: *niciunul, niciuna; nimeni; nimic.*
D – G: *niciunuia, niciuneia, nimănui.*
Când țin locul obiectelor prezentate ca inexistente şi le însoțesc, acordându-se cu ele în gen, număr şi caz, devin **adjective pronominale negative** şi precedă substantivele determinate.
Exemplu: *niciun bob, niciunei mame.*
Nu se adjectivează pronumele negative *nimeni* şi *nimic*.

21. Recunoaşte pronumele şi adjectivele pronominale negative; precizează cazul şi funcția sintactică. (*nota 6*)

a) „ ... Eliza era aşa de cucernică şi de nevinovată, încât farmecele nu aveau asupra ei nicio putere ...
Tată-su s-a speriat când a văzut-o şi a spus că nu-i fata lui; nimeni n-a mai cunoscut-o ... " (Hans Christian Andersen – **Lebedele**)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Nicio scânteie-ntr-însul nu-i candidă şi plină…“
„Gură tu! învaţă minte, nu mă spune nimănui![...]
Toată ziua la fereastră suspinând nu spui nimică“
(Mihai Eminescu – **Poezii**)

22. Subliniază formele pronumelor şi adjectivelor negative din următoarele texte: (*nota 5*)

a) „(...) şi niciunul dintre noi toţi, care împreună am trecut prin acea lume, nu poate să gândească la tinereţile sale fără ca să-i treacă (…) Budulea Taichii pe dinaintea ochilor.“

„La noi se învaţă tot ce trebuie să ştie un om (…) şi nu este bine ca omul să înveţe lucruri ce nu-i sunt de niciun folos, deoarece pierde vremea.“ (Ioan Slavici – **Budulea Taichii**)

b) „În mijlocul acestei bâiguieli un singur lucru era hotărât în gândul lui: că trebuie să se încredinţeze dacă e ori nu un cazan cu o comoară acolo (…), că el singur şi nevăzut de nimeni are să vadă – şi apoi, ce-a fi să fie (…)

Oamenii încetaseră cu lucrul şi unii plecau spre casă, alţii se duceau la cantină, iar alţii stăteau fără nicio treabă ori îşi făceau ca bulgarii din apropiere rost de odihnă.“ (Ioan Slavici – **Comoara**)

23. Grupează pe două coloane pronumele negative variabile / invariabile: (*nota 6*)

a) „Acuma nimenea nu mai ştie de mormânt; şi voi de multe ori aţi trecut chiuind pe lângă dânsul şi n-aţi ştiut că acolo zace îngropată Irina Dascălului, din sat de la voi.“ (Mihail Sadoveanu – **Cântecul amintirii**)

„– (…) Am cercetat, am dat glas din corn pădurarilor, mi-au răspuns … Nu era nimica … Linişte şi pace …“ (Mihail Sadoveanu – **Hoţul**)

„Nimeni nu bănuia nimic. Locurile bătute de pasul calului meu erau fără sate, fără oameni, şi nimeni nu putea să bage de seamă venirile şi plecările mele.“ (Mihail Sadoveanu – **Păcat boieresc**)

b) „Nimeni nu mai dă cu piatra în noi … Nimeni nu mai are habar de noi … Am devenit (…) două fiinţe îndepărtate, de parcă am fi nişte automate (…) Niciuna din ele n-o poate înlocui pe Neranţula noastră.“

„Fără a rosti vreun cuvânt, traversarăm un lung culoar, apoi o săliţă, ca să ne trezim poftiţi într-o odaie, unde nimic din cele ce ştiam nu reamintea oroarea unei case de pe Şanţ.“ (Panait Istrati – **Neranţula**)

Scanned with OKEN Scanner

24. Înlocuieşte spaţiile punctate cu formele potrivite ale pronumelor / adjectivelor negative: (*nota 6*)

a) „(...) familie onorabilă. Părinţii constatau cu tristeţe că toţi băieţii născuţi pe această stradă deveneau codoşi, înainte de vreme."

„Dar ce fire fericită! ... (...) văicăreală, (...) geamăt, (...) proastă dispoziţie. A fost bolnavul cel mai prăpădit din secţia noastră de chirurgie." (Panait Istrati – **Neranţula**)

„Omul vorbea fără (...) ură; mai curând ca un revoltat împotriva nedreptăţii universale" (Panait Istrati – **În lumea Mediteranei-apus de soare**)

b) „(...) glas de om, nici trâmbiţe de cucoş, (...); umbra din faţa mea făcea un zid, care se retrăgea cu repejune, pe măsură ce calul înainta în trap iute ...

Dintr-atâta nu puteam înţelege (...)" (Mihail Sadoveanu – **Păcat boieresc**)

Fă un tabel în care să treci pronumele şi adjectivele pronominale din textele de mai sus.

25. Analizează morfosintactic pronumele şi adjectivele pronominale negative: (*nota 7*)

a) „Copilăria şi mai ales începutul adolescenţei sunt trepte ale vieţii pe care nimeni nu le înţelege."

„Îmi caut pretutindeni norocul cu furia cartoforului. Joc totdeauna larg, deoarece nu pot suferi zgârcenia. Dacă mă înşel, nu pierd nimic, celălalt e-n pagubă. Nu pierzi nimic, când te dăruieşti în întregime."

b) „Pe vremea aceea, niciun negustor de portocale nu avea două sute de poli de aur în buzunarul său."

„Niciun chiot de plăcere, care să răzbată până la ceruri ... . Niciun răcnet, care să răsune în adâncuri."

„Nicio inimă n-a ştiut să preţuiască generozitatea unui popor ospitalier şi învins." (Panait Istrati – **Neranţula**)

26. Construieşte enunţuri în care să declini la singular şi la plural formele pronumelui şi adjectivului pronominal negativ. (*nota 8*)

27. Identifică valorile morfologice ale structurilor subliniate din textele date: (*nota 7*)

Scanned with OKEN Scanner

a) „Şi mai ales acesta era gândul care-l stăpânea pe Ghiţă: nimic nu era în el mai tare decât pornirea de a se pune împotriva lui Lică şi de a nu-i da *nici cât negru sub unghie* îndărăt.“

(Ioan Slavici – **Moara cu noroc**)

b) „Oameni cumsecade, vrednici de milă!

Un nimic ce vă atinge uşor, în treacăt, face ca *nimicul* care sunteţi să vă dea un pas îndărăt.“ (Panait Istrati – **Neranţula**)

Pronumele şi adjectivul pronominal de întărire precizează prin insistenţă obiectul determinat de acesta.

Forme pentru:

N – Ac – D – G:

masculin, singular	masculin plural	feminin, plural
mi	*ne*	*ne*
însu + ţi	*înşi + vă*	*înse + vă*
şi	*şi*	*şi, ele*

N – Ac – feminin, singular

mi
însă + ţi
şi

G – D – feminin, singular

mi
înse + ţi
şi

În prezent se folosesc numai ca **adjective pronominale de întărire**: *omul <u>însuşi</u>, mamei <u>înseşi</u>*. Au funcţia sintactică de atribute adjectivale.

28. Analizează pronumele de întărire. Indică şi funcţia sintactică. Corectează formele greşite. (*nota 8*)

a) „Şi însuţi ţie-un zeu îţi pari
Când râzi de ce se tem mai rău
Duşmanii tăi cei tari“
„ … Dumnezeu
Însuşi s-a pornit să-i bată,
Cum se bat şi ei mereu“ (George Coşbuc – **Poezii**)

b) „Şi mi-s dragă mie însămi, pentru că-i sunt dragă lui.“
„Nu te îndemn eu însuşi ca să-mi urmezi în cale,
Să fiu nemernic martor nefericirii tale“ (Mihai Eminescu – **Poezii**)

Scanned with OKEN Scanner

c) „Când nu s-ascundea nimica, deşi tot era ascuns,
Când pătruns de sine însuşi pătrundea cel nepătruns,
Fu prăpastie, genune ...“ (Mihai Eminescu – **Scrisoarea I**)

d) „În liniştea şi tăcerea peisajului, din când în când îşi aruncă privirile spre un vecin din dreapta ori din stânga, care operează întocmai ca el. Parcă s-ar vedea pe sine însuşi într-o oglindă.“
(Mihail Sadoveanu – **Împărăţia apelor**)

EVALUARE
Pronumele

„Leul, de multă vreme, rădicase oştire
Să se bată cu riga ce se numea Pardos;
Căci era între dânşii o veche prigonire
Şi gâlcevire mare pentru un mic folos.
Vrea, adică, să ştie
Cui mai mult se cuvine
Să ţie pentru sine
Un petec de câmpie
Şi un colţ de pădure de tot nensemnător,
Ce despărţea ţinutul şi staturile lor.“
(Grigore Alexandrescu – **Dreptatea leului**)

1. Găseşte, în text, toate pronumele şi adjectivele pronominale; precizează felul lor. (7 p)

2. Analizează morfosintactic pronumele: ***ce, între dânşii, pentru sine, lor.*** (12 p)

3. Alcătuieşte enunţuri cu alte două valori gramaticale decât cele din text ale cuvintelor: ***mult, ce, un, o***. (8 p)

4. Demonstrează, prin câte un enunţ, omonimia şi omofonia cuvintelor ***ţie*** şi ***mai*** şi numeşte părţile de vorbire obţinute. (8 p)

5. ***dânşii*** este: **a)** pronume personal; **b)** pronume personal de politeţe. (2 p)

6. Dă exemple de pronume personale de politeţe pentru persoana a III-a. (5 p)

7. Integrează în propoziţii câte un pronume posesiv, demonstrativ, nehotărât şi negativ. Transformă propoziţiile astfel ca aceste pronume să devină adjective pronominale. (12 p)

Scanned with OKEN Scanner

8. Declină pronumele nehotărât *mulți* și alcătuiește pentru fiecare caz două propoziții cu funcții sintactice diferite ale acestui pronume. (6 p)

9. Formează câte o propoziție cu ortogramele: *mi-e, a-ți, să-i, a-l, ce-a, ne-am.* (12 p)

10. Corectează greșelile: (8 p)

Am citit cartea care mi-ai dat-o. Am un vecin a căror fete sunt profesoare. Elenei însăși nu-i place comportarea fratelui său. A noastre surori sunt prietene. (10 p)

Pentru aspect, corectitudine, calitatea enunțurilor – (10 p)

CAPITOLUL VII – NUMERALUL

Numeralul este partea de vorbire care se declină și exprimă un număr, determinarea numerică a obiectelor sau ordinea obiectelor, prin numărare.

Numeralele învățate până în clasa a VII-a sunt:

a) **numeralul cardinal** (exprimă un număr sau determinarea numerică): *Doi* și cu *doi* fac *patru.* b) **numeralul colectiv** (exprimă însoțirea obiectelor): *Amândoi* știm rezultatul. c) **numeralul fracționar** (denumește o fracție): *Un sfert* de pâine e suficient la o masă. d) **numeralul ordinal** (exprimă ordinea obiectelor): *Al doilea* exercițiu e mai ușor.

1. Găsește numeralele învățate: (*nota 5*)

a) „Iară noi umblam la școală, Budulea Taichii și eu, amândoi din Cocorăști, amândoi în gazdă la Seca Lenca.

În ziua întâia Budulea voia cu orice preț să rămâie lângă ușă și numai după multă stăruință se hotărî să se așeze pe cea din urmă bancă.“ (Ioan Slavici – **Budulea Taichii**)

b) „Peste jumătate de ceas își petrecu astfel cu cei doi căței deprinși a scoate sânge din urechile porcilor; dar în cele din urmă îi netezi cu mulțumirea omului care a dat o nouă dovadă despre dibăcia sa.“ (Ioan Slavici – **Moara cu noroc**)

2. Identifică valoarea substantivală și adjectivală a numeralelor, grupându-le pe două coloane: (*nota 6*)

a) „Eram cinci inși la precupeața Leanca Linchici și aveam două paturi și o masă, iară Huțu se culca pe jos, fiindcă taică-său îi adusese o saltea cu paie, două perini, o velință, trei rânduri de albituri, două

Scanned with OKEN Scanner

pâni mari, un săculeț de fasole ... și o bucată de slănină ca să-i fie pe două săptămâni." (Ioan Slavici – **Budulea Taichii**)

b) „Amândoi începură apoi să izbească tăcuți și nu se opriră decât după un timp îndelungat. În amândouă părțile făcuseră în salcâm câte o tăietură adâncă și albă." (Marin Preda – **Moromeții**)

3. Completează spațiile punctate cu numeralele corespunzătoare și notează valorile morfologice ale acestora. (*nota 6*)

a) „Erau odată într-un sat ... (numeralul cardinal simplu: *doi*) frați și ... (numeral colectiv format de la numeralul cardinal simplu: *doi*) erau însurați." (Ion Creangă – **Dănilă Prepeleac**)

b) „Pe când prânzeau, baba ieși până în grajd, scoase inimele din ... (numeral colectiv format de la numeralul cardinal simplu: *șapte*) caii, spre a le pune pe toate într-un tretin slab căruia-i priveai prin coaste." (Mihai Eminescu – **Făt -Frumos din lacrimă**)

c) „În sfârșit se opriră ... (numeral colectiv format de la numeralul cardinal simplu: *trei*) cu aceeași mândrie și încredere la malul Siretului." (Mihail Sadoveanu – **Țara de dincolo de negură**)

4. Analizează morfosintactic numeralele din textele de mai jos:

a) „Într-o duminică pe când stăteam amândoi sfătuind în cerdac și ne bucuram de cei dintâi trandafiri în grădiniță lângă noi – iaca se deschide portița și năvălește cu ochii în lacrimi (...), o fată îmbrăcată curat în straie de horă." (Mihail Sadoveanu – **Întâia iubire**)

b) „În frunte, în foc, trebuiau să intre două batalioane din al treisprezecelea regiment de căciulari și unul din al cincilea de infanterie." (Mihail Sadoveanu – **27 august**)(*nota 7*)

5. Alege forma corectă a numeralelor din exemplele: (*nota 7*)

a) A cumpărat optisprezece / optsprezece feluri de flori.

b) A citit o sută unu / o sută una pagini pe zi.

c) Au intrat câteștrei / câteșitrele / câte și trei eleve la proba scrisă.

d) Cărțile amândurora / amânduror elevilor au fost noi.

Numeralul multiplicativ arată în ce proporție crește o cantitate și poate avea: **a)** valoare adjectivală: Munca **înzecită** dă rezultate. **b)** valoare adverbială: Muncește **înzecit / însutit / dublu**.

Forme: prefix **în** + numeral + sufix **-(i)t**
îm cardinal

Scanned with OKEN Scanner

Numeralul distributiv exprimă repartizarea și gruparea numerică a obiectelor. Poate avea *valoare adjectivală* (a), *valoare adverbială* (b) și valoare substantivală (c)

a) ***Câte două*** exerciții pe zi nu e mult!

b) Mergem ***câte doi, câte doi***.

c) ***Câte unul*** tremura de frig.

Structură: adverbul **câte** + numeralele cardinale.

Numeralul adverbial arată de câte ori se îndeplinește o acțiune sau în ce raport numeric se află o calitate (cantitate) a unui obiect față de aceeași calitate (cantitate) a altui obiect. Are doar *valoare adverbială*. Am mers la gară **de două ori** astăzi.

Structură: numeralul cardinal **o** + substantivul **dată**; prepoziția **de** + numeralul cardinal (de la *două* în sus) + substantivul **ori**.

6. Identifică numeralele multiplicative, distributive și adverbiale. (*nota 5*)

a) „Cu o putere îndoită, cu brațele de fier o smunci pe babă de mijloc și-o băgă-n pământ până-n gât."

(Mihai Eminescu – **Făt-Frumos din lacrimă**)

b) „Egal se-ntoarce darul în iubire
dobânda lui o dăm de șapte ori."

(Ștefan Augustin Doinaș – **Discurs asupra iubirii**)

c) „Fiind însă că omul care se gândește mult scapă și câte o vorbă și fiindcă Huțu ținea la părintele Toda, el vorbea despre dânsul și îl lăuda(...)."

(Ioan Slavici – **Budulea Taichii**)

7. Precizează valorile morfologice ale numeralelor din textele de la exercițiul **6** și dă câte un exemplu în care două dintre numeralele întâlnite să aibă alte valori morfologice. (*nota 7*)

8. Completează spațiile libere cu numeralele indicate între paranteze și scrie cu ce valori morfologice au fost folosite numeralele.

În câțiva ani câștigase (numeral multiplicativ) datorită efortului zilnic depus. Astfel, a pus deoparte pentru copiii săi (numeral distributiv) o sumă de bani egală pentru că era convins că te întâlnești cu norocul doar (numeral adverbial) în viață. (*nota 6*)

9. Construiește propoziții în care numeralele indicate să îndeplinească, pe rând, următoarele funcții sintactice: (*nota 8*)

a) numeralul adverbial să aibă funcția de complement circumstanțial de mod; **b)** numeralul distributiv să aibă funcția de complement indirect

Scanned with OKEN Scanner

în acuzativ, genitiv şi dativ; c) numeralul multiplicativ să fie, pe rând, atribut adjectival şi complement circumstanţial de mod.

10. Analizează morfosintactic numeralele din textele de mai jos:
(*nota 7*)

a) „ – (...) Cum să trăieşti cu un om care minte! Stai mereu cu inima îndoită şi nu ştii clipa în care te bagă-n primejdie."
(Ioan Slavici – **Comoara**)

b) „Nu i-a zis cu toate aceste nimic ci şi-a făcut numai, după ce el a plecat, de trei ori cruce şi a suspinat." (Ioan Slavici – **Comoara**)

c) „Apoi, cine ştie dacă nu e şi câte unul care s-ar mâhni dac-ai bate drumul cu vorbe despre dânsul." (Ioan Slavici – **Moara cu noroc**)

11. Arată prin ce procedee de îmbogăţire a vocabularului s-au format numeralele: *o dată, împătrit, câte doi, însutit, de zece ori.*
(*nota 9*)

12.* Redactează o compunere în care să povesteşti o întâmplare neobişnuită prin care ai reuşit să rezolvi o problemă dificilă, în care să foloseşti zece numerale (multiplicative, distributive, adverbiale).
(*nota 10*)

EVALUARE
Numeralul

1. Subliniază numeralele învăţate, din următorul text: (12 p)

„Tom află că Prinţul avea o soră şi o verişoară, amândouă slujite de numeroase fete din casă, care le ajuta să se îmbrace, să se dezbrace, că feţele regeşti aveau atâtea veşminte că niciodată nu le îmbrăcau mai mult de trei ori.

– Surorile mele, Bet şi Nan, poartă numai câte o rochie pe săptămână, în care şi dorm. Ce să facă ele cu câte două rochii dacă au fiecare numai un singur trup?" (Mark Twain – **Prinţ şi cerşetor**)

2. Analizează morfosintactic numeralele din textul de mai sus, precizând: felul, valoarea morfologică, cazul, funcţia sintactică. (24 p)

3. Alege forma corectă a numeralelor din exemplele de mai jos şi indică felul acestor numerale: Făcuse clasa întâi / întâia în oraşul său natal. Nivelul de trai crescuse cu zece procente / cu zece procente la sută. Cărţile

Scanned with OKEN Scanner

amânduror / amândurora erau pe bancă. Lucrările amânduror / amândurora elevilor erau de nota zece. Grupuri de câteşişapte / câte şapte elevi se formaseră pentru a pleca în excursie, la munte. (10 p)

4. Indică valorile morfologice ale numeralelor din textul dat:

Efortul a fost răsplătit pe măsură, de aceea amândoi au hotărât să meargă o dată pe săptămână la spectacole. O jumătate din bani şi-au pus deoparte pentru vacanţa de vară, fiind conştienţi că, dacă ar fi muncit înzecit tot n-ar fi reuşit să strângă suma necesară plecării în tabără până în luna august. Prin urmare, câte o zi pe săptămână munceau din greu la distribuirea coletelor, iar restul săptămânii îl ajutau pe un anticar ambulant la aranjarea cărţilor. (12 p)

5. Construieşte câte un enunţ în care:

a) un numeral cardinal să fie nume predicativ în acuzativ; (4 p)
b) un numeral ordinal să fie complement direct; (4 p)
c) un numeral fracţionar să fie complement de agent; (6 p)
d) un numeral colectiv să fie atribut prepoziţional în dativ; (7 p)
e) un numeral multiplicativ să fie atribut adjectival; (3 p)
f) un numeral distributiv să fie atribut genitival; (4 p)
g) un numeral adverbial să fie complement circumstanţial de mod. (4 p)

Din oficiu: (10 p)

CAPITOLUL VIII – ADJECTIVUL

Parte de vorbire flexibilă ce exprimă însuşiri ale obiectelor, **adjectivul** are drept trăsătură definitorie acordul cu un substantiv sau un înlocuitor al acestuia.

1. Notează felurile adjectivelor şi observă acordul lor cu substantivele: (*nota 5*)

a) „Sala era înaltă, susţinută de stâlpi şi de arcuri, toate de aur, iar în mijlocul ei stătea o mândră masă, acoperită cu alb, talgerele toate săpate din câte-un singur mărgăritar mare; iar boierii ce şedeau la masă în haine aurite, pe scaune de catifea roşie, erau frumoşi ca zilele tinereţii şi voioşi ca horele."

(Mihai Eminescu – **Făt-Frumos din lacrimă**)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Trăind pe alte plaiuri, priveşti acum
Spre acelaşi cer limpede şi ochii ni se-ntâlnesc pe-nalt,
Aceasta-i marea vrajă a cerului de munte
Unind pe el un suflet cu sufletul celalt".

(Nicolae Labiş – **Cântecul unui brad**)

2. Arată mijloacele prin care s-au format adjectivele din textele următoare: (*nota 7*)

a) „Sunt struguri albi şi struguri negri-albăstrii în via boierului olog. Sunt struguri aurii-ruginii şi struguri roşcovani în via boierului ..."

(Zaharia Stancu – **Desculț**)

b) „ Bătrânii mei, munţii mei,
Pângăriți de-atâtea versuri proaste,
Tare mi-a fost dor de voi!
Puțin m-am zbuciumat pe alte plaiuri
Şi cântecele voastre vaste ...
M-au adus ca pe-un mânz neîmblânzit înapoi."

(Nicolae Labiş – **Munții**)

3. Formează câte două adjective folosind: **a)** sufixele adjectivale **-esc**, **os** (oasă), **-nic**, **-atic, -iu**; **b)** prefixele negative: **ne-**, **in-**, **i-, a-.** (*nota 6*)

4. Găseşte adjective antonime pentru: **cald, înalt, limpede, vesel, harnic, deştept, îngust, subțire**. (*nota ...*)

5. Arată la ce grad de comparație se află fiecare adjectiv (care poate avea grade de comparație): (*nota 7*)

a) „– Şi tu înțelegi orice carte?
– Înțeleg, taică.
– Şi dacă un om foarte cuminte ar fi scris ceva, tu poți citi?
– Pot, taică.
– Dar atunci tu eşti tot atât de cuminte ca el (...)

Dascălul e cel mai mare lucru în sat, cel mai mare lucru în țară, pentru că el învață pe copii cum să citească, cum să se poarte, cum să înțeleagă lucrurile şi cum să lucreze (...)

– (...) eu nu le dau învățătură decât celor mai grei la minte, ceilalți învață de la băieții mai mari, cum e Huțu ...

(...) La multă bucurie se aşteptase Budulea, şi acum ar fi dorit ca să se fi aşteptat la mai puțină." (Ioan Slavici – **Budulea Taichii**)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Dansează, suflete,
Deschide uşa bibliotecii şi dansează
Printre atâţia bărbaţi foarte înţelepţi
Care şi-au lăsat capetele
Pe câte o carte
Ca pe o tavă a Salomeii.
Sunt prietenii tăi cei mai buni“ (Marin Sorescu – **Dansează**)

6. Recunoaşte mijloacele expresive de redare a superlativului absolut: (*nota 8*)

a) „Ce voie preaînaltă, ce lege porunci
Căderea deopotrivă cu înălţarea-a fi?“
(Grigore Alexandrescu – **Trecutul la Mănăstirea Dealu**)

b) „E Sancho Panza, nobil scutier
Preabunul şi-ncercatul meu cuier“
(Marin Sorescu – **Don Quijote şi Sancho Panza**)

c) „Fiind însă că omul care se gândeşte mult scapă şi câte o vorbă, şi fiindcă Huţu ţinea la părintele Toda, el vorbea despre dânsul şi îl lăuda şi spunea că şi protopopeasa e o doamnă prea cumsecade.“
(Ioan Slavici – **Budulea Taichii**)

d) „Şi s-a pornit apoi cuvânt!
Şi patru margini de pământ
Ce strâmte-au fost în largul lor...“ (George Coşbuc – **Nunta Zamfirei**)

e) „Ce delicate chenare arămii ardeau pe marginea şuviţelor!“
(Ionel Teodoreanu – **Hotarul nestatornic**)

f) „– A fost odată un împărat mare, mare …
– Cât de mare?
– Mare de tot …“ (Barbu Ştefănescu Delavrancea – **Bunica**)

g) „Vom fi singuri-singurei“ (Mihai Eminescu – **Dorinţa**)

7. Fă acordul şi foloseşte gradul de comparaţie indicat între paranteze, corespunzător adjectivelor din texte. Indică adjectivele care nu au grade de comparaţie. (*nota 6*)

a) „Astfel fu acea (*vrednic* – pozitiv) de o (*neşters*) aducere aminte zi de bătaie de la Călugăreni, în care românii scriseră cu sabie şi cu sânge, pagina (*strălucit* – superlativ relativ de superioritate) din analele lor. De zece ori (*numeros* – comparativ de inferioritate) decât

Scanned with OKEN Scanner

duşmanii, ei câştigară asupră-le o biruinţă (*strălucit* – pozitiv) şi avură gloria de-a învinge un general până atunci (*neînvins*)“

(Nicolae Bălcescu – **Românii supt Mihai-Voievod Viteazul**)

b) „Nu un capitol, ci un volum (*întreg*) ar fi scris cu titlul acesta. În (*vast*) operă a pictorului – ca şi în trecutul neamului nostru – păstorul ocupă un loc (*important* – superlativ absolut). El şi l-a cucerit. În (*vechi* – pozitiv) poezii ale poporului nostru, pătrunse de o (*adânc* – pozitiv) melancolie, în „Mioriţa“ (*limpede* – comparativ de superioritate) şi (*mişcător* – comparativ de superioritate) decât în toate celelalte, ni se înfăţişează tipul păstorului (*român*)“

(Alexandru Vlahuţă – **România pitorească**)

8. Găseşte adjectivele aşezate înaintea substantivelor determinate. Observă schimbarea şi noteaz-o în analiza morfosintactică a unor adjective: (*nota 7*)

a) „Fruntea albă-n părul galben
Pe-al meu braţ încet s-o culci
Lăsând pradă gurii mele
Ale tale buze dulci.
Vom visa un vis ferice,
Îngâna-ne-vor c-un cânt
Singuratice izvoare,
Blânda batere de vânt.“

(Mihai Eminescu – **Dorinţa**)

b) „Alcătuire de cuvinte româneşti
Îţi văd prin veacuri înnoita bogăţie
Întinerind pe zi ce-mbătrâneşti
O, grai din viitor, mărire ţie!
Mărire ţie, grai din viitor!
Înalte minţi se vor scălda în tine …
Ai fost un lac – eşti valul curgător
Eşti fluviul impetuoaselor destine“

(Victor Eftimiu – **Odă limbei române**)

9. Scrie corect adjectivele, acordându-le cu substantivul şi articulându-le, când e cazul: (*nota 5*)

a) „De la gârlă-n pâlcuri dese
(Zgomotos) copiii vin“
„(Voinic) cai spumau în salt“
„Pe ţărm erau stoluri de fete
Cu drag de năier ascultând –
Şi ele râdeau scuturând
Flori (alb) din (negru) plete.“

(George Coşbuc – **Poezii**)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Numai colo, sus, prin vie,
(Rumen) lobode
Vor de-acum în văduvie
Să trăiască (slobod)"

„Zboară veşti (contradictoriu)
Se-ntretaie ştirile
Ce e? ... Ce e? Spre podgorii
Toţi întorc privirile."

(George Topârceanu – **Rapsodii de toamnă**)

Locuţiunile adjectivale sunt grupuri de cuvinte cu sens unitar şi cu valoare morfologică de adjectiv. Îndeplinesc aceleaşi funcţii sintactice ca şi adjectivul. Modul lor de formare: din substantiv precedat de prepoziţie: ***în putere, de ispravă, de căpetenie***; din locuţiuni verbale: ***bătător la ochi***; alte exemple: ***unul şi unul, la locul lui***.

10. Introdu în câte o propoziţie locuţiunile adjectivale: ***fără căpătâi, cu capul în nori, de frunte, cu dare de mână, de nimic***. Arată ce funcţii sintactice îndeplinesc. (*nota 6*)

11. Deosebeşte valorile gramaticale ale cuvintelor subliniate. Reţine, unde e cazul, valorile stilistice ale adjectivului. (*nota 8*)

a) „**Sălbatecul** vodă e-n zale şi fier."
„Dar Golia **ticălosul** alt gând avea cu soţii
(...) Rosteau cu glasul unei guri **becisnicul** lui nume."

(George Coşbuc – **Poezii**)

b) „**Cei tari** se îngrădiră cu averea şi mărirea în cercul lor de legi"
În izvoadele **bătrâne** pe eroi mai pot să caut
Au cu lira **visătoare** ori cu sunete de flaut
Poţi să-ntâmpini **patrioţii** ce-au venit de-atunci încolo...
... Încât **fonfii** şi **flecarii, găgăuţii** şi **guşaţii,**
Bâlbâiţi cu gura strâmbă sunt stăpânii astei naţii...
Voi sunteţi urmaşii Romei? **Nişte răi** şi **nişte fameni** ..."
„Să ne privim **nesăţios**
Şi **dulce** toată viaţa"
„Ea-l asculta pe copilaş
Uimită şi **distrată**."

(Mihai Eminescu – **Poezii**)

c) „– Apoi vezi, grăi Ghiţă **răspicat** şi **aspru**, dacă mă uit în toate părţile, nu văd pe nimeni şi stau **singur** în pustietate"

(Ioan Slavici – **Moara cu noroc**)

12. Corectează greşelile: (*nota 7*)

Zgomotul continu mă stresează. Copiii aleargă zglobi. Zglobii copiii sunt nepăsători. Argintii solzi ai peştelui au căzut. Întârzierea fetei plecată de acasă era îngrijorătoare. Gândurile o aduceau la ceea ce putea

Scanned with OKEN Scanner

să se întâmple mai rele. În timpul vieții trăită la oraș, Creangă se simțea un înstrăinat. Nicio palmă de pământ nu trebuie dat străinilor.

EVALUARE
Adjectivul

„ Juni ostaşi ai ţării mele, însemnaţi cu stea în frunte!
Dragii mei vultani de câmpuri, dragii mei şoimani de munte!
Am cântat în tinereţe strămoşeasca vitejie,
Vitejie fără seamăn pe-acel timp de grea urgie
Ce la vechiul nostru nume au adaos un renume
Dus pe Dunăre în Marea şi din Marea dus în lume!"

(Vasile Alecsandri – **Odă ostaşilor români**)

1. Grupează adjectivele propriu-zise şi cele provenite, menționând partea de vorbire adjectivizată. (12 p)

2. Arată modul de formare a adjectivelor: **strămoşească, mei, dus**. (6 p)

3. Găseşte o locuțiune adjectivală şi dă sinonime pentru ea. (4 p)

4. Schimbă valoarea gramaticală a cuvintelor: **juni, acel, greu,** în enunțuri. (6 p)

5. Formează adjective, folosind un mijloc de îmbogățire a vocabularului, pornind de la cuvintele: **ostaş, frunte, renume**. (6 p)

6. Analizează morfosintactic adjectivele: **juni, dragii, grea, dus** şi locuțiunea adjectivală. (10 p)

7. Alcătuieşte câte un enunț în care adjectivele de mai sus (exercițiul 6) să îndeplinească funcțiile sintactice de nume predicative şi, două dintre ele, de complemente circumstanțiale. (15 p)

8. Explică valoarea artistică a structurilor: „însemnaţi cu stea în frunte", „vultani de câmpuri", „şoimani de munte", „grea urgie".(10 p)

9. Corectează greşelile: (5 p)

Junele şi tânărul meu prieten mi-a făcut o surpriză. Vechi egipteni au avut o civilizație avansată pentru acele timpuri. Copii noştri sunt vitejii. Viteji tineri s-au luptat cu cuceritorii. (6 p)

10. Foloseşte în enunțuri adjectivele **vechi, grea, dus** cu sens figurat. (10 p)

Pentru aspect, corectitudine, exprimare: (10 p)

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL IX – ADVERBUL

1. Grupează adverbele după felul lor (de mod, de timp, de loc) şi arată pe cine determină: (*nota 5*)

a) „– Dacă vrei aşa! altfel nu vând oala …

… Şi pe urmă a fost ceva straşnic. Oala fierbea toată ziua, de dimineaţa până seara târziu; ştiau acuma ce mâncare fierbe pe plită.“

(Hans Christian Andersen – **Porcarul**)

b) „ … Am aşteptat acolo,
pe dig: nu ca un rege, ci ca fătul
căruia lumea îi trimite veste
împunsă. Aşteptam (deşi, acuma,
n-aş mai numi aceasta aşteptare) …
… şi-am început să ţip în răsuflarea
sărată ce ţipa dintotdeauna …
O blândă exudaţie* divină
era, afară, dimineaţa…“

(Ştefan Augustin Doinaş – **Trei ipostaze ale mării**)

2. Explică modul de formare a adverbelor: (*nota 6*)

a) „Deodat-apoi te-ntuneci
Şi cântece le-nveţi …
Eu te-am văzut odată
Frumoasă ca un sfânt …
Tu-i strângi în codru noaptea
Sub brazi pe lângă foc …
Grăbit, când prind ei puşca,
Scoţi plumbii de la brâu.“

(George Coşbuc – **Doina**)

b) „Să vii sâmbătă seara – a zis ea – sâmbătă seara sultanul şi sultana vor veni la mine la ceai.“ (Hans Christian Andersen – **Cufărul zburător**)

c) „Deopotrivă-i stăpâneşte raza ta şi geniul morţii “

„Plai râzând cu iarbă verde
Ce se leagănă, se pierde,
Undoind încetişor,
Şoptind şoapte de amor“
„De lumină ca tâlharii
Se fereşte binişor,
Pe fereştri se suie noaptea
Dibuind încetişor“

(Mihai Eminescu – **Poezii**)

3. Arată la ce grad de comparaţie se află fiecare adverb care poate avea grade de comparaţie: (*nota 8*)

a) „Şi deodată în jurul meu, natura
se făcu un cerc, de-a dura,
Când mai larg, când mai aproape
ca o strângere de ape.
Şi privirea-n sus ţâşni…“

---

* exudaţie – transpiraţie

Scanned with OKEN Scanner

„Mai rămâi cu mersul tău
parcă pe timpanul meu
blestemat şi semizeu
căci îmi este foarte rău“
„Ce ploaie mai plouă pe mare
şi cât de mult, tu n-ai să ştii, eu îmi doream,
să ningă peste luciul ei doar cu ninsoare“
„De aceea vă zic prieteni
mai bine ar fi să fiu orb …“ (Nichita Stănescu – **Poezii**)

b) „– Pentru că să vedeţi d-voastră, eu nu ştiu ce se cere la şcoala de aici şi domnul profesor, care ştie, nu are decât să-l întrebe pe el, ca să vadă dacă ştie destul, prea mult ori prea puţin …

– Prea bine! prea bine! zise dascălul Clăiţă, când află despre hotărârea lui Huţu. Foarte frumos!“ (Ioan Slavici – **Budulea Taichii**)

Locuţiunile adverbiale sunt grupuri de cuvinte cu sens unitar, sinonime cu un adverb şi cu valoare de adverb.
Sunt: – ***de loc***: în faţă, la dreapta, de-a stânga, jur împrejur
– ***de timp***: din vreme în vreme, din când în când, pe înserate, de-a pururea
– ***de mod***: cu de-a sila, pe de rost, fără îndoială, pe negândite.

4. Identifică locuţiunile adverbiale, felul lor şi funcţiile sintactice: (*nota 7*)

a) „Într-o clipă-l poartă gândul îndărăt cu mii de veacuri
La-nceput, pe când fiinţă nu era, nici nefiinţă …
În prezent cugetătorul nu-şi opreşte a sa minte …
… Şi când propria ta viaţă singur n-o ştii pe de rost,
O să-şi bată alţii capul s-o pătrunză cum a fost?“
„ … Şi, lovind în faţă-n spate, ca şi crivăţul şi gerul,
Pe pământ lor li se pare că se năruie tot cerul“
(Mihai Eminescu – **Poezii**)

b) „… mort-copt, trebuie să te ieu cu mine, dacă zici că ştii bine locurile pe aici.

Şi din două vorbe, fiul craiului îl tocmeşte şi după aceea pornesc împreună să iasă la drum, pe unde arată Spânul …

– … îţi place aşa să mai trăieşti, bine-de-bine ...

Scanned with OKEN Scanner

După aceasta încalecă, fiecare pe calul său, şi pornesc. Spânul înainte, ca stăpân, Harap-Alb în urmă, ca slugă ... Fetele împăratului întâmplându-se de faţă ... au zis Spânului cu binişorul ...

– ... Spânul vrea să-ţi răpuie capul cu orice chip ...

– ... Mulţi împăraţi şi crai vin să le vadă, şi li-i de-a mirarea de unde le au." (Ion Creangă – **Povestea lui Harap-Alb**)

5. Având în vedere ortografia unor adverbe şi a unor locuţiuni adverbiale, deosebeşte-le de omofonele lor, alegând varianta corectă, din exemplele: (*nota 6*)

De-o dată / deodată cerul s-a întunecat. Unii regretă vremurile de altădată / altă dată. Câte o dată / câteodată devin melancolic. Nu se ştie, întradevăr / într-adevăr, nimic despre jaful comis. Plouă întruna / într-una. Într-una / întruna din zile a venit părintele la şcoală. Ori de câte ori / oridecâteori pot, ajut pe cei necăjiţi. În totdeauna / întotdeauna mama se scoală disdedimineaţă / dis-de-dimineaţă.

6. Identifică adverbele şi locuţiunile adverbiale din textele date şi analizează-le morfosintactic: (*nota 8*)

a) „Treceam destul de des prin acele locuri cu afacerile mele ... Mă duceam câteodată şi la pândă de căprioare în inima codrului.

Şi aşa îmi erau drumurile că mai totdeauna mă întâlneam cu Voinea şi la întoarcere mă opream o ţâră în prisacă de mă hodineam pe prispa căsuţei (...)

Şi-mi era drag tare mai ales adâncul codrului aceluia, miezul lui cu piscuri pietroase. Acolo, departe, în bolţile bătrâne se cernea umbră ca de amurg şi rar câte-o floare de lumină se întindea vie, strălucită, pe covorul moale de o coloare gălbuie, dulce-stânsă."

(Mihail Sadoveanu – **Codrul**)

b) „Cuprins acum de mânie oarbă, el încleştă mâna stângă în părul ei bogat şi începu s-o lovească cu pumnul, aşa, pe nimerite, în spate, peste umeri, în faţă, cum dă omul care nu mai ştie ce face, iară dânsa se zvârcolea ca să-l lovească şi ea (...)

Înspăimântat apoi de fapta sa şi temându-se ca nu cumva să se înteţească şi s-o lovească prea rău, el o lăsă, ieşi repede din casă şi încuie uşa în urma sa." (Ioan Slavici – **Mara**)

Scanned with OKEN Scanner

Asemănându-se cu unele pronume prin denumire şi prin rolul pe care îl îndeplinesc în propoziţie sau în frază, adverbele mai sunt: **relative**, care leagă o propoziţie subordonată de regenta ei(*unde, când, cum, cât)*; **interogative**, folosite în propoziţii interogative şi exclamative, omonime formal cu cele relative(*unde?, când?, cum?, cât?);* **nehotărâte**, care exprimă în mod neprecis locul, timpul, modul (*oriunde, oricând, oricum, oricât, undeva, cândva, cumva, câtva*).

7. Completează un tabel cu formele adverbelor relative şi interogative: (*nota 7*)

a) „Pe fereastra vagonului priveam cum fulgii sporesc, cum se învârtejesc, cum cad apoi lin, cum ţes pânza albă pe câmpii, până la pădurile negre de sub pâcla zării. (...)

Când a striga birjarul la poartă, am să-i zăresc umbra, prin perdelele luminate ale geamurilor." (Mihail Sadoveanu – **O umbră**)

b) „Cum poate fi realizată pacea între bărbat şi femeie? Cum să înfăptuim fericirea deplină? (...)"

„ – Neranţula! Unde-i Neranţula?" (Panait Istrati – **Neranţula**)

c) „ – De ce să-mi mai dau silinţa a te opri când ştiu c-ai fi mâhnită când ai vedea că nu mă poţi asculta? De ce să intru în voile tale când simt că bine n-au să iasă lucrurile? Nu! eu la rău n-am să te împing! Fă cum ţi-e ursita şi cum vrea Dumnezeu care ştie mai bine unde are să te scoată şi cum are să ne ispitească." (Ioan Slavici – **Mara**)

d) „Mai merge cât merge până ce cu mare greu găseşte drumul."

„ – Da ce Dumnezeu? Parc-au intrat în pământ ... . Unde să fie, unde să fie?" (Ion Creangă – **Poveşti**)

8. Subliniază predicatele, încercuieşte elementele de relaţie, desparte în propoziţii şi analizează sintactic şi morfologic adverbele relative, interogative şi nehotărâte: (*nota 8*)

a) „ Şi apa unde-au fost căzut
În cercuri se roteşte."
„ Se întreabă trist izvorul:
«Unde mi-i crăiasa oare? ...»"
„Oricât ai drege-n lume – atunci te oboseşte
Eterna alergare ..." (Mihai Eminescu – **Poezii**)

Scanned with OKEN Scanner

b) „ Aş vrea să întreb pe Barnea unde ne aflăm …

Când simţi barca şi zări duşmanul, tresări cu putere sfărmând balta şi bătu din aripi încovoiate, cu gâtul lung întins spre pământufurile trestiilor … Ca şi cum ar fi pornit întru căutarea tovarăşului pierdut, cârduri după cârduri de raţe prinseră a se ridica …

Moş Calistru tresări:

– Unde-s câinii?

– …Cum mai hălăduieşti aici în singurătate, cu Dumnezeu şi cu fiarele?“ (Mihail Sadoveanu – **Ţara de dincolo de negură**)

9. Găseşte adverbele nehotărâte din textele de mai jos: (*nota 7*)

a) „Iarna, vara, primăvara, oricând şi oriunde la şes, după iepuri şi dropii, la deal după lupi şi vulpi, la munte, după vânat mare, domnesc era mereu proaspăt la emoţii şi neobosit.“

(Vasile Voiculescu – **Căprioara din vis**)

b) „ «Orişicum ar fi ispitită (…) – îşi zicea mama – ea nu e în stare să facă ceea ce prea bine ştie că eu nu voiesc ».“

„ Mara se linişti şi ea: orişicum ar fi fost să fie, tot era mai bună hotărârea decât neîncetata zbuciumare.“ (Ioan Slavici – **Mara**)

O categorie specială de adverbe şi locuţiuni adverbiale sunt cele care, urmate de una din conjuncţiile *că*, *să* devin **adverbe şi locuţiuni adverbiale predicative:** *fireşte, desigur, probabil, negreşit, poate, destul, cu siguranţă, fără îndoială, fără doar şi poate*. Exemplu:

Fireşte[1]/ că *mergem* la meci[2]/.

– *fireşte* – predicat verbal, adverb predicativ predicat verbal.

Neurmate de *că* sau *să*, acestea sunt adverbe de mod, fără funcţie sintactică.

Mergem, *fireşte*, la meci.

10. Identifică adverbele predicative şi locuţiunile adverbiale predicative: (*nota 8*)

a) „Fără îndoială că greşim amarnic atunci când ridicăm bariere atât de mari între bine şi rău, între frumos şi urât.“

(Panait Istrati – **Neranţula**)

b) „Pesemne n-ai auzit vorba ceea, că de păr şi de coate goale nu se plânge nimene. Şi când nu sunt ochi negri, săruţi şi albaştri.“

c) „ – Ia, tacă-ţi gura, măi Gerilă! ziseră ceilalţi (…). Destul acum că ne-ai făcut capul călindar.“ (Ion Creangă – **Povestea lui Harap-Alb**)

Scanned with OKEN Scanner

d) „ Poate că băieţelul s-ar fi simţit fericit, deşi mânca pe apucate şi dormea pe paie, dacă tatăl n-ar fi venit adeseori beat şi nu le-ar fi bătut pe Bet şi Nan." (Mark Twain – **Prinţ şi cerşetor**)

Adverbele şi locuţiunile adverbiale îşi pot schimba valoarea gramaticală, în **prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale ale cazului genitiv**, atunci când însoţesc substantive sau pronume şi se prezintă ca articulate: *înaintea* (casei), *în jurul* (lui); ale cazului dativ împreună cu forme neaccentuate de pronume: *înainte-i, în juru-ne*; sau ale cazului **acuzativ**, dacă sunt urmate de prepoziţii: *înainte de, în jur de..*

11. Deosebeşte între adverbe şi locuţiuni adverbiale şi prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale: (*nota 9*)

a) „Atunci, o stea de aur strălucea
deasupra, pentru anotimpul care
curând, curând avea să ni se dea
cu măşti de zgură şi cu fructe-amare"

„Dar dedesubt – oglindă răzvrătită –
marea nu mai voia să poarte-n pântec
umorile înaltului."

„Dar dedesubtul lor – ca-n încăperea
unui angelic Trismegist – substanţe
subtile, muzicale, transparente" (Ştefan Augustin Doinaş – **Poezii**)

b) „Şi deasupra tuturora, oastea să şi-o recunoască,
Îşi aruncă pocitura bulbucaţii ochi de broască."
(Mihai Eminescu – **Scrisoarea III**)

c) „Ca şi mine acum
În faţa monstrului negru
Care se apropie cu o viteză înspăimântătoare,
Şi care nu mă va ajunge
Niciodată." (Marin Sorescu – **Drumul**)

12. Exemplifică, în propoziţii, funcţiile sintactice ale adverbelor şi ale locuţiunilor adverbiale. (*nota 10*)

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE
Adverbul

„Eliza s-a trezit când lebedele îşi fâlfâiau aripile pe deasupra ei ... Au zburat de câteva ori de jur împrejur ... Deodată au ajuns deasupra unui nor mare ... Era o privelişte mai minunată decât tot ce văzuse ea vreodată. Dar când soarele s-a urcat mai sus pe cer şi muntele a rămas în urmă, au pierit şi umbrele ... Şi într-adevăr, a trebuit să-şi spuie şi ea că fată mai frumoasă decât prinţesa nu mai văzuse ...

– Eu îţi vreau numai binele." (Hans Christian Andersen – **Lebedele**)

1. Transcrie, din text, adverbele şi locuţiunile adverbiale; menţionează felul lor. (15 p)

2. Extrage, din text, două adverbe care şi-au schimbat valoarea gramaticală. (4 p)

3. Găseşte, în text, două părţi de vorbire diferite care se pot adverbializa. Integrează-le, ca adverbe, în câte un enunţ. (6 p)

4. Alcătuieşte câte un enunţ în care locuţiunile **de jur împrejur** şi **în urmă** să fie articulate şi să însoţească substantive sau pronume.(6 p)

5. Precizează gradul de comparaţie al adverbului **mai sus**. (2 p)

6. Scrie acest adverb la toate gradele de comparaţie. (10 p)

7. Menţionează valorile lui **şi** din text. (6 p)

8. Arată ce funcţii sintactice au adverbele şi locuţiunile adverbiale: **când, de jur împrejur, vreodată**. (10 p)

9. Găseşte, în text, două adverbe fără funcţie sintactică. (6 p)

10. Exemplifică, în enunţuri, funcţiile sintactice de: nume predicativ, atribut adverbial şi predicat verbal ale adverbului **bine**. (15 p)

11. Alcătuieşte câte un enunţ pentru fiecare valoare gramaticală a cuvântului **tot**. (10 p)

Din oficiu: (10 p)

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL X – PREPOZIȚIA ȘI CONJUNCȚIA

Prepoziția și conjuncția au elemente comune și deosebitoare:

– **sunt părți de vorbire neflexibile**, cuvinte de legătură:

prepoziția – numai *la nivelul propoziției*; leagă *un atribut* de substantivul, pronumele sau numeralul determinate (bancă *de* lemn, doi *dintre* elevi, acela *din* clasă), *un complement* de verbul, adverbul, adjectivul, determinate (merge *la* școală, bine *de* noi, roșie *la* față)	**conjuncția – la nivelul propoziției**, leagă părți de propoziție de același fel: subiecte, nume predicative, atribute, complemente (Ana *și* Vlad, sunt cuminți *și* deștepți; mare *și* luminoasă, azi *și* mâine); ***la nivelul frazei*** leagă două propoziții de același fel (Scrii *sau* înveți?), cât și o subordonată de regenta ei (I-am atras atenția ***să*** vină la timp)

– Prepoziția și conjuncția **sunt lipsite de înțeles** de sine stătător

– **Nu îndeplinesc funcții sintactice**

Prepoziția intră în alcătuirea atributului sau complementului.	**Conjuncția** e în afara elementelor pe care le leagă.

– Ambele părți de vorbire se clasifică în:

Prepoziții: – *simple*: de, după, cu, pentru; – *compuse*: de la, de pe la, de pe lângă.	**Conjuncții**: – *simple*: și, iar, că, să, dacă; – *compuse*: ca să, ci și, ca și.

1. Extrage, din texte, prepozițiile și conjuncțiile, menționând ce leagă fiecare: (*nota 7*)

a) „Ce duh ai și ce putere
Să-mpletești ceară cu miere
De la floarea din grădină,
Ostenită de albină?“
„E un câine zdrențuros
De flocos, dar e frumos.“
„El crezuse, băietanul,
Că bănuțu-i gologanul
Sau un leu frumos și nou
Pus cumva în orice ou.“

(Tudor Arghezi – **Poezii**)

b) „Omul zici c-a născocit,
El, mașina de clocit,
Dar, pe cât mi-aduc aminte
I-a luat cucul înainte;
Căci în tagma păsărească
Pune pe-alții să clocească“
„Din bube, mucegaiuri și noroi
Iscat-am frumusețI și prețuri noi.“

(Tudor Arghezi – **Poezii**)

Scanned with OKEN Scanner

Locuțiunile prepoziționale și conjuncționale sunt grupuri de cuvinte sinonime cu o prepoziție și, respectiv, cu o conjuncție și au aceleași roluri ca acestea în propoziție (în frază).

Locuțiunile prepoziționale provin din adverbe și locuțiuni adverbiale: *în fața, de-a lungul, în susul, în mijlocul, din cauza, față de (cu), pe motiv de, din cauză de* (apar „articulate" sau terminate în prepoziții). **Locuțiunile conjuncționale** sunt alcătuite din substantive, adverbe, prepoziții și se termină (cel mai adesea) în conjuncție, pronume relativ sau adverb relativ: *prin urmare, măcar să (că), din cauză că, din moment ce, după cum.*

2. Recunoaște locuțiunile prepoziționale din texte și deosebește-le de prepozițiile compuse (din două-trei prepoziții simple): (*nota 8*)

a) „De la Severin până dincolo de Galați, mai toate satele și orașele noastre de pe malul Dunării sunt ridicate pe ruini de acestea sfinte ... rămase de pe urma întinsei și glorioasei împărății...

Asupra acestui oraș s-au aruncat cele dintâi obuze turcești în primăvara anului 1877, când războiul nu era încă deschis, când România – liniștită în fața furtunii ce se pregătea, nu făcea decât să-și asigure paza și granițele ei dunărene... Îl urmăresc cu gândul de-a lungul veacurilor..." (Alexandru Vlahuță – **România pitorească**)

b) „În acest an la seceriș Moromete n-avea de ce să nu fie ca totdeauna el însuși, adică nepăsător față de ceea ce se aduna în urma lui, uitând de toate și pierzându-se pe miriște în contemplări nesfârșite ... Era acolo cu vecinul, dar se așezase jos din pricina spicelor ... Niculae behăi de pe cutia căruței ca un ied: he, de."

(Marin Preda – **Morometii**)

3. Menționează cazul cerut de prepozițiile și locuțiunile prepoziționale din textele de mai jos și funcțiile sintactice ale cuvintelor pe care le însoțesc: (*nota 9*)

a) „Și eu trec de-a lung de maluri
Parc-ascult și parc-aștept..."

„Adormind de armonia
Codrului bătut de gânduri,
Flori de tei deasupra noastră
Or să cadă rânduri-rânduri"

Scanned with OKEN Scanner

„Pe deasupra de prăpăstii sunt zidiri de cetăţuie,
Agăţat de pietre sure un voinic cu greu le suie“
„Şi-atuncea dinainte-mi prin ceaţă parcă treci“
„Împrejuru-ne s-adună
Ale curţii mândre neamuri“ (Mihai Eminescu – **Poezii**)

b) Numai tu ai fost împotrivă-le. S-a procedat conform legii. Mulţumită ajutorului primit, omul a făcut faţă greutăţilor. S-a repezit asupră-i ca o fiară. Nu întotdeauna se iau măsuri conform legii.

4. Construieşte câte un enunţ în care prepoziţiile: *înaintea* şi locuţiunile prepoziţionale: *(în)susul, din cauza* să ceară cazul genitiv şi, apoi, cazul acuzativ. (*nota 8*)

Conjuncţiile şi locuţiunile conjuncţionale care leagă două părţi de propoziţie de acelaşi fel, două propoziţii de acelaşi fel se numesc **coordonatoare**. Ele sunt: **copulative**: şi, nici, precum şi; **adversative**: dar, iar, însă, ci; **disjunctive**: fie, sau, ori; **conclusive**: deci, aşadar, prin urmare.

Conjuncţiile şi locuţiunile conjuncţionale subordonatoare leagă o propoziţie subordonată de regenta ei: că, să, ca ... să, încât, deşi, fiindcă, măcar că, încât să, din pricină că etc.

5. Grupează conjuncţiile coordonatoare şi pe cele subordonatoare din textele: (*nota 6*)

a) „Erau odată într-un sat doi fraţi, şi amândoi erau însuraţi. Cel mai mare era harnic, grijuliu şi chiabur, pentru că unde punea el mâna punea şi Dumnezeu mila, dar n-avea copii. Însă cel mai mic era sărac. De multe ori fugea el de noroc şi norocul de dânsul, căci era leneş, nechitit la minte şi nechibzuit la trebi; ş-apoi mai avea şi o mulţime de copii. Nevasta acestui sărac era muncitoare şi bună la inimă, iar a celui bogat era pestriţă la maţe şi foarte zgârcită“

(Ion Creangă – **Amintiri din copilărie**)

b) „Dar acu vei vrea cu oaste şi război ca să ne certi,
Ori vei vrea să faci întoarsă de pe-acuma a ta cale (...)
De-o fi una, de-o fi alta ... Ce e scris şi pentru noi,
Bucuroşi le-om duce toate, de e pace, de-i război.“
„Pentru-a crucii biruinţă se mişcară râuri-râuri,
Ori din codri răscolite, ori stârnite din pustiuri“

Scanned with OKEN Scanner

„Dacă nu ştii, ţi-aş arăta
Din bob în bob amorul,
Ci numai nu te mânia,
Ci stai cu binişorul“ (Mihai Eminescu – **Poezii**)

6. Subliniază conjuncţiile coordonatoare şi grupează-le în patru coloane, după apartenenţa la o anumită clasă. (*nota 7*)

a) „Dimpreună cu iubirea, însă, Dumnezeu i-a dat omului şi credinţa şi nădejdea, şi nimic, nu putea să covârşească iubirea Marei către copiii ei, nimic dar nici credinţa ei în soarta lor cea bună, şi atunci când temerea îi era mai mare, se ivea în inima ei şi simţământul că Dumnezeu care toate le vede are să-i treacă prin toate încercările şi să-i scape de toate ispitirile.“ (Ioan Slavici – **Mara**)

b) „Persida zărindu-l de departe, îl cunoştea numai după umblet şi după făptură, dar nu-l vedea cum este, ci cum îl ştia. Pe o clipă inima i se strânse; în clipa următoare însă ea-şi ridică capul şi-şi urmă drumul înainte ca şi când nimic nu s-ar fi ivit în calea ei. Puţin îi păsa dacă el o vedea ori nu, ba voia ca el s-o vadă ca să ştie că puţin îi păsa de dânsul.“ (Ioan Slavici – **Mara**)

7. Subliniază conjuncţiile subordonatoare din textele date: (*nota 6*)

a) „Profesorul, domnul Wondracek, a zis că mă dă la gimnaziu şi i-am spus că nu se poate, fiindcă d-ta ai zis că trebuie să mă duc la preparandie ca să mă fac învăţător“ (Ioan Slavici – **Budulea Taichii**)

b) „Deşi favoarea ce-mi făcea era destul de preţioasă (...) am fost grozav de contrariat de întâlnirea asta prinţiară.(...)

Era în ochii ei o privire atât de hotărâtă şi de impunătoare c-un înţeles aşa de categoric şi de precis, încât, dacă domniţa n-ar fi avut buna inspiraţie a-mi cere singură s-o duc înapoi la fotoliul ei rezervat în salon, aş fi fost în stare să fac o nepoliteţă, rugând-o sub orice pretext cât de stângaci (...) să mă scutească de atâta onoare.“

(Ion Luca Caragiale – **Între două poveţe**)

8. Completează spaţiile punctate adăugând conjuncţiile coordonatoare sau subordonatoare potrivite: (*nota 5*)

a) „Tremură (...) nu se mai poate ţine pe picioare (...) nu vrea (...) se odihnească. Ce e mai îngrijorător decât toate, el, Leiba, la întrebările ei stăruitoare, a răspuns aspru (...) a trimis-o (...) se culce,

Scanned with OKEN Scanner

poruncindu-i (...) stingă numaidecât lumina. Deocamdată ea s-a împotrivit; (...) aşa de scurt i-a repetat omului porunca, (...) dânsa, cu toată obida, a trebuit (...) se supună, resemnându-se (...) amâne pentru mai târziu lămurirea acestor împrejurări."

(Ion Luca Caragiale – **O făclie de Paşte**)

(să, dar, de, şi să, şi, să, încât, să, să)

b) „(...), (...) s-au adunat ei cu toţii; împăratul s-a tras de ţăcălie scrâşnind straşnic, a tuşit (...) i-a pârâit jeţul, a holbat ochii la ei (...) le-a zbierat aşa:

– Afurisiţilor! care din voi nu e zevzec, (...)-i treacă pe sub nas toate (...) el să nu bage nimic la cap, trebuie (...) fi luat seama, ca şi mine, (...) toţi oamenii sosiţi de pe la dânşii aici la noi nu se plâng decât numa şi numa de soţiile lor ... (...) iarăşi nu-mi vine (...) las aşa lucru ciudat fără de aproape cercetare; (...) politica împărăţiei noastre cere (...) ştim tot fără greşeală, nici îndoială."

(Ion Luca Caragiale – **Kir Ianulea**)

(ca să, căci, şi, dar, că, să, să, de, dacă, să, şi, şi)

Unele cuvinte şi unităţi frazeologice pot fi: **adverbe şi locuţiuni adverbiale**: înainte, aproape, (în)afară, în (la) vreme; **prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale** şi **locuţiuni conjuncţionale** (dacă se termină în conjuncţii sau adverbe relative).

9. Grupează cuvintele subliniate după valoarea lor gramaticală:

(*nota 9*)

„*Înaintea* noastră, pe luciul plumburiu al apei, se iveşte-*n curmeziş* mai întâi o dungă gălbuie şi creaţă... Patru oameni stau la roata de la cârmă; amândoi comandanţii sunt pe punte, în picioare, cu ochii aţintiţi *înainte* (...) *Din fundul* ei se întind, pe sub valuri, nenumărate braţe de piatră, gata s-apuce vasul (...) *Din stânga*, de sub curmătura unui deal, vine râul Bahna să întâmpine, să salute sosirea marelui fluviu la pragul ţării (...). A trebuit să spintece munţii, să-şi sape albia în piatră *de-a curmezişul* Carpaţilor. A bătut, şi «Porţile de Fier» s-au deschis *în faţa* puterii eterne a valurilor ei... . Câteva stânci îşi mai ridică, din desişul verde, capetele pleşuve, ca şi cum ar vrea să mai privească o dată la potopul acesta călător, căruia nimic nu i-a putut sta *împotrivă* (...). *Îndărăt*, oraşul se pleacă, se cufundă-n valuri

Scanned with OKEN Scanner

(...).Turcii încep să se creadă biruitori, când deodată se trezesc izbiți *în față* de oastea învăpăiată a lui Mihai."

(Alexandru Vlahuță – **România pitorească**)

10. Alcătuiește câte un enunț în care cuvintele *înainte, (în) afară, în timp(ul), din cauza* să aibă trei valori gramaticale diferite. (*nota 10*)

CAPITOLUL XI – INTERJECȚIA

Interjecția este partea de vorbire neflexibilă care exprimă:
a) stări fizice sau sufleteşti: *ah, vai*;
b) manifestări de voință (poruncă, îndemn): *hai, marş*;
c) o adresare, o atenționare: *sst, iată*.
d) imită sunete sau zgomote din natură (onomatopee): *trosc, miau.*

Interjecții:
– **simple**: *ia, cucurigu, pis-pis*
–**compuse**: *tic-tac, hodoronc-tronc*

Punctuația interjecției este asemănătoare cu a cazului vocativ, împreună cu care apare uneori: între virgule, precedată de virgulă, urmată de virgulă sau de semnul exclamării:
„– *Măi Ioane, dragi ți-s fetele?*" (Ion Creangă)

1. Identifică interjecțiile şi spune ce exprimă fiecare: (*nota 6*)

a) „*Pampon*: Ei! spune odată, că n-am vreme de stat (...)
Ei? prin urmare ...

Iordache: Ei! prin urmare, şterge dungile cu doftorii, cu metaluri d-ale lor de la spițărie (...)

Pampon: A! Ce idee! Mă duc ... mă întorc numaidecât (...)
A! pardon, madam! ... (...)

Mița: Nae! Nae!, pe care l-am iubit, pe care l-am adorat pentru eternitate, până la nebunie .... Tu ştii cât l-am iubit?

Iordache: Ei! da. Ei! ce?

Mița: Nae mă traduce.

Iordache: Aş! (...)

Iordache: N-ai idee cum ți-o scot; până să clipeşti din ochi, odată, poc! .... Ia poftiți! poftiți!

Candidatul: Uf! mersi!" (Ion Luca Caragiale – **D-ale carnavalului**)

b) „Apoi îşi ie şi el carul şi porneşte tot la vale înapoi spre casă.
– Aho! car nebun, aho! (...). Când să-l suie la deal, suie-l, dacă poți!
Hârți! încolo, scârți! încolo, carul se da înapoi.

Scanned with OKEN Scanner

– Na! car mi-a trebuit, car am găsit! (…)

Când ajunse în târg, gânsacul, dorit de gâşte, ţipa cât îi lua gura: «ga, ga, ga, ga!» (…)

Apoi o ie la papuc şi hai, hai! hai, hai! ajunge în sat la frate-său şi pe loc cârpeşte o minciună, care se potrivea ca nuca-n părete (…)

– … Haiti! lipseşti dinaintea mea şi du-te! (…)

– A … leu! destul! Nu mai chiui!

– Ba nu! Stăi, Sarsailă! tu cum ai chiuit de trei ori? Trosc! şi la stânga, una!

– Va…leu! destul!“ (Ion Creangă – **Dănilă Prepeleac**)

2. Extrage interjecţiile de adresare şi de atenţionare şi explică punctuaţia lor: (*nota 7*)

a) „– Ei, măi Ştefane şi Smărănducă, mai rămâneţi cu sănătate, că eu m-am dusu-m-am. Hai, nepoate, gata eşti? (…)“

„– la lasă-i şi tu, măi nevastă, lasă-i, că se bucură şi ei de venirea mea (...)“

„– Măi Ioane, dragi ţi-s fetele?

– Dragi! (…)“

„Iaca aşa se poate înşela omul de multe ori, când nici n-a gândit, dacă nu ştie a judeca bine (…)“

„– De vânzare-ţi e găinuşa ceea, măi băiete? (…)“

„– Lasă-l, măi!

– L-aş lăsa eu, dar vezi că nu mă lasă el acum!“

(Ion Creangă – **Amintiri din copilărie**)

b) „*Cadâr*: Uitat? Ana-Aniki în inimă, în casă ţinut, cum ţinut Coran. Asta fată, Ianke bre – tu făcut? Asta fată aşa frumos? Halal bre! Asta soare în casa ta estem (…)

Take: Mă fato, mă, dar frumoasă te-ai făcut! Ptiu! (…)

Ianke: … Iaca, Take nu spune nicio vorbă – stă cu gura căscată ca o ciubotă ruptă – dar şi el face ca mine …“

(Victor Ion Popa – **Take, Ianke şi Cadâr**)

3. Recunoaşte interjecţiile care reproduc sunete din natură (onomatopee) şi arată felul lor după structură (simple, compuse): (*nota 5*)

a) „Am o minte, vai de mine,
Şi mă face de ruşine
cio-ca, bo-ca

Scanned with OKEN Scanner

Bo-ca, cio-ca
Spune tu pe ce-i cunoşti
Dintre proşti pe cei mai proşti? (...)
Fincă, vezi, mai marele
Şi-ascunde picioarele,
Tra-la, la-la
la-la, la-la"

(Tudor Arghezi – **Poezii**)

b) „ În ziua de astăzi? ... vardie naţională cu cozi de cocoş muiate în băcan şi barabance ... şi tri-liu-liu, triu-triu ... la dreapta ... la stânga ... (...)

Intră într-una, ia binişor o măslină, o aduce la gură ş-o strecoară printre gingii. Fol, fol, fol, o mestecă (...). Rupe o bucăţică, îi face vânt. Pleasc, pleasc ... . «Cum petreceţi icrele?» ... «Atât.» ... «Scump. Scump. Vremuri grele!» (...) Suge un fund de tinichea. Ghiorţ, ghiorţ, ghiorţ. «Zeamă de aguridă. Cin' s-o bea? Cin' s-o plătească? ... Vremuri »... şi pleacă!"

(Barbu Ştefănescu Delavrancea – **Hagi - Tudose**)

Cu privire la funcţia sintactică a interjecţiei, există trei situaţii: **a)** când aceasta nu se încadrează în structura sintactică a unei propoziţii sau fraze şi nu are funcţie sintactică; **b) interjecţii predicative**, cu funcţia de predicat verbal, având ca determinanţi părţi de propoziţie sau propoziţii; **c)** pot avea, mai rar, funcţii sintactice de **subiect, nume predicativ, atribut, complement**.

4. Găseşte interjecţiile fără funcţie sintactică, fie că fac parte dintr-o propoziţie sau frază, fie că sunt în afara lor: (*nota 6*)

a) „ Ah! garafa pântecoasă doar de sfeşnic mai e bună (...)
Uh! ce frig ... îmi văd suflarea şi căciula cea de oaie (...)
Bruh! mi-i frig. Iată pe mână cum codeşte-un negru purec (...)
Aş striga: o, motănime! motănime! Vai ..."

(Mihai Eminescu – **Cugetările sărmanului Dionis**)

b) „ *Iordache*: Ei, da, da! a venit, dar a venit Crăcănel (...)

Crăcănel: Eu sunt Bibicul, nene Iancule, eu sunt Bibicul; nu mă cunoşti? ... Poftim de! ia mai poftim de! (...)

Iordache: Aha! bine că vii. Ştii cine e în bal? ia ghici ... (...)

Catindatul: Uf! şi m-am magnetizat! ... Lucrează magnetismul ... Nu mai poci de cald!"

(Ion Luca Caragiale – **D-ale carnavalului**)

Scanned with OKEN Scanner

5. Extrage, din texte, interjecțiile predicative și părțile de propoziție care le determină: (*nota 8*)

a) „ – Iaca locașul unchiului meu. Intră înăuntru (...). Atâta i-a trebuit lui moș Ursilă, ș-apoi las' pe dânsul! Deodată sare mânios din bârlog, haț! dracul subsuoară și-l strânge cu atâta putere, de era să-și deie sufletul (...)

– Da' ce? Nu ți-a plăcut? Hai și cu mine! (...)"

„– Iată-mă-s, Doamne, pusă la opreală; m-ai lăsat de râsul unui șuiu ca Ivan, nenorocita de mine!"

„ Na-vă de cheltuială, ghiavoli ce sunteți (...)

Noi atunci am pârlit-o la fugă. Iar el, zvâr! cu o scurtătură în urma noastră (...). Și iaca așa cu cireșele, s-a împlinit vorba mamei, sărmana" (Ion Creangă – **Opere**)

b) „Jupân Dumitrache: ... Așa zice cumnată-mea ieri: «Nene, hai deseară la „Iunion" la Ionescu. (...). Aide, nene, zău! parol! să n-ai parte de mine și de Veta!»" (...)

Spiridon: Lucrează dincolo (...). Iacătă-i cocoana (...).

Jupân Dumitrache: Ei! haide! ... dar unde mă gândeam eu că o să mi se întâmple un așa ceva. (...) Uite."

(Ion Luca Caragiale – **O noapte furtunoasă**)

6. Extrage, alături de interjecțiile predicative, propozițiile subordonate acestora sau propozițiile care sunt coordonate cu interjecțiile predicative: (*nota 9*)

„ – Iată ce am gândit eu, noro, că poți lucra nopțile (...)

– Hai! fetelor, tăceți, gura vă meargă! (...)"

„ Iaca fericirea visată de mai înainte cum s-a împlinit. (...)

– Hai! deschideți cu fuga, dragii mamei, cu fuga (...)"

„– De ce?

– Iaca de ce: vezi tu colo în lună niște pete? (...). Ui'-te bine și vezi cum îmi fac semn cu mâna, să le dau buzduganul ista (...)"

(Ion Creangă – **Opere**)

7. Înlocuiește interjecțiile predicative din textul de la exercițiul 6 cu verbe sinonime la modul imperativ sau la alte moduri. (*nota 7*)

8. Identifică funcțiile sintactice ale interjecțiilor din textele următoare: (*nota 8*)

a) „Și, dupe țipăt, se auzi «jart, jart, trosc, pleosc» (...)

De câte ori auzeam «jart», auzeam și «aoleo».

(Barbu Ștefănescu Delavrancea – **Domnul Vucea**)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Dumnealui, când întrebam
Răspundea că-l cheamă «Ham»
În coteț, în lac, în sac,
Vorba ei e una: «Mac» (...)
Mângâi-o pe bot şi tu
Şi-o să spuie că e «Mu»
Când l-apucă bucuria
Pe cumătru, strigă «I-a».

(Tudor Arghezi – **Iubitele noastre animale**)

c) „Şi-odată şi strigă: u! ta! na! na! na!"

„În oaste am fost numai de zbucium: hăis, haram, cea, haram! De-atunci încoace am umblat ia aşa, teleleu Tănasă. (...)

– Vai de pielea ta are să fie!" (Ion Creangă – **Opere**)

d) „*Veta*: Vai de mine! Ce vorbă-i asta? Ce, ți-e rău de tot? Să trimitem să caute pe nenea."

„*Anca*: Uite veverița! ... colo sus ... pe cracă! uite-o! ... Maica Domnului! ... tu eşti? ... tu mă chemi? ... stai, că viu ... iacătă-mă, viu! ... (Ion Luca Caragiale – **Teatru**)

Valoarea stilistică a interjecției rezultă din faptul că ea este expresia afectivă directă a reacțiilor şi atitudinilor omului față de realitate. Specifică limbii vorbite, în textul literar interjecția este un mijloc de redare a oralității. Interjecțiile onomatopeice ajută la realizarea aliterației, a unor imagini auditive, sugerând anumite sentimente, intensitatea unor trăiri, desfăşurarea mai rapidă a unor acțiuni.

9. Arată în ce constă valoarea stilistică a interjecțiilor din textele: (*nota 8*)

„ O! desmiardă, pân'ce fruntea-mi este netedă şi lină,
O! desmiardă, pân' eşti junä ca lumina cea din soare"
„O! dezbrăcați viața de haina-i de granit (...)
O! aduceți potopul, destul voi aşteptarăți
Ca să vedeți ce bine prin bine o să ias'; (...)"
„O rămâi, rămâi la mine, tu cu viers duios de foc,
Zburător cu negre plete, umbră fără de noroc (...)
O, tu crai cu barba-n noduri ca şi câlții când nu-i perii,
Tu în cap nu ai grăunțe, numai pleavă şi puzderii."
„Oh! vino! Vin' şi-acuma ... surâde-mi, ah, surâde,
Vorbeşte-ncet ... la vorba-ți eu ochii-mi voi închide
Căci nu pot de odată cuprinde-a ta frumsețe."

(Mihai Eminescu – **Poezii**)

Scanned with OKEN Scanner

Datorită valorii expresive a interjecției, aceasta este punctul de plecare al multor cuvinte derivate, în primul rând, verbe: (a)tică, plescăi, hurui, cotcodăci, mieuna, vui, picura; substantive (prin serii derivate): ticăitul, plescăitul, huruitul, cotcodăcitul. Unele viețuitoare au primit numele după sunetele pe care le scot: cucul, pitpalacul.

10. Detașează, din textele de mai jos, cuvintele formate de la interjecții: (*nota 6*)

a) „Și-acum țiuie, scripcăie, sun zurnăind,
Se rotesc și foșnesc, șusăiesc sfârâind,
Țistăiesc, pospăiesc, șopotesc, zbârâind."

(Mihai Eminescu – **Cântec de nuntă**)

b) „Dintr-o salcie și-un nuc
Ne cânta un glas de cuc,
Și, venind ca din strămoși,
L-ascultam muncind, voioși"

„Între oi și-ntre măgari,
Laolaltă cu catârii,
Calcă-n pas, cu pașii rari,
Gâsca-n vârstă, Gâri-Gâri"

(Tudor Arghezi – **Poezii**)

EVALUARE
Prepoziția. Conjuncția. Interjecția

„– Hai, măi Grivei, măi, nu fi leneș. Acolo e școală, nu glumă ... profesor mare și învățat, iar nu ca Nea Nicuță, care se încurcă, când zice Cazania. Măi Grivei, este așa de grozav profesorul, că, d-ai vrea, chiar și tu ai învăța carte ... . Ci lasă mustele, nu fi prost ... . Să-i zici «Domnul» că, de nu, îți mănâncă coada (...)

– He! He! Martinico ... hai la Școala domnească, că sunt profesori buni. Să nu-ți fie frică ... Dacă îi învăța adunarea, îți dă un șoarice ... la scădere îți dă doi ... la fracții te face împărăteasa șoaricilor ... . Dacă nu te-i sili, să știi, dragă Martinică, că te ia de coadă, te învârtește de trei ori și-ți crapă fierea de pământ"

(Barbu Ștefănescu Delavrancea – **Domnul Vucea**)

1. Extrage, din text, prepozițiile și arată ce parte de propoziție introduce fiecare. (12 p)

2. Grupează conjuncțiile folosite în interiorul propoziției și cele folosite între propoziții. (18 p)

3. Precizează felurile conjuncțiilor. (12 p)

4. Ce valori are, în text, cuvântul **și**? Dar **de**? (4 p)

5. Alcătuiește un enunț cu alte valori gramaticale ale lui **și**, **de**. (10 p)

Scanned with OKEN Scanner

6. Transcrie interjecţiile fără funcţie sintactică. (6 p)
7. Precizează funcţiile sintactice ale celorlalte interjecţii. (2 p)
8. Arată ce determinanţi au interjecţiile predicative. (3 p)
9. Explică punctuaţia interjecţiilor din text şi, eventual, valoarea stilistică. (8 p)
10. Desparte în propoziţii primul alineat şi analizează elementele de relaţie. (15 p)

Pentru aspect, corectitudine, exprimare: (10 p)

CAPITOLUL XII – PREDICATUL

Predicatul verbal mai poate fi exprimat şi prin **adverbe** şi **locuţiuni adverbiale predicative** urmate de conjuncţiile **să** sau **că** (*fireşte, negreşit, desigur, poate, pesemene, cu siguranţă, de bună seamă, fără îndoială etc.*) şi prin **verbe la diateza pasivă** (*verbul auxiliar a fi + participiu acordat al verbului de conjugat*).

1. Subliniază predicatele verbale din următoarele exemple şi notează părţile de vorbire prin care se exprimă: (*nota 6*)

a) „Depărtarea până la apa Nistrului se împuţina cu repeziciune, totuşi popasurile erau mai dese."

(Mihail Sadoveanu – **Nicoară Potcoavă**)

b) „Totuşi sunt incapabil să-mi dau seama de durerea pe care o voi avea aflând o veste rea." (Anton Holban – **O moarte care nu dovedeşte nimic**)

c) „Catrina ieşi liniştită; dar cum închise uşa, grăbi paşii şi intră aproape în fugă în chilia ei." (Mihail Sadoveanu – **Zodia Cancerului**)

d) „– Am fugit de acasă numai să nu mai aud şi acum că vă bateţi joc de mine că nu sunt învăţată să mănânc fără untdelemn (...)
A trebuit să mă feresc şi să strâng din dinţi şi acuma..."

(Marin Preda – **Moromeţii**)

2. Fă distincţie între valorile predicative şi copulative ale verbelor *a fi, a deveni, a părea, a ajunge, a ieşi, a însemna, a se face*, grupându-le pe două coloane distincte: (*nota 8*)

Predicate nominale	Predicate verbale

Scanned with OKEN Scanner

a) „– Da, doctore, da – murmură Puiu ca un copil care a devenit cuminte după o pățanie urâtă. Dar amintirile-mi sunt așa de șubrede tocmai despre momentele cele mai îngrozitoare."

„Leahu știa, cum știa tot sanatoriul, că boierul lui vrea să se facă nebun ca să scape de pușcărie." (Liviu Rebreanu – **Ciuleandra**)

b) „Pentru că am ajuns țărani șerbi nu putem ieși din starea asta decât hălăduind la o mănăstire ori intrând în cinul preoției de mir."
(Mihail Sadoveanu – **Nicoară Potcoavă**)

„Știind că sunteți cu fratele lui Ion-Vodă mă pot mărturisi fără grijă ca unor frați." (Marin Preda – **Morometii**)

c) „De fapt când lipseau își trecea mereu timpul cu alții (...) Dar niciodată n-au crezut că asta înseamnă ceva periculos."
(Anton Holban – **O moarte care nu dovedește nimic**)

„Ne-am întors, mi-e urât, mi-e dor de ea."

d) „Secerătorul slab se face roșu..." (Marin Preda – **Morometii**)

3. Găsește în textele date adverbele / locuțiunile adverbiale predicative, expresiile verbale impersonale (verbul *a fi* + un adverb / locuțiune adverbială) și precizează ce fel de predicate formează fiecare. (*nota 9*)

a) „Poate că de-ar citi Irina acestea (...) și-ar aminti de atâtea satisfacții complecte și nu m-ar recunoaște."

„E greu de trăit în mijlocul oamenilor mai cu seamă pentru că nu pot fi niciodată absolut sigur pe ei."

„Probabil că în ceată, fiecare își are rolul său."

„E insuportabil să te vaiți într-una"
(Anton Holban – **O moarte care nu dovedește nimic**)

b) „– Măi, Dine, șopti el, e vorba să ajungă locan primar? (...)
– Sigur că nu, deșteptule, răspunse Ioan furios."

„Bine c-ați venit, oameni buni, că nu știam ce să mai fac, a spus femeia bucuroasă." (Marin Preda – **Morometii**)

c) „... fără îndoială că nu va rosti nici cel mai mic cuvânt despre taina care-i leagă." (Mihail Sadoveanu – **Zodia Cancerului**)

Scanned with OKEN Scanner

4. Detaşează din textele date adverbele fără funcţie sintactică. (*nota 7*)

a) „Totuşi, n-am protestat, probabil dintr-o mică răutate."

„Desigur despărţirea de un om pe care te-ai obicinuit să-l iubeşti e grea." (Anton Holban – **O moarte care nu dovedeşte nimic**)

b) „Firește, trebuie să aduci pe procurorul de serviciu.

„–Imposibil! se cruci prefectul strângând mâna lui Faranga cu efuziune şi compătimire."

„–Adineauri m-ai îndemnat să aleg?

– Da? făcu Faranga. Posibil..."

c) „Nu mai ştiu, de-atunci e vreme lungă să reconstitui fiecare zi, acum mi se par toate la fel, probabil că era o adâncire perpetuă."

(Anton Holban – **O moarte care nu dovedeşte nimic**)

5. Recunoaşte valorile morfologice ale cuvântului *poate*. (*nota 9*)

a) „Astfel, poate din pricina mea, apărea Irina tulbure şi neînțeleasă."

b) „Poate că totul pornea din acelaşi instinct de a mă diferenția şi de a avea motivele unor noi mândrii personale."

c) „Capeți convingerea că nu mai ai niciun rost în viață şi că totul poate să-ți fie egal."

(Anton Holban – **O moarte care nu dovedeşte nimic**)

6. Selectează predicatele verbale exprimate prin verbe la diateza pasivă, ținând seama să eviți confuzia cu predicatul nominal exprimat prin verbul *a fi* şi un adjectiv provenit din verb la participiu. În astfel de situații, acțiunii exprimate de forma participială nu i se poate stabili un agent! (*nota 9*)

a) „Acest obicei de la taberele zaporojenilor când sunt întâmpinați hatmanii şi asaulii de credincioşii lor, nu era cunoscut moldovenilor."

„Vatmanii de la Costeşti şi Olăreni au fost fulgerați de privirea înaltă (...) a celui care-l socoteau voievodul lor."

„Potcoavă a fost întâmpinat, în preajma Lipşei, de căpitanul Cozmuță." (Mihail Sadoveanu – **Nicoară Potcoavă**)

b) „Grădina era totuşi întunecată, deşi plutele erau înalte şi nu acopereau lumina cerului." (Marin Preda – **Moromeții**)

Scanned with OKEN Scanner

c) „Cel ales va fi agasat de vecinii care îl tulbură."

„De-mi citesc jurnalul de zi (...) văd că uneori sunt mulţumit şi alteori disperat." (Anton Holban – **O moarte care nu dovedeşte nimic**)

7. Analizează părţile de vorbire prin care se exprimă predicatele verbale: (*nota 7*)

a) „Când se lumina de ziuă plecă la culcare fără să se mai îngrijească de cei rămaşi."

„Eram în tovărăşia ei pe cât puteam şi nu mă gândeam să mă sustrag vreodată."

„M-am enervat că nu mai eram luat în seamă şi prefera în locul discuţiilor intelectuale, flecărelile mahalalei."

(Anton Holban – **O moarte care nu dovedeşte nimic**)

b) „– Hai mai repede! Ce-mi spui mie că tu te duci la carieră."

(Marin Preda – **Morometii**)

8. Identifică părţile de vorbire prin care se exprimă numele predicativ: (*nota 6*)

a) „Amar ţi-i versul şi tare-mi-i jele."

(Mihail Sadoveanu – **Nicoară Potcoavă**)

b) „Toţi vorbeau laolaltă (...)Păreau mai multe gramofoane puse în mişcare deodată."

„Aşa va fi Irina bătrână! Ce satisfacţie am avut."

„Fără de rost a fost, de pildă, moartea lui Bombonel."

„Prima ei înfăţişare este de a nu-mi scrie nimic."

(Anton Holban – **O moarte care nu dovedeşte nimic**)

9. Construieşte câte un enunţ în care numele predicativ să fie exprimat prin alte părţi de vorbire decât în fragmentele de la exerciţiul **8**. (*nota 8*)

10. Selectează numele predicative multiple din exemplele. (*nota 6*)

„Erau prea grăbiţi, prea dornici de plimbare ca să-l fi aşteptat să plece."

„Era zadarnic şi imposibil să reconstituiesc starea ei sufletească din momentul acela." (Anton Holban – **O moarte care nu dovedeşte nimic**)

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE
Predicatul

„Trebuie să mai spun că, în casa mamei, trăiam în iadul dragostei. Totul era dragoste: cele două femei, ca şi (...) cântecele, jocurile. Chiar şi fuga caraghioasă şi dramatică a curtezanilor mi se părea voluptoasă şi pasionată. Numai sosirea tatei şi buşeala... erau neplăcute şi fără iubire (...) Mama zicea:

– Orice fericire îşi are latura ei tristă. (...) Având averea ei personală, ea îşi îngăduia orice plăcere, se făcea adevărată..., se lăsa să fie snopită în bătaie de tatăl meu." (Panait Istrati – **Chira Chiralina**)

1. Scrie un verb impersonal cu funcţie de predicat. (5 p)

2. Detaşează predicatele nominale din text şi analizează unul dintre acestea. (20 p)

3. Transformă un nume predicativ simplu într-unul multiplu. (10 p)

4. Notează din text un predicat exprimat prin verb la diateza pasivă şi trece-l la cea activă. (15 p)

5. Construieşte câte două enunţuri în care, pe rând, predicatul verbal şi numele predicativ să fie exprimat prin alte părţi de vorbire decât în text. (40 p)

6. Analizează morfologic predicatele verbale: *să spun* şi *trăiam*. (5p)

Pentru aspect, corectitudine şi calitatea enunţurilor: (10 p)

CAPITOLUL XIII – SUBIECTUL

Există propoziţii cu subiect nedeterminat al căror predicat exprimă acţiuni generale care nu pot fi atribuite unei anumite persoane: *S-a anunţat în presă.*

1. Transcrie subiectele din următoarele texte: (*nota 5*)

a) „Potcoavă îşi aducea aminte de zavodurile pescarilor de la Dnipru. Aceştia de aici erau din aceeaşi breaslă cu cei de acolo. (...)

Trecerea de la un mal la celălalt a întârziat până către asfinţitul soarelui(...) Şi-au venit opt, şase cu lopeţi şi doi cu ghiondere, aducând pieziş acea plută prin sforul apei. " (Mihail Sadoveanu – **Nicoară Potcoavă**)

b) „Atunci Doamna Anastasia... se aplecase pe fereastră ş-o îndrumase în altă parte.

– Măria-ta doreşte – zise Doamna – să umblaţi astăzi mai bine prin viile noastre de la Socola."

Scanned with OKEN Scanner

„Erau şaizeci de oameni, slabi şi cu puţine straie rupte şi proaste. Unii erau fără cuşme şi împodobiţi cu petici ca muierile. (...)

Duca-Vodă îi privi întunecos."

(Mihail Sadoveanu – **Zodia Cancerului**)

2. Scrie prin ce părţi de vorbire se exprimă subiectele de la exerciţiul **1**. (*nota 6*)

3. Identifică subiectele şi părţile de vorbire prin care se exprimă. (*nota 7*)

„Toţi vorbeau laolaltă şi nimeni nu înţelegea ce spune celălalt."

„Irina nu a fost niciodată convinsă că eu ţin la ea."

„... simţeam ce inutilă este această morală, ce ridicolă, nu numai că era imposibil de schimbat ceva din fiinţa Irinei, dar şi puţin vorbele mele înseşi."

„Fiecare poate să aibă alte competinţe."

„A gusta moartea... este un talent special."

„Odată – dar amândoi eram în ocazia aceea identici – intrasem dispuşi, vorbăreţi, flămânzi într-o cofetărie mică."

„După masă, sosi fratele ei care spuse: ≪Ştii că poimâine e ziua Irinei?≫"

(Anton Holban – **O moarte care nu dovedeşte nimic**)

4. Precizează felul subiectelor neexprimate din textele următoare: (*nota 7*)

„Dania a avut un gând minunat pentru mine şi i-am fost multă vreme recunoscător.

– Tatăl meu a cumpărat un automobil. Vrei să facem o mică plimbare? Aş vrea să fii primul care să mergi cu el."

„A trebuit să traversez cu el librăria de peste drum ca să-mi poată vorbi."

„A făcut o mişcare greşită şi a lovit cu automobilul un tramvai fără să atingă pe nimeni, dar aducând puţină panică printre oameni. Dania a coborât şi a început să alerge pe stradă, de frică să nu i se întâmple ceva."

(Anton Holban – **Jocurile Daniei**)

5. Analizează subiectele din textele de mai jos: (*nota 8*)

a) „Aici era o dezolare a singurătăţilor pe care amicii săi rămaşi în Franţa nici n-o puteau bănui(...) Drumul însă era în asemenea stare

Scanned with OKEN Scanner

încât domnia sa îşi punea câteodată întrebarea dacă nu plăteşte prea scump privilegiul de a admira privelişti unice. (...)

Aceste privelişti şi aceste impresii care se ciocneau aşa de viu isprăviră într-o deplină împăcare, atunci când alaiul făcu popas la un corn de pădurice." (Mihail Sadoveanu – **Zodia Cancerului**)

b) „Spre prânz, norii se împrăştiară şi soarele începu să usuce pământul. Mama şi copiii stătură singuri la masă. Moromete se întoarse târziu la miezul nopţii (...) La ochi avea ceva; îşi tot ducea pumnul murdar şi-şi freca gemând pleoapele." (Marin Preda – **Morometii**)

EVALUARE
Subiectul

„– (...) De la venirea mea cu a doua domnie şi până astăzi, am arătat asprime către mulţi; m-am arătat cumplit, vărsând sângele multora. Unul Dumnezeu ştie de nu mi-a părut rău şi de nu mă căiesc de aceasta; dar dumneavoastră ştiţi că m-a silit numai dorinţa de a vedea contenind gâlcevile şi vânzările unora şi altora, care treceau la risipa ţării şi la pieirea mea. Astăzi sunt altfel treburile. Boierii şi-au venit în cunoştinţă, au văzut că turma nu poate fi fără păstor."

(Costache Negruzzi – **Alexandru Lăpuşneanul**)

1. Scrie felul primului subiect din text. (5 p)

2. Dă exemple, din text, de subiecte exprimate prin părţi de vorbire diferite. (9 p)

3. Analizează subiectele exprimate din text. (21 p)

4. Construieşte patru enunţuri în care subiectul să fie exprimat prin verbe la moduri nepersonale şi prin interjecţie. (20 p)

5. a) Transcrie ultima propoziţie a textului şi fă ca subiectul acesteia să devină multiplu. (5 p)

b) Scrie două exemple de propoziţii fără subiect. (10 p)

6. Alcătuieşte un scurt text, folosind categoriile de subiecte învăţate. (20 p)

Din oficiu: (10 p)

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL XIV – ATRIBUTUL

Atributul este partea secundară de propoziție care determină un substantiv sau un înlocuitor al acestuia (pronume sau numeral cu valoare substantivală). Întrebările la care răspunde atributul sunt: **care?, ce fel de?, a (al, ai, ale) cui?, câți (câte)?** Munca e brățară *de aur*. După ploaie, vreme *bună*.

Banii *strângătorului* pe mâna *cheltuitorului*.

Un nebun aruncă *o* piatră în baltă și *zece* deștepți n-o pot scoate.

După valoarea gramaticală a părților de vorbire prin care se exprimă, distingem mai multe feluri de atribute: *adjectival, substantival, pronominal, verbal, adverbial, interjecțional.*

1. Identifică, folosind întrebările de mai sus, atributele din textele următoare. Precizează, pentru fiecare, cuvântul determinat și partea de vorbire prin care se exprimă, completând tabelul: (*nota 6*)

atributul	cuvântul determinat	partea de vorbire prin care se exprimă
arămiu	...	...

a) „Un păr arămiu, cu luciri de foc, parcă reflexe ale temperamentului ei arzător. Ochii de o culoare nehotărâtă, cafea și aur, schimbătoare după dispoziție, după culoarea timpului, în care se prindea necontenit sufletul ei neliniștit, sau uneori ficși, reci, privind în gol, când gândul era concentrat ori patima adâncă. O gură mobilă, nesigură. Brațele albe, fine. Piciorul, ca o mână de mic, neliniștit. Mâna nervoasă, șovăitoare. Mersul undoiat, cu capul aplecat ușor în dreapta ca într-o figură de cadril, când îmi ieșea întru întâmpinare."

(Garabet Ibrăileanu – **Adela**)

b) „N-ar fi mai scumpă vremea sleindu-se-n tăcere
Decât bătută-n clopot de glas fără durere?"

(Tudor Arghezi – **Stihuri**)

c) „În cele din urmă văzură și aflară cum satul luat în râs ieșea să se războiască cu un altul, care își bătea joc de el mai amarnic decât se cuvine și mai mult decât e îngăduit între bunii vecini."

(Miguel de Cervantes – **Don Quijote de la Mancha**)

Atributul adjectival se acordă cu substantivul determinat în gen, număr și caz. Ochii *tinerei fete* lăcrimau. (*fete* – feminin, singular, genitiv; *tinerei* – feminin, singular, genitiv). Locuțiunea adjectivală face excepție de la această regulă. Ea nu se acordă cu substantivul determinat: Scrie, făcând litere *de-o șchioapă*. Era un băiețel *de-o șchioapă*.

Scanned with OKEN Scanner

2. Identifică şi analizează sintactic şi morfologic atributele adjectivale din textele de mai jos: (*nota 7*)

a) „În adâncul inimii lui, Piciul vărsă cea din urmă lacrimă pe fluturii lui albaştri; şi luând coala cu amândouă mâinile:

– «Haide, fii bărbat, Piciule!» citeşte tare, cu glas hotărât, firma asta de prăvălie pe care viitorul lui e scris cu litere de-o şchioapă…"

(Alphonse Daudet – **Piciul**)

b) „În anii mei ultimi, în temniță grea
cătințele îmi port și amarul.
Soția mea tristă e-n lanțuri și ea
și-un zid ne desparte calvarul." (Ion Vinea – **În anii mei ultimi**)

c) „Atâtea schimbări, pe la atâtea moşii, prin Roman şi Bacău, pe la atâtea neamuri, cu atâtea feluri de sentimente, cu acea malarie teribilă – toate lucrurile acestea mi-au întunecat amintirile de atunci, acele relative la vârsta de la 5 la 8-9 ani …"

(Garabet Ibrăileanu – **Amintiri din copilărie şi adolescenţă**)

d) Fața râzândă a crâşmăriței înveselea trecătorii.

3. Alcătuieşte patru enunțuri în care substantivul **vis** să fie element regent pentru atribute adjectivale exprimate prin: (*nota 8*)

a. adjectiv propriu-zis;
b. participiu adjectivizat;
c. adjectiv pronominal;
d. numeral cu valoare adjectivală.

4. Alcătuieşte enunțuri în care să foloseşti atribute exprimate prin adjective pronominale diferite. (*nota 9*)

Aminteşte-ți condițiile adjectivăzării pronumelor, revăzând capitolul al VI-lea (Pronumele).

5. Subliniază sintagma care conține acordul atributului realizat corect:

a) Frunzele trandafirului acela / aceluia s-au uscat. (*nota 5*)
b) Realizarea artistică a operei citite / citită impresionează cititorul.
c) Mărul şi para culese / culeasă / culeşi i le voi oferi mamei.
d) Fetele înşişi / însele au preferat mersul pe jos.

6. Alcătuieşte un enunț în care gerunziul **lăcrimând** să îndeplinească funcția de atribut adjectival. Atenție la acord! (*nota 6*)

Scanned with OKEN Scanner

Atributul substantival poate fi întâlnit şi la cazul dativ, cu sau fără prepoziţie. (administrarea medicamentelor **conform reţetei**; „vameş **vieţii**" – Mihai Eminescu)

7. Identifică atributele substantivale din textele de mai jos; precizează cazul fiecăruia dintre ele: (*nota 7*)

a) „ Liza continuă să mănânce în linişte, privind atentă chipul lui Petru. Îşi amintea o sumă de lucruri, o sumă de nimicuri triste şi vesele în acelaşi timp." (Mircea Eliade – **Huliganii**)

b) „Este menirea paginilor de faţă s-arate dacă până la urmă eroul propriei mele vieţi voi fi eu sau dacă altcuiva îi va reveni acest rol."
(Charles Dickens – **David Copperfield**)

c) Viaţa conform unui program mă oboseşte şi, de aceea, când bătrânul ceasornicar, bunicul meu, mă întreba ce program am azi, mă enervam. Acordarea unui scurt timp din viaţă bunicului era, totuşi, cea mai mare plăcere a acelei vremi.

d) „Tuţă, uşierul, ştia că are ordin să nu dea voie nimănui în birourile ministrului, înainte de orele unsprezece dimineaţa."
(Tudor Muşatescu – **Petiţia**)

8. Apoziţia poate fi simplă sau dezvoltată. Transformă apoziţiile simple din textele de mai jos în apoziţii dezvoltate, adăugându-le câte un determinant atributiv. Atenţie la punctuaţia apoziţiei! (*nota 6*)

a) Costel, colegul, este un băiat de treabă.

b) Daniela, prietena, îşi petrece vacanţa în Grecia.

c) Pânza aruncată peste pat, lenjeria, era imaculată.

9. Alcătuieşte două enunţuri în care substantivul **elevilor** să fie: (*nota 9*)

a) atribut substantival genitival;

b) atribut substantival în dativ.

Atributul apozitional poate fi exprimat şi prin pronume: Un băiat şi o fată, **alţii**, ne-au invitat la masă.

10. Completează spaţiile punctate cu elemente regente, astfel încât sintagmele date să îndeplinească funcţia de atribut substantival. Introdu construcţiile obţinute în enunţuri: *... de întuneric, ... de adevăr, ... trezirii, ... de mamă, ... a credinţei.* (*nota 7*)

Scanned with OKEN Scanner

11. Alege varianta corectă: (*nota 5*)

a) Verdele frunzelor, al copacilor, al florilor / Verdele frunzelor, copacilor, florilor;

b) Florile de tei, de măr, de cireş / florile de tei, măr, cireş.

Atributul pronominal, ca şi atributul substantival este:

a) **apoziţional**: Daniel şi Georgiana, ei m-au ajutat la necaz.

b) **genitival** (în cazul genitiv, neacordându-se cu cuvântul determinat): „Lumina *altora* / sugrumă vraja nepătrunsului ascuns în adâncimi de întuneric.“ (Lucian Blaga)

c) **în dativ**: Bănuielile-*mi* s-au confirmat.

d) **prepoziţional** – **în acuzativ**: Mulţi *dintre ei* s-au întors.

– **în dativ**: Chipul *asemeni aceleia* zâmbea nevinovat.

– **în genitiv**: Lupta *împotriva unora* a fost zadarnică.

12. Identifică şi analizează sintactico-morfologic atributele pronominale din textele de mai jos: (*nota 9*)

a) „Ironică pe soclu-i stă veşnica statuie
Şi goarnele-n cazarmă adorm pe un refren.“

(Ion Vinea – **Amintirile false**)

b) „Toamnă, munţii-şi strâng mantiile reci
mantiile reci, cenuşii şi sărace …
Pieptul lor e bătrân şi încercat
şi de osul lor s-a tocit fulgerul.“ (Ion Vinea – **Corn de toamnă**)

c) „Poetule, ascuţeşte-ţi creionul; artist, pregăteşte-ţi penelul …“

(Alecu Russo – **Iaşii şi locuitorii lui în 1840**)

13. Deosebeşte atributele pronominale de atributele adjectivale exprimate prin adjective pronominale: (*nota 6*)

a) „Umblând pe insula aceea dintre apele Dunării, am văzut crescând din cer un şirag lung de lopătari. Paserile acelea străine venind din cine ştie ce limanuri, au plutit ş-au coborât lâng-un ochi limpede, într-o margine de dumbravă.“

(Mihail Sadoveanu – **Ţara de dincolo de negură**)

b) „Andrei Lazăr tocmai se gândea să plece recunoscându-şi zădărnicia sforţărilor şi glorificând în gând pe fostu-i elev! Cu un fel

Scanned with OKEN Scanner

de pizmă admirativă, îl vedea cum explodează, după ce-i închisese gura şi ciopârţise toată strălucita conversaţie plănuită ..."

(Gib I. Mihăescu – **Braţul Andromedei**)

14. Alcătuieşte enunţuri în care să existe: (*nota 9*)

a) atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume negativ;

b) atribut pronominal prepoziţional în acuzativ;

c) atribut pronominal prepoziţional în genitiv;

d) atribut pronominal în dativul posesiv;

e) atribut pronominal apoziţional.

15. Alcătuieşte enunţuri în care **acesta, toţi, ai mei, niciun** să îndeplinească, pe rând, funcţiile de atribut adjectival şi de atribut pronominal. (*nota 9*)

Atributul verbal se exprimă prin verbe şi locuţiuni verbale la:
a) infinitiv precedat de prepoziţia „*de*": A făcut propunerea *de a-l ajuta* pe coleg.
Posibilitatea bolnavului *de a-şi aduce aminte* de trecut era minimă.
b) supin: Boabele *pentru semănat* sunt selecţionate.
c) gerunziu neacordat: Oamenii *suferind* s-au internat în spital.
Verbele la participiu şi la gerunziu acordat au funcţia sintactică de atribute adjectivale.

16. Identifică atributele verbale din textele de mai jos şi analizează-le. (*nota 6*)

a) „... M-am desculţat cu piciorul meu gol atingând covorul adânc de frunziş putregăit, să simtă de-a dreptul scurgându-se în el, din lutul umed, fiorul dragostei de pământ ..."

(Hortensia Papadat-Bengescu – **Dorinţa**)

b) „Culcată alene pe colina ei, ridicându-se în amfiteatru, moale şi voluptoasă într-o poză de curtizană, orientala cetate a Iaşilor zâmbeşte cochet de departe admiratorilor săi."

(Alecu Russo – **Iaşii şi locuitorii lui în 1840**)

c) „Îşi simţi urechile vâjâind de pasiune şi tâmplele zvâcnind boccaccian sub căpăstru ..." (Tudor Muşatescu – **Veste bună**)

d) Durerea de a fi plecat se va sfârşi curând, iar problema de rezolvat nu va mai exista.

17. Alcătuieşte enunţuri în care gerunziul **şerpuind** să fie:
a. atribut adjectival; **b.** atribut verbal. (*nota 7*)

Scanned with OKEN Scanner

18. Completează spațiile punctate cu atribute verbale exprimate prin verbe la supin și infinitiv. Alcătuiește enunțuri cu sintagmele obținute. (*nota 8*)

speranța ....

păcatul ....

Atributul adverbial se exprimă prin adverbe fără prepoziții sau precedate de prepozițiile **de** sau **din** și prin locuțiuni adverbiale. (mersul agale, străinul *de acolo*, banca *din față*).

19. Identifică atributele adverbiale din textele de mai jos și analizează-le: (*nota 5*)

a) „Anii de mult, anii uitați se mai întorc o dată
n-au trecut, sunt aici și nu sunt nicăieri ..." (Ion Vinea – **Temă**)

b) „Chirița: De aceea l-am silit pe bărbatu-meu să meargă la Ieș ca să cerce a căpăta isprăvnicia de aice din ținut ..."
(Vasile Alecsandri – **Chirița în provincie**)

c) „A fost cu noi cuvântul de apoi
ca frunza singură rămasă-n an.
A fost cu noi privirea cea din urmă
ca toamna plânsă-n piatră lângă geam ..." (Ion Vinea – **Șoaptă**)

20. Alcătuiește enunțuri în care adverbele **acolo, ieri, sus, afară, agale** și locuțiunile adverbiale: **pe negândite, din când în când** să îndeplinească funcțiile sintactice de atribute adverbiale. (*nota 9*)

21. Găsește, în textele de mai jos, atributele. Precizează felul lor și elementele regente: (*nota 7*)

a) „Împrejurul lor stau grămădiți optzeci de călăreți turci, ieniceri, spahii și ciohodari împărătești, unii cu înalta cucă din vârful căreia atârna pe șalele calului o lată pană verde, alții cu coif poleit și împodobit cu două aripe de curui, sau cu o coadă învoaltă de păun; purtând pe dânșii niște capoate de filendreș, de ghermesuturi și de felurite stofe, care îmblănite, care cusute cu fir ..."
(A. I. Odobescu – **Doamna Chiajna**)

b) „Tăcuse și se întunecase pe urmă, parcă ar fi trecut un nour de tărână peste gândurile ei. (...) hotarul se înviora mereu pe măsură ce îl potopeau luminile toamnei – «lumini calde și moi, prea calde și prea moi pentru vremea asta! ...»". (Ion Lăncrănjan – **Cum mor țăranii**)

Scanned with OKEN Scanner

c) „Parcă înveselit de aceste descoperiri, Manaru s-a ridicat brusc, mecanic, şi peste masă a îmbrăţişat cu prea multă, grozav de multă efuziune pe vechiu-i amic; iar acesta uluit acuma peste fire, dar păstrându-şi încă destul de bine cumpătul, s-a silit din toate puterile să fie la înălţimea cordialităţii cu care a fost întâmpinat."

(Gib I. Mihăescu – **La „Grandiflora"**)

22. Corectează punctuaţia propoziţiilor de mai jos: (*nota 6*)

a) Gabi sora mea mă ajută adesea să iau o decizie.

b) Umblă prin parc singură tristă nefericită.

c) Ne-am oprit la poalele, muntelui, stâncos.

Valorile stilistice ale atributului:

– *epitet* (atributul exprimat prin adjectiv propriu-zis sau provenit din participiu; atributul substantival prepoziţional) – raze *de foc*, (şi metaforă) glas *surd*;

– *comparaţie* (atributul substantival prepoziţional precedat de adverbele de comparaţie *ca* sau *cât*) – glas *ca un tunet*.

– *comparaţie*: păr *de aur*, raze *de foc*.

23. Subliniază atributele cu valoare stilistică de epitet sau de comparaţie din textele de mai jos: (*nota 9*)

a) „Îşi aruncaseră unul altuia vorbe urâte şi vrăjmaşe, se ocărâră, îşi scoaseră în relief laturile mai umbroase ale felului de a fi, risipind în câteva minute tot ceea ce adunase şi se limpezise între ei în vremea din urmă ..." (Ion Lăncrăjan – **Cum mor ţăranii**)

b) Ochii cu gene ca fire lungi de păianjen priveau nedumeriţi la animalul cât muntele. Gândurile năvăleau încruntându-i fruntea mică. Şi, brusc, îşi aminti de sfatul bunicii ...

24. Alcătuieşte o compunere descriptivă în care să foloseşti patru atribute cu valoare de epitet metaforic şi patru cu valoare de comparaţie. (*nota 10*)

Bineînţeles, poţi folosi şi alte părţi de propoziţie (sau părţi de vorbire) cu valorile stilistice învăţate de tine. Titlul compunerii este **Ploaia** şi ea începe aşa:

Stropii bătând în geamul aburit par mâini atingând uşor, cadenţat clapele unui pian vechi ... . Apa ca o pânză vălurită acoperă lin copacii, florile, gardul, totul.

În cameră, lângă mine, stă leneşă pisica mea ...

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE
Atributul

Se dă textul:

„Apropiat de coborâşul repede al colinei, privirea se cufundă într-o largă şi nemărginită vale cu covor de iarbă, încărcată la hotarul ei din sus de bălţi întinse, pe faţa cărora vântul clatină pământurile gingaşe cu puf auriu ale unei păduri de stuh; din vreme în vreme zboruri de raţe şi singuratice gâşte sălbatice, speriate cu nepusă masă de vreun vânător neamţ, se înalţă, chemându-se cu strigăte aspre."

(Alecu Russo – **Iaşii şi locuitorii în 1840**)

1. Identifică atributele din textul de mai sus şi precizează felul lor. (22 p)

2. Alege un atribut adjectival (exprimat prin adjectiv pronominal) şi un atribut pronominal şi analizează-le. (12 p)

3. Alcătuieşte un enunţ în care substantivul **coborâşul** să fie regent pentru alt tip de atribut decât în text. (3 p)

4. Exemplifică atribute pronominale exprimate prin patru tipuri diferite de pronume în cazul acuzativ. (12 p)

5. Alcătuieşte un enunţ în care să existe o înlănţuire de trei atribute substantivale în acuzativ şi genitiv. (12 p)

6. Alege sintagma care propune acordul corect: (9 p)
a) Culoare urechii pleoştită / pleoştite.
b) Privirea câinelui acestuia / acesta.
c) Iarba şi pomii înverziţi / înverzită.

7. Alcătuieşte o compunere în care să utilizezi atribute cu valorile stilistice de epitet şi comparaţie. Alege unul dintre titlurile: *Vara, Coşul cu fructe, La joacă.* (20 p)

Din oficiu: (10 p)

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL XV – COMPLEMENTUL

Complementul este partea secundară de propoziție care determină: **un verb sau o locuțiune verbală** (merg la școală, strici orzul pe gâște cu ei); **un adjectiv sau o locuțiune adjectivală** (sătul de cicăleală, om de omenie ca el); **un adverb sau o locuțiune adverbială** (bine de noi, din ce în ce mai bine); **o interjecție** (iată omul!). Complementele sunt: **necircumstanțiale**: direct, indirect, de agent; **circumstanțiale**: de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop.

1. Identifică, în texte, complementele circumstanțiale cunoscute și pe cele necircumstanțiale; arată pe cine determină: (*nota 7*)

a) „Când profesorul o să iasă apoi în grădină, n-o să mai găsească nicio singură floare și n-o să poată pricepe ce s-a întâmplat cu ele.

– Dar cum poate floarea s-o spună celorlalte? Florile doar nu știu să vorbească (...). Dar profesorul înțelege limba asta a semnelor? întrebă Ida (...). Asta, consilierul ministerial n-o putea suferi și spunea cum zisese și mai înainte «Cum se pot îndruga asemenea palavre unui copil?» Dar micuței Ida i se păruse tare nostim ce-i povestise studentul despre florile ei și gândea tot timpul la vorbele lui. Florile aveau capul greu fiindcă erau obosite de dansul din timpul nopții; cu siguranță că nu se simțeau bine."

(Hans Christian Andersen – **Florile micuței Ida**)

b) „Melcul și-a astupat bine ochii
Cu ceară
Și-a pus capul în piept
Și privește fix
În el.
Deasupra lui
E cochilia.
În jurul cochiliei
E lumea,
Restul lumii
Dispusă încolo și-ncoace
După anumite legi
De care-i e silă."

(Marin Sorescu – **Melcul**)

2. Identifică, în texte, complementele circumstanțiale de loc, menționând părțile de vorbire prin care se exprimă: (*nota 6*)

a) „Dunărea începe să vâjâie mânioasă, – e un zbucium ș-un clocot de valuri dintr-un mal în altul (...). Ici apa se scufundă, bolborosind, ca suptă de gura unei vâltori, colo se umflă, se burdușește și urlă făcând clăbuci (...). Munții învinși se dau la o parte (...). Departe, spre miazănoapte și spre apus, munții, într-un nor de pulbere albastră, își ondulează coama pe poalele rubinii ale cerului (...). Peste toate – o moliciune, o pace dumnezeiască se lasă de sus (...). Acum România

Scanned with OKEN Scanner

întinde asupra ei puternice braţe de fier peste valurile Dunării şi (...) priveşte înainte-i deschise larg porţile răsăritului şi calea nesfârşită a mărilor." (Alexandru Vlahuţă – **România pitorească**)

b) „Uite, s-a făcut întuneric
În mâna dreaptă
Şi-n salcâmul din faţa casei.
Trebuie să sting
Cu o pleoapă (...)
Tot ce se vede în jur
Până dincolo de stele"

„Într-o zi
Mă voi ridica de la masa de scris
Şi voi începe să mă îndepărtez de cuvinte,
De voi
Şi de fiecare lucru în parte ...
Voi vedea un munte în zare
Şi voi merge spre el
Până când muntele va rămâne în urmă" (Marin Sorescu – **Poezii**)

3. Completează spaţiile punctate cu unul dintre complementele circumstanţiale de loc: **a)** *în iaz, înapoi, pe loc, în sus*; **b)** *prin ...ascunzişuri, peste fagi, în urmă-i, prin pădure, din tufişuri, spre apus, din frunzişurile, printre crengi*: (*nota 8*)

a) „Racul ... se da
Broasca tot ... sălta
Ştiuca foarte se izbea (...)
Nu ştiu cine-i vinovat
Însă, pe cât am aflat,
Sacul ... nu s-au tras,
Ci tot ... a rămas."
(Alecu Donici – **Racul, broasca şi ştiuca**)

b) „ ...cu vârfuri sure
A căzut amurgul rece.
Înserarea mută trece
Furişată ...
... abia s-arată
... întunecată,
O văpaie de rubin.
... grele
De-nnoptare tot mai vin
Glasuri mici de păsărele (...)
Iar ... , ...
De ... tainice – ...
Se ivesc pe jumătate
Păsărele ciufulite
Alarmate
Şi-ngrozite."
(George Topârceanu – **Acceleratul**)

4. Alcătuieşte o compunere de o pagină în care să foloseşti complemente circumstanţiale de loc exprimate prin diferite părţi de vorbire. (*nota 9*)

Scanned with OKEN Scanner

5. Găseşte complementele circumstanţiale de timp şi analizează-le morfologic: (*nota 7*)

a) „Părea că n-au fost niciodată
verile-nalte, toamnele-n zarea cu steme.
Sub iarbă, poate, sânul mic de fată
respiră încă noaptea şi se teme."

„Nu ştiu ce-a fost mai demult.
Am uitat. Din trecut m-am ales
ca să fiu singură, ca să te-ascult
înainte de amurg şi cules."

„Uneori, în dimineţile clare,
mă uit drept în soare, râzând
şi nu pot crede c-am să mor în curând
viaţa mea sună înalt, fără-ntristare."

„Am văzut duhurile pământului.
Aproape de moarte le-am implorat
pe repezi aripile vântului
au venit în cortej ciudat." (Magda Isanos – **Versuri**)

b) „În zori, a doua zi, eram gata de drum (...). De astă dată, însă, carnea din borş era cam crudă (...). Ospătarăm, şi luându-ne rămas bun de la părintele Ionică, ne îndreptarăm către înălţimile sumeţe ale Hălăucei (...). Din când în când ne opream la umbră spre a ne odihni (...). Şi iarăşi se zice că copilul lui Aron, neîmpăcându-se cu asprimea vieţii călugăreşti, a cerut să fugă în lume (...), dar că tocmai pe când se credea mai slobod şi la adăpost, tocmai atunci moşul său îl călcă din urmă, îl prinse (...). Aşa sau altmintrelea, tradiţia e câteodată mai dreaptă decât istoria (...).

– La noi nu se ţin paianjeni, ia, câte oleacă de colb, dacă se strânge, îl mai stârnim şi noi cu mătura, din vreme în vreme."

(Calistrat Hogaş – **Amintiri dintr-o călătorie**)

6. Alege complementele circumstanţiale de timp din următoarele enunţuri şi arată prin ce sunt exprimate: (*nota 7*)

a) „Lunea la Domnul Vucea era de spus (...). Joia după prânz nu învăţam, era odihna tradiţională de la mijlocul săptămânii. Dimineaţa era ordinea şi învăţătura practică (...). Sâmbăta era rânduiala de duminică (...). În timpul verii, pe căldură şi zăpuşeală, Domnul Vucea asuda mult (...). De dimineaţă ne-am dus acasă la Domnul Vucea (...).

Scanned with OKEN Scanner

Pe seară, sfârşind frecatul şi unsul hamurilor trecuserăm în clasa a treia.“ (Barbu Ştefănescu Delavrancea – **Domnul Vucea**)

b) Toamna aduce ţăranilor bucuria muncii lor. Ploile se îndesesc toamna, iar zilele se scurtează. Ziua nu e timp de pierdut. În timpul zilei fiecare îşi vede de treabă, iar seara oamenii cad răpuşi de oboseală. Noaptea aceasta a plouat, dimineaţa a fost senină, iar după amiaza norii au acoperit cerul din nou. Mai târziu vor pleca şi păsările călătoare. Cu toate acestea, ţăranii muncesc din zori până-n noapte.

7. Alcătuieşte câte un enunţ în care complementul circumstanţial de timp să fie exprimat prin: **a)** pronume în cazul genitiv cu prepoziţie; **b)** numeral cu valoare substantivală în acuzativ; **c)** verb la gerunziu şi cu verbe la infinitiv. (*nota 7*)

8. Analizează părţile de vorbire prin care se exprimă complementele circumstanţiale de mod din textele: (*nota 8*)

a) „În palat la împărat
Adevărul, gol din fire
Fără veste au intrat.
La a lui aşa privire
Împăratul au strigat:
– Cine eşti, cum îndrăzneşti,
Gol, aici să te iveşti?
– Adevărul sunt. – Ce vrei?
– Vreau să-ţi spun a mea părere
Tu nicicum nu ai durere
Pentru pământenii tăi.“
(Alecu Donici – **Înfiinţare fabulii**)

b) „Locuitorii aceştia de sub brad sunt nişte făpturi de mirare. Iuţi şi nestatornici ca apele, ca vremea (...)

– Eu îs de loc de la Tarcău, mai spunea ea, şi sunt nevasta lui Nechifor Lipan, care a trecut şi el câteodată pe aici şi a închinat poate şi el, ca mine, un pahar la nunţile dumneavoastră (...). Nunta a pornit înainte şi iar s-a lăsat pe ghiaţa Bistriţei cu chiote sălbatice.“

(Mihail Sadoveanu – **Baltagul**)

c) „Cum îndrăzneşti, mă secătură,
când eşti abia o picătură
să-ţi sapi spre mine o cărare
fără a-mi cere aprobare? (...)
Priveşte câtă treabă am,
aşa mă ştiu din neam în neam!“
Aşa şi e, şi fuge şi acum,
căci mai fricos ca dânsul nimeni nu-i:
îi este teamă şi de ... umbra lui.“ (Nicolae Pop – **Fabule**)

Scanned with OKEN Scanner

d) „Un leu trecea semeț,
Păşind agale,
Purtându-şi coama-n vânt,
Ca pe o coroană,
Văzând un şarpe uriaş în cale,
I se-adresă, sub formă de dojană (...)
Nu m-ai învins în luptă,
Ci doar prin viclenie." (Ionel Gologan – **Leul şi cobra**)

9. Complementele circumstanţiale de mod au, adesea, valori stilistice de comparaţii, epitete ale verbului, repetiţii. Găseşte zece exemple, din poeziile lui Mihai Eminescu, de complemente circumstanţiale de mod care au valori stilistice. (*nota 10*)

Complementul circumstanțial de cauză arată cauza unei acțiuni, a unei stări sau a unei însuşiri. Răspunde la întrebările: din ce cauză? din ce pricină? Se exprimă prin: **substantiv – în acuzativ** cu prepoziții: (de, din, dintre, pentru) şi **locuțiuni prepoziționale** (din cauză de, din pricină de, pe motiv de (boală)); – **în genitiv** cu locuțiuni prepoziționale (din cauza colegului, din pricina absențelor); **pronume** – la fel (*de asta, din pricina lui, acelora*); **numeral cu valoare substantivală** – la fel (am fost pedepsiți *pentru doi, din cauza celui de-al doilea*); **adjectiv** (am greşit *de prost*); **verb la gerunziu** (*îmbolnăvindu-mă* am absentat); **adverb şi locuțiune adverbială**(nu mai poate *de bine; de aceea* îşi face de cap); **substantive, pronume, numerale** în dativ cu prepoziția *datorită* (*datorită mamei / aceluiaşi / celor doi* am reuşit).

10. Selectează complementele circumstanțiale de cauză şi arată prin ce se exprimă: (*nota 6*)

a) „Când a dat Mitică să pornească spre el, a ridicat bastonul de vârf cu măciulia noduroasă-n sus şi l-a plesnit pe Mitică drept în frunte, cu sete ... Auzi putere la Poltronul (îşi face cruce) de frică!"

„Gheorghe venise într-o dimineață de toamnă la han, obosit de drum (...). Mai târziu, peste câteva zile îl căutară pe badea Gheorghe un pomojnic şi doi călăraşi: era bănuit pentru o pricină (...)

– Este evident, adăogă medicinistul. De aceea, criminalul propriu-zis, luat ca tip, are brațele peste măsură de lungi (...). Puse după aceasta şipul la loc, care atingând scândura produse o ciocnitură de speriat. Un moment se opri înecat de această impresie."

Scanned with OKEN Scanner

„Niță a fost îndemnat de camarazi și de părintele – directorul să iasă la plimbare; el a preferit să stea la școală ca să se poată ajunge cu lecțiile, rămase-n urmă din pricina frigurilor (...). O clipă, părăsit în locul orb și necunoscut, el e-n pierzare (...). Niță a stat mult ... să se poată întrema. El n-a murit din asta." (Ion Luca Caragiale – **Opere**)

b) „Și de frig la piept și-ncheie tremurând halatul vechi"
„Iar cărările vieții fiind grele și înguste,
Ei încearcă să le treacă prin protecție de fuste (...)
Și de-aceea de-azi nainte poți să nu mă mai întrebi
De ce ritmul nu m-abate cu ispita de la trebi ..."
(Mihai Eminescu – **Poezii**)

11. Analizează morfologic părțile de vorbire prin care se exprimă complementele circumstanțiale de cauză din textele: (*nota 8*)

a) „Și ea mergând spre Viorel,
De mână când a prins-o el
Roșind s-a zăpăcit de drag"
„O fată de-mpărat ...
.....Zărind
Frumoasa jucărie.
Aprinșii ochi mai mult s-aprind
Să aib-acea mândrie."

„.....Să-i spui (...)
Că doctorul în carnea mea
Adâncă brazdă taie
Că de dureri eu mă izbesc
Și urlu ziua-ntreagă."
„Și uimiți de fata Dochii
O desmiardă și, când pleacă,
Umezi au de lăcrămi ochii."
(George Coșbuc – **Poezii**)

b) „Căci măria sa, având grija unei țări întregi, atâtea pricini judecând, atâtea biruri ridicând, atâtea podvezi rânduind, atâtea pedepse dând și atâția sfinți slujind într-atâtea dumnezeiești lăcașuri, era totdeauna trudit foarte (...)

– Tu, viclene, ești acel care ai dus cărți la Orhei?

– Am greșit, măria-ta, neștiind ce duc și îndemnat fiind de alții (...)

– ... Puțintel dragă știu eu că-ți sunt, de aceea îți dau voie să-mi spui cât de multe (...). Eu, dacă vei fi băgat de samă, sunt o ființă cam rea și aspră, neascultându-mi părinții și neiubindu-i îndestul."
(Mihail Sadoveanu – **Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă**)

12. Alcătuiește câte un enunț folosind complemente circumstanțiale de cauză introduse prin prepozițiile și locuțiunile prepoziționale: *de, pentru, din cauză de, din cauza, din pricina.* (*nota 7*)

Scanned with OKEN Scanner

13. Într-o compunere de o pagină, descrie o întâmplare fericită din viața ta, folosind complemente circumstanțiale de cauză. (*nota 10*)

Complementul circumstanțial de scop arată scopul unei acțiuni. Răspunde la întrebările: în ce scop? cu ce scop? Se exprimă prin:

substantiv – în acuzativ cu prepozițiile: *după, pentru, la, în, spre* (frecventăm școala *pentru a învăța*); **genitiv** cu locuțiunile prepoziționale: *cu scopul, în scopul, în vederea* (se pregătește intens *în vederea examenului*); **pronume; numeral** – la fel ca și substantivul (*în vederea acestuia* ne pregătim; a făcut mari eforturi *pentru două* dintre probele de examen); **verbe la infinitiv** și **supin** (fii atent *pentru a înțelege*; merge *la semănat*); **locuțiune adverbială de scop** (pentru asta, de asta: „*pentru asta* muncea Mara, pentru copiii ei" – Ioan Slavici).

14. Selectează complementele circumstanțiale de scop; menționează prin ce se exprimă: (*nota 7*)

a) „După câteva minute de odihnă, cumpănirăm în Agapia-Veche, unde nu stăturăm decât alte câteva minute; și acest timp fu mai mult decât îndestulător pentru a îmbrățișa, cu o singură privire, mâna de chilii vechi, locuite de câteva călugărițe, tot așa de vechi, poate. Biserica pustie din mijloc, încinsă cu un brâu de fier, spre a nu se desface, e o zidire proastă și lucrată, pe cât se pare, de un pietrar și mai prost încă (...).

După un pătrar de oră, zărirăm o lumină și forma unei așezări omenești: era o stâncă; dar tocmai pentru acest cuvânt, rămaserăm câtva în cumpănă, dacă trebuie sau nu să ne apropiem."

(Calistat Hogaș – **Amintiri dintr-o călătorie**)

b) „Ce căuta acel popă franțuz, tocmai acum, la scaunul său – pentru a se jertfi, întru îndestularea lui, claponi grași și iezi tineri și miere și unt din cămările Doamnei Anastasia? (...)

– Iubite domnule Marenne, (...) dacă n-ar fi fost această copilă ceea ce este, nu mi-aș pune capul ca să mă întâlnesc cu ea (...) Pentru asta m-am și grăbit să vin la domnia ta (...)

... Acest tovarăș de osândă al meu mi-a arătat în mai multe rânduri care sunt rânduielile pe care le scoate Domnia pentru pierirea acestei sărmane țări (...) Îndată Domnul își părăsi jilțul și pofti și pe boieri să vie cu el pentru a face cinste solului. Îi ieșiră lui de Marenne întru întâmpinare la scară (...).

– Mergem într-adevăr din când în când, pentru nevoile țării."

(Mihail Sadoveanu – **Zodia cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă**)

Scanned with OKEN Scanner

Confuzia dintre complementul circumstanțial de cauză și cel de scop poate fi eliminată, știind că ceea ce exprimă complementul de cauză are loc înaintea acțiunii exprimate de verbul determinat, în timp ce la complementul circumstanțial de scop este invers: ceea ce exprimă acesta are loc după acțiunea exprimată de verbul determinat. Compară: *Întârziind*, n-a mai intrat la ore (complement circumstanțial de cauză); Mama merge în oraș *pentru cumpărături* (complement circumstanțial de scop).

15. Distinge între complementul circumstanțial de cauză și cel de scop: (*nota 9*)

... Capra a plecat în pădure după mâncare. Lupul a pândit momentul și a venit la iezi pentru a-și potoli foamea. Mai isteț, iedul cel mic și-a dat seama că la ușă nu se auzea glasul mamei. De aceea le-a cerut fraților să nu deschidă. Neascultându-l, cei doi au fost mâncați de cumătrul lup. Capra, îndurerată, l-a invitat pe lup la praznic pentru răzbunare.

Complementul direct arată obiectul asupra căruia se răsfrânge direct acțiunea verbului. Se exprimă prin: **substantive, pronume, numerale** în cazul acuzativ cu sau fără prepoziția *pe* [am auzit *trenul*, (*pe mama*), *l*-am întrebat *pe acela*, ați întrebat *pe primul*, (*pe doi*)]; **locuțiune substantivală** (urăsc *statul degeaba*); **verbe și locuțiuni verbale – la infinitiv, supin** și **gerunziu** (știe *a citi*, are *de învățat*, aude *vorbind*; nu vrea *a-și aduce aminte*; are *de pus pe roate* o afacere; vedea *dându-se de-a valma*)

16. Fă analiza morfologică a complementelor directe: (*nota 6*)

a) „Numai chipul ți l-ai uitat oglindit în izvoare,
Trupul în brațele furtunilor grele,
Ochii pe iarba ce scânteie-n soare
Și cântecul în rotirea înaltelor stele
Cu glasul pădurilor mă turburi mereu
Și mă-mbeți nu știu cum
Cu glasurile dimineților pline de pâcle și fum
Care pătrund până dincolo de sufletul meu.

Copacii uzi de ploaie și hohotind sonor
Cu unghiile crengilor arată

Scanned with OKEN Scanner

Pe-un frate care-a fost de mult al lor şi-s eu
Şi-ngaimă astăzi dorul către-o fată."

(Nicolae Labiş – **Cântecul unui brad**)

b) „Dar Sinan, vrând a înainta spre Bucureşti, era nevoit a trece pe la Călugăreni, fiind acesta drumul cel mai scurt (...). Pentru aceea, porunci beiler-beiului Rumeliei a înainta spre stânga cu oştile sale şi cu şapte tunuri, şi a merge drept către ai noştri (...). Mihai cugetă întru inima sa că împregiurarea cere neapărat vreo faptă eroică, spre a descuraja pe turci şi a îmbărbăta pe ai săi."

(Nicolae Bălcescu – **Românii supt Mihai-Voievod Viteazul**)

c) „Dansează, suflete!
Deschide uşa bibliotecii şi dansează
Printre atâția bărbați înțelepți
Care şi-au lăsat capetele
Pe câte o carte
Ca pe o tavă a Salomeii." (Marin Sorescu – **Dansează**)

17. Construieşte câte trei enunțuri în care complementul direct să fie exprimat prin: **a)** pronume relative; **b)** prin numerale; **c)** prin verbe la infinitiv şi gerunziu.

Complementul indirect arată obiectul asupra căruia se exercită indirect o acțiune sau o însuşire. Se exprimă prin: **substantive sau locuțiuni substantivale, pronume, numerale – în acuzativ** cu prepoziții sau locuțiuni prepoziționale [se pricepe *la matematică* (*la aceasta*), l-ai supărat *cu luatul în râs*; *în afară de doi* n-a mai rămas nimeni etc]; **în genitiv** cu prepoziția sau cu locuțiunea prepozițională [a luptat *împotriva nemților, contra câtorva, în locul celor doi*)]; **în dativ** fără sau cu prepoziție [a spus *colegilor(multora, celui de al doilea)*; grație *mamei(ție, celor trei*)]; **adjective** (*din roşu* s-a îngălbenit); **verbe sau locuțiuni verbale la infinitiv, gerunziu** sau **supin** [m-am săturat *a vorbi* (*învățând, de scris*)].

18. Selectează complementele indirecte şi arată prin ce se exprimă: (*nota 7*)

a) „Fiul îşi prinde de mijloc părintele
Şi trage din răsputeri
De le trosnesc la amândoi
Oasele.

Scanned with OKEN Scanner

Tatăl îşi prindè de barbă
Ori de grumaz
Tatăl,
Şi încordându-şi toţi muşchii
Trage
Cu o experienţă milenară.
Numai bunicul
Nu mai are de cine să se prindă." (Marin Sorescu – **Laocoon**)

b) „– Ba-i bine, dragă, cum nu? dar de palme bătătorite ce zici? da' de arat colo, pe ogoare? da' de semănat? da' de secerat? da' de cosit? da' de năcazuri şi griji?"

„Acolo slujitorii îl desculţă, îi suflică iţarii până la genunchi şi-l vâră în lăptoc până la glezne – ca să simtă zimţii gheţii şi să nu mai îndrăznească a sui ameninţare împotriva unui obraz boieresc (...)

– ... Eu am auzit de dumneata – şi te-oi primi bucuros, ospătându-te cu ce m-a blagoslovit Dumnezeu. Oi da şi roibului dumitale fân bun (...)

Şi i-a spus Vasile toate ale lui; ş-a povestit şi prietenul ista al nostru hoţului întâmplarea cu muierea şi cu boierul."

(Mihail Sadoveanu – **Opere**)

19. Spre deosebire de complementele circumstanţiale, care se pot despărţi prin virgulă de verbul determinat, complementele directe şi indirecte ce determină acelaşi verb nu se despart prin virgulă decât dacă sunt multiple. Verifică acest lucru în textele de mai jos. Explică punctuaţia folosită: (*nota 8*)

a) „Poetul
A primit cadou
Un stilou ...
Şi-acest tiranic potentat
Era atât de-nfumurat,
De arogant
Şi de rebel,
Că nu se mai putea-nţelege
nimeni cu el (...)
– Ce faci? ...
Răspunse:
– Ce, nu ştii?
Scriu poezii ...
Doar poezii
Scrie poetul
I-a replicat
Atunci
Caietul ...
Sunt mulţi pe lume
Ca stiloul,
Răspunde,
Undeva,
Ecoul."
(Aurelian Păunescu – **Stiloul poetului**)

Scanned with OKEN Scanner

b) „În aceea clipă, Egor se deşteptă brusc (...) Dar zări, la doi paşi de el, în picioare, nemişcată, silueta bine cunoscută a domnişoarei Cristina. Năluca îl ţintui pe loc în pat. Egor îşi strânse încet pumnii, apropiindu-i de corp (...) Ea era acolo, privindu-l sticlos, zâmbindu-i, învăluindu-l în mirosul ei de violete (...) Şi apoi, tresărirea mănuşii, care îmbracă mâna, care se întinde uşor, elegant, către cot (...) Egor nu are curajul s-o urmărească. Rămăsese cu pumnii strânşi aproape de corp, ţeapăn, acoperit de sudoare rece, singur în întuneric."

(Mircea Eliade – **Domnişoara Cristina**)

Complementul de agent indică autorul acţiunii unui verb cu înţeles pasiv. Regentul complementului de agent este un **verb la diateza pasivă** (a fost chemat *de doamna*), **un participiu** cu înţeles pasiv (cunoscut *de toţi*), **un verb la diateza reflexivă** cu înţeles pasiv (se cunoaşte de toţi). Se exprimă prin **substantiv, numeral, pronume** în acuzativ cu prepoziţiile: *de, de către* [a fost urmărit *de elevi* (*de toţi, de aceştia, de ai noştri, de nimeni, de douăzeci, de al cincilea*)]

20. Recunoaşte complementele de agent şi precizează pe cine determină: (*nota 8*)

a) „Fumul căminelor, zăpăcit de bătaia crivăţului, se zvârcolea pe loc şi, ca şi cum ar fi fost sorbit de vetre, se prăbuşea îndărăt pe gâtul coşurilor." (Barbu Ştefănescu Delavrancea – **Sorcova**)

b) „Niţă a fost îndemnat de camarazi şi de părintele – directorul să iasă la plimbare." (Ion Luca Caragiale – **Păcat**)

c) „ A dat Dumnezeu zăpadă nemiluită; şi cade, cade puzderie măruntă şi deasă, ca făina la cernut, vânturată de un crivăţ care te orbeşte (...) Cârduri de corbi, pridідite de vânt, croncăie căutând spre păduri (...) Sultănica ridică ochii din poala mă-sei. Se alipi de bătrână. O cuprinse pe după gât cu braţele rumenite de dogoarea focului şi privi lung în chipul ofilit al bătrânei (...) Când ş-a dat sufletul, mă strângea de mâini ca c-un cleşte şi te chema, ars d-un foc nestins."

(Barbu Ştefănescu Delavrancea – **Sultănica**)

21. Distinge complementele indirecte de complementele circumstanţiale de cauză introduse prin prepoziţia *de*: (*nota 9*)

„Oriunde îţi întorci ochii, umbră, lumină, formă, vibrând de farmec şi de simpatie (...) La fereastra din mijloc, o fetiţă, în rochie fumurie, cu capul rezemat de geam, privea ...

Scanned with OKEN Scanner

Eu nu mă oprisem a clănțăni şi nu izbuteam să dau chiot (...) Îl iau de mână. El plânge arătând la picior şi nu vede că trandafirii i-au căzut în mocirlă. Intrăm la noi acasă. Mama îl întreabă: «De un' te-o fi muşcat?» Ionică vede bățul sorcovei fără trandafiri.

– De sorcovă! răcni el"

„Şi nu vedeam înaintea ochilor de frică"

„Chivu era iute ş-avea ş-un beteşug de tuse. S-a luat la contră şi, de mâhnire, s-a îmbolnăvit. Când şi-a dat sufletul (...) te chema ars de-un foc nestins." (Barbu Ştefănescu Delavrancea – **Opere**)

EVALUARE
Complementul

„Ca un stăpân al țării ce se află, măria sa trebuie să cunoască al cui e pruncul şi a cui e nevasta. Îndată vin boieri lângă măria sa şi-i spun la ureche. Astfel măria sa vede şi cunoaşte unele şi altele; mai ales că măria sa fiind văduv de câțiva ani, de când a murit Doamna sa Evdochia, trebuie să-şi desfăteze ochii şi să se mai îmblânzească din strâşnicia în care se ține (...) Abia îi înfiera musteața. Purta contăş de postav albastru de Flandra, ciubote de marochin roş şi jungher la cingătoare. Avea cuşma plecată pe o sprânceană şi zâmbea primăverii. Venea dinspre Cetate.

S-a aflat că acel fecioraş era mezinul lui Manole Păr Negru de la Timiş. L-a trimes comisul întru întâmpinarea Domniei (...)

... Când ajungem către sat, dăm de slujitori ai Domniei fugăriți de pogheaz (...) Prietenul Ştefan Vodă lucrează pentru hodina brațului prea sfințitului Teoctist." (Mihail Sadoveanu – **Frații Jderi**)

1. Selectează, din text, câte un complement de fiecare fel din cele cunoscute şi analizează-l morfologic. (8 p)

2. Precizează felul tuturor complementelor circumstanțiale şi necircumstanțiale din text. (25 p)

3. Arată ce funcții îndeplinesc în propoziție şi în frază cuvintele: **al cui, a cui, de când, în care, când**. (15 p)

4. Structura **pe o sprânceană** este **a)** complement direct; **b)** complement indirect; **c)** complement circumstanțial de mod; **d)** complement circumstanțial de loc. (3 p)

Scanned with OKEN Scanner

5. Cuvântul **-şi** („să-şi desfăteze") are funcţia sintactică de: **a)** complement indirect; **b)** atribut pronominal în dativ; **c)** atribut adjectival. (3 p)

6. Alcătuieşte un enunţ în care substantivul **primăvara**, prin schimbarea valorii gramaticale, să îndeplinească funcţia sintactică de complement circumstanţial de timp; precizează partea de vorbire obţinută prin conversiune. (6 p)

7. Cu verbul la modul infinitiv **a spune** formează enunţuri astfel ca să aibă funcţiile sintactice de complement direct, complement indirect şi de complemente circumstanţiale: de timp, de mod şi de scop. (10 p)

8. Corectează greşelile din enunţurile: (4 p)

Care l-ai vândut? Agenda care ţi-am dat-o ţi-a plăcut? Te spun lui mama. N-a dat la nimeni niciun leu. Spune-i lui măria sa necazul tău. De la Bucureşti – Ploieşti se face o oră cu trenul. O oră după accident tânărul a decedat.

9. Precizează felul complementelor din enunţurile: (10 p)

Merg după tine. A ajuns după mine. Mama merge în pădure după bureţi. Stiloul a căzut după pat.

10. Construieşte trei enunţuri în care structura **ca un stăpân** să îndeplinească diferite funcţii sintactice. (6 p)

Pentru aspect, corectitudine, calitatea răspunsurilor: (10 p)

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A

NOȚIUNI DE TEORIE LITERARĂ

CAPITOLUL I – FIGURI DE STIL

1. Indică, dintre cuvintele subliniate în textul de mai jos, care au sens propriu și care au sens figurat: (*nota 6*)

„**Urma** vântului tăia **brazde** adânci și mișcătoare în **iarba** rară și **sălbatică** ce acoperea întinderea pustie **a colinelor**; un glas ***sec***, răgușit și nemărginit îmi **înfiora** auzul în răstimpuri…“

(Calistrat Hogaș – **Hălăuca**)

2. Identifică, în textele de mai jos, figurile de stil. Spune care este rolul lor în aceste fragmente. (*nota 7*)

a) „Sfârșit de mileniu. Plouă. Cerul își scutură oboseala, oameni triști continuă să locuiască în case triste unde pereții se privesc față în față ca zilele cu nopțile și ca prezențele cu absențele…“

(Dinu Flămând – **Mesagerul**)

b) „S-ar fi trântit întreagă în omătul care fierbea la nodurile lablanicioarei.“ (Gala Galaction – **La Vulturi!**)

c) „Gânditoare și tăcută luna-n cale-i se oprește.
Sufletul cu voluptate în estaz adânc plutește,
Și se pare că s-aude prin a raiului cântare
Pe-ale îngerilor harpe lunecând mărgăritare.“

(Vasile Alecsandri – **Concertul în luncă**)

Figura de stil – este procedeul artistic prin care sensul unor cuvinte se modifică sau sensului de bază i se adaugă un sens figurat, creându-se astfel o imagine expresivă și sugestivă.

Figuri de stil învățate: *epitet* („Durerea noastră *surdă* și *amară*“ – T. Arghezi), comparație („Soarele… / *Ca un vis* de tinerețe…“ – V. Alecsandri), *personificare* („*Gerul* aspru și sălbatic *strânge-n brațe*-i cu jălire / Neagra luncă…“ – V. Alecsandri), *repetiție* („Flori de tei deasupra noastră / Or să cadă *rânduri-rânduri*“ – M. Eminescu), *enumerație* („Vii mereu cu ochiul *deschis*, *viclean*, *galben* al lunii / *Tânără*, *străvezie*, vii mereu“ – Z. Stancu), *inversiune* („…de câte ori pustiul din suflet nu găsește un *bun prieten* în pustiul din natură!“ – C. Hogaș).

Metafora este figura de stil prin care se înlocuiește un termen propriu cu unul figurat, printr-o comparație subînțeleasă.

3. Transformă comparațiile din versurile de mai jos în metafore: (*nota 7*)

Scanned with OKEN Scanner

„Suficientă mie nu mi-am fost niciodată,
Atârnând mereu ca un fruct de o creangă în vânt,
Ca de un arc încordat o săgeată,
Ca de propria etimologie, un cuvânt." (Ana Blandiana – **Suficientă mie**)

4. Transformă metaforele din textele de mai jos în comparații: (*nota 8*)

a) „Am văzut la Siret locurile unde mă scăldam cu dracii de seama mea." (Mihail Sadoveanu – **Domnu' Trandafir**)

b) „Căci dorul unde se pune
Face inima tăciune." **(Folclor)**

c) „Liră de argint, Sihleanu – Donici cuib de-nțelepciune..."
(Mihai Eminescu – **Epigonii**)

5. Construiește câte o comparație, folosind ca prim termen al acestuia cuvintele date; transformă apoi aceste comparații în metafore: **soare, zi, fecioară, dimineață**. (*nota 9*)

6. Repetiția poate apărea la nivel fonetic. Identifică tipul de repetiție fonetică din textele de mai jos: (*nota 6*)

a) „Sură-i sara cea de toamnă; de pe lacuri apa sură
Înfunda mișcarea-i creață între stuf, la iezătură."
(Mihai Eminescu – **Călin (File din poveste)**

b) „Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vânt?" (Mihai Eminescu – **Ce te legeni...**)

c) „Lumină lină, lini lumini..." (Ioan Alexandru – **Lumină lină**)

d) „Un nour singuratic stătea uimit s-asculte
Cum bat ca toaca toate și-o clipă toate tac."
(George Topârceanu - **Poezii**)

Repetiția este figura de stil care constă în repetarea unui cuvânt, a unei sintagme, având scopul de a sublinia / întări ideea exprimată.

Repetiția apare și la nivel fonetic, constând în repetarea unei vocale sau a unei consoane.

Repetarea unei consoane sau silabe inițiale, aflate, de obicei, în rădăcina cuvintelor, se numește **aliterație** (Ex.: „Vâjâind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie..." – M . Eminescu).

Repetarea aceleiași vocale accentuate se numește **asonanță** (ex.: „Argint e pe ape și aur în aer" – M. Eminescu).

ATENȚIE! Termenul asonanță denumește și rima imperfectă.

Scanned with OKEN Scanner

7. Citeşte operele indicate mai jos şi identifică figurile de stil sonore (asonanţa, aliteraţia): **Paşa Hassan** şi **Mama** de George Coşbuc. Comentează-le, folosindu-te de informaţiile de mai jos. (*nota 10*)

> Figurile de stil sonore (asonanţa, aliteraţia) sporesc puterea de expresie a cuvintelor, dar şi încărcătura semantică.
> Ele evidenţiază nenumărate nuanţe de sens, precum: **intensitatea, cantitatea, progresia, periodicitatea, durata, frecvenţa** etc. De asemenea, contribuie uneori la realizarea unui tablou dinamic.

8. Comentează enunţul de mai jos, evidenţiind rolul aliteraţiei: (*nota 10*)

„Boii bătrâni fac brazda dreaptă" **(Folclor)**

9. Alcătuieşte un text descriptiv (10 rânduri) numit **Furtuna**, în care să utilizezi asonanţe şi aliteraţii. (*nota 9*)

10. În textele de mai jos, sunt alăturaţi doi termeni opuşi care se pun reciproc în lumină. Identifică-i! (*nota 7*)

a) „Când privesc zilele de-aur a scripturelor romane,
Mă cufund ca într-o mare de visări dulci şi senine
.....
Văd poeţi ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere
.....
Iară noi? noi, epigonii? ... Simţiri reci, harfe zdrobite,
Mici de zile, mari de patimi, inimi bătrâne, urâte..."

(Mihai Eminescu – **Epigonii**)

b) „Un sultan dintre aceia ce domnesc peste vro limbă,
Ce cu-a turmelor păşune, a ei patrie ş-o schimbă,
.....
La un semn deschisă-i calea şi s-apropie de cort
Un bătrân atât de simplu, după vorbă, după port.
«– Tu eşti Mircea?»
«– Da-mpărate! »

(Mihai Eminescu – **Scrisoarea III**)

11. De ce crezi că a pus Eminescu faţă în faţă termenii opuşi pe care i-ai descoperit? (*nota 8*)

> *Antiteza* este figura de stil care constă în alăturarea a doi termeni opuşi (obiecte, fiinţe, idei), scoţând în evidenţă opoziţia dintre ei.
> Antiteza poate constitui fondul pe care se construieşte un text. Astfel de situaţii întâlnim în fabulă şi baladă, dar şi în alte opere literare.*

Scanned with OKEN Scanner

12. Comentează rolul antitezei în balada studiată. (*nota 9*)

13. Alcătuieşte o compunere în care să caracterizezi, în antiteză, doi colegi de clasă. Bineînţeles că poţi utiliza şi alte figuri de stil! (*nota 10*)

Figurile de stil transformă imaginea fizică într-o imagine poetică, sugestivă, dezvăluind partea ascunsă a lucrurilor.

14. Comentează versurile de mai jos, evidenţiind figurile de stil folosite de autorul Marin Sorescu: (*nota 8*)

„Am legat copacii la ochi
Cu-o basma verde
Şi le-am spus să mă găsească.

Şi copacii m-au găsit imediat
Cu un hohot de frunze.

Am legat păsările la ochi
Cu-o basma de nori
Şi le-am spus să mă găsească.

Şi păsările m-au găsit
Cu un cântec.

Am legat tristeţea la ochi
Cu un zâmbet
Şi tristeţea m-a găsit a doua zi
Într-o iubire.

Am legat soarele la ochi
Cu nopţile mele
Şi i-am spus să mă găsească.

Eşti acolo, a zis soarele,
După timpul acela,
Nu te mai ascunde,
Mi-au zis toate lucrurile
Şi toate sentimentele
Pe care am încercat să le leg
La ochi."

(Marin Sorescu - ***Am legat...***)

CAPITOLUL II – NOŢIUNI DE VERSIFICAŢIE

Prozodia este partea teoriei literare care studiază noţiunile de versificaţie: *versul, măsura, strofa, piciorul metric, ritmul, rima.*

Versul este un rând dintr-o poezie lirică sau epică.

Măsura este numărul de silabe dintr-un vers.

Strofa este grupul de versuri unite prin măsură, ritm, rimă.

Ritmul este combinaţia de silabe accentuate şi neaccentuate care se repetă într-o succesiune regulată într-un vers.

Rima este potrivirea ultimelor sunete de la sfârşitul versurilor, începând cu vocala accentuată. Ea poate fi: *monorimă* (a a a a), *împerecheată* (a a b b), *încrucişată* (a b a b), îmbrăţişată (a bb a), *variată* (amestecată – când versurile rimează fără nicio regulă).

Scanned with OKEN Scanner

1. Indică tipul de rimă al versurilor de mai jos. Observă cu atenție ultimul text. Ce remarci? (*nota 5*)

a) „Ca zăpada care piere
După veacul iernii greu,
Piei și tu de-acum, durere,
Iarna sufletului meu!“ (Ștefan Octavian Iosif – **Cântec de primăvară**)

b) „O stepă jos, o stepă neagră sus.
Se-apropie-mpreună și sugrumă
Calul de lut și câinele de humă
Și omul lor, din umbra de apus.“ (Tudor Arghezi – **Două stepe**)

c) „Se spune că strămoși, care au murit fără devreme,
cu sânge tânăr încă-n vine,
cu patimi mari în sânge,
cu soare viu în patimi,
vin,
vin să-și trăiască mai departe
în noi
viața netrăită.“ (Lucian Blaga – **Liniște**)

Versurile lipsite de rimă se numesc **versuri albe**. Ele se folosesc tot mai des în poeziile moderne.

2. Stabilește tipul de ritm al versurilor de mai jos. Observă modul în care se repetă silabele accentuate! Ce formează silabele accentuate și neaccentuate repetate succesiv? (*nota 7*)

a) „Foaie de cicoară,
Viața mi-e amară.“ (**Folclor**)

b) „A fost odată ca-n poveşti
A fost ca niciodată
Din rude mari, împărăteşti
O prea frumoasă fată.“ (Mihai Eminescu – **Luceafărul**)

3. Compară textele de mai jos din punctul de vedere al măsurii versurilor: (*nota 6*)

a) „Neguri albe, strălucite
Naşte luna argintie
Ea le scoate peste ape,
Le întinde pe câmpie;“ (Mihai Eminescu – **Crăiasa din poveşti**)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Stropi calzi de rouă-i cad pe buze:
unu,
doi,
trei.
Natura îşi adapă zeul.“ (Lucian Blaga – **Pan**)

Grupul de silabe accentuate şi neaccentuate ce se repetă succesiv într-un vers se numeşte **picior metric**. El poate fi format din două, trei sau patru silabe, dintre care una accentuată.

Piciorul metric format din două silabe se numeşte **bisilabic**. El este de două feluri:

– **troheul** (prima silabă accentuată, a doua neaccentuată);
– **iambul** (prima neaccentuată, a doua accentuată).

4. Observă ritmul versurilor de la punctul **3.** Ce remarci?

Versurile fără structură ritmică regulată, lipsite de rimă se numesc **versuri libere**. Acestea se folosesc mai ales în poezia modernă, ca formă a descătuşării de constrângerile versului tradiţional (rimă, ritm).

Poezia modernă urmează cursul firesc al sentimentelor, refuzând îngrădirea acestora prin versuri egale ca număr de silabe, prin rimă şi structură ritmică regulată.

5. Citeşte operele indicate mai jos şi comentează-le din punctul de vedere al versificaţiei: **Melancolie** de Lucian Blaga, **Viscolul** de Vasile Alecsandri. (*nota 8*)

6. Dedică-i actorului tău preferat o creaţie proprie pe care să o scrii, folosind versul alb. (*nota 10*)

7. Selectează, din poeziile citite de tine, două strofe având rimă diferită. (*nota 9*)

8. Explică de ce operele populare nu au versurile structurate pe strofe. (*nota 9*)

9. Analizează ritmul şi măsura versurilor de mai jos, care fac parte din opere populare, şi apoi încercuieşte varianta corectă: (*nota 7*)

a) operele populare au măsura versurilor standartizată (5 – 6, 7 – 8 silabe) şi ritm trohaic;

b) operele populare se caracterizează printr-o libertate prozodică desăvârşită.

Scanned with OKEN Scanner

„Doină, Doină, viers cu foc!
Când răsuni eu stau în loc."

(Doina)

„Când eram la părinți una
Precum e în ceruri luna
Nicio grijă nu aveam
Făr' decât mă-mpodobeam."

(Cântecul miresei)

„Iar unde cădea
Ce se mai făcea?
O fântână lină
Cu apă puțină
Cu apă sărată
Cu lacrimi udată!"

(Mânăstirea Argeşului)

„Iar la cea măicuță
Să nu-i spui, drăguță,
Că la nunta mea
A căzut o stea
C-am avut nuntaşi
Brazi şi păltinaşi..." **(Miorița)**

10. Completează spațiile punctate cu termeni lexicali, aşa încât să menții măsura versurilor şi să obții rima indicată: **(a)** abab; **b)** abba; **c)** aabb. *(nota 9)*

Cuvintele ce lipsesc sunt, în dezordine, următoarele:
mele, **apune**, **Judecată**, **lună**, **răzimat**, **mereu**.

a) „Adeseori pe munte, când soarele……,
Eu, obosit de gânduri, la umbră……,
În jos peste câmpie vederea-mi se repune,
Privind cum se destinde cu-ncetul şi treptat."

(Ion Heliade Rădulescu – **Singurătatea**)

b) „Nu mă mir că urmele……..
Merg cu urmele mulțimii-mpreună.
Ştiu că în curând vom ajunge în……,
Că urmaşii vor umbla între stele."

(Zaharia Stancu – **Cântec de sfârşit**)

c) „Nu m-am rugat la ceruri niciodată
dar nici nu mi-am ascuns păcatul greu;
dacă există lertare,……,
totuna mi-e: sincer am fost……"

(Omar Khayyam – **Rubaiate**; traducere - Paula Romanescu)

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL III – GENURI ŞI SPECII LITERARE
A. GENUL EPIC

I. Citeşte cu atenţie textul de mai jos:

„Foarte de dimineaţă, într-o mahala depărtată, bat la uşa amicului meu Pricupescu, profesor de la cursul secundar – predă istoria în clasele inferioare la un liceu.

Deşi foarte buni prieteni, n-am fost niciodată la el acasă; aşa nu mă mir că i se pare ciudat a mă vedea la dânsul.

– Ei! ce cauţi tu prin mahalaua noastră aşa de dimineaţă?

– Am trecut pe aici – zic eu – şi am intrat să-ţi dau bună ziua... Ştiu că pe la ceasul ăsta pleci de-acasă... şi zic: haide să văz... o fi plecat Pricupescu? dacă o fi plecat, bine; dacă nu, merg cu el până-n târg... Azi o să fie căldură... mai teribilă ca ieri... S-a pus pe căldură... O să ne topim în vara asta...

Pricupescu este un om bănuitor, zice:

– Fac prinsoare pe ce vrei, că şi tu ai venit să mă rogi pentru vreun măgar, pentru vreun leneş, pentru vreun ticălos...

– Aş! zic eu..." (Ion Luca Caragiale – **Dascăl prost**)

1. Găseşte sinonime pentru cuvintele: **mahala**, **profesor**, **ciudat**. (*nota 5*)

2. Alcătuieşte câte trei enunţuri în care cuvintele **a bate** şi **a trece** să aibă sensuri diferite. (*nota 6*)

3. Indică modul de expunere predominant în acest text. Ce alt mod de expunere mai apare? (*nota 5*)

4. Transformă dialogurile în povestire. (*nota 6*)

5. Cine şi cum relatează faptele? (*nota 7*)

6. Identifică personajele care apar în acest fragment. (*nota 5*)

7. Cum îşi exprimă autorul gândurile şi sentimentele? (*nota 6*)

8. Comentează relaţia autor – narator –personaj. (*nota 7*)

9. Citeşte opera în întregime şi indică aspectul fundamental de viaţă pe baza căruia autorul îşi construieşte opera. (*nota 8*)

Scanned with OKEN Scanner

10. Delimitează fragmentele corespunzătoare momentelor subiectului. (*nota 9*)

11. Povesteşte opera. (*nota 9*)

12. Enumeră două funcţii ale dialogului, ilustrându-le cu elemente din text. (*nota 8*)

Genul epic cuprinde opere în care autorul îşi exprimă în mod indirect gândurile, sentimentele, prin intermediul acţiunii şi personajelor.

Reprezentanţi: Nicolae Filimon, Liviu Rebreanu, Ion Creangă, Marin Preda, Ion Luca Caragiale, Ion Agârbiceanu ş.a.

Alte trăsături :

– principalul mod de expunere este naraţiunea, dar nu sunt ignorate celelalte moduri de expunere;

– prezentarea, de obicei, se face la persoana a III-a, excepţie fac operele în care autorul devine personaj, deci prezentarea se face la persoana I (*Amintiri din copilărie* – I. Creangă, *Vizită*... –I. L. Caragiale);

– timpurile verbale folosite, de obicei, sunt cele trecute; se pot folosi, totuşi, prezentul narativ, prezentul istoric;

– autorul (creatorul), născoceşte, naratorul (povestitorul), creează acţiune şi personajele; naratorul există doar în textul epic, este o „voce" imaginată de scriitor;

– personajele sunt eroii întâlniţi pe parcursul operei; personajul principal este protagonistul acţiunii; există şi personaje secundare, episodice, colective etc.

– succesiunea de evenimente formează subiectul operei, structurat pe momente (expoziţiune, intrigă, desfăşurarea acţiunii, punctul culminant, deznodământ).

Genul epic cuprinde atât opere culte cât şi opere populare.

Specii ale genului epic (studiate):

– în literatura cultă: schiţa, fabula, nuvela;

– în literatura populară: balada populară, basmul, legenda, snoava.

II. Relaţia autor-narator-personaj, specifică operelor epice, ia o formă specială în fragmentul de mai jos. Dacă eşti de acord, foloseşte această informaţie pentru a demonstra că textul face parte dintr-o operă epică. (*nota 8*)

„Iar marţi des dimineaţă puse tarniţele şi desagii pe cai şi legându-i frumuşel cu căpăstrul: pe cel de-al doilea de coada celui dintâi, pe cel de-al treilea de coada celui de al doilea, pe cel de-al patrulea de coada celui de-al treilea, cum îi leagă muntenii, a zis:

Scanned with OKEN Scanner

– Ei, măi Ştefane şi Smărănducă, mai rămâneţi cu sănătate că eu m-am dusu-m-am. Hai, nepoate, gata eşti?

– Gata, bunicule, haidem, zisei necăjindu-mă cu nişte costiţe de porc afumate, şi cu nişte cârnaţi fripţi ce mi-i pusese mama dinainte.

Şi luându-mi rămas bun de la părinţi, am purces cu bunicul spre Pipirig. Şi era un pui de ger în dimineaţa aceea de crăpau lemnele. Şi din sus de Vânători, cum treceam puntea peste apa Neamţului, bunicul în urmă cu caii de căpăstru şi eu înainte, mi-au lunecat ciubotele şi am căzut în Ozana cât mi ţi-i băietul! Noroc de bunicul."

(Ion Creangă – **Amintiri din copilărie**)

III. Autorul creează acţiunea şi personajele. Acestora din urmă le schiţează portrete, folosind diferite *mijloace de caracterizare.* Descoperă trăsăturile personajului prezentat în fragmentul de mai jos şi mijloacele de caracterizare folosite de autor. (*nota 9*)

„Dar printre cei zece tovarăşi care cinsteau la Covrig, numai unul ar fi fost în stare să-şi dea seama de frumuseţea şi îndeosebi de tristeţea soarelui tomnatic.

Acesta era cel mai tânăr dintre ei, flăcăul Mantu Miu, abagiu din Lădeştii de pe Cerna. Era trist şi nici nu bea, nici nu mânca, fiindcă de alaltăieri avea o durere de cap neadormită, când mai rea, când mai domoală, dar înfiptă în creierii lui ca o caracatiţă. Bănuia că este deocheat şi nu-l mai ţinea locul de nerăbdare, să se sfârşească odată cu cinstitul tovarăşilor, să înhame caii la căruţă şi să se înapoieze acasă la maică-sa, meşteră în descântece de deochi. (...) Paharul îi sta plin cum i l-au pus, iar din bucate de-abia dacă a gustat. Nici lăutarii nu făceau mai mulţi bani. (Gala Galaction – **În pădurea Cotoşmanei**)

IV. Opera epică poate fi scrisă în proză sau în versuri. Citeşte versurile de mai jos şi rezolvă cerinţele:

„Turbanul îi cade şi-l lasă căzut;
Îşi rupe cu mâna vestmântul
Că-n largile-i haine se-mpiedică vântul,
Şi lui i se pare că-n loc e ţinut;
Aleargă de groaza pieirii bătut,
Mănâncă pământul.

Scanned with OKEN Scanner

Şi-i dârdâie dinţii şi-i galben-pierit!
Dar Alah din ceruri e mare!
Şi-Alah îi scurtează grozava-i cărare
Căci paşa-i de taberi aproape sosit
Spahii din corturi se-ndeasă grăbit,
Să-i deie scăpare." (George Coşbuc – **Paşa Hassan**)

1. Prezintă trăsăturile personajului din aceste versuri, ilustrând cu elemente din text. (*nota 7*)

2. Evidenţiază un mijloc de caracterizare existent în fragmentul dat. (*nota 6*)

3. Indică timpul verbelor din text şi comentează efectul stilistic obţinut prin utilizarea lui. (*nota 8*)

4. Citeşte opera în întregime şi delimitează fragmentele corespunzătoare momentelor subiectului. Ce moment este marcat de cele două strofe citate? (*nota 9*)

BALADA CULTĂ
Moartea lui Gelu
de George Coşbuc

„Răzleţ din oştirea bătută,
Fugind pe câmpia tăcută,
Căzu de pe cal, de durere,
Pe marginea apei. Şi piere.
Din rană şi-ar smulge săgeata
Şi n-are putere.

Pierdut-a şi oaste şi ţară
E noapte-n văzduhuri; şi rară
E zbaterea apei, când valul
Atinge cu aripa-i malul
Iar Gelu, prin noapte stând singur,
Vorbeşte cu calul.

«Vai, murgule, jalea mă curmă!
Mă lupt cu durerea din urmă,
Căci ranele-mi sapă mormântul,
Degeaba împrăştii tu vântul
Din coamă, piciorul tău scurmă
Degeaba pământul.

Scanned with OKEN Scanner

.....
Trei suliţi făcutu-şi-au strungă
Prin mine! Mă zbucium pe-o dungă
Şi nu-mi mai simt braţul şi brâul;
Tu-ţi rupi cu picioarele frâul –
Las' murgule, las' să ne-ajungă
Pe aicea pustiul!

De-acuma tu... cât va cuprinde
Mantaua, deasupră-mi o-ntinde
Şi apoi cu picioarele-mi sapă
Mormântul pe margini de apă,
Şi-n urmă cu dinţii mă prinde
Şi-aruncă-mă-n groapă.

.....
Iar tu de-i trăi, frăţioare,
Să-mi vezi luptătorii-n picioare
Atunci când sosit va fi ceasul
Abate-ţi pe-aice tu pasul:
Nechează-mi şi atunci eu din groapă
Cunoaşte-ţi-voi glasul!»

.....
Şi-auzi! Ca un vânt ce clăteşte
Pădurea, când ploaia soseşte
Aşa din adâncuri de zare
Un vuiet prin noapte răsare.
Iar vuietul vine, şi creşte,
Mai iute, mai tare.

.....
Şi Gelu le judecă toate:
Se înalţă proptindu-se-n coate
Şi-a calului gleznă-o cuprinde,
Cu grabă el arcul şi-l prinde,
Şi-nvârte săgeata şi-o scoate
Din rană, şi-o-ntinde.

Scanned with OKEN Scanner

Şi vâjâie slaba săgeată
Cu gemetul morţii deodată.
Arcaşii trec repezi în cale,
Şi-i vuiet şi-i chiot prin vale,
E cânt de-ngropare lui Gelu
Şi-oştirilor sale!

Iar vuietu-n neguri pătrunde
Şi-n inima nopţii s-ascunde
Departe, şi-n valuri de valuri
Ecoul izbindu-se-n dealuri
De zece ori jalnic răspunde
Pustiilor maluri.

De zece ori, iarăşi de zece
Şi scade, şi piere, şi trece,
De data din urmă răsună –
Tăcerea-mprăştiată s-adună
Şi-n neguri alunecă rece
O bolnavă lună.

Iar calul, vedenie mută,
Cu coama de vânturi bătută,
Stă-n noaptea cu neguri de pază
Lui Gelu şi trist el aşază
Pe pieptul stăpânului capul
Şi astfel veghează.

Iar apa la maluri se frânge
Şi cade pe spate şi plânge:
«Cu fierul potcoavei tu-mi sapă
Mormântul pe margini de apă,
Şi-n urmă cu dinţii mă prinde
Şi-aruncă-mă-n groapă!»“

1. Precizează sensul cuvântului **vuiet** în contextele: (*nota 6*)
„Un **vuiet** prin noapte răsare“;
„Iar **vuietul** vine, şi creşte …“;
„Şi-i **vuiet** şi-i chiot prin vale“;
„Iar **vuietu-n** neguri pătrunde“.
Explică folosirea lui de patru ori în text.

Scanned with OKEN Scanner

2. Găseşte două sinonime ale cuvântului **moarte**, în text. Oferă încă două sinonime neologice. (*nota 7*)

3. Motivează folosirea apelativului **frăţioare** în adresarea personajului către murg. Găseşte alt element care are acelaşi rol artistic. (*nota 6*)

4. Indică figura de stil din versurile: (*nota 8*)

„Trei suliţi făcutu-şi-au strungă
Prin mine! Mă zbucium pe-o dungă
Şi nu-mi mai simt braţul şi brâul;"

5. Identifică, în text, o invocaţie, o inversiune şi o personificare. Comentează efectele artistice pe care le realizează. (*nota 9*)

6. Ce exprimă substantivele **vuiet** şi **chiot** asociate cu verbele **vâjâie** şi **trec** (*repezi*)? (*nota 7*)

7. Extrage cuvintele / sintagmele care sugerează atmosfera de după luptă. (*nota 6*)

8. Comentează ultimele versuri, evidenţiind atmosfera creată. (*nota 8*)

9. Descoperă, în text, patru trăsături ale genului epic. (*nota 5*)

10. Acţiunea operei se organizează într-un *subiect*. Povesteşte subiectul acestei opere literare. (*nota 6*)

11. Alege varianta corectă: (*nota 5*)

a) acţiunea operei este simplă, liniară, desfăşurată pe un singur plan;

b) acţiunea este complexă, desfăşurată pe mai multe planuri.

12. Opera poate fi împărţită în mai multe secvenţe. Delimitează patru episoade în fragmentul citat, formulând pentru fiecare o idee principală. (*nota 7*)

13. Arată semnificaţia titlului, punându-l în relaţie cu finalul solemn. (*nota 8*)

14. Ce observaţie poţi face în legătură cu numărul personajelor? (*nota 5*)

15. Personajul principal devine simbolul poporului român. Identifică versurile în care se face portretul moral al eroului. (*nota 7*)

16. Găseşte în structura operei mijloacele de caracterizare a personajului. (*nota 6*)

Scanned with OKEN Scanner

17. Ce trăsături de caracter sunt puse în lumină cu ajutorul lor? (*nota 7*)

18. Numeşte o operă literară populară, studiată de tine, ale cărei trăsături o apropie de **Moartea lui Gelu** de George Coşbuc. (*nota 6*)

19. Stabileşte asemănările şi deosebirile dintre cele două opere. (*nota 8*)

20. Încadrează opera **Moartea lui Gelu** în specia literară corespunzătoare. Argumentează afirmaţia ta într-o compunere, folosind informaţiile pe care le-ai descoperit singur(ă).

Compunerea ta poate urmări planul de mai jos.

Planul compunerii

1. Introducere:

– deosebirea de balada populară;

– încadrarea operei în creaţia autorului;

– definiţia baladei culte.

2. Cuprins (demonstrarea faptului că toate elementele enunţate în definiţie sunt prezente în opera discutată);

– acţiunea organizată într-un subiect de scurtă întindere, structurat pe momente; naraţiune rectilinie;

– evenimentul prezentat este memorabil, dramatic, o situaţie limită;

– personajul excepţional este zugrăvit în împrejurări excepţionale;

– realul se îmbină cu fabulosul;

– compoziţia se bazează pe formule tradiţionale (secvenţe descriptive şi narative, finalul optimist), fiind un model de simplitate şi rafinament artistic;

– stilistic, se observă frecvenţa repetiţiei, gradaţiei, antitezei, hiperbolei, epitetului.

3. Încheiere:

– încadrarea operei discutate în specia literară corespunzătoare. (*nota 10*)

II. Citeşte opera literară **Noaptea Sfântului Andrii** de Vasile Alecsandri, apoi comenteaz-o, având în vedere:

a) genul în care se încadrează (argumente);

b) dimensiunea;

c) semnificaţia faptelor evocate;

Scanned with OKEN Scanner

d) încadrarea personajelor într-o tipologie; mijloacele de prezentare a acestora;

e) mijloacele de expresie.

Stabileşte asemănările cu opera **Moartea lui Gelu** de George Coşbuc şi pe baza acestora, prin analogie, încadrează poezia lui Vasile Alecsandri în specia literară corespunzătoare. (10 p)

Balada cultă este opera epică în versuri, de întindere mică, în care sunt evocate faptele de eroism ale unui personaj istoric sau legendar.

Reprezentanți: George Coşbuc, Ştefan Augustin Doinaş, Vasile Alecsandri, Nichita Stănescu.

Alte trăsături:

– sintetizează elemente reale şi fantastice;

– acțiunea se bazează pe lupta continuă între bine şi rău, desfăşurându-se gradat;

– personajele sunt prezentate în *antiteză*;

– compoziția se bazează pe anumite şabloane (îmbinarea secvențelor narative cu cele descriptive, expoziţiune sumară, final moralizator, optimist);

– personaje excepționale, în împrejurări excepționale;

– din punct de vedere stilistic, se cultivă: *hiperbola*, *antiteza*, *gradația*.

NUVELA

Proştii

de Liviu Rebreanu

„Când să iasă Nicolae Tabără, din casă, se poticni în prag şi cât p-aci să se prăvale cu dăsagii de-a umăr, cum era.

–Bagă de seamă, bărbate, îi zise nevastă-sa cu glasul răguşit de spaimă, bagă de seamă să nu pățeşti ceva, că asta nu înseamnă bine!

[...] Gara era pustie toacă. Numai într-un ochi de fereastră clipocea flacăra bolnavă a unei lămpi de veghere. Cele trei perechi de şine licăreau, ca nişte dungi de argint, sub pâlpâirea luminii chircite.

– Bine că ne vedem aici, blodogori Nicolae Tabără, scârțâind prundişul peronului cu paşii săi apăsați. De-acu poate veni când i-o plăcea, că nu mi-e frică ...“

[*Ajunşi prea devreme la gară, Nicolae Tabără şi fiul său se aşază în aşteptarea trenului. Mai apoi, li se alătură o bătrână. Întunericul se destramă încetul cu încetul şi sala de aşteptare se umple de lume.*

Scanned with OKEN Scanner

În cele din urmă, apare hamalul şi, mai târziu, şeful gării, nervos. Toată lumea se îmbulzeşte la ghişeu.]

„[...] În sfârşit, geamul ghişeului se deschise; şi pe marmora soioasă începură a zăngăni banii azvârliţi în pripă. Nicolae Tabără cu feciorul său se umeriră şi dânşii de zor spre rampă, strângând în pumnii încleştaţi paralele umezite de sudoare. Dar un vardist coşcogea se răpşti la ei, aţinându-le calea:

– Unde vă burduşiţi, he? Nu puteţi aştepta până vă vine rândul? ... Ei, drăcia dracului! ...

Îl înşfăcă pe Nicolae scurt de guler şi-l bruftui îndărăt, apoi, întorcându-se către un domn îmbrăcat bine, se ploconi zâmbind:

– Poftiţi, domnule, poftiţi înainte! ...

[...] Şi trenul se apropia mâncând pământul.

Scârţâitul sfâşietor al roţilor, pufăitul obosit al locomotivei se topeau într-un răzbubuit surd, aspru, care creşte mereu. Apoi repede intră în gară şi se opri brusc. Conductorul sări jos cel dintâi şi urlă hodorogit:

– Năsăud ... o minutăăă!

[...] La ghişeu lumea se rărise de-a binelea. Abia vreo câţiva ţărani bătrâni şi slăbănogi mai forfoteau şi se înghesuiau, parc-ar fi stat pe jăratec. Nicolae şi cu baba, care acum se ţinea de dânşii ca scaiul de oaie, alergând neîncetat de la un capăt al rampei la celălalt, priveau rugători în răstimpuri la vardistul care le răspundea printr-o încruntare din sprâncene şi la şeful care ţăcănea biletele şi-i măsura cu sulițe de dispreţ când din întâmplare îi cădeau înaintea ochilor.

În cele din urmă, însă, ajunseră şi ei la ferestruică.

– Două până la Salva, zise Nicolae pleoştit, numărând gologanii unsuroşi pe tabla albă de marmoră.

– Altădată să te înveţi minte, mojicule! îi sâsâi şeful, aruncându-i biletele.

[...] Se repeziră tustrei înainte, spre locomotivă, apoi la mijlocul drumului îşi luară seama şi se întoarseră.

– Urcă-te, mă, urcă-te, bătu-te-ar Dumnezeu să te bată, prostule! zbârnâi prin aer vocea aspră a conductorului.

Nicolae se avântă pe scările unui vagon în ale cărui ferestre zărise capete de ţărani. Se căţără de clanţă şi o smunci cu putere, dar uşa nu îngădui. Şi trenul şuieră prelung şi începu a bubui şi a fosăi. [...]

Scanned with OKEN Scanner

Bătrânul se dădu repede jos şi se azvârli la altă uşă, în vreme ce trenul începu a înainta vuind, iar baba se bocea amarnic, frângându-şi mâinile. În clipa aceea însă conductorul se năpusti ca un viespe asupra lui Tabără, îl înhăţă de după cap, îi trânti un pumn în ceafă şi-l îmbrânci pe scări la vale... Feciorul cu baba stăteau deoparte ca doi pociumbi şi se uitau cu ochii sticloşi de spaimă.

– Să vă sculaţi mai devreme, putregaiule, şi să nu mocoşiţi, fire-aţi ai dracului să fiţi! răcni conductorul, dispărând într-un vagon.

Nicolae Tabără se prăvăli grămadă cu obrazul în prundiş şi sângele îl prididi pe gură şi pe nas. Şi aşa rămase un dram bun de vreme, neclintit ca un mort. Creierii îi vuiau, iar sufletul îi sângera şi-l durea mai straşnic decât rănile feţei.

Apoi se ridică încetinel, clătinându-se pe picioare, îşi şterse sângele cu poala cămăşii şi aruncă o privire mută în urma trenului, care se pierdea în ceaţa zorilor. Un val amar de vorbe îi răsări în suflet, dar buzele lui crâmpoţite de-abia putură rosti oftând:

– Nu v-ajute Dumnezeu-sfântul!

Printre nourii bolbocaţi în văzduh, la răsărit, o trâmbă de lumină cireşie se zvârcolea şi se înteţea. Tabără îşi avântă povara în spinare şi porni încet înainte pe o cărare spinoasă, cu capul plecat, cu inima urnită, iar feciorul şi baba, tăcuţi şi îngânduraţi, îl urmară pârjol... Din noianul negru de nouri, însă, soarele scăldat în sânge îşi înălţa biruitor capul şi împroşca în feţele drumeţilor o beteală de raze purpurii..."

I. 1. Indică forma literară a cuvintelor: **dăsagii**, **răpşti**, **bolbocaţi**. (*nota 5*)

2. Arată prin ce mijloc de îmbogăţire a vocabularului s-au format cuvintele subliniate: (*nota 7*)

„... zise nevastă-sa cu glasul **răguşit** de spaimă...";
„... strângând în pumnii **încleştaţi** paralele **umezite** ...";
„– **Altădată** să te înveţi minte, **mojicule**!";
„se ridică **încetinel** ..."; „...lumină **cireşie** ...";
„– Nu v-ajute Dumnezeu-**sfântul**!"

3. Precizează sensul cuvântului **sânge** şi al derivatului său în sintagmele următoare: (*nota 8*)

„**sângele** îl prididi pe gură şi pe nas"; „îşi şterse **sângele** cu poala cămăşii"; „sufletul îi **sângera** şi-l durea mai straşnic"; „soarele scăldat în **sânge**". Motivează utilizarea lor.

Scanned with OKEN Scanner

4. Indică printr-un sinonim sensul cuvintelor subliniate: „**bagă de seamă** să nu pățești ceva, că asta **nu înseamnă bine**"; „**se umeriră** și dânșii de zor"; „**un dram bun** de vreme". (*nota 6*)

5. Găsește antonime pentru cuvintele: **pripă**, **îndărăt**, **cel dintâi**, **se înțepea**. (*nota 5*)

6. Observă și comentează frecvența cuvântului *spaimă* și a sinonimelor sale în întreaga operă: (*nota 7*)

„îi zise nevastă-sa cu glasul răgușit de **spaimă**";
„De-acum poate veni când i-o plăcea, că nu mi-e **frică**";
„Cre' că nu ne dă? se auziră printre dânșii câteva voci pline de **spaimă**";
„Feciorul și baba stăteau deoparte ca doi pociumbi și se uitau cu ochii sticloși de **spaimă**".

7. Indică figurile de stil din sintagmele următoare și comentează-le: (*nota 8*)

„aruncă o privire mută în urma trenului";
„un val amar de vorbe îi răsări în suflet";
„o trâmbă de lumină cireșie se zvârcolea";
„porni încet înainte pe o cărare spinoasă";
„feciorul și baba, tăcuți și îngânduraţi, îl urmară pârjol".

8. Precizează care este modul de expunere dominant în operă. Ce alte moduri de expunere apar? (*nota 5*)

9. Extrage, din fragmentele date, indicii spațiali și temporali. (*nota 6*)

10. Arată cine și cum relatează faptele. (*nota 5*)

11. Identifică un pasaj descriptiv. Ilustrează trăsăturile descrierii cu elemente din text. (*nota 7*)

12. Care este rolul dialogului și al descrierii, în text? (*nota 6*)

13. Comentează rolul predictiv al singurei replici a soției, de la începutul operei. (*nota 8*)

14. Care sunt personajele care iau parte la întâmplări? Care este relația dintre ele? (*nota 5*)

15. Citește opera în întregime și relatează pe scurt subiectul. (*nota 9*)

16. Identifică în structura operei punctul culminant. (*nota 7*)

17. Compară dimensiunea acestei opere cu a schiței. Ce remarci? (*nota 6*)

18. Identifică, în fragmentele date, modalitățile de caracterizare a personajelor. Întocmește o fișă de caracterizare. (*nota 8*)

Scanned with OKEN Scanner

19. Arată semnificaţia titlului, observând când apare cuvântul – titlu în text. (*nota 7*)

20. Cum surprinde prozatorul, din punct de vedere stilistic, trăirile sufleteşti ale personajului Nicolae Tabără? (*nota 8*)

21. Comentează finalul operei, evidenţiind semnificaţia deznodământului într-o operă epică. (*nota 9*)

22. Evidenţiază problematica generală a acestei opere. (*nota 8*)

23. Având în vedere trăsăturile acestei opere, descoperite de tine, încadreaz-o în specia corespunzătoare. (*nota 6*)

II. În nuvelă, personajul este caracterizat prin analiză şi observaţie. Citeşte opera **Iţic Ştrul, dezertor** de Liviu Rebreanu şi caracterizează personajul principal într-o compunere de 1-2 pagini. În realizarea compunerii, ai în vedere: (*nota 10*)

a) precizarea trăsăturilor personajului;

b) ilustrarea acestora cu ajutorul textului;

c) evidenţierea unor mijloace artistice folosite în caracterizare (moduri de expunere, procedee artistice, expresivitatea unor cuvinte / sintagme).

Nuvela este opera epică în proză, cu o acţiune mai dezvoltată decât a schiţei şi mai simplă decât a romanului, cu o intrigă complexă, cu mai multe personaje, cuprinzând o înlănţuire de fapte şi aspecte de viaţă.

Reprezentanţi: Liviu Rebreanu, Ioan Slavici, Costachi Negruzzi, Ion Luca Caragiale, Barbu Ştefănescu Delavrancea ş.a.

Alte trăsături:

– personaj complex, surprins în mediul său de viaţă;

– naratorul este detaşat, obiectiv;

– naraţiunea este cursivă, rectilinie; există un singur fir narativ;

– personajul este caracterizat prin analiză şi observaţie;

– compoziţional, nuvela are caracter închis;

– este de mai multe feluri, în funcţie de tema abordată (istorică, mitologică, psihologică, fantastică, filosofică etc).

Prima nuvelă a literaturii române este **Alexandru Lăpuşneanul** de Costachi Negruzzi, apărută în anul **1840.**

Scanned with OKEN Scanner

POEMUL EROIC

*Cântecul lui Roland**

Moartea lui Roland

(fragment)

„Cum seama-şi dă că şi-a pierdut vederea,
Se scoală şi puterile-şi struneşte
Şi chipul său îşi pierde-mbujorarea.
În faţa lui e-o piatră negricioasă;
De zece ori cu spada o izbeşte;
Scrâşneşte-n ea, dar nici nu se ştirbeşte.
Roland grăieşte: «Ajutor, Fecioară!
Ah, Durendal, ce vitregă ursită!
Eu mor şi nu-mi mai eşti de trebuinţă.
Cu tine-am câştigat atâtea lupte
Şi-atâtea necuprinderi, stăpânite
De Carol cel cu barba colilie.
În mâini de laş să nu ajungi vreodată!
Un bun vasal te-a mânuit atâta.
Rămâi fără pereche-n sfânta Franţă!»
.....
Roland viteazul zace subt un pin
Cu faţa către Spania întoarsă.
Încep prin minte amintiri să-i treacă:
Tot ce cu vitejie cucerise
Şi dulcea Franţă, ce-i cu el de-o viţă
Şi Carolmagnul, care îl crescuse...
Şi plânsul şi suspinele-l învinge...
Dar nici de suflet nu ar vrea să-şi uite
Şi tatălui din Slăvi iertare-i cere.
«Părinte care n-ai minţit vreodată
Şi dintre morţi l-ai fost sculat pe Lazăr
Şi-l ocrotişi pe Daniil de fiare,

Scanned with OKEN Scanner

Smeritu-mi suflet scapă-l de primejdii
Spre care-l mână multele-i păcate!»
Mănuşa dreaptă Domnului i-a-ntins-o
Şi Sfântul Gavriil din mâini i-a luat-o.
Pe braţ îi cade fără vlagă fruntea;
Cu mâinile a rugă-şi dă sfârşitul.
Un heruvim spre el trimite Domnul
Cu sfinţii Mihail şi Gavriil
Ca sufletul în Paradis să-i ducă." (traducere Aurel Tita)

*Acţiunea este plasată în Franţa Evului Mediu, *Roland* fiind nepotul lui *Carol cel Mare*.

1. Oferă câte un sinonim pentru fiecare dintre îmbinările de cuvinte: *„seama-şi dă", „şi-a pierdut vederea", „fără pereche"; „-şi dă sfârşitul", „fără vlagă"*. (*nota 5*)

2. Alcătuieşte cinci enunţuri în care să utilizezi diferite sensuri ale verbului **a duce**. (*nota 6*)

3. Structura operei literare **Cântecul lui Roland** cuprinde o înşiruire de episoade. Citeşte opera în întregime şi delimitează-le. (*nota 9*)

4. Formulează pentru fiecare episod o idee principală. (*nota 10*)

5. Observă dimensiunea acestei opere în comparaţie cu dimensiunea unei balade studiate. Ce remarci? (*nota 6*)

6. Indică modul de expunere predominant. Care este rolul celorlalte moduri de expunere? (*nota 7*)

7. Ce evocă poezia? (*nota 6*)

8. Care este momentul de maximă tensiune emoţională din operă? (*nota 5*)

9. Comentează deznodământul, care are la bază concepţia creştină despre viaţă şi moarte. (*nota 8*)

10. Indică personajul din fragmentele date. (*nota 5*)

Scanned with OKEN Scanner

11. Transcrie versurile din care se desprind sentimentele nobile ale acestui personaj. (*nota 6*)

12. Personajul principal se defineşte prin complexitate. Care sunt trăsăturile de caracter ale lui Roland? (*nota 7*)

13. Motivează preferința autorului pentru ilustrarea portretului moral în detrimentul celui fizic. (*nota 7*)

14. Scrie versurile în care sabia devine simbolul eroismului. (*nota 6*)

15. Care este semnificația vorbelor adresate divinității? (*nota 7*)

16. În ce operă din literatura română, studiată în clasă sau din lectura particulară, ai descoperit asemănări, în privința acțiunii şi a personajelor, cu opera discutată? (*nota 6*)

17. Pe baza acestor asemănări, poți încadra opera **Cântecul lui Roland** în aceeaşi specie literară? Care este aceasta? (*nota 5*)

Poemul este o specie literară epică, în versuri, cu întindere mare şi cu o acțiune mai complicată ca a baladei, cuprinzând mai multe episoade, cu personaje reprezentative.

A apărut în cultura antică şi s-a dezvoltat în evul mediu. În literatura modernă, poemele sunt compoziții lirice de mică întindere, fără formă fixă. Există şi poeme în proză. (Alecu Russo – **Cântarea României**)

Reprezentanți: Vasile Alecsandri, Eugen Jebeleanu, Alecu Russo, Mihai Eminescu, Costachi Negruzzi etc.

Poemele pot fi: *eroice*, *filosofice*, *sociale*, *istorice*.

Poemul eroic este opera epică în versuri, aparținând literaturii culte, cu o acțiune mai complicată decât a baladei, cuprinzând mai multe episoade în care se povestesc fapte mărețe, de însemnătate istorică, săvârşite de personaje exemplare.

Scanned with OKEN Scanner

PROVERBUL

Despre învățătură iarăși

de Anton Pann

„Orce fel de meserie
Nu e rău omul să știe.
Și
Meșteșugul vreme cere,
Nu să-nvață din vedere.
Iar la alte,
Pe tot omul în viață
Patimile îl învață.
De aceea mulți zic:
De multe în lume am dat
Și tot nu m-am învățat.
Dar
Cine a mâncat papară
Știe dulce-i or amară.
Iar cel ce
Lapte fiert l-a opărit,
Suflă ș-în cel covăsit.
Că
Cât să-ți asculți glasul gurii,
N-ai ce să-i mai faci naturii.
Cum a zis una:
Știam să cos eu odată
Când eram la mama fată,
Că mama acu-mpungea
Și mâna mea îl trăgea.
Alt prost a zis iară:
Asta moș Ion o știe,
Pe el să-l chemăm să vie,
C-a fost o dată la mori
Și în târg de două ori.
.....
În sfârșit,
La orce învățătură,
Nu grăbi peste măsură.
Că
Cu vreme și cu încetul
Să face tare oțetul.
Precum e o vorbă
Lucrul bun care îți place,
Nu-ntrebi în cât timp să face.“

1. Arată cum s-au format cuvintele **învățătură**, **fiert**. (*nota 6*)

2. Scrie forma literară a cuvintelor: **orce**, **să-nvață**, **ș-în**. (*nota 5*)

3. Găsește sinonime pentru cuvintele: **cere**, **patimă**, **sfârșit**, **tare**. (*nota 6*)

4. Creează derivate de la următoare cuvinte: **meserie** (derivat substantival), **om** (derivat adverbial), **mamă** (derivat adjectival), **prost** (derivat verbal). (*nota 5*)

5. Versurile „Orce fel de meserie / Nu e rău omul să știe“ pot fi exprimate mai concis prin enunțul „Meseria e brățară de aur“. Ce este acest enunț? Cărei literaturi aparține (populare sau culte)? (*nota 6*)

6. Găsește, în textul operei, alte versuri a căror idee poate fi sintetizată într-un astfel de enunț. (*nota 7*)

Scanned with OKEN Scanner

7. Identifică tema acestor tipuri de comunicare. (*nota 8*)

8. Găseşte versuri care sunt structurate pe o pereche de antonime. (*nota 6*)

9. Care sunt învăţăturile pe care le exprimă aceste enunţuri? (*nota 8*)

Proverbele sunt creaţii populare care, într-o formă concisă, rimată sau ritmată, exprimă o învăţătură născută din experienţă.

Au, de obicei, o structură metaforică, dar pot folosi şi perechi de cuvinte antonime: *Ulciorul nu merge de două ori la apă*; *Anevoie se câştigă, lesne se cheltuieşte.*

Ele au devenit sursă de inspiraţie pentru literatura cultă, căreia îi împrumută temele.

Reprezentant: Anton Pann (*Povestea vorbii*).

B. GENUL LIRIC

În lan

de Lucian Blaga

„De prea mult aur crapă boabele de grâu,
Ici-colo roşii stropi de mac
şi-n lan
o fată
cu gene lungi ca spicele de orz.
Ea strânge cu privirea snopii de senin ai cerului
şi cântă.
Eu zac la umbra unor maci,
fără dorinţi, fără mustrări, fără căinţi
şi fără-ndemnuri, numai trup
şi numai lut.
Ea cântă
şi eu ascult.
Pe buzele ei calde mi se naşte sufletul.“

I. 1. Indică sinonime pentru cuvintele: **zac**, **mustrare**, **căinţă**. (*nota 6*)

2. Formulează un enunţ cu omonimul substantivului **bob**. (*nota 5*)

Scanned with OKEN Scanner

3. Care este sensul cuvântului **stropi** („stropi de mac")? (*nota 6*)

4. Exemplifică trei figuri de stil diferite,din text. (*nota 7*)

5. Găseşte două imagini artistice (vizuală şi auditivă). (*nota 7*)

6. Comentează versul: „Pe buzele ei calde mi se naşte sufletul". (*nota 8*)

7. Indică modul de expunere folosit în text. (*nota 5*)

8. Fixează limitele cadrului descris. (*nota 6*)

9. Tabloul impresionează printr-o cromatică aprinsă. Ilustrează cu elemente din text. (*nota 5*)

10. Cum se transmit sentimentele? Cine le transmite? (*nota 6*)

11. Indică rolul pronumelui personal ***eu*** şi al verbelor la persoana I (**ascult**, **zac**). (*nota 5*)

12. Comentează prezenţa pronumelui ***ea*** pus în relaţie cu pronumele ***eu*** şi cu verbele care le însoţesc. (*nota 8*)

13. Care sunt sentimentele transmise? (*nota 7*)

14. Indică două trăsături prin care această poezie poate fi încadrată într-o anumită specie literară. (*nota 7*)

15. Ce remarci în legătură cu versificaţia? (*nota 6*)

Genul liric cuprinde opere în care autorul îşi exprimă în mod direct gândurile, sentimentele, atitudinile.

Reprezentanţi: Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Pillat, Ana Blandiana ş.a.

Alte trăsături:

– prezenţa eului liric, care ***nu*** se identifică în planul poeziei cu persoana concretă a autorului; este doar o „voce" prin care autorul transmite idei poetice;

– modurile de expunere utilizate sunt descrierea şi monologul;

– se utilizează un limbaj figurat, apărând numeroase figuri de stil; acestea au rolul de a exprima sentimentele eului liric; opera ia forma unei confesiuni lirice.

Speciile genului liric (studiate):

– în literatura folclorică: *doina*;

– în literatura cultă: *pastelul*.

Scanned with OKEN Scanner

II. Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele.

„S-au făcut ca ceara albă faţa roşă ca un măr
Şi atâta de subţire că o tai cu-n fir de păr.

Şi cosiţa ta bălaie o aduni la ochi plângând,
Inimă făr de nădejde, suflete bătut de gând.
Toată ziua la fereastră suspinând nu spui nimică,
Ridicând a tale gene, al tău suflet se ridică."

(Mihai Eminescu – **Călin (file din poveste)**)

1. În versurile de mai sus, Mihai Eminescu realizează un portret. Argumentează această afirmaţie. (*nota 7*)

2. Extrage o comparaţie şi un epitet personificator. (*nota 6*)

3. Precizează sentimentele pe care le transmit aceste versuri. (*nota 5*)

4. Stabileşte rima poeziei şi măsura ultimului vers. (*nota 6*)

5. Comentează, în 2-3 rânduri, ultimul vers al fragmentului citat. (*nota 8*)

III. „– Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vânt,
Cu crengile la pământ?
– De ce nu m-aş legăna,
Dacă trece vremea mea!
Ziua scade, noaptea creşte
Şi frunzişul mi-l răreşte ..." (Mihai Eminescu – **Ce te legeni ...**)

1. Poetul se adresează codrului ca unui prieten. Ce scoate în evidenţă acest lucru? (*nota 6*)

2. Extrage versul care sugerează trecerea timpului. (*nota 5*)

3. Fragmentul aparţine unei opere: **a)** lirice; **b)** epice. (*nota 6*)

4. Prin ce se deosebesc „personajele" din acest fragment de personajele unei opere epice? (*nota 8*)

5. În ce constau accentele dramatice ale acestor versuri? (*nota 7*)

Scanned with OKEN Scanner

ODA

Trebuiau să poarte un nume

de Marin Sorescu

„Eminescu n-a existat.
A existat numai o țară frumoasă
La o margine de mare
Unde valurile fac noduri albe
Ca o barbă nepieptănată de crai.
Şi nişte ape ca nişte copaci curgători
În care luna îşi avea cuibar rotit.
Şi, mai ales, au existat nişte oameni simpli
Pe care-i chema: Mircea cel Bătrân, Ştefan cel Mare,
Sau mai simplu: ciobani şi plugari,
Cărora le plăcea să spună
Seara în jurul focului poezii
<Miorița> şi <Luceafărul> şi <Scrisoarea III>
Dar fiindcă auzeau mereu
Lătrând la stâna lor câinii,
Plecau să se bată cu tătarii
Şi cu avarii şi cu hunii şi cu leşii
Şi cu turcii.
.....
Au mai existat şi nişte codri adânci
Şi un tânăr care vorbea cu ei,
Întrebându-i ce se tot leagănă fără vânt?
Acest tânăr cu ochi mari,
Cât istoria noastră,
Trecea bătut de gânduri
Din cartea cirilică în cartea vieții,
Tot numărând plopii luminii, ai dreptății, ai iubirii,
Care îi ieşeau mereu fără soț.
Au mai existat şi nişte tei,
Şi cei doi îndrăgostiți
Care ştiau să le troienească toată floarea
Într-un sărut.

Scanned with OKEN Scanner

.....
Şi pentru că toate acestea
Trebuiau să poarte un nume,
Un singur nume,
Li s-a spus Eminescu."

1. Arată cum s-au format cuvintele: **nepieptănată**, **Mircea cel Bătrân**, **în jurul** (focului). (*nota 5*)

2. Găseşte sinonime pentru: **margine**, **codru**, **tânăr**, **curgător**. (*nota 7*)

3. Alcătuieşte un enunţ în care cuvântul **floare** să aibă sens figurat. (*nota 6*)

4. Numeşte două poezii din creaţia eminesciană la care fac referire versurile lui Marin Sorescu. (*nota 6*)

5. Observă elementele cadrului specific eminescian. De ce crezi că le utilizează autorul? (*nota 5*)

6. Ce sentimente sunt exprimate în această operă literară? Asupra cui se revarsă ele? (*nota 6*)

7. Identifică figurile de stil din versurile: (*nota 7*)
„Unde valurile fac noduri albe
Ca o barbă nepieptănată de crai";
„Au mai existat şi nişte codri adânci";
„... numărând plopii luminii, ai dreptăţii, ai iubirii".

8. Explică folosirea verbului **a trebui** în titlul poeziei. (*nota 8*)

9. În viziunea autorului, poetul Mihai Eminescu se confundă cu poporul român. Este însuşi poporul. Evidenţiază trăsăturile neamului românesc, ilustrându-le cu citate. (*nota 9*)

10. Argumentează apartenenţa operei la genul liric. (*nota 9*)

11. Poetul foloseşte un ton solemn. Ilustrează prin citate această trăsătură a poeziei. (*nota 7*)

12. Extrage versurile care se referă la sacrificiile făcute de strămoşi pentru menţinerea suveranităţii. (*nota 6*)

13. Încadrează poezia **Trebuiau să poarte un nume** în specia corespunzătoare. (*nota 5*)

Scanned with OKEN Scanner

Oda este opera lirică în care se preamăresc aspecte ale realității prezente sau trecute (figuri de luptători, realizări măreţe, personalităţi, idei), exprimându-se sentimente de admiraţie sau veneraţie.

Reprezentanţi: Vasile Alecsandri, Grigore Alexandrescu, Mihai Eminescu, Alexandru Vlahuţă, Lucian Blaga etc.

Alte trăsături:

– poate începe cu o invocaţie retorică;

– se folosesc: propoziţii exclamative, vocativul, imperativul, interjecţii.

PSALMUL
Psalm

de George Lesnea

„Tu eşti nădejdea deznădejdii mele,
Pustiul meu şi oaza mea tu eşti.
În slăvi te scrii cu fulgere de stele
Şi pe pământ cu noi te răstigneşti.

Te pipăi în prostirile zăpezii,
În tine-mi spăl obrazul la pârâu,
Te gust în toate roadele livezii,
Te secer copt în spicele de grâu.

În pasul nostru ţi se-aude pasul,
În ochii noştri ai al doilea cer.
Privighetoarea îţi îngână glasul,
Te urlă lupii încolţiţi de ger.

Cu plugul lunii te brăzdează marea,
Te au în clonţuri vulturii de sus,
Rugându-se pădurile şi zarea
Te spală pe picioare cu apus.

.....

Durerea mea ţi se aşterne-n cale,
Plutind apoi năucă-n funigei,
Pe trupul meu simt urma palmei tale,
Frigându-mi viaţa cu furtuna ei.

În faţa ta nu-nsemn cât o furnică,
Cât firul de nisip dintr-un pustiu…

Scanned with OKEN Scanner

Şi te iubesc cu lacrimi şi cu frică
Şi mă-spăimântă gândul că ţi-s fiu."

1. Indică sinonime pentru cuvintele: **deznădejde**, **roade**, **(a) secera**, **(a) îngâna**. (*nota 6*)

2. Explică mecanismul de formare a cuvintelor subliniate: (*nota 7*)
„**Pustiul** meu şi oaza mea tu eşti";
„Te secer **copt** în spicele de grâu";
„Te urlă lupii **încolţiţi** de ger";
„Şi mă-**nspăimântă** gândul că ţi-s fiu".

3. Alcătuieşte un enunţ în care cuvântul **pas** să aibă alt sens decât în text. (*nota 5*)

4. Care este semnificaţia sintagmei „plugul lunii"? (*nota 8*)

5. Extrage, din text, două figuri de stil diferite. Comentează efectul artistic pe care-l realizează. (*nota 7*)

6. Descoperă în textul de mai sus caracteristicile odei. (*nota 8*)

7. Prin ce se deosebeşte această operă de oda pe care ai studiat-o? (*nota 6*)

8. Găseşte, în text, caracteristicile genului liric. (*nota 8*)

9. Care sunt sentimentele pe care le evocă această operă? (*nota 7*)

10. Poetul se adresează, prin monolog, lui Dumnezeu. Pentru ce îi aduce el laudă acestuia? (*nota 7*)

11. Identifică, în structura poeziei, strofa care exprimă ideea că omul este creaţia lui Dumnezeu. (*nota 6*)

12. Comentează ultimele două versuri: (*nota 8*)
„Şi te iubesc cu lacrimi şi cu frică
Şi mă-nspăimântă gândul că ţi-s fiu".

13. Extrage, din text, termeni lexicali care sugerează omniprezenţa forţei divine. (*nota 7*)

14. Găseşte trei verbe care sugerează certitudinea existenţei lui Dumnezeu. (*nota 6*)

15. Stabileşte rima şi măsura versurilor. (*nota 5*)

Scanned with OKEN Scanner

16. Folosind informaţiile descoperite de tine, încadrează poezia dată în specia literară corespunzătoare. (*nota 7*)

> **Psalmul** este o specie lirică religioasă, o odă sacră, un cântec înălţat pentru slava lui Dumnezeu.
>
> A fost cultivat de regele David (*Psalmii lui David*).
>
> În perioada modernă *psalmul* denumeşte o poezie filosofică în care se dezvăluie raporturile omului modern cu divinitatea.
>
> Reprezentanţi: Tudor Arghezi, Alexandru Macedonski, A. E. Baconsky, Ana Blandiana ş.a.

IMNUL
Transilvania

de Ioan Alexandru

„Transilvania clopot mut
Limba ţi s-a smuls din rădăcină
Pe când graiul tău bolborosea
La răscruce rugă pe colină

Graiul tău umbla neprihănit
De la om la om ca o făclie
Pe obraz încă nu licărea
Decât harul păcii şi sfinţie

Să-nceapă jeluirile străvechi
Pe limba şi-n fiinţa noastră
Ca şoarecii în horă îngroziţi
Să sară-n foc din templu pe fereastră

Tot ce-ai spus, puţinul tău cuvânt
E un ţipăt de mărturisire
Încă nu văzuseşi pe pământ
Decât lacrime şi cimitire

Transilvania clopot îngheţat
În azur icnind fără de limbă,
Smulge-mă de-aici de pe pământ
Şi-n bătaie sacră mă preschimbă

Şi-această holdă sugrumată-n glii
Să iasă pe coline străvezie
În adierea vântului de răsărit
Să treacă vinu-n sânge pe vecie

Tu bronzul sunător să fii
Eu boţul vineţiu de suferinţă
Să se audă iarăşi din păduri
Chemarea la iubire şi voinţă“

1. Găseşte, în text, forma neliterară a unui cuvânt. Motivează utilizarea ei. (*nota 5*)

2. Explică mecanismul de formare a cuvintelor subliniate: (*nota 6*)

„Pe limba şi-n **fiinţa** noastră“;

„Ca şoarecii în horă **îngroziţi**“.

Scanned with OKEN Scanner

3. Indică sinonime pentru: **vecie**, **bronz**, **boț**, **grai**. (*nota 5*)

4. Observă lexicul majoritar al poeziei (**răscruce**, **rugă**, **mărturisire**, **lacrime**, **cimitire**, **făclie**, **sfinție**, **templu**, **holdă** etc). Ce îți sugerează? (*nota 6*)

5. Arată semnificația sintagmelor: „*clopot mut* "și „*clopot înghețat.*" (*nota 7*)

6. Comentează versurile următoare, indicând figurile de stil folosite de autor: (*nota 8*)

„ Pe când graiul tău bolborosea
La răscruce rugă pe colină";
„ Încă nu văzuseşi pe pământ
Decât lacrime şi cimitire";
„ Pe obraz încă nu licărea / Decât harul păcii şi sfinție".

7. Observă şi comentează opoziția sintagmelor „*clopot mut*", „*clopot înghețat*" – „*bronzul sunător*" care se constituie în determinanți ai substantivului **Transilvania** şi prin care se delimitează discursul poetic în două părți. (*nota 9*)

8. La ce persoană se realizează discursul poetic? (*nota 5*)

9. Extrage cuvântul- cheie al poeziei. (*nota 7*)

10. Indică timpurile verbale folosite în fiecare dintre cele două părți ale poeziei. Ce idei poetice exprimă eul liric prin folosirea lor? (*nota 6*)

11. Care sunt sentimentele evocate prin aceste versuri? (*nota 8*)

12. Extrage cuvintele care creează impresia de specific național. (*nota 7*)

13. Arată sensul cuvântului **limbă** şi al sinonimelor sale, în versurile: (*nota 9*)

„**Limba** ți s-a smuls din rădăcină";
„Pe când **graiul** tău bolborosea / … rugă pe colină";
„… puținul tău **cuvânt** / E un țipăt de mărturisire";
„**Graiul** tău umbla neprihănit";
„În azur icnind fără de **limbă**";
„Să-nceapă jeluirile străvechi / Pe **limba** şi-n ființa noastră".

Scanned with OKEN Scanner

14. Această poezie (care face parte din volumul **Imnele Transilvaniei**) este un imn. Argumentează această afirmație, folosind informațiile pe care le-ai descoperit singur(ă). (*nota 10*)

Imnul este opera lirică înrudită cu oda, prin care se preamărește divinitatea, patria, un erou, un eveniment.

În epoca modernă au apărut *imnurile naționale* prin care se exprimă unitatea și solidaritatea unui popor. Fiecare țară are un imn.

Imnul – spre deosebire de odă – este însoțit de o melodie.

Uneori, imnul se transformă într-o meditație solemnă.

Reprezentanți: Ioan Alexandru, Andrei Mureșanu (autorul imnului național al României - *Deșteaptă-te, române!*)

15. Citește și comentează imnul național al României. (*nota 10*)

PARTEA A III-A

PROPUNERI DE TESTE PENTRU LUCRĂRI SEMESTRIALE*

Semestrul I

Varianta I

I. 1. Transcrie fonetic următoarele cuvinte: **ceară, genial, gheretă, chenare.**

2. Explică mecanismul de formare a cuvintelor: **îndestulare, BCR, seara târziu.**

3. Indică sinonime neologice pentru; **hotărâre, moarte, amănunt, rai.**

4. Corectează greșelile din textul:

Am urcat sus, pe scara tramvaiului și mi-am compostat biletul, gândindu-mă la ce mi-a comunicat șeful. Trebuia, până a doua zi, să încasez un procent de 50% din banii necesari pentru plata salariilor angajaților. Mă întrebam cum voi putea străbate tot orașul și dacă voi găsi clienții căutați, dar însă, în același moment mi-a venit o idee salvatoare. (20p)

II. Se dă textul:

„Când noaptea încă-i caldă, molatică și brună
Atunci o chem din mare, atunci o chem din lună

---

* Timpul de lucru este de 50 de minute. Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota se obține prin împărțirea punctajului obținut la 10.

Scanned with OKEN Scanner

Pe-acea parte iubită a sufletului meu,
Şi ea venind din noapte ca o rază de soare
Coboară pe-a mea frunte nebună, visătoare,
Pân' se preface-n chipul ce l-am visat mereu."

(Mihai Eminescu – **Povestea magului călător în stele**) (30p)

1. Extrage, din text, două propoziţii principale aflate în raport de coordonare.

2. Analizează morfosintactic cuvintele: **noaptea, din lună.**

3. Identifică în text: **a)** un verb la mod nepredicativ; **b)** un verb nepredicativ la mod predicativ.

4. Alcătuieşte două enunţuri în care să utilizezi alte două valori ale verbului **a fi** decât în text.

5. Cuvântul **se** din structura **se preface** este: **a.** pronume reflexiv, marcă a diatezei reflexive; **b.** pronume reflexiv, funcţie de complement direct, în acuzativ; **c.** pronume reflexiv, funcţie de complement indirect, în dativ.

6. Alege un verb din text, de conjugarea a III-a, şi scrie-l la toate diatezele învăţate, în enunţuri.

III. Argumentează, într-o compunere de o pagină, că o operă studiată de tine aparţine genului liric. (40p)

VARIANTA A II-A

I. Se dă textul:
„Când cu gene ostenite sara suflu-n lumânare
Doar ceasornicul urmează lunga timpului cărare:
Căci perdelele-ntr-o parte când le dai şi în odaie
Luna varsă peste toate voluptoasa ei văpaie,
Ea din noaptea amintirii o vecie-ntregă scoate
De dureri, pe care însă le simţim ca-n vis pe toate."

(Mihai Eminescu – **Scrisoarea I**)

1. Extrage, din text, un epitet şi o comparaţie. Comentează-le. (5p)

2. Găseşte, în text, două cuvinte care conţin diftongi. (5p)

3. Indică sinonime pentru: **ceasornic, cărare**. (5p)

Scanned with OKEN Scanner

4. Alcătuieşte familia lexicală a cuvântului **parte** – patru derivate. (5p)

5. Explică folosirea cratimei în structura **ca-n**. (5p)

6. Extrage, din text, substantivele în nominativ. (5p)

7. Alcătuieşte enunţuri în care **cu gene** să fie: atribut, nume predicativ. (5p)

8. Indică verbele la moduri predicative, precizând pentru fiecare conjugarea. (5p)

9. Alcătuieşte enunţuri în care verbele **a vărsa** şi **a simți** (folosite în text la diateza activă), să fie la diatezele reflexivă şi pasivă. (5p)

10. Rescrie două propoziţii subordonate, din text, indicând regenta (regentele). (5p)

II. Povesteşte, urmărind momentele subiectului, nuvela studiată (o pagină şi jumătate). (40p)

Semestrul al II-lea

VARIANTA I

I. Se dă textul:

„Trupul meu tânăr şi alb, cu sânge viu şi bogat, toată fiinţa mea, tot ceea ce sunt eu deosebit de altă făptură, şi tot sufletul meu risipit în trup, ca parfumul în carnea petalei – va fi şi el odată pământ!…“

(Hortensia Papadat - Bengescu – **Dorința**)

1. Extrage, din text, un epitet şi o comparaţie. Comentează-le. (5p)

2. Formulează, într-un enunţ, ideea transmisă în textul de mai sus. (2,5p)

3. Explică punctuaţia de la sfârşitul textului. (2,5p)

4. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor: **tot, meu, tânăr**. Alcătuieşte enunţuri în care aceste cuvinte să aibă alte valori morfologice. (10p)

5. Alege un atribut adjectival (exprimat prin adjectiv pronominal) şi un atribut substantival prepoziţional şi analizează-le. (5p)

6. Găseşte, în text, un complement indirect şi unul circumstanţial. Indică partea de vorbire prin care sunt exprimate. (5p)

Scanned with OKEN Scanner

7. Verbul **a fi** este, în text, în ordine: **a.** predicativ, predicativ; **b.** copulativ, copulativ; **c.** predicativ, copulativ. (5p)

8. Construieşte enunţuri în care cuvântul **petală** să fie: **a.** parte componentă a subiectului multiplu; **b.** atribut substantival apozițional; **c.** complement direct; **d.** complement circumstanţial de cauză. (5p)

9. Alcătuieşte un enunţ în care pronumele personal **el** să fie nume predicativ, în acuzativ. (5p)

10. Extrage, din text, substantivele în nominativ şi acuzativ articulate hotărât. (5p)

II. Pornind de la definiția baladei culte, demonstrează că o operă studiată în clasă aparține aceste specii literare. (40p)

Pentru aspect, corectitudine, exprimare: *10 p*

VARIANTA A II-A

I. Se dă textul:

„Ce-o să facă d. Goe de la Bucureşti cu capul gol? şi toate prăvăliile închise!... s-ar întreba oricine, care nu ştie câtă grijă are mam-mare şi câtă prevedere. Cum era să plece băiatul numai cu pălăria de paie? Dacă se întâmplă să plouă ori răcoare? Şi mam-mare scoate din săculeţul ei un beret tot din uniforma canonierii «le Formidable».“

(Ion Luca Caragiale – **D-l Goe...**)

1. Indică modul de expunere predominant în acest fragment. (5p)

2. Extrage, din text, două cuvinte / construcții care scot în evidență atitudinea bunicii față de Goe. (5p)

3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor **ce** şi **o** din structura *ce-o să facă*. (5p)

4. Indică valoarea morfologică a cuvântului **tot** în structura *beret tot din uniforma canonierei*. (5p)

5. Predicatul primei propoziții este exprimat prin verb la: **a.** mod indicativ, timp viitor, diateză activă; **b.** mod indicativ, timp viitor, diateza reflexivă; **c.** mod conjunctiv, timp prezent, diateza activă. (5p)

Scanned with OKEN Scanner

6. Indică funcția sintactică a cuvântului **câtă** din structura *câtă grijă are mam-mare.* (5p)

7. Cuvântul **răcoare** are funcția sintactică de: **a.** subiect; **b.** nume predicativ; **c.** complement direct; **d.** complement circumstanțial de mod. (5p)

8. Cuvântul **ei** din structura *scoate din săculeţul ei* are funcția sintactică de: **a.** atribut adjectival; **b.** atribut pronominal; **c.** complement circumstanțial de loc. (5p)

9. Precizează felul propoziției a doua din text, după toate criteriile învățate. (5p)

II. Imaginează-ți că eşti reporterul unui post de televiziune şi trebuie să iei un interviu Înaltului Patriarh Teoctist. Tema interviului este „Implicarea bisericii în ajutorarea copiilor orfani". Scrie acest interviu, fără să depăşeşti o pagină. (20p)

III. Comentează titlul unei opere literare studiate în semestrul al II-lea, în 15-20 de rânduri. (25p)

Concursul de Limba şi Literatura română „Mihai Eminescu" Etapa județeană,2002

Citeşte cu atenție textul dat:

„Am iubit de când mă ştiu
Cerul verii, străveziu,
Despletitele **răchite,**
Curcubeiele pe stânci
Ori **pădurile** adânci
Sub ger alb încremenite.
Mi-a fost drag **pe bărăgane**
Să văd fetele morgane
Ori pe crestele din munte
Joc de trăsnete rotunde,
Scurgerea cocorilor,
pacea înălțimilor,
Semeția pinilor,
Plini de scama norilor."

(Nicolae Labiş – **Am iubit...**)

I. Scrie o compunere, de 15-20 de rânduri, în care să comentezi textul citat (Nicolae Labiş – **Am iubit...**), având în vedere următoarele repere: atitudinea poetului față de natură (4p); elementele cadrului natural descris (4p); semnificația a două imagini artistice. (4p)

II. Pornind de la ideile exprimate în textul citat, scrie o compunere, de 30-35 de rânduri, cu titlul *Am iubit de când mă ştiu,* în care să descrii frumusețea locului natal sau a unui loc care te-a impresionat în

Scanned with OKEN Scanner

mod deosebit. În redactarea compunerii, vei avea în vedere următoarele repere: viziunea / opinia personală asupra elementelor cadrului descris (6p); înlănțuirea logică a ideilor (6p); ordonarea detaliilor (6p); folosirea adecvată a unor figuri de stil studiate (epitetul, hiperbola, metafora...) . (6p)

Notă! În afara punctajului acordat pentru *conținut* (Partea I - 12 p; Partea a II-a - 24 p), vei primi și 14 puncte pentru redactarea celor două compuneri (unitatea compoziției - 3p; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului - 3p; coerența textului - 3p; ortografia - 3p; punctuația - 2p.).

III. 1. Scrie câte două cuvinte derivate cu fiecare dintre sufixele diminutivale *-ic* și *-uşă*. (4p)

2. Alcătuiește două enunțuri în care să ai câte un verb compus prin contopire (unire, alipire). (4p)

3. Scrie două enunțuri în care să ai câte un substantiv provenit din alte părți de vorbire, respectiv din adjectiv și din adverb (schimbarea valorii gramaticale sau conversiunea). (4p)

4. Precizează câte un sinonim al fiecăruia dintre cuvintele: *impozit*, *inaugura*. (4p)

5. Stabilește câte un antonim pentru fiecare dintre cuvintele subliniate: „Am iubit de când mă știu / Cerul verii străveziu." (4p)

6. Scrie două enunțuri pentru exemplificarea polisemiei verbului *a sta*, precizându-i sensurile. (4p)

7. Rescrie verbele din enunțul *Nu-ți poți imagina această situație*, precizându-le diateza. (4p)

8. Exemplifică, prin două enunțuri, valoarea predicativă, respectiv, copulativă a verbului *a părea*. (4p)

9. Alcătuiește două enunțuri în care substantivul *bunic* să fie atribut în cazurile genitiv, respectiv, în acuzativ. (4p)

10. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Mi-e frică de șerpi*. (4p)

Scanned with OKEN Scanner

2003

Citeşte cu atenţie textul dat:

„Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină şi căldură,
În curând şi el apare pe-orizontul aurit,
Sorbind roua dimineţii de pe câmpul înverzit.

El se-nalţă de trei suliţi pe cereasca mândră scară
Şi cu raze vii sărută june flori de. primăvară,
Dediţei şi viorele, brebenei şi toporaşi
Ce răzbat prin frunze-uscate şi se-arată drăgălaşi."

(Vasile Alecsandri – **Dimineaţa)**

PARTEA I

Scrie o compunere de 15-20 de rânduri, în care să comentezi fragmentul de pastel citat (Vasile Alecsandri, **Dimineaţa)**, având în vedere următoarele repere:

- elementele cadrului natural descris (relaţia *terestru-cosmic*); (4p)
- semnificaţia a două imagini artistice; (4p)
- atitudinea poetului faţă de natură. (4p)

Partea a II-a

Pornind de la ideile exprimate în textul citat, scrie o compunere de 30-35 de rânduri, cu titlul **Un soare dulce...**, în care să descrii frumuseţea unei dimineţi care te-a impresionat în mod deosebit. În redactarea compunerii, vei avea în vedere următoarele repere:

- viziunea/ opinia personală asupra elementelor cadrului descris; (6p)
- înlănţuirea logică a ideilor; (6p)
- ordonarea detaliilor; (6p)
- folosirea adecvată a unor figuri de stil studiate (epitetul, hiperbola, metafora...). (6p)

Notă! Respectarea, în cele **două compuneri,** a ordinii cerinţelor nu este obligatorie, în afara punctajului acordat pentru **conţinut** *(Partea I – 12 puncte; Partea a II-a – 24 de puncte),* vei primi **şi 14 puncte** pentru **redactarea** celor două compuneri *(unitatea compoziţiei* - 3 p.; *originalitatea şi stilul* - 3 p.; *coerenţa textului* - 3 p.; *ortografia* - 3 p.; *punctuaţia* - 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

Partea a III-a

1. Scrie câte două cuvinte derivate cu fiecare dintre sufixele diminutivale *- uț(ă)* și *- ic(ă)*. (4p)

2. Alcătuiește două enunțuri în care să ai câte un substantiv provenit din adjectiv, respectiv, din numeral (prin schimbarea valorii gramaticale sau conversiune). (4p)

3. Motivează scrierea cu „*ii*" cuvântului subliniat: *„sorbind roua dimineții"*. (4p)

4. Scrie două enunțuri pentru exemplificarea polisemiei cuvântului a *apărea*, precizând sensul fiecăruia. (4p)

5. Transcrie forma corectă a următoarelor substantive compuse: *bunăvoință/ bună-voință; binecuvântat/ bine-cuvântat; bunăcredință/ bună-credință; prim-ministru/prim ministru.* (4p)

6. Menționează cazul gramatical al substantivelor subliniate: *„Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură"*. (4p)

7. Exemplifică, prin câte un enunț, valoarea predicativă, respectiv, copulativă a verbului a *(se) părea*. (4p)

8. Transcrie următorul enunț, adăugând forma corectă a adjectivului pronominal de întărire, conform indicațiilor din paranteze: *Mie* ...(feminin, singular) *mi-a oferit flori. Vouă* ... (masculin, plural) *vi s-a cerut acest lucru.* (4p)

9. Alcătuiește două enunțuri în care substantivul *floare* să fie complement indirect în două cazuri diferite. (4p)

10. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *„El se-nalță de trei suliți pe cereasca mândră scară"*. (4p)

2004

Citește cu atenție textul dat:

1. „Par casele palate sub vraja înserării
Și norii le mângâie cu palme de șofran.
Și nu-i mai larg și pașnic nici însuși cerul mării
Decât acest cer veșted și-adânc de Bărăgan.

Scanned with OKEN Scanner

2. Îşi saltă roşii tuiuri în vânturi păpuşoii
Mişcând sub adiere aripe de strujeni;
Trăgând la care pline merg lung pe drumuri boii
Pe lângă negre garduri mâncate de licheni.

3. Cresc focuri mari de frunze cu scânteieri uşoare
Spre luna încruntată, lipsită de un sfert,
Iar vântul poartă-n trâmbe miresme-mbietoare
De lapte proaspăt muls şi proaspăt fiert.

4. Albastrul cer de seară se deslepeşte-n vară
Şi bumbi de stele roşii la geamuri se aprind,
Ogrăzile arată cu toate în afară
Belşugul lor tăcut ce îl cuprind." (Nicolae Labiş – **Toamna**)

Explicaţie:

lichen = ciupercă şi algă aflate în simbioză, care cresc pe scoarţa arborilor bătrâni, pe ziduri etc.

strujeni = tulpinile porumbului (păpuşoiului) cu frunze, după ce au fost tăiate şi s-au cules ştiuleţii.

şofran = plantă cu florile violete cu linii purpurii, din care se extrage o substanţă aromatică de culoare galbenă.

tuiuri = steag turcesc alcătuit dintr-o lance cu semiluna (sau cu o măciulie) în vârf.

Partea I

Scrie o compunere de 30-35 de rânduri, în care să comentezi textul citat (Nicolae Labiş – *Toamna*) având în vedere următoarele repere:

– elementele universului / ale cadrului poetic (relaţia terestru – cosmic); (4p)

– semnificaţia a două imagini artistice; (4p)

– mesajul poetic transmis. (4p)

Partea a II-a

Pornind de la textul citat, scrie o compunere de 30-35 de rânduri, cu titlul **Sub vraja înserării**..., axată pe ideea de armonie în natură. În redactarea compunerii, vei avea în vedere următoarele repere:

– opinia personală asupra elementelor / a reperelor „cadrului" pentru care ai optat; (6p)

Scanned with OKEN Scanner

– înlănțuirea logică a ideilor; (6p)
– ordonarea detaliilor; (6p)
– folosirea adecvată a unor figuri de stil studiate (epitetul, hiperbola, metafora...). (6p)

Notă! Respectarea ordinii cerințelor nu este obligatorie. În afara punctajului acordat pentru conținut (Partea I – 12 puncte: Partea a II-a – 24 de puncte), vei primi și 14 puncte pentru redactarea celor două compuneri (unitatea compoziției – 3 p.; coerența textului – 3 p.; originalitatea și stilul – 3 p; ortografia – 3 p; punctuația – 2 p.).

Partea a III-a

1. Scrie câte două cuvinte derivate cu sufixele: *–ământ* și *–eală*. (4p)

2. Alcătuiește două enunțuri în care să ai câte un substantiv provenit din adjectiv, respectiv din adverb (prin schimbarea valorii gramaticale / prin conversiune). (4p)

3. Motivează scrierea cu „*ii*" a cuvântului subliniat: „*nici însuși cerul <u>mării</u>*". (4p)

4. Scrie două enunțuri pentru exemplificarea polisemiei cuvântului „lung", cu precizarea sensului din fiecare context. (4p)

5. Transcrie forma corectă a următoarelor cuvinte compuse: *„bunăcuviință / bună-cuviință; bunăcredință / bună-credință; binefacere / bine-facere; răufăcător / rău-făcător*. (4p)

6. Menționează cazul gramatical al substantivelor subliniate: „*Par <u>casele palate</u> sub <u>vraja</u> <u>înserării</u>*". (4p)

7. Scrie două enunțuri diferite, în care verbul „*a merge*" să fie, mai întâi, personal și apoi impersonal. (4p)

8. Transcrie următorul enunț, adăugând forma corectă a adjectivului pronominal de întărire, conform indicațiilor din paranteze: *Vouă*...(feminin, plural) vi s-a acordat șansa de a participa la concurs. (4p)

9. Alcătuiește două enunțuri în care substantivul „*cer*" să fie atribuit în două cazuri gramaticale diferite. (4p)

10. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: „*Ogrăzile arată cu toate în afară / <u>Belșugul</u> lor tăcut <u>ce</u> îl cuprind*". (4p)

Scanned with OKEN Scanner

Etapa locală, 2006

Partea I

Citeşte cu atenţie fragmentul care aparţine unei scrieri de Tudor Arghezi:

„Lumina e-n geamul tău şi în paharul tău cu apă. E-n ochii tăi.

Eşti un pom cu mugurii aprinşi... . Lasă-ţi ramurile să pornească. Lasă-le să meargă până acolo unde singure se vor opri. Acolo face ramura fruct. Acolo ramuri vor încolţi şi vor pleca în sus din trunchiul rădăcinilor tale.

Nu ieşi din sufletul tău, nu călători cu alte suflete, ca nişte bărci fără lopeţi. Barca bună, cu lopeţile tari, e sufletul tău, e gândul tău (...)"

(Tudor Arghezi – **Lumina**)

Prietenul tău, Andrei, elev în clasa a VII-a (...) are câteva nedumeriri (...) şi ţi se adresează ţie, rugându-te să-i răspunzi la următoarele întrebări, prin cel mult cinci rânduri pentru fiecare răspuns:

1. Care crezi că este ideea în jurul căreia s-a construit textul? (4p)

2. Care este relaţia dintre conotaţiile cuvântului *pom* şi fiinţa umană? (4p)

3. Care este semnificaţia cuvântului *barcă*, din ultimul paragraf? (4p)

4. Ce rol are repetarea adjectivului pronominal posesiv în susţinerea ideii? (4p)

5. De ce autorul preferă să repete adverbul *acolo*? (4p)

Total pentru subiectul I – 20 puncte

Partea a II-a

Un personaj plictisit – să-l numim Mircea – trebuie să devină principalul protagonist al acţiunii unei nuvele. Fragmentul de mai jos poate fi considerat expoziţiunea acesteia. În 10-15 rânduri, creează tu intriga.

„Încă somnoros, în jurul orei 4 după amiaza, iese din casă şi priveşte cerul. Este o zi fără soare, dar aerul pare curat. Sunt nori. (Aş putea să merg puţin pe jos). El priveşte încă o dată printre ziduri. Iese în stradă şi-şi bagă mâinile până la coate în buzunarele pantalonilor. Nu se poate abţine totuşi să nu lovească uşor cu piciorul roata din faţa

Scanned with OKEN Scanner

maşinii. (E bună, nu s-a mai dezumflat). Porneşte agale spre colţul străzii. Apucă la dreapta." (Mircea Nedelciu – **Zgomote, locuri, interferenţe**)

Cerinţele compunerii:

– să aibă structura unei intrigi posibile dintr-o nuvelă a cărei expoziţiune să poată fi considerat fragmentul de mai sus; (4p)

– să vizeze destinul personajului principal, pe care l-am numit Mircea; (10p)

– să utilizeze elemente de construcţie specifice unui text beletristic; (8p)

– să se înscrie logic în structura momentelor subiectului; (2p)

– să valorifice sensul cuvintelor în context prin crearea de imagini artistice. (6p)

Total pentru subiectul al II-lea – 30 de puncte

Partea a III-a

Alcătuieşte o compunere descriptivă, de 10-15 rânduri, în care să foloseşti:

– două derivate parasintetice, de la cuvintele de bază *mână* şi *singur*. (4p)

– două derivate obţinute cu ajutorul sufixelor diminutivale de la cuvintele de bază *casă* şi *roată*. (4p)

– un predicat nominal, în alcătuirea căruia să existe verbul *a părea*. (4p)

– o propoziţie enunţiativă optativă care să aibă subiect multiplu. (4p)

– o frază alcătuită numai din propoziţii principale. (4p)

Total pentru subiectul al III-lea – 20 de puncte

20 de puncte vei primi dacă întreaga lucrare va îndeplini următoarele condiţii:

1. *Respectă convenţiile tipului de text.* (1p)

2. *Textul este aşezat corect în pagină.* (1p)

3. *Textul este coerent prin logica şi claritatea enunţurilor prin adecvarea conţinutului la cerinţe, prin registrul de comunicare şi stilul adecvat conţinutului.* (8p)

4. *Exprimarea scrisă va fi de calitate prin exprimarea corectă, ortografie şi punctuaţie.* (10p)

10 puncte se acordă din oficiu.

Total: 100 puncte

Scanned with OKEN Scanner

Etapa județeană, 2006

Partea I

Citeşte cu atenţie textul dat:

„Casă zidită din litere pe stâlpi de silabe,
Sprijinită-n cuvinte, suspendată de stele,
Liniştea pune foi albe în juru-ţi,
Cerul şi-aşterne cerneală pe ele"

(Ana Blandiana – **Definiţie**)

Într-o compunere de 1-2 pagini, interpretează ideea poetică definită simbolică în această strofă. În compunerea ta vei indentifica sensurile conotative ale cuvintelor şi vei interpreta puterea expresivă a acestora, sensul lor figurat, având în vedere că autoarea propune cititorului un text beletristic.

Total pentru subiectul I – 20 de puncte

Partea a II-a

Scrie un proverb care sugerează ideea ce a stat la baza creării textului poetic al Anei Blandiana. Într-o compunere în proză, de cel puţin o pagină, dezvoltă-l, la rândul tău, respectând următoarele cerinţe:

– precizează care este proverbul selectat de tine. (4p)
– dă compunerii un titlu potrivit. (4p)
– construieşte un text care să aibă caracteristici ale genului liric. (4p)
– utilizează figuri de stil adecvate scopului compunerii tale. (4p)
– creează şi foloseşte în textul tău cel puţin patru metafore care să semnifice ideea proverbului de la care ai pornit în elaborarea compunerii. (4p)

Total pentru subiectul al II-lea – 30 de puncte

Partea a III-a

Având ca text – suport fragmentul aparţinând operei Anei Blandiana, răspunde cerinţelor de mai jos, apelând la cunoştinţele tale de limba română. Sarcini de lucru:

1. Având în vedere sensul cuvintelor folosite, barează cu o linie oblică răspunsul greşit despre următoarea afirmaţie: „Am rostit câteva litere şi am constatat că ştiu alfabetul Adevărat/Fals." (4p)

Scanned with OKEN Scanner

2. Transcrie enunțul de la punctul 1, în spiritul variantei de răspuns pe care ai ales-o. (4p)

3. Identifică, în textul dat, patru adjective obținute prin conversiune. (4p)

4. Scrie câte un sinonim pentru fiecare dintre cuvintele: *zidită, suspendată, liniște, a așterne.* (4p)

5. Alcătuiește un enunț în care să demonstrezi valoarea de omograf al cuvântului *foi.* (4p)

6. Alcătuiește un enunț în care cuvântul *și* să aibă altă valoare gramaticală decât cea din poezia Anei Blandiana. Precizează cu ce valoare l-ai folosit tu. (4p)

Total pentru subiectul al III-lea – 20 de puncte

20 de puncte vei primi dacă întreaga lucrare va îndeplini următoarele condiții:

1. *Respectă convențiile tipului de text.* (1p)

2. *Textul este așezat corect în pagină.* (1p)

3. *Textul este coerent prin logica și claritatea enunțurilor, adecvarea conținutului la cerințe, registrul de comunicare și stilul adecvat conținutului.* (8p)

4. *Exprimarea scrisă va fi de calitate prin corectitudine, ortografie și punctuație.* (10p)

10 puncte se acordă din oficiu.

Total: 100 puncte

Scanned with OKEN Scanner

RĂSPUNSURI

Partea I. Capitolul I - Discursul. Relația text, frază, propoziție, cuvânt. 1. a) Școala oferă elevilor cunoștințe la diferite discipline de învățământ. **b)** Soarele, aerul proaspăt și odihna atrag o mulțime de turiști la munte sau la mare. **c)** Omul, prin lectură, își desăvârșește studiile [1]/ și învață [2]/ cât trăiește [3]/. **2. Părți de vorbire flexibile**: *substantive*: **a)** carte, întrunire, alergare, om, capăt, mamă; **b)** bibliotecă, tramvai, cale, înțelegere; *adjective:* **a)** deștept, roșu, voios, înalt; **b)** rotund, terestru, înțelegător; *articole*: **a)** al, ale, niște, cei; **b)** alor, cele; *numerale*: **a)** cinci, primul; **b)** al cincilea, cincizeci; *pronume*: **a)** ai noștri; **b)** aceea, ele; *verbe*: **a)** a avea, a vedea, a trăi, a învăța; **b)** vrei, a construi, a alerga, a înțelege; **părți de vorbire neflexibile**: *adverbe:* **a)** acum, încet, cum, astăzi; **b)** afară, imediat; *prepoziții*: **a)** printre, din, de la; **b)** către, pentru, cu; *conjuncții*: **a)** ca să, sau, însă; **b)** dacă, așadar; *interjecții*: **a)** vai, iată; **b)** cucurigu. **3. a)** *luând* – verb la modul gerunziu (a lua) / complement circumstanțial de mod; *în* – prepoziție + *degetele* – substantiv / complement indirect; *i* – pronume personal / atribut pronominal în dativ (posesiv); *fine* – adjectiv / atribut adjectival; *o* – articol nehotărât + *vărguță* – substantiv / complement direct; *albă, subțire* – adjective / atribute adjectivale; *ca* – adverb cu rol de prepoziție + *o* – articol nehotărât + *igliță* – substantiv / complement circumstanțial de mod; *Domnița* – substantiv / subiect; *prichindeilor* – substantiv / atribut substantival genitival; *făcu* – verb / predicat verbal; *un* – articol nehotărât + *semn* – substantiv / complement direct; *de* – prepoziție + *amenințare* – substantiv / atribut substantival prepozițional; *spre* – prepoziție + *pârău* – substantiv / complement circumstanțial de loc. **b)** *iar* – conjuncție (fără funcție sintactică); *la* – prepoziție + *poala* – substantiv / complement circumstanțial de loc; *cea* – articol adjectival + *verde* – adjectiv / atribut adjectival; *mii...mii* – numerale cardinale / subiect multiplu; *de* – prepoziție + *capete* – substantiv / atribut substantival prepozițional; *de* – prepoziție + *coifuri* – substantiv / atribut substantival prepozițional; *pletoase* – adjectiv / atribut adjectival; *lucitoare* – adjectiv / atribut adjectival; *ies* – verb / predicat verbal; *din* – prepoziție + *umbra* – substantiv / complement circumstanțial de loc; *-ntunecoasă* – adjectiv / atribut adjectival. **c)** *Mihai* – substantiv propriu + *generalii* – substantiv comun / subiect multiplu; *și* – conjuncție / nu are funcție sintactică; *săi* – adjectiv pronominal posesiv / atribut adjectival; *se* – pronume reflexiv + *silesc* – verb / predicat verbal; *din* – prepoziție + *...puterile* – substantiv / complement circumstanțial de mod; *toate* – adjectiv pronominal nehotărât (neînvățat) / atribut adjectival; *a opri* – verb la modul infinitiv / complement indirect (complement circumstanțial de scop - neînvățat încă); *împingându-* – verb la gerunziu / complement circumstanțial de mod; *-i* – pronume personal / complement direct; *spre* – prepoziție +

Scanned with OKEN Scanner

bătaie – substantiv / complement circumstanțial de loc; *pe-* – prepoziție + *unii* – pronume nehotărât (neînvățat) (complement direct); *prin* – prepoziție + *cuvinte* – substantiv / complement indirect; *pe alții* – *pe* – prepoziție + *alții* – pronume nehotărât (neînvățat) / complement direct; *cu* – prepoziție + *mâna* – substantiv / complement indirect (de fapt, complement circumstanțial instrumental). **4. a)** „– Ce *te legeni*, codrule, / Fără ploaie, fără vânt, / Cu crengile la pământ?" [1]/; „– De ce *nu m-aș legăna*,[2]/ Dacă *trece* vremea mea!" [3]/ P_1 – propoziție principală independentă, interogativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată; P_2 – propoziție principală, enunțiativă optativă, negativă; P_3 – propoziție secundară (cu regenta P_2), enunțiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată. **b)** „Boierii *ieșiră* mâhniți;[1]/ Moțoc *rămase*.[2]/ – Ce-*ai rămas*? [3]/ *întrebă* Lăpușneanul. [4]/ – Doamne! Doamne! [5]/ *zise* Moțoc, căzând în genunchi, [6]/ *nu* ne *pedepsi* pre noi după fărădelegile noastre! [5]/ *Adă-ți aminte* [7]/ că *ești pământean*...! [8]/ P_1 – propoziție principală, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată; P_2 – propoziție principală, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă; P_3 – propoziție principală, interogativă propriu-zisă; afirmativă, dezvoltată; P_4 – propoziție principală (incidentă), enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă; P_5 – propoziție principală, enunțiativă imperativă, negativă, dezvoltată; P_6 – propoziție principală (incidentă), enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată; P_7 – propoziție principală, enunțiativă imperativă, afirmativă, simplă; P_8 – propoziție secundară (cu regenta P_7), enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă. **c)** „*Nu e* nici pe jumătate *folositoare* [1]/ cum e Logica [2]/, fiindcă *nu dovedește* nimic [3]/, apoi te *stârnește* mereu cu câte ceva[4]/ care *n-o să se întâmple* niciodată [5]/ și te *face* [6]/ *să crezi* lucruri [7]/ care *nu sunt adevărate*". [8]/ P_1 – propoziție principală, enunțiativă propriu-zisă, dezvoltată, negativă; P_2 – propoziție secundară (P_1), enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă; P_3 – propoziție secundară (P_1), enunțiativă propriu-zisă, negativă, dezvoltată; P_4 – propoziție secundară (P_1), coordonată cu P_3 (prin juxtapunere), enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată; P_5 – propoziție secundară (P_4), enunțiativă propriu-zisă, negativă, dezvoltată; P_6 – propoziție subordonată (P_1), coordonată cu P_3 și P_4, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată; P_7 – propoziție subordonată (P_6), enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată; P_8 – propoziție subordonată (P_7), enunțiativă propriu-zisă, negativă, simplă. **5. a)** Mihai Eminescu este cel mai mare poet național. Elevii români se disting la învățătură nu numai pe plan național ci și la olimpiadele internaționale de fizică, matematică, chimie. **b)** Nu vă bateți joc de sănătatea voastră prin băutură, fumat sau droguri! Nu da răspunsuri înainte de a te gândi! **c)** Ați vrea voi! M-aș culca! **d)** Nu ai învățat lecția? Cristi, de ce nu ai încredere în colegul tău? **e)** Ar învăța mai bine cu ajutorul tău? V-ați încumeta în tratarea acestui subiect? **6.** Se spune

Scanned with OKEN Scanner

că între bunici şi nepoţi există o legătură sufletească deosebită. Nici eu cu bunicul meu nu facem excepţie de la această regulă. Abia aştept să ne revedem, căci de fiecare dată bunicul e nerăbdător să-mi spună alte întâmplări din viaţa lui, cu adevărat zbuciumată.

– Povesteşte-mi, te rog, bunicule, cum a fost în război, când ai fost rănit! Bunicul este veteran de război şi un foarte bun povestitor.

– Dragul meu Victoraş, ceea ce am trăit în acel timp şi după război, n-aş vrea să se mai petreacă niciodată. Războiul nu e ceea ce vezi în filme, unde totul e doar trucat, simulat. Când eşti în mijlocul bombardamentelor, când în jurul tău îţi cad prietenii, tovarăşii de arme, când îţi dai seama că mai eşti viu doar pentru că auzi următoarea bubuitură, e un adevărat coşmar. Când am fost rănit, mi-am pierdut cunoştinţa şi m-am trezit la spital. Nu doresc nimănui să treacă prin ce-am trecut eu!

Capitolul al II-lea – Vocabularul. 1. a) obiecte; **b)** grade de rudenie; **c)** părţi ale corpului; **d)** forme de relief; **e)** arbori şi pomi fructiferi; **f)** acţiuni; **g)** însuşiri; **h)** numerale; **I)** pronume; **j)** adverbe; **k)** cuvinte de legătură (prepoziţii, conjuncţii, articole). **2.** Nu fac parte din vocabularul fundamental doar câteva cuvinte: **a)** glorii, cupe, pocalul, nutresc; **b)** smocuri, tunicii. **3.** În lumina apusului soarelui copacii păreau aprinşi. În timpul verii copiii merg cu părinţii la mare, la munte sau la bunici. Nori negri de furtună se îngrămădesc deasupra oraşului. Raţele sălbatice s-au oprit din zbor pe malul apei. Fiecare dintre noi va culege ce a semănat. „Spune-mi cu cine te însoţeşti, ca să-ţi spun cine eşti“ (proverb) **4. a) Arhaisme lexicale**: filaliu, tipsiile, talgerile, dvorea, slugă, dregea; **arhaisme fonetice**: Moldavia, părete, fieştecăruia; **arhaisme morfologice**: mesii, stau; **b) regionalisme lexicale**: sfârlează, am chitit; **regionalisme fonetice**: da (dar), 'neta, 'neata, vo, jită, ghine, răce, cearcă, ias'; **regionalisme morfologice**: îţi pofti. **5. a) banală** – obişnuită, comună; **obsedantă** – chinuitoare (aici); **pastişează** – copiază, imită; **clima** – totalitatea fenomenelor meteorologice; **verticală** – orientată perpendicular pe un plan orizontal; **alambic** – aparat metalic pentru distilarea lichidelor; **sfidează** – înfruntă cu dispreţ; **pacienţă** – răbdare, calm, îngăduinţă. **b) pomadă** – alifie, unguent; **monoclu** – lentilă rotundă care se fixează la un ochi; **promenadă** – plimbare; **ştiinţă** – cunoaştere, obiect de studiu; **vals** – dans; **curtezană** – femeie de moravuri uşoare, prostituată; **progenitură** – vlăstar, urmaş; **origine** – de baştină, de neam. **6.** Arhaismele indică timpul desfăşurării acţiunii şi dau textului o anume aură, a vechimii, reconstituind astfel epoca; regionalismele localizează acţiunea, îi dau culoarea locală. Neologismele, folosite corect, vorbesc despre cultura personajelor, despre un mediu elevat. Folosite incorect, sunt, ca şi elementele de jargon, mijloace de realizare a comicului de limbaj. Astfel, în textul **b)** Vasile Alecsandri critică

Scanned with OKEN Scanner

tendința de a introduce fie franțuzisme: *mon cher* (dragul meu), *morbos, morboasă* (bolnav, bolnavă), fie grecisme supărătoare, foarte la modă într-o vreme: *paraponisit, nemetahirisit, prahtisit, pretendarisit*. Eugen Barbu redă în romanul **Groapa** viața oamenilor de la periferia societății, pe care îi caracterizează un anumit limbaj cifrat, de argou: **a)** *pârnaia, zulitorii, șuți, trosnitori, carditori, caramangii, pe șest, să ciordească*. **7. Sufixe lexicale** (formând cuvinte noi): stăru*ință*, educ*ație*, înțeleg*ător*, (a) mărtur*isi*, cenușă*reasă*, cârcium*ar*, săt*ean*, (a) căut*a*, călăuz*itor*, respons*abil*, copil*aș*, brambur*eală*; (unele cuvinte au câte două sufixe (serii derivative); **cuvinte cu desinențe și sufixe gramaticale**: elev*ă* (desinență), administr*ează* (sufix gramatical), citi*seră* (sufix gramatical), cânt*ă* (desinență), slăbi*sem* (sufix gramatical și desinență). **8.** Sufixe ce denumesc: **agentul** (meseria): tractor*ist*, oțel*ar*; **însușirea**: sinil*iu*, haiduc*esc*; **colectivitatea**: tuf*iș*, intelectual*itate*; **instrumentul**: storc*ător*, râșni*ță*, calcul*ator*; **modalitatea**: țărăn*ește*, chior*âș*; **noțiuni abstracte**: ușur*ință*, rău*tate*; **diminutive**: mărunț*el*, vițel*ușă*, scândur*ică*; **augmentative**: lung*an*, căs*oaie*. **9.** Prefixele: **ne, in, i, des (dez)** formează antonime: **ne** nelinişte, neatent, neclar, nebun; **i-** imoral, ilegal, ilicit, ilogic; **in-** inexact, incorect, inatacabil, inevitabil; **re** (din nou) – reface, rescrie, reformula, renaşte; **co** (con, com) (împreună cu): coopera, coechipier, cointeresat, coabita; **stră** (*foarte vechi* sau *a pătrunde*): strămoş, străbunic, străluci, strălumina; **pre** (înainte de): prefață, preaviz, prescrie, premergător. **10. a) în + n → înn**: înnebuni, înnorat, dar: înota, înecat; **b) in, în + b, p → im, îm**: îmbuna, împodobit, împădurire, imbold, imposibil; **c) des, răs** + vocală sau consoanele: b, v, g, d, l, m, n, r → **dez, răz**: dezorganiza, deznodat, dezmințire, răzbuna. **11. Derivate numai cu sufixe**: **a)** usturime, cântăreț, istovit, înălțime, ocrotitor(oare), cuprins(ă), zburdălnicie, ființă, Pisicuța, (a) sforăi; **b)** spăriet, cornițe, înălțat, (a) tremura, (a se) linişti, luminos(oasă). **Derivate parasintetice:** neputincios, înnăduşit, neobosit, neclintire, prefăcut, înmormântat, deznădăjduit, netrebnic, întărîtură; (a) răzbate, (a se) alina, (a se) împrăştia, (a se) răsfrânge, nesfârşit (*răstimp* – nu e derivat parasintetic, ci e împrumutat cu această formă din slava veche). **12. Substantive compuse:** Făt-Frumos (substantiv, adjectiv), drept-credincios (adjectiv, substantiv), Curtea de Argeş (substantiv, prepoziție, substantiv), nu-mă-uita (adverb, pronume, verb), gură-cască (substantiv, verb), Câmpulung (substantiv, adjectiv), S.N.C.F.R. (inițiale, se pot scrie și fără puncte), ONU (inițiale), BANCOREX (bucăți de cuvinte; nu se folosesc punctele în prescurtare), Mediafax (bucăți de cuvinte); **Adjective:** galben-auriu (două adjective), binevoitor (adverb, adjectiv); **Numerale:** nouăsprezece (numeral, prepoziție, numeral), douăzeci și patru (numeral, numeral, conjuncție, numeral); **Pronume:** celălalt (două pronume), orice (conjuncție, pronume), niciunul (adverb, pronume); **Verbe:** binecuvânta (adverb, verb), binevoi (adverb,

Scanned with OKEN Scanner

verb); **Prepoziţii:** pe lângă (două prepoziţii), de pe la (trei prepoziţii); **Conjuncţii:** – ca să (adverb, conjuncţie); **Adverbe:** mâine-poimâine (două adverbe), târâş-grăpiş (două adverbe), totdeauna (adverb, prepoziţie, pronume); **Interjecţii:** tic-tac (două interjecţii), tropa-trop (două interjecţii). **13. Compunere prin contopire:** celălalt, nouăsprezece, binevoitor, binecuvânta, douăzeci, orice, Câmpulung; **Compunere prin alăturare: cu cratimă** Făt-Frumos, galben-auriu, drept-credincios, nu-mă-uita, gură-cască, tropa-trop, târâş-grăpiş; **fără cratimă:** ca să, Curtea de Argeş, de pe la, pe lângă, niciunul; **Abreviere: cu iniţiale:** S.N.C.F.R., O.N.U.; **cu fragmente de cuvinte:** BANCOREX, Mediafax. **14. a) binele, răul** – substantive; adjective: Diriginta noastră este o doamnă *bine*. Câinele este *rău*. S-a descurcat *bine* în situaţia aceea. (adverb); ***şi*** – conjuncţie; pronume reflexiv: *Şi*-a amintit de cei dragi; **dulce** – adjectiv; adverb: I-a zâmbit *dulce*; substantiv – Copilul iubeşte *dulcele*; ***un*** – articol nehotărât; numeral: Marius are *un* căţel şi doi pisoi; ***meu*** – adjectiv pronominal posesiv; pronume posesiv: Ce-i *al meu* e pus deoparte. **b) Un gol** – substantiv; adjectiv: Am găsit sacul *gol*.; **aceleaşi** – adjectiv pronominal demonstrativ; pronume demonstrativ: Tablourile erau *aceleaşi* de altădată; **mă** – pronume reflexiv; pronume personal: Colegii *mă* aşteaptă; **grei** – adjectiv; substantiv: *Greul* a trecut; adverb: A muncit *greu* ca să răzbată în viaţă; **iarna** – adverb; substantiv: *Iarna* a pus stăpânire pe întregul sat; **singur** – adverb; adjectiv: Regret un *singur* lucru; **ngheţate** – adjectiv; verb la participiu, în alcătuirea perfectului compus: Elena a *îngheţat* de frig; **violetul** – substantiv; adjectiv; „Amurg de toamnă *violet*.../Oraşul tot e *violet*." (G. Bacovia). **15.** A ajuns acasă când se îngâna *ziua* cu noaptea (substantiv), adverb: *Ziua* e foarte cald; Andrei are mult *de scris*; (verb la modul supin); Lucrarea *scrisă* a fost uşoară. (adjectiv); *Scrisul* lui este corect şi frumos. (substantiv); Acest obiect nu valorează *nimic* (pronume negativ); *În sinea* lui era mulţumit (substantiv); Vorbea cu *sine*. (pronume reflexiv); Paul, să nu-ţi însuşeşti niciun lucru *străin* (adjectiv); Omul privea *străin* în jurul lui. (adverb); *Străinul* este suspect. (substantiv); Gâtul *larg* al sticlei fusese spart (adjectiv). *Largul* mării era brăzdat de vapoare (substantiv); **16.** *Bun* – bunic, bunătate, bunicel, bunicuţă, bunişor, nebun, străbun; bun-gust, bun-simţ; bunul-bunurile; substantiv: Toate *bunurile* mele le încredinţez Casei de Copii; *vis* – visa, visare, visător, visătorie (predispoziţie către visare), nevisat; de vis, ca-n vis (minunat): Am văzut o casă *de vis;* adjectiv din participiu: Omul *visat* nu a apărut încă. **17.** *Binoclu* – instrument optic, alcătuit din două mici lunete, folosit pentru a vedea la distanţă; *bluginşi, blugi*; *delincvent* – cel care comite fapte nepermise, condamnabile; *grepfruturi, grefuri; rugbi* (ruibi, reoibi, ragbi); *mass-media* – mijloace de informare, de comunicare. **18.** Copiii preferă *bowlingul*. Am descoperit în staţiune un *boutique* şi un *shop* de

Scanned with OKEN Scanner

excepție. Îmi plac filmele cu *cow-boy*. Costumul are un *desing* deosebit. Tata este un *manager* foarte bun. În *week-end* vom avea musafiri. **19.** Îți reamintesc să...; Repet... acest lucru; a făcut o glumă; condiții optime...; și-au adus contribuția; reconstrucția bisericii; Importăm prea multe...; pe ale noastre; Cursurile de policalificare au reînceput...; și-a făcut debutul cu poezia ..., te supraapreciez. **20.** alienație, comunicație, distinsă, diferență, erupție, lacune, menajul, previn, astringent, temporar, transperantele, umeraș; **21. a) mută** – tăcută (sinonim) – vorbăreață; locvace (antonime); **pustie** – goală – plină; **urieș** – gigant – pitic; **murmura** – susurul; **izbeau** – băteau; **regulat** – cadențat, ritmic – neregulat; **stâncoase** – pietroase; **ostași de strajă** – strajă; **crepuscul** – înserare; **se zăreau** – se observau. Colega mea este *vorbăreață*. Biserica era *plină* de credincioși. *Piticul* este „regele" manelelor. Inima bolnavului bătea *neregulat*. **b) zadarnică** – inutilă (sinonim) – utilă (antonim); **mângâie** – dezmiardă, alintă; **amară** – dureroasă; **tristei** – abătutei – veselei; **filomele** – privighetori; **împăcat** – mulțumit – nefericit; **plânge** – lăcrimează – râde. Munca ta este *utilă*. Mihaela e *veselă* pentru că a luat notă mare la geografie. *Nefericitul* om își plângea soarta. De ce *râzi* cu gura până la urechi? **22. balon – cuvânt polisemantic**, sens propriu de bază: obiect de formă sferică, folosit ca: **aerostat, minge**; jocuri de copii: *baloane de săpun* și cele viu colorate și ușoare; în laborator, la experiențele chimice (sensuri secundare); **ca omonim:** *haină de ploaie*, *balonzaid*; cu *sens figurat*, în expresii: *a lua în balon* – a ironiza: *baloane de săpun* – minciuni. **23. Polisemantic:** *Mijlocul* fetei e subțire (talia). *În mijlocul* casei erau lucruri împrăștiate (centru). S-a amestecat și Gabi *în mijlocul* discuției (toiul). A abandonat școala *în mijlocul* anului (jumătate). Nehotărât, Marcel a adoptat o cale *de mijloc* (intemediară). **Pană:** Din trupul păsării a căzut *o pană*; Pana a fost folosită odinioară ca *obiect de scris* (polisemantic), Șoferul a avut *o pană* de motor (omonim). Lemnarul a bătut *o pană* la topor; **a deschide** – polisemantic: Bunica *a deschis* fereastra (a dat în lături). Tata *a deschis* ușa încuiată (a descuiat). Corneliu *a deschis* plicul (a desfăcut). Dânsul și-*a deschis* un boutique (a inaugurat). Porțile școlii *se deschid* la 15 septembrie (începe anul școlar). În expresii: și-*a deschis sufletul* (și-a mărturisit); *Să deschizi* bine ochii înainte de a te căsători! (fii atent); ***lanț – polisemantic***; Câinele era legat cu un *lanț*. La gât, băiatului îi atârna un frumos *lanț* de aur (podoabă, bijuterie). Mătușa e specialistă în *lanțuri* pentru macramé (fir croșetat); **nod – polisemantic:** Nicu a legat cele două funii printr-un *nod*. Colegul are un *nod* în gât de emoție. *Nodul* gâtului se mișca mereu. Verești e un *nod* de cale ferată. În expresii: Înghițea *cu noduri*. A tăiat *nodul gordian* (a soluționat o problemă dificilă); **franc – omonim:** O vedere costă cinci *franci* (monede franceze). *Francii* sunt un popor antic. Mi-a răspuns *franc*

Scanned with OKEN Scanner

(cinstit, deschis); **cupă – omonim:** În cinstea reuşitei s-a băut *o cupă* de şampanie. Am tăiat cărţile cu asul de *cupă* (inimă roşie – la cărţi de joc). **24.** *cu voie bună* – vesel, fericit, dispus; *cu tot dinadinsul* – serios; *din toată inima* – tare; *ie auzul* – asurzeşte; *descarcă mânia* – se înfurie, loveşte, se răzbună; *în toată puterea cuvântului* – aprig; *dai paiele* – încurajezi; *faceţi otrocol* – faceţi deranj, daţi iama, zmotociţi; *daţi la om ca câinii prin băţ* – (expresie cuprinzând şi comparaţii) – a-şi face de cap, a face hărmălaie; *aveţi la ştiinţă* – aflaţi; *vă întreceţi cu dediochiul* – exageraţi; *vă merg petecele*-(vă bat) tare, zdravăn, violent. **25.** Doamnă, Mişu nu-şi vede de treabă! „...Dar eu ştiu că mi-am pus bine burta la cale." (Ion Creangă) „... iară cobza ţine hangul" (Mihai Eminescu). Nici nu-ţi trece prin cap ce a vrut să facă băiatul ăsta. Prepeliţa şi puiul ei stăteau sub cerul liber, neajutoraţi. Dacă vrei să construieşti castele în Spania, nu-ţi sunt eu asociatul (să-ţi faci iluzii). L-am atins la călcâiul lui Ahile (punctul slab, vulnerabil). Deşi părea greu, a fost oul lui Columb (s-a rezolvat uşor). **26.** *a bate* – a bate la cap; – fierul cât e cald; ... toba (a trăncăni); ... apa-n piuă; ... din gură; a-şi ... capul; a se ... turcii la gura lui etc.

Capitolul al III-lea – Fonetica. 1. Cuvinte cu diftongi: fe-me-**ie**, că-pri-**oa**-ră, pa-**nou**, gim-na-**ziu**, tur-**neu**, **iar**-bă, **ier**-nat, câm-**pii**, vor-bi-**toa**-re, a-gre-**ea**-ză, Plo-**ieşti**, **fier**-binte; **cuvinte cu triftongi**: lu-**poai**-că, le-**oai**-că, **şleau**; **cuvinte cu hiat**: or-ga-ni-za-**ţi-e**, con-ti-**nu-u**, li-ce-**e**, **po-e**-zi-**e**, **re-al**, **du-et**, zbâr-**nâ-i**. **2.** *O consoană aflată între vocale* trece la silaba următoare: co-zo-nac, e-xa-men, pa-si-vi-ta-te; – *două consoane aflate* între vocale se despart: ar-tis-tic, cas-tel cris-tal, gân-di; *excepţie*: dacă a doua dintre cele două consoane intervocalice este **r** sau **l**, ambele consoane trec la silaba următoare: a-flă, a-brupt, ca-dran; la *trei sau mai multe consoane* aflate între vocale, despărţirea se face după prima consoană (cas-tron, cin-stit), cu *excepţia* grupurilor: **lpt**, **nct**, **ncţ**, **mpt**, **ncş**, **ndv**, **rct**, **rtf**, ***stm***: sculp-tor, sand-viş, arc-tic, simp-tom; *cuvintele compuse şi cele cu prefix* se despart, ţinându-se cont de elementele componente: ne-stins, in-apt, de-de-subt, unt-de-lemn. **3.** sub-**ţi**-re, cu-**rent**, co-men-**ta**-riu, cir-cum-fe-**rin**-ţă, bă-nu-i-**tor**, pre-am-ba-**lat**, ca-**fea**, **pa**-pu-ră, **do**-uă-spre-ze-ce, a-pa-**ren**-ţă, sta-**tis**-ti-că, des-**tin**-de-re, a-şe-ză-**mânt**, e-u-ca-**lipt**, în-ghe-**ţa**-tă, stră-ve-**ziu**, răs-**frân**-ge. **4.** sens diferit; **colónie** – apă de toaletă; **coloníe** – grup compact de persoane; **móbilă** – mobilier; **mobílă** – care se mişcă, se deplasează; **véselă** – bine dispusă; **vesélă** – totalitatea vaselor folosite la masă; **ácele** – pluralul articulat (ac); **acéle** – cele de colo (pronume / adjectiv demonstrativ de depărtare); **tórturi** – prăjituri festive; **tortúri** – schingiuiri, cazne; **úmbrele** – pluralul articulat al cuvântului umbră; **umbréle** – pluralul nearticulat al cuvântului *umbrelă*; forme gramaticale diferite: **c♦ntă** – indicativ, prezent; **cânt·** – indicativ, perfect simplu; **înt♦rzie** – indicativ,

Scanned with OKEN Scanner

prezent; **întârzié** – indicativ, perfect simplu; **snópi** – substantiv; **snopí** – verb la indicativ, perfect simplu; **plánta** – substantiv articulat hotărât; **plantá** – verb, indicativ, imperfect; **cunúnă** – coroană (substantiv); **cunun·** – verb – indicativ, perfect simplu, **cunúnă** – verb – indicativ prezent. **5.** caractér, bolnáv, sevér, dușmán, fenomén, satíră, academíe, primăvără, letopiséț, prevedére, mérgeți, suntém, ducéți-vă, áltceva, áltfel, áltundeva. **6.** Conclusiv, dizident (dar și disident), dezlipi, dirigență, după aceea, eczemă, examen, ierbar, iederă, ieșean, igrasie, aerian, jigni, cearșaf, foarfece. **7.** Kaliu, kaki, kilowat, microfon, newton, opiu, chintal, yankeu, yen, yoga. **8. a)** Gr. Alexandrescu, V. Alecsandri, Al. Russo, Hașdeu, I. A. Bassarabescu, Negruzzi, Al. Macedonski, Theodor Pallade; **b)** William Shakespeare, Cervantes, Corneille, Schiller, Don Quijote de la Mancha, Jean Jacques Rousseau; **9.** Marea Neagră, Bicaz-Chei, Tușnad-Băi, Valea Siretului, Valea Prahovei, Hiroshima, Kuwait, Bangkok, Bordeaux.

Evaluare.Vocabular, Fonetică 1. Poezia este un omagiu adus lui Eminescu, un îndemn adresat generațiilor mai vechi sau celor de astăzi de a-l cunoaște și prețui pe poetul nepereche. **2.** *mări, plopi, ceruri, stele.* **3.** *versul, eres, pustiu, murmurat.* **4.** (a se) *împrieteni.* **5.** *frumusețe* – derivare de la cuvântul de bază *frumos* + ețe (sufix); *vii* – conversiune (din adjectiv în substantiv); *mele* – conversiune (adjectiv pronominal posesiv) *pustiu* – conversiune(din adjectiv în substantiv); *ceilalți* – compunere prin contopire. **6.** *pustiu* – pustiire, (a) pustii, pustietate, pustiit, pustiitor, pustnic, nepustiit; *în pustiu* – zadarnic (unitate frazeologică); *pe pustii* – dracului; *ucigă-l pustia* – necuratul; *pustiu* – adjectiv, substantiv, adverb. **7.** vers, cuvânt scris; **8. b). 9.** Stelele Hollywood-ului sunt distinse cu premiile Oscar. **10.** Metafora *patul inimilor noastre* sugerează iubirea, căldura, prețuirea pentru marele poet. **11. a slăvi** – a glorifica, a preamări, a lăuda, a venera, a adora; **eres** – superstiție, credință în forțe miraculoase; moștenire, succesiune (aici); **bolnav** – suferind, viciat. **12. frumusețe** – urâțenie; **viu** – mort; **bine** – rău; **a slăvi** – a denigra. **13.** S-a așezat la *umbra* unui copac. Fotografia are *umbre. O umbră* îi întunecă chipul. A rămas doar o *umbră* din el (polisemantic). *Omonim:* **Via** a fost curățită. Pasărea mai era **vie**. Să **vie** când le-oi chema eu. **14.** Diftongi: sărutându**-i iar**; **hiat**: împrietenim, neînțeles. **15.** *bolnáv.* **16.** dra-gos-te, îm-pri-e-te-nim, ne-în-țe-les, fru-mu-se-țea, al-bas-tru, cei-lalți.

Capitolul al IV-lea – Verbul. 1. Verbe predicative: **a)** a venit, s-a înțeles, au luat (cu binișorul – unitate frazeologică), au dus, zicea, ești (te afli), ai să treci, știi, vine (vremea), am, oiu vide, oiu alege; **b)** nu te-ai priceput, zici, ai fi cerut, n-aș fi vrut, să merg, lasă; **verbe copulative**: **a)** e (păcat), să rămâi (fără învățătură), este (cheia), să te faci (popă); **b)** – ; **verbe auxiliare**: **a)** a (venit, înțeles), au (luat, dus), ai (să treci), oiu /voi (vede, alege); **b)** ai

Scanned with OKEN Scanner

(priceput), ai fi (cerut), aş fi (vrut) **2. a avea**, *a fi*: ar fi (fost), ai fi (avut), am fi (rămas) – modul condiţional optativ, timpul perfect; **a fi** (să fi rămas) – modul conjunctiv, perfect; **b) a voi**; vor: (trăi, cerşi, avea) –modul indicativ, viitor; va (-ntrema) – modul indicativ, viitor. **3. a fi** – *verb copulativ*: Pădurea *era* verde şi răcoroasă. Fratele meu *va fi* student.; *verb predicativ*: În pungă *era* un singur galben. *A fost* odată un om sărac.; *verb auxiliar*: Înainte de *a fi* ajuns acasă, voi *fi* trecut pe la tine. Să *fi* înţeles aluzia. **4.** Leul *a ajuns* împărat (verb copulativ). Trenul *a ajuns* în gară (verb predicativ). Viaţa *înseamnă* luptă (verb copulativ). Tata şi-*a însemnat* ceva într-un carnet (verb predicativ). Cerul *părea* străveziu (verb copulativ). Mi *se părea* că visez (verb predicativ). Omul *rămăsese* împietrit de frică (verb copulativ). Tabloul *a rămas* unde l-ai pus (verb predicativ). **5. Diateza activă**: **a**) adaose, -s (vinovată), am cutezat, să cerşesc, rog, să deie (să dea poruncă); **b)** sări, ajunsese (vremea); **diateza reflexivă**: **a**) se întorcea, s-a crezut, se va fi (aflând); **b**) se rupseră, se cutremura; **verbe active pronominale: b**) se luară (la bătaie, la luptă) - unii pe alţii; se loviră (unii pe alţii), se bătură (la fel), se zguduiau (la fel); **diateza pasivă: a)** a fost lovit, a fost furată (repetat), a fost vestită (anunţată), să fie pedepsită, să fie ajuns, (să fie) apucat. Verificăm: de către cine? - de către cineva - complement de agent neexistent în text, dar presupus. **6. Diateza reflexivă**: **a**) *m-am gândit*, *se pregăteşte*, *se fierbe*; **b**) *se aud*, *se înfiripează*, *se-ntinde*; *pronume reflexive cu funcţii sintactice* pe lângă *verbe active pronominale*: **a**) *-şi* (a-şi mânca fire) – atribut pronominal în dativ (dativul posesiv): *se scoală* – (pe ea, pe sine) – complement direct; *şi* („ridicându-şi ochii" – săi) – atribut pronominal în dativ posesiv; îşi („îşi cercetă sabia" – sa) – atribut pronominal în dativ; *se* („să se încredinţeze" – pe sine) – complement direct; *s* – („s-alungau" – unele pe altele) – complement direct; *se* („se îndoaie", „se înclină" – pe ele; „se sporeşte", „se înalţă" – pe ea) – complement direct. **7. Diateza reflexivă**: Băiatul *se uita* ţintă la domnul profesor, dar *se gândea* aiurea. *Îmi imaginez* ce scandal va ieşi. **Verbe active pronominale**: Cei doi prieteni *îşi* scriau regulat (complement indirect). Ei *se* apreciază foarte mult (complement direct). Marius *şi*-a uitat trusa de geometrie la şcoală (atribut pronominal în dativ). **8**. au fost abandonaţi, fi traşi (la răspundere), sunt vânduţi, a fi vânduţi, sunt născuţi. **9. a) a fost** – verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, singular / predicat verbal; **avea** – verb predicativ, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular / predicat verbal; **făcându-se** (mari) – verb copulativ, conjugarea a III-a, diateza reflexivă, modul gerunziu / complement circumstanţial de timp; **se gândi** – verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, modul indicativ, perfect simplu, persoana a III-a,

Scanned with OKEN Scanner

singular / predicat verbal; **să facă** – verb predicativ, conjugarea a III-a, diateza activă, mod conjunctiv, prezent, persoana a III-a, singular / predicat verbal; **să-(şi) însoare** – verb predicativ, conjugarea I, activ pronominal, mod conjunctiv, prezent, persoana a III-a, singular / predicat verbal; **să fie** *(fericiți)* – verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, mod conjunctiv, prezent, persoana a III-a, plural / predicat nominal / împreună cu numele predicativ (Continuă tu!). **b) era** (*sântă* şi *frumoasă*) – verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, mod indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular / predicat nominal (împreună cu numele predicative); **era gândită** – verb predicativ, conjugarea a IV-a (*a gândi*), diateza pasivă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, singular / predicat verbal (continuă tu!); **fără a cârti** – verb predicativ, conjugarea a IV-a, modul infinitiv, timpul prezent / complement circumstanțial de mod etc. **10. Moduri personale**: **a)** *las'* - imperativ; *nu vă îngrijiți* - indicativ prezent; *e* - imperativ; *om ajunge* - indicativ, viitor; *am să ieu* - indicativ, viitor (forme populare); *să duc* - conjunctiv prezent; *am fugit* - indicativ, perfect compus; *(se) bătuse* – indicativ, mai mult ca perfect; *se îndreptară* – indicativ, perfect simplu; *am fost* - indicativ, perfect compus, *uitasem* – indicativ, mai mult ca perfect; *a dat* – indicativ, perfect compus; *nu-i* – indicativ, prezent; **b)** (Continuă tu!) **moduri nepersonale**: **a)** *a-(şi) smulge* – modul infinitiv, prezent; *a se boci* – infinitiv / complemente directe; *după jăfuit* – modul supin / complement circumstanțial de scop (neînvățat); *zicând* – modul gerunziu / complement circumstanțial de mod etc. Verbele la participiu sunt adjectivizate şi au funcții sintactice de nume predicativ: *grăbiți* sau adverbializate: *înnăduşit* – complement circumstanțial de mod. **11. a) ninge** – verb predicativ, impersonal, conjugarea a III-a, diateza activă, mod indicativ, timp prezent / predicat verbal; **plouă** – verb predicativ, impersonal, conjugarea I, diateza activă, mod indicativ, timp prezent / predicat verbal; **înserează** – verb predicativ, impersonal, conjugarea I, diateza activă, mod indicativ, timp prezent / predicat verbal; **b) s-a făcut** – verb predicativ, impersonal, conjugarea a III-a, diateza reflexivă, mod indicativ, timp perfect compus / predicat verbal (subiectul: *ce*); **e teribil** – expresie verbală impersonală, mod indicativ, timp prezent / predicat verbal (subiectul: *asta*); **se poate** – verb predicativ, impersonal, conjugarea a II-a, diateza reflexivă, mod indicativ, timp prezent / predicat verbal; **se crede** – verb predicativ, impersonal, conjugarea a III-a, diateza reflexivă, mod indicativ, prezent / predicat verbal; **s-au luat... măsuri** – locuțiune verbală impersonală, mod indicativ, timp perfect compus / predicat verbal. **12. a)** se făcuse, se dăduse (face parte din locuțiunea verbală impersonală: a (se) da sfoară-n țară), se pomenea, se cade, trebuie, se da, nu se făcea; **b)** i se cade, şade bine, prinde, i se cuvine. **13. Impersonale**: În armată *trebuie* să execuți

Scanned with OKEN Scanner

ordinul. *Se ştie* că vom da examen. *A fost anunţat* că se ieftineşte energia electrică. Afară *tuna* şi *fulgera* des. Îi *ajunge* cât a mâncat. Din cauza ploii *se întunecă* devreme. **Personale**: Bătrânul l-*a fulgerat* cu privirea pe copil. Omul s-*a întunecat* la faţă de supărare. **14. a)** *a dat de ştire* – a anunţat, a înştiinţat; *taie capul* – decapitează; (mi) *se rupe inima* – îmi pare rău, mă doare; *nu... duce capul* – nu se pricepe; **b)** *mi-ar fi voia* – aş dori; *să-(mi) cerc ... norocul* – să încerc, să cutez; *fii* – (mi) *mână de ajutor* – ajută-mă; *nu voi duce la capăt* – nu voi îndeplini; *puse la cale* – plănuise; *a scăpa cu faţa curată* – a reuşi (aici); **15.** a pune foc; ... la foc; ... la picioare; ... capul la contribuţie; a (-şi) pune mintea etc. **16. a)** lasă, să spun, s-a întâmplat, aveam, mergeam, să prindem; **b)** tresări, ar fi înfipt, îngrozea, începu, să gâfâie, dându-se, spăimântat, răcni, ar fi chemat, merg, pot, să ştiu, omori, ia seama, ia (bine) seama, strigă, aprinşi. **17. a minţi** – subiect; *(prin)* **a fi** *(paradoxuri), (prin)* **a deveni** *(locuri comune)* – complemente circumstanţiale de mod; **a eluda** – subiect; **a elucida** – nume predicativ; *din* **a ... verifica** – complement indirect; **greşi** – complement direct; *(de)* **a apărea** – atribut verbal; *(pentru)* **a descoperi** – complement indirect (complement circumstanţial de scop – neînvăţat încă); *(înainte de)* **a tăinui** – complement circumstanţial de timp. **18.** E bine **de făcut** treaba la timp (subiect). Problemele sunt **de rezolvat** (nume predicativ). Tema **de scris** în clasă a fost acceptabilă (atribut verbal) Domnul profesor ne-a dat **de desenat** ceva după o operă literară (complement direct). M-am apucat **de citit** (complement indirect). **După arat** urmează grăpatul şi apoi semănatul (grăpatul, semănatul – verbe la supin substantivizate) *după arat* – complement circumstanţial de timp. **19. a) stând** – complement circumstanţial de timp; **arătându-** – atribut verbal; **înălţându-se** – complement circumstanţial de timp; **stând** – analizat; **împungând, ducând** – atribute verbale; **îngenunchiat** – complement circumstanţial de mod; **deschişi** (participiu adjectivizat) atribut adjectival; **fulgerată** (participiu adjectivizat), atribut adjectival; **b) vibrânda** *(gerunziu adjectivizat)* – atribut adjectival; **întristat** (participiu adverbializat) – complement circumstanţial de mod; **purtată** (participiu adjectivizat) – atribut adjectival; **bătând** – verb la gerunziu, complement circumstanţial de mod; **pierduto, adorato** (participii substantivizate în vocativ), fără funcţie sintactică; **învăţaţi** – (participiu substantivizat) – subiect; **minunaţi** – complement circumstanţial de mod; **amorţită**... (-i) – nume predicativ; **închipuit** – nume predicativ; **pierind** – complement direct („văzui pierind") **20.** Fragmentul luptei din **Scrisoarea III** este realizat printr-o concentrare de procedee artistice, verbele jucând un rol de seamă. Aglomerări de verbe de mişcare la prezentul istoric: **împlu, roiesc, bat, iau în fugă**, dinamizează acţiunea, sugerând iureşul luptei, eficienţa mişcărilor românilor. Tabloul este redat vizual: „lănci scânteie", „arcuri se

Scanned with OKEN Scanner

întind...", „orizontu-ntunecându-l" şi auditiv, prin folosirea unor verbe şi a derivatelor verbale cu efect onomatopeic: „vâjâind ca vijelia şi ca plesnetul..." Aliteraţia **i, î** se obţine şi prin intermediul verbelor: „împlu", „roiesc", „iau", „scânteie". Tabloul de sunet, mişcare şi culoare, prin care Eminescu reface bătălia de la Rovine dintre turcii lui Baiazid şi românii conduşi de Mircea cel Bătrân, îl face pe cititor să vadă şi să trăiască faptele ca şi cum s-ar desfăşura în faţa ochilor.

Evaluare. Verbul 1. a ieşi – conjugarea a IV-a; **a (se) repezi** – conjugarea a IV-a; **a încleşta** – conjugarea I; **a pildui** –conjugarea a IV-a; **a (se) pune** – conjugarea a III-a; **a opri** – conjugarea a IV-a; **a sta** – conjugarea I; **a şedea** – conjugarea a II-a. **2. şi-a ieşit din pepeni** – locuţiune verbală, sinonimă cu *a se înfuria, a se enerva*. Locuţiunea amplifică valoarea expresivă, emoţionând cititorul, sporind dramatismul, încordarea; **a se pune la mijloc** – a opune rezistenţă, a pune stavilă. Folosirea locuţiunii sugerează intenţia musafirilor de a face pace, de a calma spiritele; **nu şade frumos** – nu se cade, e ruşine (la fel); **3. *şi*-a ieşit din pepeni** – locuţiune verbală predicativă, conjugarea a IV-a (a ieşi), modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, singular / predicat verbal; **s-a repezit** – verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, modul indicativ, perfect compus, persoana a III-a, singular / predicat verbal; **s- pilduiască** – verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, mod conjunctiv, timp prezent, persoana a III-a, singular / predicat verbal; **s-au pus la mijloc** – locuţiune verbală predicativă, conjugarea a III-a, diateza reflexivă, mod indicativ, perfect compus, persoana a III-a, plural / predicat verbal; **au oprit** – verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, perfect compus, persoana a III-a, plural / predicat verbal; *stai* – verb predicativ, conjugarea I, diateza activă, modul imperativ, persoana a II-a, singular / predicat verbal; **nu şade frumos** – locuţiune verbală predicativă, conjugarea a II-a, diateza activă, mod indicativ, prezent, impersonal / predicat verbal. **4. Indicativ prezent**: stai; **imperfect**: stăteai; **perfect compus**: ai stat; **perfect simplu**: stătuşi; **mai mult ca perfect**: stătuseşi; **viitor**: vei sta; **viitor anterior**: vei fi stat. **5. Diateza activă**: *Pune* semnele de punctuaţie acolo unde este necesar; **diateza reflexivă**: *Se punea* problema cazării; **diateza pasivă**: Copiii *au fost puşi* să înveţe după puterile lor; **6. Conjunctiv perfect**: să fi pilduit; **condiţional – optativ prezent**: ar pildui; **perfect**: ar fi pilduit. **7.** Nu-i greu **de oprit** maşina (verb la supin, subiect). Nimeni nu poate **opri** timpul (infinitiv / complement direct). Intenţia lui a fost **de a opri** maşina brusc (infinitiv / nume predicativ). Ceasul **oprit** nu mai merge (participiu adjectivizat / atribut adjectival). Poliţaiul a avut intenţia **de a opri** circulaţia (atribut verbal / verb la infinitiv). Maşina mergea **oprindu-se** din când în

Scanned with OKEN Scanner

când (gerunziu / complement circumstanțial de mod); **8.P1** – „Kir Ianulea și-a ieșit din pepeni" – propoziție principală; **P2** – „s-a repezit cu pumnii încleștați" – propoziție principală, coordonată cu P1; **P3** – „s-o pilduiască" – propoziție subordonată lui **P2**; **P4** – „dar musafirii s-au pus la mijloc" – principală, coordonată prin *și* cu **P5** – „l-au oprit în piept" – principală; **P6** – „Nene Iancule! stai, omule!" – propoziție principală; **P7** – „nu șade frumos!" – propoziție principală, coordonată cu P6. **9.** *încleștați* – participiu adjectivizat.**10.** Omul **stătea** nemișcat (înțepenise). A **stat** ceasul (s-a oprit). Ploaia **a stat** (a încetat). Soarele **stă** să apună (se pregătește). Lucrurile **stăteau** la locul lor (erau aranjate).**11.** În text – **verb impersonal**; verb personal: Familia lui Moromete *ședea* în jurul mesei.

Capitolul al V-lea – Substantivul. 1. a) substantive comune: ceas, birjă, goană, stradă, capră, birjarul, sergent, d. (domnul), căpitan, comisar, secției, câștigului, bilete, comisarul, chivuța; **substantive proprii**: Emancipării, Farfurigii, Pandele, Turtureanu, Lefter, Țâca; **b) substantive comune**: rânduială, boier, ținutul, vornic, visternic, strângător, dabile, plocoane, peșcheșuri, poartă; **substantive proprii**: Putnei; Anastasie Protusanu, Ștefan Dâmbu, Vasile Bilei, Constantin Mândru, Niță Bou, Putnei; **substantive compuse:** Anastasie Protusanu, Ștefan Dâmbu, Vasile Belei, Constantin Mândru, Niță Bou. **2. a) substantive colective**: norodul, (un) stol, ceata; **b) Turcimea** venea din toate părțile. **Puietul** a fost supravegheat îndeaproape. Au trecut de multe ori prin **porumbiște**. **3. substantive defective de singular**: anale; **substantive defective de plural**: aer, aur, ceară, argint(ul), fericire, dragoste; **4. a) materii**: tablă, fier, zinc; **b) sporturi**: fotbal, volei, handbal; **c) alimente**: miere, unt, cacao, mazăre, pătrunjel; **d) noțiuni abstracte**: foame, cinste, lene etc. **5. la ceas** – substantiv comun simplu, gen neutru, număr singular, caz acuzativ, prepoziția simplă *la* / complement circumstanțial de timp; **al serii** – substantiv comun simplu, gen feminin, număr singular, caz genitiv, articol posesiv genitival *al*, articol hotărât *-i* / atribut substantival genitival; **la Budăile Negre** – substantiv propriu compus, cu formă pentru numărul plural, caz acuzativ, prepoziție simplă *la*, articol hotărât *le* / complement circumstanțial de loc; **căpitanul** – substantiv comun simplu, gen masculin, număr singular, caz nominativ, articol hotărât *-l* / subiect; **Cozmuță** – substantiv propriu, gen masculin, caz nominativ, nearticulat / atribut substantival apozițional; **cu răzași** – substantiv comun simplu, gen masculin, număr plural, caz acuzativ, prepoziția simplă *cu*, nearticulat / complement indirect; **amurgul** – substantiv comun simplu, gen neutru, număr singular, caz nominativ, articol hotărât *-l* / subiect; **pădurile** și **câmpiile** – substantive comune simple, gen feminin, număr plural, caz acuzativ, articol hotărât *-le* / complemente directe; **în nourii** – substantiv

Scanned with OKEN Scanner

comun simplu, gen masculin, număr plural, caz acuzativ, articol hotărât *-i*, prepoziția simplă *în* / complement circumstanțial de loc; **din înălțime** – substantiv comun simplu, gen feminin, număr singular, caz acuzativ, nearticulat, prepoziție simplă *din* / atribut substantival prepozițional; **deasupra răsăritului** – substantiv comun simplu, gen neutru, număr singular, caz genitiv, articol hotărât *lui*, prepoziția compusă *deasupra* / complement circumstanțial de loc; **o lucoare** – substantiv comun simplu, gen feminin, număr singular, caz acuzativ, articol nehotărât *o* / complement direct; **dedesubtul... nouri** – substantiv comun simplu, gen masculin, număr plural, caz genitiv, nearticulat, prepoziția *dedesubtul* / complement circumstanțial de loc; **zarea** – substantiv comun simplu, gen feminin, număr singular, caz nominativ, articol hotărât *-a* / subiect; **de prevestire** – substantiv comun simplu, gen feminin, număr singular, caz acuzativ, nearticulat, prepoziție simplă *de* / complement indirect (circumstanțial de cauză); **de furtună** –substantiv comun simplu, gen feminin, număr singular, caz acuzativ, nearticulat, prepoziția simplă *de* / atribut substantival prepozițional; **pajiștea** – substantiv comun simplu, gen feminin, număr singular, caz nominativ, articol hotărât *-a* / subiect; **de la fântânele** – substantiv comun simplu, gen feminin, număr plural, caz acuzativ, articol hotărât *-le*, prepoziția compusă *de la* / atribut substantival prepozițional; **popasului** – substantiv comun simplu, gen neutru, număr singular, caz genitiv, articol hotărât *-lui* / atribut substantival genitival; **căpitanul** – substantiv comun simplu, gen masculin, număr singular, caz nominativ, articol hotărât *-l* / subiect; **de răzaşi** – la fel cu *de furtună*; **prietini** şi **slujitorii** – la fel cu *căpitanul*; **lui Potcoavă** – substantiv propriu simplu, gen masculin, număr singular, caz genitiv, articol hotărât *lui* / atribut substantival genitival; **după rânduială** – substantiv comun simplu, gen feminin, număr singular, caz acuzativ, nearticulat, prepoziția simplă *după* / complement circumstanțial de mod; **săbiile** – substantiv comun simplu, gen feminin, număr plural, caz acuzativ, articol hotărât *–le* / complement direct. **6. a) aducerea-aminte**; **b) băgare de seamă**; **sinonime**: **a)** amintire; **b)** atenție; **7. a) tragere de inimă** – locuțiune substantivală, gen feminin, număr singular, caz nominativ, nearticulat / subiect; **b) cu luarea-aminte** – locuțiune substantivală, gen feminin, număr singular, caz acuzativ, precedat de prepoziția simplă *cu* / complement circumstanțial de mod, *a* articol hotărât. **8. a)** Mulțimea, adică *poporul*, s-a adunat numaidecât la palat. Interesul, adică *tragerea de inimă*, l-a cuprins deodată; **b)** Dragostea *pentru poporul* său îl stăpânea mereu. Gândul *la tragerea de inimă* care l-a cuprins, îl neliniștește. Lupta *contra poporului* său l-a transformat în dușman. Lupta *contra tragerii de inimă* a rămas fără efect. Reușita *datorită poporului / tragerii de inimă* a fost aclamată de toți. **c)** A discutat *despre poporul*

Scanned with OKEN Scanner

său / *despre tragerea de inimă* care l-a cuprins. S-a ridicat *împotriva poporului* său / *împotriva tragerii de inimă* a colegului său. Spuse *poporului* său că vor învinge. A răspuns *tragerii de inimă* cu mult entuziasm; **d)** Domnitorul a fost încurajat *de poporul* său. El a fost încurajat *de tragerea de inimă* a colegului său. **9. a)** *Codrule, codruțule* – personificare; **b)** *un arc de aur* – epitet metaforic; **c)** *Ca de bulgări de lumină* – comparație; *bulgări de lumină* – metaforă; **d)** *rânduri – rânduri* – repetiție.

Evaluare. Substantivul 1. de mult - demult (adverb); **arfă** - harfă; **întunerec** - întuneric. **2. un împărat, o fată, o lacrimă** (articole nehotărâte: **un, o**); **țara, Indiei, soarelui, soarele** (articole hotărâte: **a, i, lui, le**); **a** (Indiei), **a** (soarelui) (articol posesiv - genitival) **3.** substantiv propriu: **Indiei**; substantiv colectiv: **dumbrăvile** (păduri tinere); **plete** - substantiv defectiv de singular. **4.** acuzativ: **în nopți**; dativ: **asemenea sunetului**, genitiv: **deasupra frunții**. **5.** Razele **lunii** bat în geam. Să faci curățenie, **lună** să fie! În **luna** aprilie se schimbă fusul orar. **6.** lui Lili, lui Iulian. **7. Genitiv**: Eşti **împotriva prietenului** tău? (nume predicativ). Nucul **dinaintea casei** a rodit din plin (atribut substantival prepozițional). În Parlament s-a ridicat **contra corupției** (complement indirect). Florin a plecat de acasă **înaintea prânzului** (complement circumstanțial de timp). **Dativ**: Lucrarea lui Cezar **e asemenea lucrării** lui Marius (nume predicativ). Băiatul are ochi **asemenea mamei** (atribut substantival prepozițional). Ai câştigat concursul **datorită străduinței** tale (complement indirect). Tu vorbeşti **aidoma moldovenilor** de peste Prut (complement circumstanțial de mod). **8.** amintire - **aducere aminte**; atenție - **băgare de seamă**; memorie - **ținere de minte**; binefacere - **facere de bine**. **9. pletele** - substantiv comun, simplu, defectiv de singular, caz nominativ, articol hotărât **le**, subiect; **deasupra frunții** - substantiv comun, simplu, feminin, plural, caz genitiv, cu prepoziția compusă „*deasupra*" şi articol hotărât „*i*", complement circumstanțial de loc. Continuă... **10.** comparații: „*ca o lacrimă*", „*ca două flori*", metafora „*picături de întuneric topit*" - prezintă mai sugestiv frumusețea personajelor; epitete: „*glas frumos*", „*sunet blând*"; personificare „*soarele a plâns*".

Capitolul al VI-lea – Pronumele. 1. a) pronume personale: – *mi, mie* – persoana I, numărul singular, cazul dativ; *tu* – a II-a, singular, nominativ; *mă, pe mine* – I, singular, acuzativ; tu –a II-a, singular, cazul vocativ; *eu* – I, singular, nominativ; *te* – a II-a, singular, acuzativ; *a lui* – a III-a, masculin, singular, genitiv; *dânsul* – a III-a, singular, nominativ; *-i* – a III-a, masculin, singular, dativ; *noi* – I, plural, nominativ; *-ne* – I, plural, dativ; *(-n) noi* – I, plural, acuzativ; *-o* – a III-a, feminin, singular, acuzativ; **b) pronume personale** – *eu, tu* – analizate; **pronume personale de politețe**: *dumitale* – a II-a, singular, genitiv; (pentru) *dumneavoastră* – a II-a, plural, acuzativ; *dumnealui* – a III-a, masculin, singular, nominativ; *măria ta* – a II-a, singular,

Scanned with OKEN Scanner

vocativ; *domnia ta* – a II-a, singular, nominativ; *măria sa* – a III-a, singular, nominativ. **2. Cazul nominativ - Subiect:** *Dumneaei* este diriginta noastră. **Nume predicativ:** Profesoara model pentru noi este *dumneaei*. **Cazul acuzativ – Complement direct:** O ascultăm cu atenție *pe dumneaei*. **Complement indirect:** Noi ținem *la dumneaei*. **Atribut pronominal:** Lecțiile *cu dumneaei* sunt o plăcere. **Nume predicativ:** Florile sunt *pentru dumneaei*. **Complement circumstanțial de loc:** Eu locuiesc *lângă dumneaei*. **Complement circumstanțial de timp:** Am ajuns la școală *după dumneaei*. **Complement circumstanțial de mod:** Ne comportăm *ca dumneaei*. **Cazul dativ – Complement indirect:** *Dumneaei* îi datorăm respect.– **Complement circumstanțial de mod.** *Grație dumneaei* au reușit la examen toți elevii clasei. **Nume predicativ:** Am vrea să devenim *asemenea dumneaei*. **Atribut pronominal prepozițional:** Doamna are un băiat *aidoma dumneaei*. **Cazul genitiv – Atribut pronominal genitival:** Apreciem obiectivitatea *dumneaei*. **Atribut pronominal prepozițional:** Doamna profesoară *dinaintea dumneaei* a fost mai severă. **Nume predicativ:** Puțini au fost *împotriva dumneaei*. **Complement circumstanțial de loc:** Nepoliticos, Ovidiu a mers *înaintea dumneaei*. **Complement circumstanțial de timp:** Nimeni nu venise *înaintea dumneaei*. **3. a)** *mi* – persoana I, cazul dativ; *mă* – persoana I, acuzativ (mă abat), (*mă* scula – pronume personal); *mă* (mă suiu) – persoana I, acuzativ; *te* (*te* adormea – pronume personal); **b)** *-și* –persoana a III-a , caz dativ; *s* – persoana a III-a, acuzativ; *se* – a III-a, acuzativ; sie – persoana a III-a, dativ. **4. a)** *(de) sine*; *(în) sine*; **b)** *(de) sine*; *pentru sine, pentru sine*; *și-;* și-. **5. Complement direct:** Se iubește mai mult *pe sine*. Nu *se* cunoaște *pe sine* prea bine. **Atribut pronominal**(dativ posesiv): *Ți-* ai părăsit prietenii fără regrete. *V-*ați făcut temele? **Complement indirect**: *Îmi* caut o locuință. *Ne* spuneam că ar fi cazul să învățăm mai bine, căci vine examenul. **Fără funcție sintactică**: *V-*ați gândit ce aveți de făcut? *Și-*au adus aminte că n-au terminat de scris. **6. Pronume posesive a)** *al vostru* – pronume posesiv, persoana a II-a, mai mulți posesori – un obiect posedat, gen neutru, caz nominativ, nume predicativ; *a voastră* – la fel, gen feminin; *a mea* – persoana I, un posesor – un obiect posedat, feminin, nume predicativ; *al meu* – la fel, gen neutru; **b)** *al tău* – persoana a II-a, un posesor – un obiect posedat, gen neutru (se referă la substantivul *baltag*), subiect; **Adjective pronominale posesive: a)** *mele* – adjectiv pronominal posesiv, persoana I, se acordă în gen, număr și caz cu substantivul *strunei* (feminin, singular, genitiv), atribut adjectival; *voastră* – persoana a II-a, mai mulți posesori – un obiect posedat, gen feminin, număr singular, caz acuzativ, atribut adjectival; *nostru* – persoana I, se acordă cu substantivul *norocul* (neutru, defectiv de plural, nominativ), atribut adjectival; **b)** *meu* – persoana I, se acordă cu substantivul *flăcăul* (masculin, singular, nominativ), atribut adjectival etc. **7. Pronume personale în genitiv**, atribute pronominale

Scanned with OKEN Scanner

genitivale: **a)** *lor*, **b)** *lor, lui*; (*lui Sinan – lui* este articol hotărât aşezat înaintea numelui propriu masculin); **c)** *ale ei, lui*; **Adjective pronominale posesive**, atribute adjectivale: **b)** *ai săi, său*; **c)** *meu, ta*. **Pronume în dativul posesiv**, atribute pronominale: **a)** *îşi* – pronume reflexiv; **b)** *mi, -i* – pronume personale; *-şi* – pronume reflexiv (mod de verificare (*mi* – mireasa mea; *i* – sufletul ei; *-şi* – tâmplele sale). **8. Cazul nominativ - Subiect**: *Ai tăi* au făcut pregătirile pentru iarnă?; **Nume predicativ:** Banii munciţi de tine sunt *ai tăi*. **Cazul acuzativ – Complement direct:** Îi apreciez *pe ai tăi*. **Complement indirect:** M-am întâlnit *cu ai tăi*. **Atribut pronominal prepoziţional:** Discuţia *cu ai tăi* a fost constructivă. **Nume predicativ:** Fotografiile acestea sunt *pentru ai tăi*. **Complement circumstanţial de loc:** Voi trece *pe la ai tăi*. **Complement circumstanţial de timp:** Am ajuns la petrecere *după ai tăi*. **Complement circumstanţial de mod:** Te-ai comportat *ca ai tăi*. **Cazul dativ – Complement indirect:** Ai cerut învoire *alor tăi*? **Nume predicativ:** Rezultatele tale la învăţătură sunt *graţie alor tăi*. **Atribut pronominal prepoziţional:** Voinţa *asemenea a lor tăi* îţi va aduce satisfacţii. **Complement circumstanţial de mod:** Să te porţi *asemenea alor tăi*. **Cazul genitiv - Atribut pronominal genitival:** Am ajuns la mila *alor tăi*. **Atribut pronominal prepoziţional:** Petrecerea *în mijlocul alor tăi* a fost plăcută. **Nume predicativ:** Numai tu ai fost *contra alor tăi*. **Complement circumstanţial de loc:** Mă simt bine *în mijlocul alor tăi*. **Complement circumstanţial de timp:** Am ajuns la serbare *înaintea alor tăi*. **9. a)** *astea* – adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, formă populară, feminin, plural, nominativ (acord cu substantivul *florile*) / atribut adjectival; *aceea* – adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, feminin, singular, nominativ / atribut adjectival; *acestea* – pronume demonstrativ de apropiere, feminin, plural, acuzativ / complement direct; *acelea* – adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, feminin, plural, nominativ / atribut adjectival; *celorlalte* – pronume demonstrativ de diferenţiere, compus, exprimă depărtarea, feminin, plural, dativ / complement indirect; *asta* – adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere (formă populară), feminin, singular, acuzativ / atribut adjectival; *asta* – pronume demonstrativ (la fel) / complement direct; *astea* – pronume demonstrativ de apropiere, forma populară, feminin, plural, nominativ / subiect; **b)** *acelaşi* – adjectiv pronominal demonstrativ de identitate, neutru, singular, acuzativ / atribut adjectival; *aceleaşi* – adjectiv demonstrativ de identitate, neutru, plural, acuzativ / atribut adjectival; **10.** aceasta, aceeaşi, aceia, cestorlalţi, acelora (*celor* – pronume demonstrativ de depărtare, formă scurtă, dacă însoţeşte substantive sau adverbe; în celelalte situaţii *cel, cea, cei, cele* sunt articole demonstrative / adjectivale). **11. Subiect:** *Aceştia* sunt câştigătorii. **Complement direct:** Au premiat-o *pe aceea*. **Complement indirect:** Aşteptăm mai mult *de la ceştilalţi*. **Atribut pronominal prepoziţional:**

Scanned with OKEN Scanner

Premiile *pentru ceilalți* au fost mai valoroase. **12. a)** *ce* – pronume interogativ; *tu* – pronume personal; *său* – adjectiv pronominal posesiv; *eu* – pronume personal; *a sa* – adjectiv pronominal posesiv; *el* – pronume personal; *meu* – adjectiv pronominal posesiv; *acela* – pronume demonstrativ (de depărtare); *-ți* – pronume personal; *mele* – adjectiv pronominal posesiv; *mă* – pronume personal; *tău* – adjectiv pronominal posesiv; *l* – pronume personal; *a mea* – adjectiv pronominal posesiv; *-te* – pronume reflexiv; *-ți* – pronume personal; **b)** *măria sa* – pronume personal de politețe (formă reverențioasă); *(lângă) sine* – pronume reflexiv; *această* – adjectiv pronominal demonstrativ; *se* – pronume reflexiv; *ce* – adjectiv pronominal interogativ; *domniei tale* – pronume personal de politețe (formă reverențioasă); *măria ta* (vezi *măria sa*); *său* –adjectiv pronominal posesiv; *eu* – pronume personal; *ast'* – adjectiv pronominal demonstrativ (de apropiere), formă populară; *acele* – adjectiv pronominal demonstrativ (de depărtare); *se* – pronume reflexiv; **13. Pronume nehotărâte**: **a)** *unii, alții* – nominativ / subiecte; *orce(orice)* – acuzativ / complement direct; *mulți* – nominativ / subiect; *altul* – nominativ / subiect; *mulți* – nominativ / subiect; **b)** *altceva* – acuzativ / complement direct; *toate* – acuzativ / complement direct; **adjective pronominale nehotărâte**, cu funcția sintactică de atribute adjectivale: **a)** *oarecare* – acuzativ; *multe* – nominativ; *toată* – acuzativ; **b)** *câțiva* – acuzativ; *tot* – acuzativ; *atâtea* – nominativ; *fiecare* – acuzativ. **14. Nume predicativ: a)** fără prepoziție, în genitiv: Libertatea obținută la revoluție este *a tuturor*; **b)** în acuzativ, cu prepoziție: Premiile sunt *pentru câțiva* dintre colegii cei mai buni. **Atribut pronominal: a)** fără prepoziție, în genitiv: Lucrările *câtorva* dintre elevi au fost anulate; **b)** cu prepoziție, în dativ: Teza *asemenea vreunuia* dintre colegi va fi depunctată. **Complement direct: a)** fără prepoziție, în acuzativ: Știu *atâția* fără ocupație! **b)** cu prepoziție, în acuzativ: *Pe câțiva* i-au arestat. **Complement indirect: a)** fără prepoziție, în dativ: I s-a făcut rău *vreunuia*? **b)** cu prepoziție, în genitiv: Te-ai ridicat pe drept *împotriva câtorva*. **15. a)** articole nehotărâte; pluralul *niște*; **b)** numerale cardinale; pluralul: *trei, zece,* etc; **c)** adjective pronominale nehotărâte; pluralul: *unii, unele*. **16.** cine? câți? – pronume interogative; ce (lecție)?, cărui (elev)? – adjective pronominale interogative. **17.** Doamna profesoară *a întrebat*[1]*/* ***cine*** *lipsește*[2]*/* ***și ce*** lecție *am avut* de pregătit[3]/. Responsabilul cu verificarea temelor *a raportat* [4]/ **câți** nu și-au scris[5]/ **și *a cărui*** elev *este* compunerea cea mai bună[6]/. *Cine, câți* – pronume relativ; *ce, a cărui* – adjective pronominale relative. **18.** *pe cine* – pronume relativ (în frază: element de relație; – în propoziție, cazul acuzativ / complement direct); *pentru ce* – pronume relativ – element de relație în frază; în propoziție – caz acuzativ / complement indirect; *care* – pronume relativ (în frază: element de relație; în propoziție – cazul nominativ / subiect); *cui* – pronume relativ – element de relație în frază; cazul dativ / complement indirect, în propoziție.

Scanned with OKEN Scanner

19. a) ale cărui, a căror, ale căror, a cărui; **b)** pe care. **20.** Spune-mi *cine* te-a supărat (cine – subiect) „*Ce este* gramatica română, este ... " (Ion Creangă) (*ce* – nume predicativ). Am trecut pe lângă o pădure *ai cărei* arbori sunt seculari (*ai cărei* – atribut pronominal genitival). Nu știu *câtor* li se vor acorda ajutoare sociale. (*câtor* – complement indirect). **21. a)** *nicio* – adjectiv pronominal negativ, acuzativ, atribut adjectival; *nimeni* – pronume negativ, cazul nominativ subiect; **b)** *nimănui* – pronume negativ, cazul dativ, complement indirect; *nimică* – pronume negativ, cazul acuzativ, complement direct; *nicio* – adjectiv pronominal negativ, cazul nominativ, atribut adjectival. **22. a)** niciunul; niciun; **b)** nimeni; nicio; **23. pronume negative variabile a)** nimenea, nimeni, nimeni; **b)** nimeni, nimeni, niciuna; **pronume negative invariabile a)** nimica; **b)** nimic; **24. a)** nicio; nicio; niciun; nicio; nicio; **b)** niciun; nimeni; nimic; **adjectivele pronominale negative** : **a)** nicio; nicio; niciun; nicio; nicio; **b)** niciun; **pronume negative**: **b)** nimeni, nimic. **25. a) nimeni** = pronume negativ, caz nominativ / subiect; **nimic** = pronume negativ, invariabil, caz acuzativ / complement direct; **b) niciun** = adjectiv pronominal negativ, gen neutru, număr singular, caz nominativ / atribut adjectival; **niciun** = adjectiv pronominal negativ, gen masculin, număr singular, caz nominativ / atribut adjectival; **nicio** = adjectiv pronominal negativ, gen feminin, număr singular, caz nominativ / atribut adjectival. **26. N**: *nimeni / niciunul / niciuna* n-a întârziat. **Ac**. *Pe nimeni / pe niciunul / pe niciuna* n-a întâlnit în oraș. G. Lucrurile nu erau *ale nimănui / niciunuia / niciuneia* (pronume negativ, formele variabile de singular) **N**: *Niciunii /niciunele* n-au fost văzute în parc.
Ac. *Pe niciunii / pe niciunele* nu le-au întâlnit. **G:** Caietele *niciunora* n-au fost corectate. **D**: Nu le-a dat *niciunora* flori (formele variabile de plural). **N**: *Nimic* nu era mai important decât misiunea sa. **Ac**. Nu i-a vorbit *despre nimic* (formă invariabilă); (adjective pronominale negative, formele variabile de singular) **N:** *Niciun* om / *nicio* femeie nu poate accepta acest compromis. **Ac.** *Pe niciun om* nu-l mulțumește puținul. **G**: Caietele *niciunui* băiat / *niciunei* fete n-au fost corectate. **D**: N-am spus asta *niciunui* băiat / *niciunei* fete. **27. a)** *nici cât negru sub unghie* = locuțiune pronominală negativă echivalentă cu pronumele negativ *nimic*. **b)** *un nimic, nimicul* = substantive formate prin conversiune de la pronumele negativ *nimic*. **28.** a) *însuți* – adjectiv pronominal de întărire, se acordă cu pronumele *ție* (persoana a II-a, singular, dativ); *însuși* – adjectiv pronominal de întărire, persoana a III-a, se acordă cu substantivul *Dumnezeu* (masculin, singular, nominativ); **b)** *însămi* – persoana I – se acordă cu pronumele *mie* (feminin, singular, dativ); *însuți* – corect *însumi* (ca cel precedent) sau masculin; **c)** *însuși* – persoana a III-a, masculin, singular, acuzativ; **d)** *însuși* – persoana a III-a, masculin, singular, acuzativ; toate sunt *atribute adjectivale*.
Evaluare. Pronumele 1. *multă* – adjectiv pronominal nehotărât; *se* – pronume reflexiv; *ce* – pronume relativ; *dânșii* – pronume personal; *cui* – pronume relativ; *sine* – pronume reflexiv; *lor* – pronume personal. **2.** *ce*

Scanned with OKEN Scanner

pronume relativ, în frază – element de relaţie; în propoziţie – cazul nominativ / subiect; *între dânşii* – pronume personal, persoana a III-a, masculin, plural, acuzativ / complement indirect; *pentru sine* – pronume reflexiv, forma accentuată, persoana a III-a, cazul acuzativ / complement indirect; *lor* – pronume personal, persoana a III-a, masculin, plural, genitiv, atribut pronominal genitival. **3.** *Mulţi* sunt încântaţi de noul coleg (pronume nehotărât). Învaţă *mult*, temeinic pentru viitorul tău (adverb de mod). Spune-mi *ce* ocupaţie ai (adjectiv pronominal relativ). *Ce* citeşti? (pronume interogativ). *Un* cocoş şi *o* găină s-au luat la sfadă cu alţi cocoşi şi alte găini din vecini (adjective pronominale nehotărâte). *Un* pix şi *un* caiet au costat zece mii de lei (numeral cardinal). Nică a luat-*o* la sănătoasa prin păpuşoi (pronume personal, formă neutră). **4.** *Ţie* n-am să-ţi dau socoteală (omonim). *Ţi-e* uşor să vorbeşti pentru că nu eşti implicat (omofon); *-ţie, ţi-* pronume personale, *e* verb copulativ. Eu m-am născut în luna *mai* (omonim – substantiv). *M-ai* întrebat, ţi-am răspuns (omofon, *m* – pronume, *ai* – verb auxiliar). **5. a). 6.** dumnealui, dumneaei, dumnealor, măria sa, preasfinţia sa, înălţimea sa, domnia sa, întunecimea sa. **7. Pronume.** *Ai noştri* au luat campionatul de fotbal. *Acestora* li s-au aprobat vizele pentru Italia. *Pe fiecare* îl interesează viitorul. Nu cunosc părerea *niciunuia* dintre voi. **Adjective pronominale**: Colegii noştri au luat ... Oamenilor acestora ... Pe fiecare tânăr ... niciunui elev. **8. Nominativ** – *Subiect: Mulţi* au încredere în viitor; *nume predicativ*: Şomerii erau *mulţi;* **acuzativ** – *atribut pronominal prepoziţional*: Colaborarea *cu mulţi* nu este totdeauna avantajoasă; *complement indirect*: Se vorbeşte frumos *despre mulţi* dintre colegi; **dativ** – *complement indirect: Multora* nu le venea să creadă; *nume predicativ*: Succesul tău este *datorită multora*; **genitiv** – *complement circumstanţial de timp*: Mihai a ajuns la şcoală *înaintea multora*; *complement circumstanţial de loc*: *Deasupra multora* atârna sabia lui Damocles (pericolul iminent). **9.** „Dar *mi-e* ruşine şi *mi-e* greu / Că scoală satu-n capul meu." (G. Coşbuc). Încep scrisoarea prin *a-ţi* da veşti despre prietenul nostru. *Să-i* transmiţi doamnei respectele mele. Mi-a trebuit mult timp pentru *a-l* înţelege. *Ne-am* împăcat. **10.** pe care, ale cărui, înseşi, ale noastre.

Capitolul al VII-lea – Numeralul. 1. a) ***amândoi*** (colectiv), **întâia** (ordinal); **b)** ***jumătate*** (fracţionar), **doi** (cardinal). **2. Cu valoare adjectivală**: **a)** cinci, două, o (masă), o (saltea), două, o, trei, două, un (săculeţ), o, două; **b)** *amândouă* (numeralul colectiv), câte o – (numeral distributiv); **Cu valoare substantivală**: **b)** amândoi. **3. a)** *doi, amândoi*; **b)** *câteşişapte*; **c)** *tustrei; doi* – valoare adjectivală; *amândoi* – valoare substantivală, *câteşişapte* – valoare adjectivală, *tustrei* –valoare substantivală; **4.** *amândoi* – numeral colectiv cu valoare substantivală, gen masculin, caz nominativ / subiect; *(cei) dintâi* – numeral ordinal cu valoare adjectivală, se acordă cu substantivul *trandafiri* în gen, număr şi caz (masculin, plural, acuzativ), articol adjectival *cei* / atribut

Scanned with OKEN Scanner

adjectival; **b)** *două* – numeral cardinal simplu cu valoare adjectivală se acordă cu substantivul *batalioane* în gen, număr şi caz (neutru, plural, nominativ) / atribut adjectival; *al treisprezecelea* – numeral ordinal cu valoare adjectivală, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul *regiment*, atribut adjectival; *din al cincilea* – numeral ordinal cu valoare substantivală, gen masculin, caz acuzativ precedat de prepoziţia simplă *din* / atribut substantival prepoziţional; etc. (unul, al cincilea). **5. a)** optsprezece; **b)** o sută una de pagini; **c)** câteşitrele; **d)** amânduror; **6. 7.** *îndoită* – numeral multiplicativ cu valoare adjectivală; *câte o* – numeral distributiv cu valoare adjectivală; *de şapte ori* – numeral adverbial cu valoare adverbială; A cheltuit *îndoitul* sumei – valoare substantivală; *Câte una* întreba despre tema următoarei discuţii – valoare substantivală; **8.** *îndoit, întreit, împătrit* etc. – valoare adverbială; *câte o* – valoare adjectivală; *o dată* – valoare adverbială; **9. a)** I-a spus *de zece ori* acelaşi lucru – complement circumstanţial de mod; **b)** I-a vorbit despre *câte unul* dintre ei (acuzativ). S-a ridicat împotriva *câte unuia* dintre ei (genitiv). I-a oferit *câte unuia* o carte (dativ, complement indirect); **c)** Efortul *însutit* a fost recompensat - (atribut adjectival); A muncit *întreit* (complement circumstanţial de mod); **10. a)** *îndoită* – numeral multiplicativ cu valoare adjectivală, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul *inimă* (feminin, singular, acuzativ); atribut adjectival; **b)** *de trei ori* – numeral adverbial, cu valoare adverbială, complement circumstanţial de mod; **c)** *câte unul* – numeral distributiv cu valoare substantivală, gen masculin, caz nominativ, subiect; **11.** *o dată* – simpla alăturare (numeralul cardinal *o* + substantiv comun *dată*), *împătrit* – derivare parasintetică (prefix *îm* + radicalul *-pătr-* (cuvânt de bază „patru") + sufix „-it"), *câte doi* – simpla alăturare (pronumele „*câte*" + numeralul cardinal *doi*); *însutit* – derivare parasintetică (prefix *în* + radical *-sut-* (cuvânt de bază *sută*) + sufix *-it*); *de zece ori* – simpla alăturare (prepoziţia *de* + numeralul cardinal *zece* + substantivul *ori).*

Evaluare. Numeralul 1. o; amândouă; de trei ori; câte o; câte două; un; **2.**

Numeralul	Felul numeralului	Valoarea morfologică	Cazul	Funcţia sintactică
o	cardinal	adjectivală	acuzativ	atribut adjectival
amândouă	colectiv	substantivală	acuzativ	atribut apoziţional
de trei ori	adverbial	adverbială	–	complement circumstanţial de mod
câte o	distributiv	adjectivală	acuzativ	atribut adjectival
câte două	distributiv	adjectivală	acuzativ	atribut adjectival
un	cardinal	adjectivală	acuzativ	atribut adjectival

3. clasa *întâi* (numeral ordinal); *zece procente* (numeral fracţionar); cărţile *amândurora erau* (numeral colectiv); lucrările *amânduror* elevilor (numeral colectiv); grupuri de *câte şapte* (numeral distributiv); **4.** *înzecit* – valoare adjectivală; *amândoi* – valoare substantivală; *o dată* – valoare adverbială; *o jumătate* – valoare substantivală; *însutit* – valoare adverbială; *câte o* – valoare adjectivală; **5. a)** Premiile erau *pentru trei* dintre elevi; **b)** *Pe al*

Scanned with OKEN Scanner

doilea l-a întâlnit în parc. **c)** Lucrările au fost scrise *de o pătrime* dintre candidați; **d)** Reușita *grație amândurora* a fost recompensată. **e)** A depus o muncă *întreită* pentru finalizarea referatului; **f)** Cărțile *câte uneia* au fost înlocuite cu altele noi; **g)** Plecase *de două ori* la munte anul acesta.

Capitolul al VIII-lea – Adjectivul. 1. a) înaltă – adjectiv simplu, propriu-zis, variabil cu două terminații și patru forme flexionare, se acordă cu substantivul „sala", gen feminin, număr singular, caz nominativ; **susținută** – adjectiv simplu, provenit din verb la participiu, la fel ca primul (substantivul determinat: „sala"); **mândră** – adjectiv propriu-zis, simplu variabil cu două terminații și patru forme flexionare, feminin, singular, nominativ („masă"); **acoperită** – adjectiv simplu, provenit din participiu (la fel ca „mândră"); **toate, săpate** – adjective simple, provenite, variabile cu două terminații, determină și se acordă cu substantivul „talgere" (neutru, plural, nominativ), **toate** – adjectiv pronominal nehotărât, **săpate** – adjectiv provenit din participiu; **singur, mare** – adjective simple, propriu-zise, cu două terminații și patru forme flexionare, respectiv: cu o terminație, și două forme flexionare, neutru, singular, acuzativ (mărgăritar); **aurite** – adjectiv simplu, provenit din verb la participiu, feminin, plural, acuzativ („haine"); **roșie** – adjectiv simplu, propriu-zis, variabil, cu două terminații și trei forme flexionare, feminin, singular, acuzativ („catifea"); **frumoși, voioși** – adjective simple, propriu-zise, variabile cu două terminații și patru forme flexionare, masculin, plural, nominativ („boierii"); **b) alte** – adjectiv pronominal nehotărât, se acordă cu substantivul „plaiuri" (neutru, plural, acuzativ); **același** – adjectiv pronominal demonstrativ de identitate, se acordă cu substantivul „cer" (neutru, singular, acuzativ); **marea** – adjectiv simplu, propriu-zis, variabil cu o terminație și două forme flexionare, se acordă cu substantivul „vrajă" (feminin, singular, nominativ); **celalt** – adjectiv demonstrativ de diferențiere, se acordă cu substantivul „sufletul" (neutru, singular, acuzativ). **2. negri - albăstrii, aurii - ruginii** – adjective compuse prin alăturarea a două adjective, cu cratimă; **roșcovani** – adjectiv format prin derivare (serie derivativă: roșu + că → roșcă, roșcă + ovan → roșcovan); **b)** conversiunea pronumelor posesive: **mei, voastre**; nehotărâte **alte, atâtea** (adjective pronominale) participiul adjectivizat: **pângăriți; neîmblânzit** – derivare parasintetică și conversiune (din participiu, forma negativă). **3.** prieten**esc**, vitej**esc**, omen**os**, curaj**os**; năval**nic**, amar**nic**, fluctu**atic**, prăvăl**atic**; cenu**șiu**, argint**iu** (atenție: *harnic* – nu e derivat, iar *simpatic* – e derivat cu sufixul **ic**, nu **-atic**); **ne**ajut**orat**, **ne**demn, **in**corect, **insuportabil**, **ilegal**, ilogic, **a**fon, **a**normal. **4. rece, scund, opac, trist, leneș, prost, larg, gros. 5. a)** ***foarte cuminte*** – superlativ absolut; ***tot atât de cuminte*** – comparativ de egalitate; ***cel mai mare*** – superlativ relativ de superioritate; ***celor mai grei la minte*** –

Scanned with OKEN Scanner

superlativ relativ de superioritate; ***mai mari*** – comparativ de superioritate; ***multă*** – pozitiv, ***mai puţină*** (bucurie) – comparativ de superioritate; **b)** ***foarte înţelepţi*** – superlativ absolut; ***cei mai buni*** – superlativ relativ de superioritate; **6) Superlative stilistice a)** *preaînaltă;* **b)** *preabunul* – realizat prin compunere; **c)** *prea cumsecade* – compunere cu adverbul „prea "; **d)** *ce strâmte* – cu adverbul „ce "; **e)** *ce delicate* – cu adverbul „ce "; **f)** *mare de tot* – cu locuţiune adverbială „de tot"; *mare, mare,* **g)** *singuri – singurei* – prin reluarea (repetarea) adjectivului; **7. a)** *vrednică, neştearsă, cea mai strălucită, mai puţin numeroşi, strălucită, neînvins;* **b)** *întreg, vastă, foarte important, vechi, adâncă, mai limpede, mai mişcătoare, român;* **nu pot avea grade de comparaţie**: neşters, neînvins, întreg, vast, român. **8. a) al meu** – adjectiv pronominal posesiv, persoana I, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul *braţ*, apare articulat din cauză că precedă substantivul (articol posesiv *al*) / atribut adjectival; **ale tale** – la fel, persoana a II-a, plural, feminin / atribut adjectival; **singuratice** – adjectiv propriu-zis, simplu, variabil, cu două terminaţii şi patru forme flexionare, se acordă cu substantivul *izvoare* (neutru, plural, nominativ) / atribut adjectival; **blânda** – la fel, (feminin, singular, nominativ) articulat cu articolul hotărât *a* preluat de la substantivul *batere* / atribut adjectival; **b) înnoita** – adjectiv simplu, provenit din participiu, variabil, cu două terminaţii şi patru forme flexionare, feminin, singular, acuzativ, articulat cu articolul hotărât **a** preluat de la substantivul determinat *bogăţie* / atribut adjectival; **înalte** – adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminaţii etc; **impetuoaselor** – adjectiv propriu-zis (la fel), neutru, plural, genitiv, articulat cu articolul hotărât *lor* preluat de la substantivul ***destine***, atribut adjectival. **9. a)** *zgomotoşi, voinicii, albe, negrele;* **b)** *rumenele, slobode, contradictorii;* **10.** „Ş-apoi Humuleştii, şi pe vremea aceea, nu erau numai aşa, un sat de oameni *fără căpătâiu*" (Ion Creangă) (*fără căpătâi* – atribut adjectival). Copilul acesta e *cu capul în nori* (nume predicativ). Noi te ştim ca un om *de frunte* (atribut adjectival). Bunica este *mai cu dare de mână* (nume predicativ, locuţiune adjectivală la gradul comparativ de superioritate). Omul acela e *de nimic* (nume predicativ). **11. a) sălbatecul** – adjectiv, epitet; **ticălosul** – adjectiv, epitet; **becisnicul** – adjectiv, epitet; pot fi şi substantive: *Ticălosul* acesta m-a jefuit; **b) cei tari** – adjectiv substantivizat; **bătrâne** – adjectiv, epitet personificator; **visătoare** – adjectiv, epitet personificator. (Substantiv: Visătorul s-a trezit la realitate); **patrioţii** - substantiv – prin articularea adjectivului; ***fonfii, flecarii*** etc – la fel; **nişte răi, nişte fameni** – (adjective substantivizate prin articolul nehotărât *nişte*); **nesăţios, dulce** – adjective adverbializate, spre deosebire de **uimită** şi **distrasă**, care rămân adjective, prin acord cu subiectul *ea* – epitete; **c) singur**

Scanned with OKEN Scanner

(stau singură) – adjectiv; **răspicat** şi **aspru** – adverbe. **12. continuu, zglobii, zglobiii, argintiii, plecate, mai rău** (adverb), **trăite, dată.**
Evaluare. Adjectivul 1. adjective propriu-zise: *juni, dragii, strămoşeasca, grea, vechiul;* **adjective provenite** din participiu: *însemnaţi, dus;* **adjective pronominale**: *mele, mei, nostru* (posesive), **acel** (demonstrativ de depărtare); **2. strămoşeasca** – derivare parasintetică: prefixul **stră**, cuvântul de bază şi radical **moş**, sufixul **esc**(ească); **mei** – conversiune (pronume → adjectiv); **dus** – conversiune (participiu → adjectiv); **3. fără seamăn** – incomparabil, neasemuit, unic; **4.** Cine este *junele* acesta? (substantiv). *Acela* este verişorul lui Gelu. (pronume demonstrativ). Munceşte *greu* (adverb). *Greul* a trecut (substantiv); **5. Prin derivare**: ostăşesc (ească), fruntaş, înfruntat, renumit; **6. juni** – adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminaţii şi patru forme flexionare, masculin, plural, vocativ / atribut adjectival; **dragii** – adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminaţii şi trei forme flexionare, masculin, plural, vocativ, articulat cu articol hotărât „*i*", preluat de la substantivul determinat *ostaşi* / atribut adjectival; **grea** – adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminaţii şi patru forme flexionare, feminin, singular, acuzativ / atribut adjectival; **dus** – adjectiv provenit din verb la participiu, simplu, variabil, două terminaţii, patru forme flexionare, neutru, singular, acuzativ, atribut adjectival; **fără seamăn** – locuţiune adjectivală, atribut adjectival. **7. Nume predicative.** Delicvenţii sunt **juni**. Meleagurile natale îmi sunt **dragi**. Problema a fost **grea**, dar am rezolvat-o. Gândul său era **dus** departe. Palatul din poveste era **fără seamăn**. **Complement circumstanţial de timp**: **De june** se droghează; **de mod**: Mioara doarme **dusă; 8.** Impresionat de victoria obţinută de români în Războiul pentru Independenţă (1877), poetul Vasile Alecsandri a folosit metafore şi epitete care să sugereze vitejia, curajul, puterea lor de sacrificiu („însemnaţi", sortiţi faptelor mari); **9.** *Junele* – sinonim cu *tânărul*, alăturarea lor e un pleonasm; Tânărul meu ... Vechii egipteni ... Copiii noştri ... viteji. Vitejii tineri; **10.** Arborii din parc sunt **vechii** prieteni ai lui Eminescu. Femeia a rămas **grea** (însărcinată). Bărbatul dormea **dus**.
Capitolul al IX-lea – Adverbul. 1. Adverbe de loc: b) *acolo* – determină verbul „am aşteptat"; *afară* (verbul ***era***). **Adverbe de timp: a)** *de dimineaţă* – (unitate frazeologică cu rol de adverb); *pe urmă* (unitate frazeologică cu rol de adverb, determină verbul „a fost"); *până seara târziu; acum* (verbul „ştiau") **b)** *acuma* (verbul „n-aş numi"); *dintotdeauna* (verbul „ţipa"); *dimineaţa* („era"). **Adverbe de mod: a)** *aşa* (verbul „vrei"); *altfel* (verbul „nu vând"); *nu,ca, mai.* **2. a) deodat(ă)** – compunere prin sudare (**de** – prepoziţie, **o** – articol nehotărât, **dat(ă)** – substantiv), **odată** – la fel (fără prepoziţie); **noaptea** – conversiune (din substantiv), **grăbit** – conversiune (din verb

Scanned with OKEN Scanner

la participiu); **b) sâmbătă seara** – compunere prin alăturare; **c) deopotrivă** – compunere prin sudare (**de** – prepoziție, **o** – articol nehotărât, **potrivă** – substantiv); **încetișor** – derivare cu sufix diminutival; **binișor, încetișor** – la fel; **3. a) mai aproape** – comparativ de superioritate, **-n sus** – pozitiv; **foarte rău** – superlativ absolut; **mai bine** – comparativ de superioritate; **b) foarte frumos** – superlativ absolut; **nu pot avea grade de comparație:** deodată, mai, doar, *n-(nu)*, parcă; **b)** decât, când, destul, nu; **forme expresive** de redare a superlativului absolut: **a)** *cât de mult* (adverbul „cât" și prepoziția „de"); **b)** *prea mult, prea bine, prea puțin* (adverbul „prea"). **4. a) la-nceput, în prezent** – locuțiuni adverbiale de timp, complemente circumstanțiale de timp; **pe de rost** – locuțiune adverbială de mod, complement circumstanțial de mod; **în față, -n spate** – locuțiuni adverbiale de loc, complemente circumstanțiale de loc; **b) mort-copt** – locuțiune adverbială de mod, complement circumstanțial de mod; **din două vorbe** – locuțiune adverbială de mod, complement circumstanțial de mod; **după aceea, după aceasta** – locuțiuni adverbiale de timp, complemente circumstanțiale de timp; **bine-de-bine** – locuțiune adverbială de mod, nume predicativ („este bine..."); **în urmă, de față** – locuțiuni adverbiale de loc, complement circumstanțial de loc; **cu binișorul, cu orice chip** – locuțiuni adverbiale de mod, complemente circumstanțiale de mod; **de-a mirarea** – locuțiune adverbială de mod, nume predicativ. **5. deodată, de altădată, câteodată, într-adevăr, întruna, într-una, ori de câte ori, întotdeauna, dis-de-dimineață. 6. a) destul** (de) – adverb de mod, însoțește adverbul de timp: **des,** având împreună funcția de complement circumstanțial de timp; **câteodată** – adverb de timp compus, complement circumstanțial de timp; **așa** – adverb de mod, nume predicativ; **mai** – adverb de mod, fără funcție sintactică („totdeauna " nu are grad de comparație); **totdeauna** – adverb de timp compus, complement circumstanțial de timp; **o țâră** – locuțiune adverbială de timp, complement circumstanțial de timp; **tare** – adverb de mod, grad pozitiv, ajută la exprimarea superlativului absolut al adjectivului *drag*; **mai ales** – locuțiune adverbială de mod, nu are funcție sintactică; **acolo, departe** – adverbe de loc, primul nu are grade de comparație, al doilea – grad pozitiv, complemente circumstanțiale de loc; **rar** – adverb de timp, grad pozitiv, complement circumstanțial de timp; **b) acum** – adverb de timp, complement circumstanțial de timp; **așa** – analizat mai sus; **pe nimerite** – locuțiune adverbială de mod, complement circumstanțial de mod; **cum** – adverb de mod (relativ), complement circumstanțial de mod; **și** *(și ea)* – adverb de mod, fără funcție; **apoi** – adverb de timp, complement circumstanțial de timp; **prea rău** – adverb de mod, gradul superlativ absolut, complement circumstanțial de mod; **repede** – adverb de mod, grad pozitiv, complement circumstanțial de mod. **7. adverbe relative**: **a)** cum (repetat),

Scanned with OKEN Scanner

când; **b)** cum (repetat), unde; **c)** când (repetat), cât; cum (repetat), **adverbe interogative: d)** ce (Dumnezeu)?; unde (repetat); **8. a)** „Şi apa... în cercuri / se roteşte, /– „unde au fost căzut; **unde** – adverb relativ, element de relaţie în frază; în propoziţie: – complement circumstanţial de loc; „oricât *ai drege-n* lume" – **oricât** – adverb nehotărât, element de relaţie, complement circumstanţial de mod; „atunci te oboseşte eterna alergare"; **b)** „aş vrea"; „să întreb ..."; „unde ne aflăm" – **unde** – adverb relativ, analizat; „când simţi ..."; „şi zări ..." (când – subînţeles) – **când** adverb relativ, analizat; „tresări ..."; „şi bătu ..."; „ca şi cum ar fi pornit ..." – **ca şi cum** – locuţiune adverbială de mod relativă, element de relaţie, complement circumstanţial de mod; „cârduri ...prinseră ..."; „moş Calistru tresări"; „unde-s câinii? – **unde** – adverb interogativ, complement circumstanţial de loc; „cum mai hălăduieşti ..." – **cum** – adverb interogativ, complement circumstanţial de mod. **9. a)** oricând, oriunde; **b)** orişicum (repetat); **10. a)** fără îndoială; **b)** pesemne – nefiind urmat de conjuncţia „că", e considerat adverb fără funcţie sintactică şi nu adverb predicativ; **c)** destul; **d)** poate. **11. adverbe: a)** deasupra, dedesubt; **prepoziţii, locuţiuni prepoziţionale: a)** dedesubtul (lor); **b)** deasupra (tuturora); **c)** în faţa (monstrului); **12. Complement circumstanţial de loc:** Apa a pătruns *pretutindeni*; **complement circumstanţial de timp**: *Din când în când* răzbăteau razele soarelui în celulă; **complement circumstanţial de mod**: Pisica s-a strecurat *pe nesimţite* în casă; **atribut adverbial**: „La pleoapa *din dreapta* / Ţi s-a întâmpinat înţeleapta, / La pleoapa din *stânga* / Ţi s-a oprit nătânga " (Ion Gheorghe); **predicat verbal**: *Poate* că va fi timp frumos; **nume predicativ**: E *necesar* a asculta pe părinţi.

Evaluare. Adverbul 1. când – adverb relativ de timp; **de câteva ori** – locuţiune adverbială de mod; **de jur împrejur** – locuţiune adverbială de loc; **deodată** – adverb de timp compus; **vreodată** – adverb de timp, compus; **când** – la fel ca primul; **mai sus** – adverb de loc; **în urmă** – locuţiune adverbială de loc; **într-adevăr** – locuţiune adverbială de mod; **mai** – adverb de mod; **şi** – adverb de mod; **numai** – adverb de mod; **decât** – adverb cu valoare de prepoziţie; **nu** – adverb de mod. **2. deasupra** („ei", „unui nor") – prepoziţie cu cazul genitiv; **binele** – substantiv. **3. mare**: A crescut *mare*.; **tot: Tot** n-a mărturisit. **4.** *De jur împrejurul* curţii era un gard frumos. (locuţiune prepoziţională cu cazul genitiv). *În urma* ei venea copilul. (la fel); *Jur împrejur* de sine vedea. (locuţiune prepoziţională cu acuzativul); *În urmă*-i păşea copilul. (locuţiune prepoziţionnală cu dativul). **5.** *mai sus* – comparativ *de superioritate*. **6. pozitiv**: sus; **comparativ** de superioritate: mai sus; d*e egalitate*: la fel (tot atât) de sus; *de inferioritate*: mai puţin sus; **superlativ relativ**: *de superioritate*: cel mai sus; *de inferioritate*: cel mai

Scanned with OKEN Scanner

puțin sus; **superlativ absolut**: foarte sus; sus, sus; grozav de sus; prea sus. **7. şi** – conjuncție („şi muntele", „şi într-adevăr"); **şi** („şi umbrele", „şi ea") – adverb; **-şi** („să-şi spuie") – pronume reflexiv. **8. când** – în frază: element de relație; în propoziție – complement circumstanțial de timp; **de jur împrejur** – complement circumstanțial de loc; **vreodată** – complement circumstanțial de timp. **9. mai, şi, numai. 10.** nume predicativ – Nu e *bine* să scoți capul pe fereastră.; Nepotul a trimis bunicului urări de *bine* şi de sănătate; (atribut adverbial); predicat verbal: *Bine* că l-ați găsit! **11.** Au plecat **toți** – pronume nehotărât; „Să ştie **tot** omul că am omorât pe Mihnea – Vodă" (Al. Odobescu) – adjectiv pronominal nehotărât: „**Tot** mai des focuri, focuri / Dansează sălbatice, satanice jocuri" (Nicolae Labiş-**Moartea căproarei**) – adverb; **locuțiuni adverbiale**: de tot, cu totul, peste tot: L-am căutat **peste tot**, dar nu l-am găsit.

Capitolul al X-lea - Prepoziția şi conjuncția. 1. prepoziții: a) *cu* (miere) – leagă complementul indirect de verbul *să-mpleteşti*; *de la* (floarea) – atributul de substantivul *miere*; *din* (grădină) – atributul de substantivul *floarea*; *de* (albină) – complementul de adjectivul *ostenită* (cu valoare adjectivală); *de* (flocos) – complementul de adjectivul *zdrențuros*; *în* (...ou) – complementul de adjectivul *pus*; **b)** *de* (clocit) – atributul de substantivul *maşina*; *pe* împreună cu adverbul relativ „cât" – formează element de relație la nivelul frazei; leagă complementul de locuțiunea verbală *mi-aduc aminte*; *în* (tagma) – complementul de verbul *pune*; *pe* (alții) – la fel; *din* (bube ...) – complementul de verbul *iscat-am*; **conjuncții: a)** *şi* – leagă două complemente directe; *să* – leagă o subordonată de regenta ei; *dar* – leagă două propoziții principale; *că* – leagă o subordonată de regenta ei; *sau* – leagă două nume predicative (gologanul, un leu); *şi* – leagă două atribute; **b)** *c-* – leagă o subordonată de regenta ei; *dar* – leagă două propoziții principale; *căci, să* – leagă propoziții subordonate de regentele lor; *şi, şi, sau* – leagă două complemente indirecte (primul *şi*), două complemente directe (al doilea „şi"). **2. a)** *de la* – prepoziție compusă; *dincolo de* – locuțiune prepozițională; *de pe* – prepoziție compusă; *de pe urma* – locuțiune prepozițională; *în fața* – locuțiune prepozițională; *de-a lungul* – locuțiune prepozițională; **b)** *față de* – locuțiune prepozițională, *în urma, din pricina* – locuțiuni prepoziționale; *de pe* – prepoziție compusă. **3. a)** *de-a lung de* – locuțiune prepozițională cu cazul acuzativ, formează împreună cu substantivul „maluri" – complementul circumstanțial de loc; *deasupra* – prepoziție cu cazul genitiv + *noastră* – complement circumstanțial de loc; *pe deasupra de* (prăpăstii) – locuțiune prepozițională cu acuzativul; complement circumstanțial de loc – *dinainte*-(mi) – prepoziție cu cazul dativ + forma neaccentuată a pronumelui personal – complement circumstanțial de loc; *împrejuru-ne* – la fel;

Scanned with OKEN Scanner

b) împotrivă-*le* – la fel, funcţia sintactică – nume predicativ; *conform* – prepoziţie cu cazul dativ + *legii* – complement circumstanţial de mod; *mulţumită* – prepoziţie cu cazul dativ + *ajutorului* – complement indirect; *asupră* – prepoziţie cu cazul dativ; *conform* – prepoziţie cu cazul dativ + legii – atribut substantival prepoziţional. **4. În cazul genitiv:** Dan a promovat *înaintea* mea, cu o medie mai mare. *În susul* apei, aceasta era limpede şi rece. I s-a scăzut nota la purtare *din cauza* numărului mare de absenţe nemotivate. **În cazul acuzativ:** Nu se bea apă *înainte de* masă. Cristina locuieşte *în sus de* magazinul „Traian". *Din cauză de* neatenţie la ore, am fost sancţionaţi. **5. Conjuncţii coordonatoare – copulative: a)** *şi* (repetat), *ş* (în „şi Dumnezeu", „şi o mulţime", *şi* este adverb = „chiar"); *iară* (cu înţelesul de „şi"); **b)** *şi* (în „şi pentru noi" – *şi* este adverb); **adversative: a)** *dar, însă, iar* (cu înţelesul „dar"); **b)** *dar, ci*; **disjunctive: a)** *ori* (repetat); **conjuncţii subordonatoare şi locuţiuni conjuncţionale subordonatoare: a)** *pentru că, căci*; **b)** *ca să, să, dacă*. **6. Conjuncţii copulative:** *şi* (în „şi credinţa, şi nădejdea, şi simţământul – *şi* este adverb); **b)** *şi*; **conjuncţii adversative: a)** *însă, dar;* **b)** *dar, ci, însă*; **c) conjuncţii disjunctive: a)** *ori, ba*.**7. Conjuncţii subordonatoare: a)** *că* (repetat), *să, ca să*; *fiindcă* (locuţiune conjuncţională); **b)** *deşi, încât* ; *dacă, s-, să*. **8. a)** de, şi, să, şi, să, să, dar, încât, să, să; **b)** şi, dacă, de, şi, să, şi, să, să, că, dar, să, căci, ca să. **9. a)** *înaintea* – prepoziţie (cazul acuzativ); *înainte* – adverb de loc; *-n curmeziş* – locuţiune adverbială de loc; *din fundul* – locuţiune prepoziţională (cu genitivul); *din stânga* – locuţiune adverbială de loc; *de-a curmezişul* – locuţiune prepoziţională (cazul genitiv); *în faţa* – locuţiune prepoziţională (cu genitivul); *împotrivă* – adverb de mod; *îndărăt* – adverb de loc; *în faţă* – locuţiune adverbială de loc. **10.** *Înainte* mergea Lia (adverb de loc). *Înaintea* casei era parcată maşina (prepoziţie cu genitivul). Înainte-ne se dischidea o privelişte minunată. (prepoziţie cu cazul dativ). A venit *înainte de* a suna (locuţiune prepoziţională cu acuzativul). A deschis uşa *înainte să* sune musafirul (locuţiune conjuncţională subordonatoare). Irina a ieşit *afară* (adverb). *În afară de* tine nu mai ştie nimeni (locuţiune prepoziţională cu cazul acuzativ). Goe a scos capul *în afara* ferestrei (locuţiune prepoziţională – cazul genitiv). Nu-şi amintea nimic, *în afară că* a căzut (locuţiune conjuncţională). Nu se vorbeşte *în timpul* mesei (locuţiune prepoziţională – cazul genitiv). Ţara se află *în timp de* pace (locuţiune prepoziţională cu cazul acuzativ). *În timp ce* copilul doarme, mama lucrează (locuţiune conjuncţională subordonatoare). El s-a trezit *din cauza* zgomotului (locuţiune prepoziţională – cazul genitiv). Patronul a dat faliment *din cauză de* neglijenţă în gestiune (locuţiune prepoziţională - cazul acuzativ). Am fost pedepsită *din cauza*-ţi (locuţiune

Scanned with OKEN Scanner

prepoziţională cu dativul). Aurel a întârziat *din cauză că* nu a circulat tramvaiul (locuţiune conjuncţională subordonatoare).

Capitolul al XI-lea – Interjecţia. 1. expresivitatea interjecţiei rezultă din faptul că aceeaşi interjecţie exprimă trăiri, manifestări diferite: **a)** *ei* – exprimă nerăbdarea, curiozitatea, confirmarea; *a* – bucuria, satisfacţia; *a* – surpriza; *pardon* – scuza; *ei* – aprobarea; *aş* – îndoiala; *poc* – imită sunete din natură; *ia, poftiţi* – îndemnul; *mersi* – mulţumirea (*pardon, mersi* – provenite din limba franceză); **b)** *aho!* – îndemn; *scârţi, hârţi* – imită sunete din natură; *na* – insatisfacţia, dezamăgirea; *ga, ga, ga, ga* – imită sunete emise de păsări; *hai, hai!* – îndemnul; *haiti* – reproş, indignare; *a...leu! va...leu* – senzaţia de durere; *trosc* – imită sunete din natură. **2. Interjecţii de adresare: a)** *măi* (Ştefane şi Smărănducă) – însoţeşte vocative şi împreună se încadrează între virgule; *măi* (nevastă); *măi* (băiete) – împreună cu vocativul, la sfârşitul propoziţiei, precedate de virgulă şi urmate de semnul exclamării; **b)** (Ianke) *bre* – vocativul precedă interjecţia, încadrată de virgulă şi linioară; *bre* – în afara propoziţiei, urmată de semnul exclamării; *mă* (fato), *mă* – cu şi fără vocativ, precedată şi urmată de virgule, punct şi virgulă; **Interjecţii de atenţionare: a)** *ia, iaca* – nu se despart prin virgulă (în general); *iaca* – urmată de virgulă marcă a cazului vocativ. **3. Interjecţii simple: a)** la-la; **b)** triu-triu; fol, fol, fol; pleosc, pleosc; ghiorţ, ghiorţ, ghiorţ; **Interjecţii compuse: a)** cio-ca, bo-ca, tra-la, **b)** triu-liu-liu (în texte sunt şi alte interjecţii care nu sunt onomatopee) **4. a)** ah! uh! bruh! o; **b)** ei, poftim, de (repetat), ia (repetat), aha, uf! **5. a) iaca** ← *locaşul* (complement direct); **haţ** ← *dracul* (complement direct); **hai** ← *cu mine* (complement indirect); **iată** ← *mă* (complement direct); **iată** ← *pusă* (complement circumstanţial de mod); **na** ← *vă* (complement indirect), *de cheltuială* (complement indirect); **zvâr** ← *cu o scurtătură* (complement indirect); *în urma noastră* (complement circumstanţial de loc); **iaca** ← *aşa* (complement circumstanţial de mod), *cu cireşele* (complement indirect; **b) hai** ← *deseară* (complement circumstanţial de timp), *la„Iunion"* (complement circumstanţial de loc); **aide** – coordonată cu propoziţia „să n-ai ...Veta"; **iacătă** ← i (atribut pronominal în dativ), *cocoana* (complement direct); **haide** – coordonată cu propoziţia „dar unde mă gândeam eu"; **uite** (imperativ cu valoare de interjecţie) – propoziţie. **6. iată** ← „ce am gândit eu, noro" (subordonată); „ **hai** fetelor"[1] / „tăceţi"[2] / (raport de coordonare); **iaca** ← „cum s-a împlinit ... fericirea visată" (raport e subordonare); **hai** „deschideţi ... cu fuga" (raport de coordonare); **iaca** ← „de ce" (se subînţelege „să te ştergi ... de dânsul") (raport de subordonare). **7. a)** *iaca* – vezi; *haţ* – înşfacă; *hai* – încearcă (aici); *iată*-(mă) – priveşte-(mă); *na* – ţineţi; *zvâr* – aruncă; *iaca* – vezi. **8. a)** *„jart, jart, trosc, pleosc"* – subiect multiplu; *„jart", „aoleo"* – complemente directe; **b)** «*Ham*» – nume

Scanned with OKEN Scanner

predicativ; «*mac*» – atribut (interjecțional); «*Mu*» – nume predicativ; «I-a» (iha) – complement direct; **c)** *u! ta! na! na! na!* – complement direct; *hăis, cea* – atribute; *vai* – nume predicativ; **d)** *vai* (nume predicativ) – are valoare expresivă sporită prin lipsa verbului copulativ (subînțeles: *este vai*); *uite* – predicat verbal (repetat); *iacătă* – predicat verbal. **9.** Cum am mai spus, valoarea stilistică a interjecției sporește pentru că aceeași interjecție poate exprima stări sufletești diferite: *o* – **1)** iubirea; **2)** admirația; **3)** dezaprobarea; **4)** revolta; **5)** dorința; **6)** disprețul; *oh! ah* – dorința, veneratia. **10. a) Verbe formate de la interjecții:** *țiuie, zurnăind, foșnesc, șușăiesc, sfârâind, țistăiesc, pospăiesc, șopotesc, zbârnâind*; **substantive:** *comune: cuc; proprii: Gâri-Gâri.*

Evaluare. Prepoziția. Conjuncția. Interjecția 1. *ca* – adverb cu valoare de prepoziție simplă introduce un atribut substantival prepozițional; *de* – prepoziție simplă, introduce un complement circumstanțial de mod (al adjectivului „grozav"); *la* – prepoziție simplă, introduce un complement circumstanțial de loc; *la* (repetat) – prepoziție simplă, introduce complemente indirecte; *de* (repetat) – prepoziție simplă, introduce un complement indirect; *de* – intră în alcătuirea numeralului adverbial, cu funcția sintactică de complement circumstanțial de mod. **2. La nivelul propoziției**: *și* – ; *iar* ; **între propoziții:** *că* (repetat), *d-, ci, să* (repetat), *de, dacă* (repetat), *și*. **3.** *și* – conjuncție simplă, coordonatoare copulativă; *iar* – conjuncție simplă coordonatoare adversativă; *că* – conjuncție simplă, subordonatoare; *de, d-(„dacă)* – conjuncție simplă, subordonatoare; *ci* – conjuncție simplă, coordonatoare adversativă; *să* – conjuncție simplă, subordonatoare. **4, 5.** *și* – conjuncție și adverb de mod. *Și*-a închipuit scena. (pronume reflexiv). *Și*-a făcut bagajul (pronume reflexiv în dativul posesiv); *de* – prepoziție și conjuncție; – *De*, Ioane, știu și eu? (interjecție) **6.** *măi* (repetat), he! he! – interjecții simple. **7.** *hai* (repetat) – predicat verbal. **8.** *la Școala* – complement circumstanțial de loc. **9.** *hai* la începutul propoziției, urmată de virgulă; *măi* (repetat) împreună cu substantive în vocativ, urmate de virgulă; *măi* – în interiorul propoziției (frazei) – între virgule; *he! he!* – izolată de propoziție – urmată de semnul exclamării. IInterjecțiile dau oralitate stilului și exprimă relația dintre copil și viețuitoarele dragi. **10. P1** – „hai, măi Grivei, măi"; **P2** – „nu fi leneș"; **P3** – „acolo e școală"; **P4** – „nu (e – subînțeles) glumă ... profesor ... Nicuță" (pot fi considerate trei propoziții, cu verbul copulativ *nu e* - subînțeles și numele predicative: *profesor, Nea, Nicuță*). **P5** – „care se încurcă" – *care* – pronume relativ, element de relație în frază, subiect în propoziție; **P6** – „când zice Cazania" – *când* – adverb relativ, element de relație în frază, complement circumstanțial de timp în propoziție. **P7** – „Măi ... profesorul"; **P8** – „-că, ... chiar și tu ... carte" – conjuncție subordonatoare; **P9** – „d-ai vrea" – *d-* (*de, dacă*) – conjuncție subordonatoare;

Scanned with OKEN Scanner

P10 – „Ci lasă muştele" – *ci* – conjuncţie coordonatoare adversativă; **P11** – „ –nu fi prost"; **P12** – „Să-i zici «Domnul» – *să, că* – conjuncţii subordonatoare; **P13** – „că îţi mănâncă coada"; **P14** – „de nu" (zici – subînţeles); – de – conjuncţie subordonatoare.

Capitolul al XII-lea – Predicatul. 1. a) *se împuţina* – verb predicativ; **b)** *să-mi dau seama* – locuţiune verbală predicativă; *voi avea* – verb predicativ; **c)** *ieşi* – verb predicativ; *închise, grăbi, intră* – verbe predicative; **d)** *am fugit, să nu aud, sunt învăţată, să mănânc, a trebuit, să mă feresc* – verbe predicative; *vă bateţi joc, să strâng din dinţi* – locuţiuni verbale predicative; **2.** predicate nominale: *a devenit cuminte, sunt aşa de şubrede, să se facă nebun, am ajuns ţărani, înseamnă ceva*, predicate verbale – celelalte. **3.** adverbe predicative: *poate, probabil, sigur, bine* (predicate verbale); expresii verbale impersonale: *e greu, e insuportabil* (predicate nominale); locuţiuni adverbiale predicative: *fără îndoială* (predicate verbale). **4.** a) totuşi, probabil, desigur: **b)** firește, imposibil, posibil; **5.** *poate* – adverb de mod; *poate (că)* – adverb predicativ; *poate (să)* –verb predicativ; **6.** sunt întâmpinaţi; au fost fulgeraţi, va fi agasat etc. **7. a)** *se lumina* – predicat verbal exprimat prin verb predicativ impersonal, mod indicativ, timp imperfect, persoana a III-a, număr singular, diateza reflexivă, conjugarea I, intranzitiv; *plecă* – predicat verbal exprimat prin verb predicativ, mod indicativ, timp perfect simplu, persoana a III-a, număr singular, diateza activă, conjugarea I, intranzitiv; la fel se analizează şi celelalte predicate verbale: *să se îngrijească, eram, puteam, nu mă gândeam, să mă sustrag, m-am enervat, nu eram luat în seamă, hai, spui, te duci;* Continuă tu. **8.** *amar* – adjectiv propriu-zis, *gramofoane* – substantiv comun; *fără de rost* – locuţiune adjectivală; *aşa* – adverb de mod, *de a nu scrie* – verb la infinitiv prezent; **9.** exemple: *Cine* este elevul premiat? – pronume interogativ. Tema este *de scris* – verb la supin etc. **10.** *prea grăbiţi, prea dornici, era zadarnic şi imposibil.*

Evaluare. Predicatul 1. *trebuie;* **2.** *era dragoste, se părea voluptoasă şi pasionată, erau neplăcute şi fără iubire, se făcea adevărată;* **3.** Era *dragoste şi înţelegere*; **4.** *să fie snopită de bătaie*; Tatăl meu o snopea de bătaie pe ea; **5.** *Desigur* că vine vacanţa. *Iată* că vine vacanţa. *Aşa* este viaţa. Datoria lui este *de a învăţa* etc.

Capitolul al XIII-lea – Subiectul. 1. a) *Potcoavă; aceştia; trecerea; opt, şase şi doi, şaizeci;* **b)** *doamna; măria-ta, Doamna; şaizeci, unii, Duca-Vodă;* **2.** substantive: *Potcoavă, trecerea, doamna, Duca-Vodă;* pronume: *aceştia, unii, măria-ta;* numerale: *şaizeci, opt, şase şi doi, şaizeci*; **3.** *toţi* – pronume nehotărât, *nimeni* – pronume negativ, *celălalt* – pronume

Scanned with OKEN Scanner

demonstrativ; *Irina* – substantiv propriu; *eu* – pronume personal, *morală* – substantiv comun, *de schimbat* – verb la supin; *fiecare* – pronume nehotărât; *a gusta* – verb la infinitiv, *amândoi* – numeral colectiv; *fratele* – substantiv comun; *ziua* – substantiv comun, *care* – pronume relativ; **4.** (eu) *am fost* – subiect inclus, (tu) *vrei* – subiect inclus, (noi) *să facem* – subiect inclus, (eu) *aș vrea* – subiect inclus, (tu) *să fii primul* – subiect inclus, (eu) *să traversez* – subiect inclus, (el) să poată – subiect subînțeles, celelalte subiecte neexprimate sunt subînțelese; **5.** *o dezolare* – subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, gen feminin; număr singular, caz nominativ, articol nehotărât „*o*"; Continuă tu ... .

Evaluare. Subiectul 1. subiect neexprimat (inclus în persoana verbului); **2.** *dumneavoastră* – pronume personal de politețe, *dorința* – substantiv comun, *care* – pronume relativ; **3.** *Dumnezeu* – subiect, simplu exprimat prin substantiv propriu, gen masculin, caz nominativ, nearticulat; *dumneavoastră* – subiect simplu exprimat prin pronume personal de politețe, persoana a II-a, număr plural, caz nominativ; *dorința* – subiect simplu, exprimat prin substantiv comun simplu, gen feminin, număr singular, caz nominativ, articol hotărât „a"; *care* – subiect simplu exprimat prin pronume relativ, caz nominativ; *trebile, boierii, turma* – se analizează ca subiectul *dorința*; **4.** *A scrie* e bine. *De scris* e bine. Se aude *plângând*. Se aude *pâs-pâs*.

Capitolul al XIV-lea – Atributul. 1. a)

atributul	cuvântul determinat	partea de vorbire prin care se exprimă
arămiu	un păr – substantiv	adjectiv propriu-zis
cu luciri	un păr – substantiv	substantiv cu prepoziție
de foc	luciri – substantiv	substantiv cu prepoziție
ale temperamentului	reflexe – substantiv	substantiv fără prepoziție în genitiv
ei	ale temperamentului	pronume personal
arzător	ale temperamentului	adjectiv propriu-zis
de o culoare	ochii	substantiv cu prepoziție

Continuă tu! **Fii atent(ă), nu confunda atributul cu numele predicativ din propozițiile cu verb copulativ elidat!** Exemplu: (erau) *de o culoare* – nume predicativ. **2. a) cea din urmă** – atribut adjectival exprimat prin locuțiune adjectivală, variabilă, fără grad de comparație, caz acuzativ; **albaștri** – atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil cu două terminații și patru forme flexionare, se acordă în gen, număr și caz cu substantivul *fluturii*(masculin, plural, acuzativ); **amândouă** – atribut adjectival exprimat prin numeral colectiv cu valoare adjectivală, determină substantivul *mâinile* (feminin, plural, acuzativ); **hotărât** – atribut adjectival exprimat prin adjectiv provenit din verb la participiu variabil cu două

Scanned with OKEN Scanner

terminații și patru forme flexionare, determină substantivul *glas* (neutru, singular, acuzativ), grad de comparație pozitiv; **asta** – atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ, formă populară, determină substantivul *firma* (feminin, singular, acuzativ); **de-o șchioapă** – atribut adjectival exprimat prin locuțiune adjectivală invariabilă, fără grad de comparație, caz acuzativ; **Atenție! Lui, ei, lor** nu sunt atribute adjectivale, ci pronominale. Continuă tu analiza! Atributele adjectivale sunt: **b)** *mei, ultimi, grea, mea, tristă*; **c)** *atâtea* (repetat), *acea, teribilă, toate, acestea, acele,relative, opt-nouă*; **d)** *râzândă*; **3. a)** Fața-i întinsă de un vis **frumos** îi surâdea. **b)** Își amintea mereu visul **avut** demult. **c) Același** vis de a te revedea mă frământă. **d) Ambele** vise s-au spulberat. **4. Care** om nu iubește? – adjectiv pronominal interogativ; Nu știu **care** mamă nu-și iubește fiul. – adjectiv pronominal relativ; Amintirile **mele** sunt triste. – adjectiv pronominal posesiv; **Același** gând mă chinuie. – adjectiv pronominal demonstrativ; **Fiecare** lucru este la locul **său** – adjectiv pronominal nehotărât și adjectiv pronominal posesiv; **Niciun** nor nu e pe cer – adjectiv pronominal negativ; Mama **însăși** s-a supărat – adjectiv pronominal de întărire. **5. a)** trandafirului aceluia; **b)** operei citite; **c)** mărul și para culese; **d)** fetele însele; **6.** Ochii **lăcrimânzi** veghează la capul pruncului. (Pentru a putea îndeplini funcția de atribut adjectival, gerunziul trebuie să se acorde cu substantivul). **7. a) lui Petru** – caz genitiv; **de lucruri** – caz acuzativ; **de nimicuri** – caz acuzativ (*nimicuri* – substantiv provenit din pronume negativ); **b) paginilor** – caz genitiv; **vieți** – caz genitiv; **c) conform unui program** – caz dativ (cu prepoziție); **bunicul** – caz nominativ (apoziție); **unui** ... **timp** – caz genitiv; **din viață** – caz acuzativ; **bunicului** – caz dativ; **a** ... **vremii** – caz genitiv; **d) ușierul** – caz nominativ (apoziție); **ministrului** – caz genitiv; **8. a)** Costel, colegul meu ... **b)** Daniela, prietena noastră, ... **c)** Pânza aruncată peste pat, lenjeria albă, ...; **9. a)** Timpul *elevilor* pentru joacă este scurt. **b)** Acordarea de burse *elevilor* este de dorit. **10.** *Teama* de întuneric este firească. *Setea* de adevăr chinuie pe omul cinstit. *Clipa* trezirii a sosit, din păcate. *Dragostea* de mamă este de neînlocuit. *Puterea* credinței îmi dă speranță. **11. a)** Verdele frunzelor, al copacilor, al florilor; **b)** Florile de tei, de măr, de cireș; **12. a) -i** –atribut pronominal exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, caz dativ (dativul posesiv); **b) -și** – atribut pronominal exprimat prin pronume reflexiv, formă neaccentuată, caz dativ (dativul posesiv); **lor** – atribut pronominal exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, plural, genitiv; **c) -ți** – atribut pronominal exprimat prin pronume reflexiv, formă neaccentuată, dativ (posesiv); **13. Atribute pronominale**: *-și* (recunoscându-și), *-i* (fostu-i); **Atribute adjectivale**: *aceea, acelea, toată, cine știe ce;* **14. a)** Suferința **nimănui** nu mă bucură. **b)** Nu mai știu unde am pus tabloul **de**

Scanned with OKEN Scanner

la el. c) Lupta **contra lui** este dificilă. **d)** Viața-**mi** e lipsită de agitație. **e)** Eu și colegii, **noi**, am luat această decizie. **15. Atribute adjectivale:** Omul **acesta** mă urmărește. **Toți** oamenii au o dorință ascunsă. **Ai mei** părinți mă protejează. **Niciun** străin nu a învățat românește. **Atribute pronominale:** Scrisoarea **de la acesta** nu a ajuns încă. Foile **de la toți** nu ajung pentru teze. Viața **alor mei** este tihnită. Nu mă deranjează vizita **niciunuia**. **16. a) atingând** – atribut verbal exprimat prin verb personal la mod gerunziu, conjugarea a III-a, diateză activă; **b) ridicându-**(se) – atribut verbal exprimat prin verb personal la mod gerunziu, conjugarea I, diateza activ pronominală; **c) vâjâind, zvâcnind** (la fel, conjugarea a IV-a, diateza activă). **d) de a fi plecat** – atribut verbal exprimat prin verb personal la mod infinitiv, timp perfect, conjugarea I, diateza activă, precedat de prepoziția simplă **de**; **de rezolvat** – atribut verbal exprimat prin verb la modul supin, conjugarea I, diateza activă; **17. a)** Cărarea *șerpuindă* ducea la casa pădurarului. **b)** Drumurile *șerpuind* se vedeau în depărtare. **18.** Speranța – de a te revedea ... – de păstrat ... Păcatul – de a urî ... ; – de mărturisit ...; **19. a) de mult** – atribut adverbial exprimat prin adverb de timp, precedat de prepoziția simplă **de**; **b) de aice** – atribut adverbial exprimat prin adverb de loc, precedat de prepoziția simplă **de**; **c) de apoi** – atribut adverbial exprimat prin adverb de timp, precedat de prepoziția simplă **de**; **20.** În vacanță am fost la Brașov și am cunoscut cercetașii *de acolo*. Plimbarea *de ieri* m-a relaxat. Creanga *de sus* a mărului e plină de floare. L-am chemat pe băiatul *de afară*. Mersul *agale* nu e sportiv. Răspunsul *pe negândite* poate fi greșit. Venirea *din când în când* a bunicului mă bucura nespus. **21. de călăreți** – atribut substantival prepozițional, element regent *optzeci* (numeral); **turci** – atribut adjectival (element regent *-călăreți*); **împărăteşti** – atribut adjectival (*ciohodari*); **înaltă** – atribut adjectival, element regent- *cucă* (substantiv); **unii** ... **alții** – atribute apoziționale; **cu cucă** – atribut substantival (*unii*); **cu coif** – atribut substantival (alții); **calului** – atribut substantival genitival, element regent, *șalele* (substantiv); **lată** – atribut adjectival, element regent *pană* (substantiv); **verde** – la fel; **poleit** – atribut adjectival, element regent *coif* (substantiv); **împodobit** – la fel; **două** – atribut adjectival, element regent *aripe* (substantiv); **de curui** – atribut substantival prepozițional, element regent *aripe*; **învoaltă** – atribut adjectival, element regent *coadă* (substantiv); **de păun** – atribut substantival prepozițional, element regent *coadă* (substantiv); **de filendreș** – atribut substantival prepozițional, element regent *capot* (substantiv); **de ghermesuturi, de stofe** – la fel; **felurite** – atribut adjectival, element regent *stofe* (substantiv); **îmblănite, cusute** – atribute adjectivale, element regent *stofe* (substantiv); Continuă tu! atributele sunt: **b)** *de tărână, ei, toamnei, calde, moi, prea calde, prea moi, asta, lumini;* **c)** *aceste, prea multă, grozav de*

Scanned with OKEN Scanner

multă, -i, vechiu,-şi, toate, cordialităţii; **22. a)** Gabi, sora mea, mă ajută adesea să iau o decizie. **b)** Umblă prin parc singură, tristă, nefericită. **c)** Ne-am oprit la poalele muntelui stâncos. **23. a)** „(vorbe) urâte şi vrăjmaşe" – epitet; „(laturile) mai umbroase" – epitet; **b)** „gene ca fire ...", „animalul cât muntele" – comparaţii. **24.** În compunerea ta poţi folosi următoarele sintagme care cuprind epitete şi comparaţii: *atingere de jar, ochi iubitori, privire timidă, stropi de fericire, tunet de oţel, cădere ca o şoaptă, nor ca un stol uriaş, copaci ca nişte gânduri împrăştiate, pământ însetat, ploaie neobosită, soare biruitor.*

Evaluare. Atributul I. 1. Atribute substantivale prepoziţionale în acuzativ: cu covor, de iarbă, cu puf, de stuh, de raţe, (de) gâşte; **atribute adjectivale**: largă, nemărginită, încărcată, întinse, gingaşe, auriu, singuratice, sălbatice, speriate, vreun, neamţ, aspre; **atribute substantivale genitivale**: al colinei, ale unei păduri; **atribute adverbiale**: din sus; **atribut pronominal**: ei. **2. vreun** = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal nehotărât, se acordă cu substantivul *vânător* (masculin, singular, acuzativ); **ei** = atribut pronominal exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, gen feminin, număr singular, caz genitiv. **3.** În text, substantivul *coborâşul* este element regent pentru un atribut adjectival şi pentru unul substantival genitival; Coborâşul *ca un tobogan* îngreunează urcuşul (regent pentru atributul substantival prepoziţional în acuzativ - *ca un tobogan*); **4.** Am renunţat la geanta *de la el / de la acesta / de la toţi / de la ai mei.* **5.** Lovitura *fulgerătoare a mingii de baschet* a fost salvatoare pentru echipa noastră. **6.** culoarea urechii pleoştite; privirea câinelui acestuia; iarba şi pomii înverziţi.

Capitolul al XV-lea – Complementul. 1. Complemente circumstanţiale de loc: a) *în grădină* → verbul „o să iasă"; **b)** *în piept* → „a pus" – verb; *în el* → „priveşte" – verb; *deasupra lui* → „e" – verb predicativ; *în jurul cochiliei* → „e" (la fel); *încoace, încolo* → „dispusă" – adjectiv provenit din participiu; **de timp: a)** *când, apoi* → „o să iasă" – verb; *tot timpul* → „se gândea" – verb; *mai înainte* → „zisese" – verb; **de mod: a)** *cum* → „poate" – verb; *cum* → „zisese" – verb; *cum* → „pot" – verb; *bine* → „nu se simţea" – verb; **b)** *bine* → „a astupat" – verb; *fix* →„priveşte" – verb; *după...legi* → „dispusă" – adjectiv; **complemente necircumstanţiale: directe – a)** *floare* → „n-o să găsească" – verb; *pricepe* → „n-o să poată"; *-o* → „-s spună"; *limba* → „înţelege"; *asta* → „n- putea" ← *-o*; *suferi* → „n- .. putea"; (*a se*) *îndruga* → „pot"; *palavre* → „îndruga"; *ce* → „povestise"; *capul* → „aveau"; **b)** *ochii* → „a astupat"; *capul* → „a pus"; **indirecte**: **a)** *cu ele* → „s-a întâmplat"; *celorlalte* → „s- ... spună"; *unui copil* → „îndruga" (verb la infinitiv); *i* → „se păruse"; *-i* → „povestise"; *despre florile* → „povestise"; *la vorbele* → „se gândea"; **b)** *cu ceară* → „a astupat"; *de care -i* → „e" – verb predicativ. **2. a)** *dintr-un mal, în altul* (arată limitele în spaţiu ale acţiunii) –

Scanned with OKEN Scanner

substantiv în acuzativ cu prepoziție, pronume nehotărât în acuzativ cu prepoziție; *ici, colo* – adverbe de loc, simple; *la o parte* – locuțiune adverbială; *departe* – adverb de loc; *spre miazănoapte, spre apus* – substantiv în acuzativ cu prepoziție; *pe poalele* – substantiv în acuzativ cu prepoziție; *peste toate* – pronume nehotărât în acuzativ cu prepoziție; *de sus* – adverb de loc cu prepoziție; *peste valurile* – substantiv în acuzativ cu prepoziție; *asupra ei* – pronume personal în genitiv cu prepoziție; *înainte-i* – pronume personal în dativ cu prepoziție; **b)** *în mâna dreaptă* – locuțiune adverbială; *în jur* – locuțiune adverbială; *-n salcâmul* – substantiv în acuzativ cu prepoziție; *până dincolo de stele* – substantiv în acuzativ cu locuțiune prepozițională; *de la masa* – substantiv în acuzativ cu prepoziție compusă; *în zare* – locuțiune adverbială; *spre el* – pronume personal în acuzativ cu prepoziție; *în urmă* – locuțiune adverbială. **3. a)** înapoi, în sus, în iaz, pe loc; **b)** peste fagi, prin pădure, spre apus, printre crengi, din frunzișurile, în urmă-i, din tufișuri, (de) prin ... ascunzișuri; **4.** Subiectul, tema și titlul compunerii – la alegere. Nu uita să respecți cerințele compunerii. **5. a) niciodată** – adverb de timp compus; **noaptea** – adverb de timp provenit din substantiv; **mai demult** – adverb de timp compus, gradul comparativ de superioritate; **din trecut** – locuțiune adverbială de timp; **înainte de amurg** – substantiv comun, simplu, neutru, singular, acuzativ, cu locuțiunea prepozițională *înainte de*; („înainte" – subînțeles) **de cules** – verb la supin cu prepoziția „înainte"; **uneori** – adverb de timp compus; **în diminețile** – substantiv comun, simplu, gen feminin, număr plural, acuzativ, cu prepoziția simplă „în" și cu articolul hotărât „le"; **în curând** – adverb de timp simplu, cu prepoziție; **aproape de moarte** – substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, cu locuțiunea prepozițională „aproape de"; **b) în zori** – locuțiune adverbială de timp; (a doua) **zi** – substantiv în acuzativ fără prepoziție, feminin, singular, însoțit de numeralul ordinal „a doua"; **de** (astă) **dată** – substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, însoțit de adjectivul pronominal demonstrativ „astă"; **luându-(ne) rămas bun** – locuțiune verbală, mod gerunziu; **din când în când, din vreme în vreme** – locuțiuni adverbiale de timp; **pe când** – adverb relativ cu prepoziție, cu dublu rol (în propoziție și în frază); **atunci** – adverb de timp; **câteodată** – adverb de timp compus; **6. a) lunea, joia, dimineața, sâmbăta** – adverbe provenite, prin conversiune, din substantive; **în timpul verii** – substantiv în genitiv cu locuțiunea prepozițională „în timpul"; **pe căldură, pe zăpușeală** – substantive în acuzativ cu prepoziție; **de dimineață, pe seară** – locuțiuni adverbiale de timp; **b) toamna** (primul e substantiv) – adverb de timp, provenit din substantiv, prin conversiune; **ziua** – la fel; **în timpul zilei** – substantiv în genitiv cu locuțiune prepozițională; **seara** – adverb de timp, provenit din substantiv; **noaptea** (aceasta) – substantiv în acuzativ, însoțit de

Scanned with OKEN Scanner

adjectivul pronominal „aceasta"; **după amiază** – locuțiune adverbială de timp; **mai târziu** – adverb de timp la gradul comparativ de superioritate; **din zori până-n noapte** – locuțiune adverbială de timp. **7. a)** Marius a plecat acasă **înaintea alor săi** (pronume posesiv precedat de prepoziția „înaintea"); **b)** Sunt ocupată **de la opt la zece** (numerale cardinale). **c) Mergând** pe stradă s-a întâlnit cu un prieten (verb la gerunziu). **d) Până a ajunge** la școală și-a repetat lecția la geografie (verb la infinitiv). **8. a) fără veste** – locuțiune adverbială de mod; **cum** – adverb de mod; **nicicum** – adverb de mod; **b) ca apele, ca vremea** – substantive comune, simple, feminin, plural - singular, acuzativ cu prepoziție; **ca mine** – pronume personal, persoana I, singular, acuzativ, forma accentuată, cu prepoziție; **cu chiote** – substantiv comun, simplu, neutru, plural, acuzativ cu prepoziție; **c) fără a ... cere** – verb, modul infinitiv, cu prepoziția *fără*; **ca dânsul** – pronume personal, persoana a III-a, masculin, singular, acuzativ cu prepoziție; **d) semeț** – adjectiv adverbializat; **agale** – adverb de mod, simplu; **păşind, purtându** – verbe la gerunziu; **ca pe-o coroană, sub formă, prin viclenie** – substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, cu prepoziție. **9.** Exemplu: comparații: „ca potop ..."; „ca o mare"; „ca pleava ..."; epitete: „vine trist și gânditor"; repetiții: „or să cadă rânduri – rânduri" etc. **10. a) de frică** – substantiv în acuzativ cu prepoziție; **pentru o pricină** – la fel; **de aceea** – locuțiune adverbială; **atingând** – verb la gerunziu; **înecat** – verb la participiu; **din pricina frigurilor** – substantiv în genitiv cu locuțiune prepozițională; **părăsit** – verb la participiu; **din asta** – pronume demonstrativ în acuzativ cu prepoziție; **b) de frig** – substantiv în acuzativ cu prepoziție; **de aceea** – la fel; **fiind (grele și înguste)** – verb copulativ la gerunziu. **11. a) de drag** – locuțiune adverbială; **zărind** – verb la modul gerunziu; **de dureri, de lăcrămi** – substantive comune, simple, feminine, plural, acuzativ cu prepoziție; **b) având grija** – locuțiune verbală, mod gerunziu; **judecând, ridicând, rânduind, dând, slujind** – verbe la modul gerunziu; **neștiind** – verb la gerunziu; **îndemnat fiind** – verb copulativ la modul gerunziu împreună cu participiul *îndemnat*; **de-aceea** – locuțiune adverbială; **neascultându, neiubindu** – verbe la gerunziu. **12.** Tremuram ca varga *de frică*. Cezar a fost pedepsit *pentru obrăznicie*. *Din cauză de neînțelegere* din partea părinților, băiatul a făcut un șoc. *Din cauza impertinenței* lui, Cristi a avut nota scăzută la purtare. A fost înșelat *din pricina inocenței, credulității*. **14. a)** *pentru a îmbrățișa* – verb la infinitiv, cu prepoziția *pentru*; *spre a nu se desface* – verb la infinitiv cu prepoziția *spre*; *pentru ... cuvânt* – substantiv în acuzativ cu prepoziție; **b)** *pentru a se jertfi* – verb la infinitiv, cu prepoziția *pentru*; *întru îndestularea* - substantiv în acuzativ cu prepoziție; *pentru asta* – locuțiune adverbială; *pentru pierirea* – substantiv în acuzativ cu prepoziție; *pentru a face cinste* –

Scanned with OKEN Scanner

locuțiune verbală; *întru întâmpinare, pentru nevoile* – substantiv în acuzativ cu prepoziție. **15. complemente circumstanțiale de cauză**: de aceea, neascultându; **complemente circumstanțiale de scop**: după mâncare, pentru a-(și) potoli, pentru răzbunare. **16. a) l** – complement direct, pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, acuzativ, forma neaccentuată; **chipul, trupul, cântecul** – substantive comune, simple, neutru, singular, acuzativ fără prepoziție, cu articol hotărât *„l"*; **ochii** – substantiv comun, simplu, masculin, singular, acuzativ, fără prepoziție, cu articol hotărât *„i"*; **mă** – pronume personal, persoana I, singular, acuzativ, forma neaccentuată (repetat); **pe-un frate** – substantiv comun, simplu, masculin, singular, acuzativ, cu prepoziția *pe* și articolul nehotărât *un*; **dorul** – substantiv comun, simplu, neutru, singular, acuzativ, cu articol hotărât *„l"*; **b) a înainta** – verb predicativ, conjugarea I, diateza activă, mod infinitiv, timp prezent; **a înainta, a merge** – verbe predicative, conjugarea I, a III-a, diateza activă, mod infinitiv, timp prezent; **faptă** – substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, nearticulat; **pe turci** – substantiv comun, simplu, masculin, plural, acuzativ cu prepoziția *pe*, nearticulat; **pe ai săi** – pronume posesiv, persoana a III-a, masculin, un posesor – mai multe obiecte posedate, acuzativ cu prepoziția *pe*. **c) uşa** – substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ fără prepoziție, cu articol hotărât *„a"*; **capetele** – substantiv, comun, simplu, masculin, plural, acuzativ, cu articol hotărât *„le"*. **17.** Exemplu:
a) Acesta nu este stiloul *pe care* ți l-a dat (pronume relativ). **b)** L-ai cunoscut *pe al doilea* dintre concurenți (numeral ordinal). **c)** Ați început *a vorbi* neîntrebați. Auzea *cântând* (verbe la infinitiv, gerunziu). **18. a) de mijloc** – substantiv în acuzativ cu prepoziție; **le** – pronume personal formă neaccentuată în dativ; **la amândoi** – numeral colectiv cu valoare substantivală, în acuzativ cu prepoziție (înțeles de dativ, corect: amândurora); **de barbă, de grumaz** – substantive în acuzativ cu prepoziție; **de cine** – pronume relativ în acuzativ cu prepoziție; **b) de palme** – substantiv în acuzativ cu prepoziție; **de arat, de semănat, de secerat, de cosit** – verbe la supin; **de necazuri** și **griji** – substantive în acuzativ cu prepoziție; **împotriva unui obraz** (boieresc) – substantiv în genitiv cu prepoziție; **de dumneata** – pronume personal de politețe în acuzativ cu prepoziție; **cu ce** – pronume relativ în acuzativ cu prepoziție; **roibului** – substantiv în dativ fără prepoziție; **i** – pronume personal în dativ, formă neaccentuată; **hoțului** – substantiv în dativ fără prepoziție. **19. a) complemente directe:** *un stilou*, (a se)-*nțelege, ce, poezii* (repetat); **complemente indirecte**: *cu el, i* – nu se despart prin virgulă de verbele determinate; **b) complemente circumstanțiale**: *în* (aceea) *clipă, brusc, la* (doi) *pași, în picioare, nemișcată, pe loc, în pat, încet, apropiindu-, acolo, privindu-, sticlos, zâmbindu-, învăluindu-, apoi, ușor, elegant, către cot, aproape de corp* se

Scanned with OKEN Scanner

despart prin virgulă, între ele şi, adesea, şi de verbele determinate. **complemente directe**: *sihueta, îl, pumnii, -o; mâna; -l*; **complemente indirecte**: *de el, -i, în mirosul, de sudoare.* Nu se desparte prin virgulă de verbele determinate. **20. a)** *de bătaia* (verbul la participiu cu sens pasiv *zăpăcit*), *de vetre* (verbul la diateza pasivă *ar fi sorbit*); **b)** *de camarazi, de părintele*; **c)** *de un crivăţ* (verbul la participiu cu sens pasiv *vânturată*); *de dogoarea* (participiul *rumenite*); *de vânt* (verbul la participiu *prididite*); *d-un foc* (participiul *ars*); **21. Complemente indirecte**: de farmec, de mână, de simpatie, de geam; **complemente circumstanţiale de cauză**: de frică (repetat), de mâhnire, de un foc.

Evaluare. Complementul 1. unele şi altele – complement direct multiplu, pronume nehotărâte, neutru, plural, acuzativ fără prepoziţie; **primăverii** – complement indirect, substantiv comun, simplu, feminin, singular, dativ, articol hotărât *i* **de pogheaz** – complement de agent, substantiv comun simplu, neutru, singular, acuzativ, cu prepoziţia simplă „de"; **dinspre Cetate** – complement circumstanţial de loc, substantiv propriu, feminin, singular (formă de singular), acuzativ, cu prepoziţia compusă „dinspre"; **îndată** – complement circumstanţial de timp, adverb de timp; **fiind văduv** – complement circumstanţial de cauză, verb copulativ (şi nume predicativ) la modul gerunziu; **întru întâmpinarea** – complement circumstanţial de scop (substantiv comun, feminin, singular, acuzativ, cu prepoziţia simplă „întru", articulat cu articolul hotărât „a"); **2. ca un stăpân** – complement circumstanţial de mod; **îndată** – complement circumstanţial de timp; **lângă măria sa** – complement circumstanţial de loc; **-i** – complement indirect; **la ureche** – complement circumstanţial de loc; **astfel** – complement circumstanţial de mod; **unele şi altele** – complement direct; **fiind văduv** – complement circumstanţial de cauză; **de** (atâţia) **ani** – complement circumstanţial de timp; **de când** – complement circumstanţial de timp; **din străşnicia** – complement indirect; **în care** – complement indirect; **contăş, ciubote, jungher** – complement direct; **la cingătoare** – complement circumstanţial de loc; **cuşma** – complement direct; **pe o sprânceană** – complement indirect; **primăverii** – complement indirect; **dinspre Cetate** – complement circumstanţial de loc; **l** – complement direct; **întru întâmpinarea** – complement circumstanţial de scop; **când** – complement circumstanţial de timp; **către sat** – complement circumstanţial de loc; **de slujitori** – complement indirect; **de pogheaz** – complement indirect; **pentru hodina** – complement circumstanţial de scop; **3. al cui, a cui** – în propoziţie: nume predicative, în frază: element de relaţie; **de când, când** – complemente circumstanţiale de timp – în propoziţie, în frază leagă subordonatele de regentele lor; **în care** – în propoziţie: complement indirect, în frază: element de relaţie, leagă subordonata de regenta ei. **4. b); 5. b); 6.** *Primăvara* pomii

Scanned with OKEN Scanner

înfloriți oferă un spectacol mirific (complement circumstanțial de timp, adverb de timp). **7.** Bunica a început *a spune* povestea (complement direct). S-a sfiit *a spune* ceva (complement indirect). *Înainte de a spune* un adevăr, cugetă (complement circumstanțial de timp). Tăcea *fără a spune* vreun cuvânt (complement circumstanțial de mod). A fost mituit *pentru a spune* neadevărul (complement circumstanțial de scop). **8.** Pe care l-ai vândut? Agenda pe care ... ? Te spun mamei. N-a dat nimănui. Spune-i măriei sale... De la București la Ploiești ... . La o oră după accident ... . **9. după tine** – complement indirect; **după mine** – complement circumstanțial de timp; **după bureți** – complement circumstanțial de scop; **după pat** – complement circumstanțial de loc. **10.** Tata este *ca un stăpân* (nume predicativ); Țipă *ca un stăpân* (complement circumstanțial de mod). Comportarea *ca un stăpân* (atribut substantival).

Partea a II-a – Noțiuni de teorie literară. Capitolul I. Figuri de stil. **1.** *urma, brazde, sălbatică, sec, înfiora* sunt folosite cu sens figurat; *a colinelor, iarba* sunt folosite cu sens propriu; **2. a)** *cerul își scutură oboseala* – personificare; *case triste* – epitet simplu, personificator; *pereții se privesc* – personificare; *ca zilele..., ca nopțile...* – comparații; **b)** *omătul (care fierbea)* – metaforă; **c)** *gânditoare și tăcută* – epitet dublu, personificator; *luna... se oprește* – personificare; *estaz adânc* – epitet simplu; *Pe ale îngerilor harpe lunecând mărgăritare* – metaforă; **3.** *ca un fruct* → Atârnând mereu, fruct pe o creangă; *ca o săgeată* → Atârnând mereu, săgeată încordată în arc; *ca ... un cuvânt* → Atârnând mereu, cuvânt legat de propria etimologie; **4.** *dracii* – copiii de seama mea, ca niște draci; *tăciune* – ca un tăciune; *liră de argint* - Sihleanu ca o liră; *Donici cuib de-nțelepciune* – Donici ca un cuib de-nțelepciune; **5.** soare ca un taler de foc → talerul de foc; zi ca o fiică a săptămânii → fiica săptămânii; fecioară ca un ulcior de lut → fecioară, ulcior de lut; dimineață ca un sărut al zilei → dimineața, sărutul zilei; **6. a)** repetarea consoanei **s** – aliterație; **b)** repetarea vocalei accentuate **e** – asonanță; **c)** repetarea consoanei **l** – aliterație; **d)** repetarea consoanei **t** – aliterație, **7.** „Sălbaticul vodă e-n zale și-n fier / Și zalele-i zuruie crunte...“ (*Paşa Hassan*) – aliterație; „În vaduri ape repezi curg / Și vuiet dau în cale (*Mama)* – asonanță; **8.** În proverbul dat apare aliterația consoanei **b** (**B**oii, **b**ătrânii, **b**razdă). Sugestivă este și repetarea consoanei **r** (brazdă, dreaptă), chiar dacă nu este în poziție inițială. Aliterația consoanei **b** sugerează duritatea și continuitatea, iar consoana **r**, fiind lichidă (ca și **l**), sugerează curgerea, trecerea. Sensul este figurat, sub această mască ascunzându-se omul însuși. Înțelepciunea populară constată și exprimă concis faptul că experiența (boii *bătrâni*) este capabilă să aleagă drumul (*brazda*) care duce la împlinire (brazda *dreaptă*). Însă experiența se obține printr-o constantă în muncă și prin suportarea durității acesteia. **9.** În textul pe care-l

Scanned with OKEN Scanner

vei alcătui poți folosi și următoarele modele de figuri sonore: vâjâie vântul, picură picuri, aud apa aproape, repezi râuri, lunecă lin etc. **10. a)** *Zilele de-aur a scripturelor române – Epigonii* (urmași inferiori ca valoare celor ce i-au precedat); **b)** *Un sultan dintre aceia ce domnesc peste vro limbă* (Baiazid) – *un bătrân atât de simplu* (Mircea cel Mare); **11. a)** În primul caz, Eminescu, dezgustat de prozaismul societății contemporane lui, găsește refugiu în trecut. Realitatea care-l inspiră (și pe care, evident, o transfigurează) este una apropiată lui: viața literară a vremii. Realizând opoziția trecut-prezent, autorul reușește să-și exprime foarte limpede atitudinea față de falșii poeți ai vremii sale. Prezentarea *zilelor de aur* ale literaturii este, așadar, un pretext. **b)** În al doilea caz, antiteza dintre Baiazid și Mircea este utilizată pentru transmiterea ideii că măreția domnitorului român stă în demnitate, în vitejie, în dragostea de țară și de neam. **12.** *Antiteza* este folosită în baladă pentru a caracteriza personajele în mod indirect. Personajele astfel caracterizate devin simboluri ale unor calități și defecte umane: ura, dragostea de semeni, vitejia laşitatea, frumusețea fizică - hâzenia etc. Întotdeauna, în urma unei confruntări dintre cei doi termeni ai antitezei, binele (frumosul, vitejia) învinge răul (urâtul, laşitatea). **13.** Pentru realizarea antitezei trebuie să imaginezi o situație la care iau parte ambii tăi colegi, însă în mod diferit. Unul va fi întruchiparea binelui, celălalt, întruchiparea obrăzniciei, a răului. Poți utiliza cuvinte, sintagme antonimice. **14.** Principala figură de stil prezentă în această poezie este personificarea (*„Am legat copacii la ochi", „copacii m-au găsit." „Am legat păsările la ochi", „păsările m-au găsit, „tristețea m-a găsit" etc.*). Pe lângă personificare, mai apar: metafora (*basma verde);* repetiția (*Nu te mai ascunde / Nu te mai ascunde...; am legat, am legat*). Obiectele pe care eu-l liric vrea „să le lege la ochi" devin simboluri ale unor trăiri, ale unor sentimente de teamă. Este vorba de teama trăită în fața curgerii iremediabile a timpului și, de aici, dorința de a opri „curgerea" (*am legat*). Dincolo de acest sentiment, trăit intens, răzbate dragostea de viață și sentimentul că toate frumusețile ce o inundă (*hohot de frunze, cântec, iubire*) dau sens acesteia.

Capitolul al II-lea: Noțiuni de versificație. 1. a) a b a b (încrucișată); **b)** a b b a (îmbrățișată); **c)** nu are rimă; **2. a)** ritm trohaic **b)** ritm iambic; silabele accentuate și neaccentuate se repetă succesiv, formând grupuri identice; **3. a)** măsura versurilor este de 8 silabe; **b)** versurile au măsură inegală (**1** - 9 silabe); acestea sunt versuri albe; **4. a)** Ritm trohaic; **b)** versurile nu au o structură ritmică regulată; **5.** Poezia lui Vasile Alecsandri respectă rigorile clasice, fiind structurată pe strofe egale ca număr de versuri, având rimă împerecheată și ritm iambic. Măsura versurilor este de 15-16 silabe. Versurile scrise de Lucian Blaga sunt descătușate de aceste rigori, văzute de poeții moderni ca

Scanned with OKEN Scanner

nişte constrângeri în calea exprimării trăirilor. Poezia modernă urmează cursul firesc al afectului, refuzând îngrădirea acestuia prin versuri egale ca număr de silabe, prin rimă şi structură ritmică regulată. **7.** „Daca-i veni, hulubii-n zbor rotat / Ar împleti cunună peste casă / Şi soarele lângă poteci culcat / Ţi-ar săruta pantofii de mătasă" – încrucişată; (Zaharia Stancu – **Dac-ai veni**) „În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată, / La răsărit, sub soare, un negru punct s-arată! / E cocostârcul tainic în lume călător, / Al primăverii dulce iubit prevestitor" – împerecheată (Vasile Alecsandri – ***Oaspeţii primăverii***). **8.** Strofa este mijlocul grafic de delimitare a unei idei; opera populară, fiind orală, nu cunoaşte acest tip de evidenţiere a ideilor; **9. a)** ; **10. a)** apune, răzimat; **b)** mele, lună; **c)** Judecată, mereu.

Capitolul al III-lea: Genuri şi specii literare (Genul epic).1. mahala = periferie, margine, cartier mărginaş al oraşului; **profesor** = persoană cu o pregătire specială într-o materie, care învaţă elevii, îi educă; dascăl; învăţător; institutor; **ciudat** = bizar, neobişnuit, anormal, curios, straniu; **2.** Fraţii mei *se bat* mereu. (se lovesc); Luxul casei lor *bate* la ochi. (atrage atenţia); Mama *bate* covoarele săptămânal. (scutură, lovind în mod repetat); Am *trecut* munţii. (am traversat); *A trecut* demult de jumătatea sacului. (a depăşit); Viaţa *trece* orice-am face. (se scurge); **3.** Naraţiunea; dialogul; **4.** Pricupescu l-a întrebat pe musafir (care este şi narator) ce caută aşa de dimineaţă prin mahala. Acesta i-a răspuns că a trecut pe-acolo şi a intrat să-i dea bună ziua, chiar dacă ştia că pe la ceasul ăla pleacă de-acasă. A adăugat că va fi căldură mai teribilă ca ieri, că s-a pus pe căldură, încât se vor topi de căldură vara asta. Pricupescu, bănuitor, a zis că face prinsoare că şi el a venit să-l roage pentru vreun măgar, pentru vreun leneş, pentru vreun ticălos, însă musafirul a negat **5.** Naratorul, la persoana I, pentru că este şi personaj. **6.** Pricupescu (profesorul) şi naratorul, devenit personaj; **7.** Prin intermediul acţiunii şi al personajelor; **8.** Autorul este I. L. Caragiale; naratorul este o „voce" inventată de scriitor, el devenind şi personaj. **9.** I. L. Caragiale vizează corupţia din societatea românească; **12.** Dinamizează acţiunea; este mijloc indirect de caracterizare a personajelor. **II.** În **Amintiri**... autorul coincide cu naratorul şi cu personajul, prin urmare, naraţiunea se realizează la persoana I (pronume personale: **mi, eu**; verbe: **am purces, treceam, am căzut**); predomină, ca mod de expunere, **naraţiunea**; se prezintă fapte (care se constituie într-un **subiect**) la care iau parte **personaje**; **III.** Personajul, care se deosebeşte de tovarăşii săi prin înţelepciune, în ciuda vârstei sale, e surprins într-un moment de tristeţe şi de durere. Mijloace de caracterizare: **directă (de către autor** – „numai unul ar fi fost în stare ..."; „era cel mai tânăr"; „era trist"); **indirectă (mediul** în care trăieşte „abagiu din Lădeştii de pe Cerna"; **mentalitate** – „bănuia că era deocheat"; **comportament** –„paharul îi sta plin", „nici lăutarii

Scanned with OKEN Scanner

nu făceau mai mulți bani"); **IV. 1)** Pașa Hassan, adversarul lui Mihail Viteazul în lupta de la Călugăreni, este surprins într-un moment de slăbiciune. Înspăimântat de măreția voievodului român, Hassan se salvează fugind în tabăra sa, dând dovadă de laşitate: „Aleargă de groaza pieirii"; „Și-i dârdâie dinții și-i galben-perit"; **2) Caracterizare indirectă** (prin comportament): „Aleargă de groaza ..."; „Își rupe cu mâna veşmântul ..."; **Caracterizare directă** (de către autor): „Și-i dârdâie dinții și-i galben-perit"; **3)cade, lasă, rupe, aleargă** etc. – verbele sunt la timpul prezent (*prezent istoric*); autorul reuşeşte astfel să desfăşoare acțiunea sub ochii noştri, într-o viziune cinematografică, creând impresia veridicității; **4)** punctul culminant.

Balada cultă. 1. zgomot, agitație, hărmălaie, gălăgie; repetiția substantivului **vuiet** este modalitatea artistică prin care autorul sugerează mişcarea tumultuoasă, creând scena dinamică a luptei, într-o gradație ascendentă. Se obține o imagine auditivă. **2. îngropare, pustiul** (cu sens figurat); deces, sucombare, extincție. **3.** apelativul **frățioare** sugerează strânsa legătură dintre om și natură; „Iar calul... / Stă-n noaptea cu neguri de pază / Lui Gelu și trist el aşază / Pe pieptul stăpânului capul / Și astfel veghează"; „Iar apa la maluri se frânge / Și cade pe spate și plânge" (personificarea apei și a murgului). **4.** Construcție metaforică. **5.** „Iar tu de-i trăi, frățioare, [...] / Nechează-mi atuncea din groapă" – invocație; „pustiilor maluri"; „o bolnavă lună" – inversiuni; „ecoul ... răspunde", „Iar calul ... veghează" – personificări; **6.** Dinamismul luptei; **7.** „Tăcerea-mprăştiată s-adună", „o bolnavă lună"; **8.** Acceptarea morții ca pe o integrare în natură; **9.** Modul de expunere predominant este narațiunea, prezintă o acțiune organizată într-un subiect (structurat pe momentele subiectului), la acțiune iau parte personaje; **11. a)**; **12. a)** Gelu, rănit, stă singur pe malul apei. **b)** Vorbeşte cu murgul, rugându-l să-l îngroape la malul apei. **c)** Auzind „vuietul" luptei, Gelu își smulge săgeata din rană. **d)** Liniştea pune stăpânire peste natură, iar Gelu, mort ca un viteaz, este vegheat de calul său. **13.** Moartea eroică a lui Gelu stârneşte sentimente de admirație, îl încadrează între eroii naționali. Este vorba despre unul dintre întemeietorii primelor stătulețe feudale transilvănene, care a murit pe câmpul de luptă, pentru apărarea patriei. **14.** Personajele sunt puține. **15.** „Și Gelu le judecă toate... Cu gemetul morții deodată"; **16.** Mijloace indirecte de caracterizare (comportament, limbaj); **17.** Eroismul, vitejia, dragostea de țară, legătura cu natura; **18. Toma Alimoş, Pintea Viteazul**; **19. Asemănări**: opere epice, în versuri; întindere relativ mică; evocă fapte de eroism, vitejie; personajul principal are însuşiri excepționale. **Deosebiri**: **Moartea lui Gelu** are autor cunoscut, este o operă cultă; **20.** Baladă cultă. **II.** Citind cu atenție opera, vei identifica trăsăturile baladei culte.

Scanned with OKEN Scanner

Nuvela. 1. desagii, răsti, bulbucați; **2. răgușit, încleștați, umezite** – schimbarea clasei morfologice (participiu > adjectiv); **altădată** – compunere prin alipire (pronume + substantiv); **mojicule, sfântul** – schimbarea clasei morfologice (adjectiv > substantiv); **încetinel** – derivare cu sufix; **cireșie** – derivare cu sufix; **3. sânge** – sens propriu (lichid de culoare roșie care circulă prin vene); **(a) sângera** – sens figurat (a durea, a ustura); **scăldat în sânge** – sens figurat, metaforic (lumină roșiatică); sângele devine simbolul suferinței, al durerii înăbușite; **4. bagă de seamă** = ai grijă, fii cu băgare de seamă; **nu înseamnă bine** = prevestește rău; **se umeriră** = se îngrămădiră; **un dram bun** = mult(ă); **5. în pripă** ≠ alene, pe îndelete, agale; **îndărăt** ≠ înainte; **cel dintâi** ≠ cel din urmă, ultimul; **se înteța** ≠ se micșora, scădea; **6.** Cuvântul **spaimă** numește starea de spirit a țăranilor prea des umiliți pe nedrept; **7.** *„privire mută"* – epitet simplu, personificator; „val amar" – epitet simplu; „lumină... se zvârcolea" – personificare; „cărare spinoasă" – epitet simplu; „tăcuți și îngânduraţi" – enumerație; „îl urmară pârjol" – epitet metaforic (al verbului); **8.** Narațiunea; descrierea și dialogul; **9.** Indici temporali: „flacăra bolnavă a unei lămpi", „întunericul"; indici spațiali: „din casă", „gara". **10.** Naratorul, la persoana a III-a. **11.** „Printre nourii bulbucați... raze purpurii"; Elemente specifice descrierii: **figuri de stil**(„trâmbă de lumină ... se zvârcolea" – *personificare*; „cărare spinoasă"; „îl urmară pârjol", „raze purpurii" – *epitete*; „tăcuți și îngânduraţi" – *enumerație*); **predomină substantivele și adjectivele** (*nouri, văzduh, răsărit, cireșie, spinoasă, negru* etc.); **verbe la imperfect** (*se zvârcolea, se înteța, avântă, înălța*); **12.** Dialogul evidențiază relația dintre personaje, caracterizându-le prin limbaj; prin descriere se creează imaginea spațiului de desfășurare a acțiunii și se sugerează atmosfera. **13.** Avertizează asupra desfășurării viitoare a acțiunii, autorul evidențiind credința populară în semne și în predestinare. **14.** Nicolae Tabără, fiul său, bătrâna și hamalul, vardistul, șeful gării reprezintă două categorii sociale; personaj principal – Nicolae Tabără; personaje secundare – fiul lui Nicolae Tabără, bătrâna; personaj episodic – soția; personaj colectiv – țăranii; **16.** „Bătrânul se dădu repede jos... – Nu v-ajute Dumnezeu-sfântul!"; **17.** Este mai amplă; cu acțiune mai complexă și personaje mai numeroase. **18. Mijloace indirecte** de caracterizare (comportament, limbaj, mediul din care provin); **mijloace directe** de caracterizare (de către alte personaje); **19.** Cuvântul din titlu apare în replica șefului de tren, sintetizând concepția unei pături sociale parvenite, despre țăranul român. Titlul evidențiază atitudinea autorului față de personajul colectiv creat (de înțelegere și compasiune); **20.** Termeni lexicali care sugerează suferința: **sânge, rănile, clătinându-se, oftând**; numeroase figuri de stil; blestemul din final. **21.** Deznodământul este descendent; se sugerează faptul că viața reintră în

Scanned with OKEN Scanner

firescul cotidian. **22.** Problema ţăranului român într-o societate coruptă, care nu-şi recunoaşte şi nu respectă rădăcinile. **23.** Nuvelă.

Poemul eroic. 1.„ *Seama-şi dă*" = înţelege, pricepe; „*şi-a pierdut vederea*" = a orbit; „*fără pereche*" = unic;„ *şi dă sfârşitul*" = moare; „*fără vlagă*" = slăbit; **2. Duce** lemnele cu maşina, (transportă); **Duce** vorba. (transmite veşti); L-**am** ***dus*** până la capătul străzii. (a conduce);Românii **au dus** un război greu. (au luptat); Îşi **duce** viaţa într-o cocioabă. (a trăi); **Am dus** o dreaptă. (am trasat); **5.** Are dimensiuni mai ample decât balada; **6.** Naraţiunea; dialogul şi descrierea ajută la caracterizarea personajelor şi la sugerarea atmosferei; **7.** Evocă un moment semnificativ din istoria Franţei; **8.** Momentul în care Roland îşi dă sufletul; **9.** Răsplata pentru faptele pământeşti este paradisul ceresc; **10.** Roland (atestat documentar ca nepot al lui Carol cel Mare); **11.** „Roland viteazul... iertare-i cere"; **12.** Credincios, viteaz, patriot; **13.** Autorul creează un ideal uman, de aceea el pune accent pe valorile morale ale personajului; **14.** „Cu tine-am câştigat atâtea lupte / Şi-atâtea necuprinderi"; **15.** Jertfa pentru apărarea ţării e prilej de mândrie, moartea nu este pentru personajul-erou prilej de întristare, pentru că marile fapte de vitejie duc la iertarea micilor păcate; comuniunea omului cu Dumnezeu; **16.** *Dan, căpitan de plai* (sau alt poem); **17.** Poemul eroic.

Proverbul. 1. Învăţătură = derivare cu sufix; **fiert** = conversiune (participiu > adjectiv); **2.** Orice, se-nvaţă, şi-n; **3. Cere** = (a) pretinde, revendica, dori, solicita; ***patimă*** = pasiune, năravi, boală, cusur; **sfârşit** = capăt, final, deznodământ; **tare** = dur, solid, rezistent; **4. Meserie** → meseriaş; **om** → omeneşte; **mamă** → mămos; **prost** → (a) prosti; **5.** Proverb; literaturii populare; **6.** „Pe tot omul în viaţă / Patimile îl învaţă" – Tot păţitu-i priceput; „La orce învăţătură / Nu grăbi peste măsură" – Graba strică treaba. **7.** Defectele umane: lenea, graba, prostia; **8.** „Cine a mâncat papară / Ştie **dulce**-i ori **amară**"; **9.** Omul trebuie să fie cumpătat în orice fel de activitate şi numai experienţa te poate învăţa în viaţă.

Genul liric. I. 1. zac = pirotesc, bolesc, tânjesc; (în text: stau); **mustrare** = certare, ceartă, regret; **căinţă** = regret, remuşcare, părere de rău; **2.** Concursul de **bob** a fost câştigat de Mihai. (= sanie de metal formată din două părţi articulate ce e dirijată cu un volan, folosită la concursuri); **3.** sens figurat: *stropi de mac* = flori de mac; **4.** „gene... ca spicele de orz" – comparaţie; „snopii de senin ai cerului" – metaforă; „fără dorinţi, fără mustrări, fără căinţi" – enumeraţie, repetiţie; **5.** „Ici-colo roşii stropi de mac" – imagine vizuală; „Ea cântă / şi eu ascult" – imagine auditivă; **6.** Sugerează legătura dintre om şi natură; aceasta, personificată, este în consonanţă şi alimentează trăirile poetului. **7.** Descrierea; **8.** Tabloul naturii personificate („o fată cu gene lungi") este amplu, cuprinzând atât elemente ale cadrului terestru cât şi elemente cosmice. Privirea se leagănă între pământ şi cer: „boabe de grâu", „stropi de mac", „în lan" – „snopii de senin ai cerului"; **9.** Elementele

Scanned with OKEN Scanner

cadrului descris sunt de o cromatică aprinsă: „prea mult aur", „roşii stropi". Aceste culori simbolizează sentimente. **10.** Sentimentele sunt transmise direct, de către eul liric. **11.** Pronumele de persoana I, *eu* precum şi verbele *zac*, *ascult*, accentuează lirismul; **12.** Pronumele de persoana I, *eu* pus în relaţie cu pronumele personal de persoana a III-a, *ea* precum şi verbele care le însoţesc („Eu zac" – „ea cântă") sugerează atitudinea pasivă contemplativă a eu-lui liric; **13.** Sentimentele transmise sunt de linişte, de plinătate; **14.** Poezia poate fi considerată un pastel, deoarece eul liric transmite în versurile date sentimentele trăite în mijlocul naturii, pe care o descrie. **15.** Se remarcă o libertate prozodică desăvârşită (absenţa rimei, măsura versurilor inegală), deci trăsături ale versificaţiei moderne. **II. 1.** modul de expunere predominat este *descrierea* (apar figuri de stil, predomină substantivele şi adjectivele), prezentându-se însuşiri fizice şi morale surprinse într-un anumit moment; modalitatea de portretizare este directă; **2.** *„ca ceara"*, *„ca un măr"* – comparaţii; *„suflete bătut de gând"* – epitet personificator; **3.** sentimentul dominant este de tristeţe; **4.** rimă împerecheată; 16 silabe; **5.** Se spune că ochii sunt oglinda trăirilor, poarta către suflet. Privirea devine astfel mijlocul de comunicare în lipsa cuvântului („nu spui nimică"); **III. 1.** comuniunea, legătura strânsă a eu-lui liric cu natura; **2.** „Ziua scade, noaptea creşte"; „Dacă trece vremea mea"; **3. a**; **4.** Versurile aparţin unei opere lirice; „personajele" devin simboluri ale unor trăiri; **5.** Prezenţa liniei de dialog; tema-imposibilitatea opririi curgerii timpului;

Oda. 1. Nepieptănată – derivare cu prefixul *ne* şi conversiune (participiu negativ > adjectiv); *Mircea cel Bătrân* – compunere prin alăturare; *în jurul* – conversiune (locuţiune adverbială > locuţiune prepoziţională); **2. Margine** = limită, periferie, capăt; **codru** = pădure, dumbravă; **tânăr** = june, adolescent; **curgător** = trecător; **3.** Toată *floarea* intelectualităţii româneşti s-a adunat la Ipoteşti. **4. Scrisoarea III**, **Luceafărul**, **Revedere**, **Pe lângă plopii fără soţ**; **5. Margine de mare, luna, codri, plopi, tei**. Autorul utilizează aceste elemente întrucât ele sunt o sinteză a peisajului românesc; folosite atât de des de către Eminescu, ele creează cadrul poetic eminescian; **6.** Sentimente de dragoste şi de admiraţie faţă de marele poet român, Mihai Eminescu; **7.** *Noduri albe* – metaforă; *ca o barbă* – comparaţie; *codri adânci* – epitet; *plopii luminii, ai dreptăţii, ai iubirii* – enumeraţie; **8.** Verbul *a trebui*, din titlu, sugerează faptul că naşterea poetului pe plai românesc nu este o întâmplare; **9.** Înclinaţia spre frumos, spre poezie („Cărora le plăcea să spună / Seara în jurul focului poezii") dragostea de ţară, vitejia („Plecau să se bată cu tătarii / Şi cu avarii şi cu hunii şi cu leşii"); **10.** Exprimă sentimente; eul liric; figuri de stil; predomină monologul ca mod de expunere; **11. - 12.** „Şi mai ales au existat nişte oameni simpli / Pe care-i chema: Mircea cel Bătrân, Ştefan cel

Scanned with OKEN Scanner

Mare"; „Acest tânăr cu ochi mari, / Cât istoria noastră, / Trecea bătut de gânduri / Din cartea cirilică în cartea vieții"; „Plecau să se bată cu tătarii / Și cu avarii și cu hunii și cu leșii"; **13.** Odă.

Psalmul. 1. *deznădejde*= neîncredere, suferință; disperare; *roade* = recolte, fructe; *(a) secera* = (a) tăia, (a) trunchia, (a) reteza, (a) *îngâna* = (a) murmura, (a) imita, (a) șopti; **2. pustiul** – conversiune (adjectiv > substantiv) **copt** – conversiune (participiu > adverb); **încolțiți** – conversiune (participiu > adjectiv); *înspăimânta* – derivare parasintetică; **3.** Pasul *Trei Inele* este foarte pitoresc. (strâmtoare, trecătoare); **4.** *Plugul lunii* – metaforă construită din două cuvinte ce numesc realități esențiale: *plugul* – instrument de arat pământul, *luna* – astru ceresc, simbol al fertilității; **5.** „Privighetoarea îți îngână glasul" – personificare; „ Rugându-se pădurile și zarea / Te spală pe picioare ..." – personificare; „Cât o furnică ...", „Cât firul de nisip" – comparație; figurile de stil evidențiază antiteza dintre Dumnezeu și om, cel dintâi stăpân peste toate și prezent în toate, cel de-al doilea minuscul, fără putere, supus. **6.** Exprimă sentimente de venerație; **7.** Obiectul adorației îl constituie Dumnezeu; **8.** Evocă sentimente, folosind monologul ca mod de expunere; **9.** Sentimentele sunt de încredere în Dumnezeu, de dragoste față de divinitate care îi oferă certitudinea existenței sale în toate lucrurile și ființele; **10.** Lauda se îndreaptă asupra celui ce a creat lumea după chipul și asemănarea sa; **11.** „Pe trupul meu simt urma palmei tale"; **12.** Forța divină, veșnicia sa înspăimântă muritorii; **13.** „în prostirile zăpezii", „la pârâu", „roadele livezii", „în spicele de grâu"; **14.** „Tu *ești*...", „Te *pipăi*...", „ Te *gust*...", „ Te *secer* ..."; **15.** Rima – încrucișată, măsura – **10 - 11** silabe; **16.** Psalm.

Imnul. 1. lacrime – formă arhaică, sugerează legătura cu trecutul, tradiția. **2. ființa** – derivare cu sufix; **îngroziți** - derivare parasintetică; conversiune (participiu > adjectiv); **3. vecie** = veșnicie, eternitate, nemurire; **bronz** = aramă (aliaj de cupru și alte metale); **boț** = cocoloș, bulz; **grai** = glas, limbaj, voce; **4.** Cuvintele utilizate sugerează ideea unei predestinări, multe dintre ele ducând cu gândul la practici sacre: **rugă, cimitire, sfinție**; **5.** Metafore care sugerează durerea înăbușită în suspine, ani de-a rândul. **6.** „graiul ... bolborosea ... rugă"– personificare; „ lacrimi și cimitire" – enumerație; versurile evocă vremurile în care poporul român nu-și folosea limba decât pentru rugăciune, neîndrăznind să-și ceară drepturile; **7.** După ce, ani la rând, Transilvania a fost „clopot mut", „clopot înghețat", suferind oprimările și umilința, a venit vremea ca ea să devină purtătoarea cuvântului întregii țări; **8.** Persoana I; **9.** Transilvania; **10.** În prima parte, predomină timpurile trecute: **s-a smuls, bolborosea, ai spus, umbla**; în partea a doua se folosește timpul prezent și modurile imperativ și conjunctiv, care scot în evidență îndemnul la o acțiune mult dorită; **11.** Sentimente de dragoste de țară,

Scanned with OKEN Scanner

patriotism; **12.** „Jeluiri străvechi", „limba şi fiinţa noastră"; **13.** Posibilitatea comunicării; limba poporului; rostire; cuvântul; glas; limba românească; limba, instrument de comunicare, poate deveni mijloc de păstrare a specificităţii unui popor; **14.** Se preamăreşte ţinutul Transilvaniei, exprimând unitatea şi solidaritatea poporului român.

Partea a III-a: Propuneri de teste pentru lucrările scrise semestriale – semestrul I. Varianta I. I. 1. ţară, ğenial, g'eretă, k'enare; 2. îndestulare – derivare parasintetică (de la cuvântul de bază: **destul**); prefix **în** + radical **destul** + sufix verbal **a** → **îndestula** + sufixul **re** – îndestulare; **B C R** – compunere prin abreviere (iniţialele de la *Banca Comercială Română*); **seara – târziu** – compunere prin alăturare (adverbul *seara* + adverbul *târziu*); **3. hotărâre** = decizie; **moarte** = deces; subcombare; **amănunt** = detaliu; **rai** = eden. **4.** am urcat sus – pleonasm (corect: am urcat); un procent de 50% – pleonasm (corect: un procent de 50 sau 50%); dar însă – pleonasm (corect: numai *dar* sau numai *însă*). **II. 1.** „Atunci o chem din mare, atunci o chem din lună" – coordonare prin juxtapunere; **2. noaptea** – substantiv comun, simplu, gen feminin, număr singular, caz nominativ, articol hotărât **a,** subiect simplu; **din lună** – substantiv comun, simplu, gen feminin, defectiv în plural, caz acuzativ, precedat de prepoziţia simplă **din**, complement circumstanţial de loc; **3. a.** venind – mod gerunziu; **b. -i** (caldă) – verb copulativ; **4.** Ori de câte ori **este** chemat de mama de la joacă se simte ruşinat – verb auxiliar; **A fost** odată un moş şi-o babă – verb predicativ; **5. a**; **6. a preface**; diateza reflexivă: Andreea **se preface** că e bolnavă; diateza pasivă: Grâul **a fost prefăcut** în făină; diateza activă: Roata morii **preface** grâul în făină. **III.** vezi capitolul **Genul Liric. Varianta a II-a. 1. gene obosite** – epitet personificator ce sugerează oboseala nesfârşită; **(le simţim) ca-n vis** – comparaţie; se sugerează faptul că timpul atenuează suferinţele, însă amintirea lor este, totuşi, dureroasă; **2.** urmează, **dai**, odaie, voluptoasă; **Atenţie!** Cuvântul *ceasornicul* nu conţine diftong, întrucât grupul **ce** formează, în acest caz, un singur sunet; **3. ceasornic** = ceas, orologiu; **cărare** = potecă, drum; **4. parte**: împărţit, despărţit, împărţitor, neîmpărţit; **5. ca-n** – marchează elidarea vocalei **î (în)**, rostirea într-o silabă a două cuvinte diferite şi evitarea hiatului; **6. substantive în nominativ**: *ceasornicul, luna*; **7.** Ochii **cu gene** lungi mă privesc pe furiş (atribut substantival prepoziţional); Ochii ei sunt **cu gene** întoarse (nume predicativ); **8.** *suflu, urmează, dai, varsă* – conjugarea I; *scoate* – conjugarea a III-a; *simţim* – conjugarea a IV-a; **9.** Toată dragostea mamei *se varsă* asupra copilului. *Se simte* mirosul florilor de tei (diateza reflexivă); Toată supărarea *a fost vărsată* de copil pe jucăria încăpăţânată. Mirosul de fum *a fost simţit* de un vecin prudent (diateza pasivă); **10.** „Când cu gene ostenite ... lumânare" – propoziţie subordonată

Scanned with OKEN Scanner

regentei „Doar ceasornicul urmează lunga timpului cărare"; „pe care însă le simțim ca-n vis pe toate" – propoziție subordonată regentei „Ea din noaptea amintirii o vecie-ntreagă scoate / De dureri". **II.** Vezi capitolul **Nuvela.**

Semestrul al II-lea. I. 1. (*sânge*) *viu și bogat* – epitet; (*risipit*) *ca parfumul* (*în carnea petalei*) – comparație; aceste figuri de stil sugerează frumusețea trupului uman, a omului, care nu înseamnă doar materie, ci și spirit; **2.** Omul este trecător pe pământ; **3. [!]** – marchează participarea afectivă; [...] – marchează o pauză mai mare în vorbire (sau chiar întreruperea definitivă, aici), deoarece emițătorul nu vrea să-și exprime până la sfârșit gândul (sau nu poate, datorită unei puternice stări emotive); **4. în text**: **tot** = pronume nehotărât („tot ceea ce sunt eu deosebit") și adjectiv pronominal nehotărât („tot sufletul meu"); **meu** = adjectiv pronominal posesiv („trupul meu", „sufletul meu"); **tânăr** = adjectiv propriu-zis („trupul ... tânăr"); **alte valori**: **Tot** n-a venit? (adverb); **Al meu** e mai vechi. (pronume posesiv); **Tânărul** iubește drumeția (substantiv); **5.** atribute adjectivale exprimate prin adjective pronominale: *meu, toată, mea, alta, tot*; **tot** = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal nehotărât, se acordă cu substantivul *sufletul* (neutru, singular, nominativ); **cu sânge** – atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun, simplu, gen masculin, defectiv de plural, caz acuzativ, cu prepoziția simplă *cu*; **6. de ... făptură** – complement indirect, substantiv; **odată** – complement circumstanțial de timp, adverb; **7. b**; **8. a.** *Petala* și sepala sunt părți componente ale florii; **b.** Picătura de sânge catifelat, *petala*, s-a așezat în iarba verde; **c.** Roua spală *petala* încă somnoroasă a trandafirului; **d.** Tulpina s-a rupt *din cauza petalelor* războinice. **9.** Funcțiile acestea sunt *pentru el.* **10. substantive în nominativ:** trupul, ființa, sufletul; **substantive în acuzativ:** ca parfumul, în carnea (articulate hotărât); **II.** Vezi capitolul **Balada cultă. Varianta a II-a. I. 1.** narațiunea; **2.** „câtă grijă are mam-mare și câtă prevedere"; „Cum era să plece băiatul numai cu pălăria de paie?" **3. ce** – pronume interogativ; **o** – forma verbului auxiliar „a avea" (viitor popular – *o să facă*); **4. tot** – adverb; **5. a**; **6. câtă** – atribut adjectival; **7. a**; **8. b**; **9.** Fii atent(ă), unele propoziții au predicat elidat; propoziția a II-a este „și toate prăvăliile închise" (predicatul *sunt închise*) – dezvoltată, enunțiativă, afirmativă, principală, în raport de coordonare prin joncțiune (*și*) cu prima propoziție; **II.** adaptarea limbajului la situația de comunicare; stăpânirea formulelor de inițiere, încheiere a unui dialog; asigurarea coerenței ideilor exprimate; respectarea regulilor morfosintactice în formularea propozițiilor și a frazelor.

Etapa județeană, 2002. I. Poezia „Am iubit ..." este o declarație de dragoste făcută de cel veșnic îndrăgostit de natura patriei, poetul Nicolae Labiș. În cele două strofe, autorul realizează tabloul mirific al unei țări de poveste, în care fiecare anotimp dezvăluie noi frumuseți. Vara are cerul „străveziu",

Scanned with OKEN Scanner

„răchitele despletite" sunt aureolate de „curcubeiele pe stânci", iar Bărăganul atrage cu „fetele morgane". Ploile toamnei sunt însoțite de „trăsnete rotunde", încât cârdurile de cocoare călătoare par o „scurgere". Iarna „pădurile adânci" par „încremenite" „sub ger alb" și permanent. „Semeția pinilor, / Plini de scama norilor", ca și „Pacea înălțimilor" dau pământului și locuitorilor lui demnitate și siguranță. Inversiune, epitet personificator, structura „despletitele răchite" creează impresia de abundență și fast, iar metafora „scama norilor", e aureola ce împodobește pinii, dându-le măreție și realizând legătura între terestru și cosmic. Împletirea imaginilor terestre cu cele cosmice conferă tabloului frumusețe, culoare, încântând pe cititor. **II. Am iubit de când mă știu.** De când am deschis ochii către lume, începând să pricep ce este în jurul meu, am început să mă desprind de jucăriile copilăriei, fiind tot mai mult atras(ă) de viața și de farmecul naturii înconjurătoare. Zile întregi urmăream o furnică, o libelulă sau un fluture, uimit(ă) de mărinimia cu care Dumnezeu a înzestrat natura. Apoi mi-am îndreptat iubirea spre plante și flori și le-am admirat alcătuirea măiestrită, coloritul seducător, respirând cu nesaț parfumul lor delicat. Mi-am înălțat privirea spre pomii în floare, imaginându-mi că așa arată grădinile din basme. Așa sau poate altfel, ca iarna, când aceiași pomi încărcați de promoroacă strălucesc feeric în zilele cu soare. În zilele de vară, departe de asfaltul fierbinte și de praful orașului, am străbătut șesul cu flori viu colorate, cu parfum de iarbă proaspăt cosită și din nou m-am îndrăgostit. Acolo, la țară, așezat(ă) pe pragul casei bunicilor mi s-au dezvăluit alte frumuseți: cerul înstelat, cu lună și luceferi, cu Calea Robilor, cu Carul Mic și Carul Mare, pe care cu răbdare și dragoste bunicul mi le arăta. Și iarăși am spus că nimic nu poate fi mai frumos. Dar m-am înșelat; nu văzusem un răsărit de soare sau un apus, pe munte sau la mare, nu stătusem la umbra unui arbore, admirând cerul printre frunzele lui și având impresia că totul se învârte în jurul meu; nu mă plimbasem printr-o vie, de unde îmi surâdeau ascunși sub frunze struguri ruginii și aurii și albăstrii, care te îmbată cu aroma sucului dulce.

Când într-o primăvară, am colindat potecile răcoroase ale pădurii, elastice sub talpa piciorului desculț, acompaniat(ă) de cântecul păsărilor și având în față covorul verde – violet de toporași și viorele, am exclamat: „Eu n-am avut niciodată o bluză (sau rochie) atât de frumoasă!" și iarăși m-am topit de admirație. Și câte ar mai fi și mai frumoase: parcul cu arbori seculari, cu lacul limpede peste care se arcuiește un pod ca cel de păienjeniș din poeziile lui Eminescu, cu verdele crud al primăverii sau cu verdele închis din plină vară al pomilor, ale căror frunze se transformă toamna în cel mai măiestrit covor persan. Ce poate fi mai frumos? Toate acestea le-am iubit de când mă știu și le voi iubi întotdeauna, pentru că ele sunt patria mea!

Scanned with OKEN Scanner

III. 1. pup*ic*, lăpt*ic*, tăt*ic*; cureluşă, căţeluşă. **2.** Tatăl şi-*a binecuvântat* copiii. *Binevoiţi* de poftiţi la noi! **3.** „*Sătulul* nu crede *celui flămând*" (proverb). În basme *binele* învinge *răul*. **4.** *impozit* – dare, bir; *inaugura* – a deschide festiv, a marca începutul unei activităţi. **5.** *am iubit – am urât; verii – iernii.* **6.** Ceasul a stat (s-a oprit). Toată ziua stă (leneveşte) **7.** *nu poţi* – diateză activă; *(a)-ţi imagina* – diateză reflexivă. **8.** Omul părea drogat (copulativ). *Se pare* că nu ai învăţat (predicativ). **9.** Mustăţile *bunicului* erau trase zdravăn de cei doi nepoţi (atribut substantival genitival). Cireşul *de la bunicul* din grădină are cele mai bune fructe – atribut substanţial prepoziţional. **10.** *frică* – subiect; *e* – predicat verbal; *mi* – complement indirect; *de şerpi* – complement indirect.

2003. I. Elementele cadrului natural descris; semnificaţia a două imagini artistice, atitudinea poetului faţă de natură; **II.** Conţinut: viziunea asupra elementelor cadrului descris; înlănţuirea ideilor; ordonarea detaliilor; folosirea adecvată a figurilor de stil. Redactare: unitatea compoziţiei, coerenţa textului, originalitatea şi stilul; ortografia, punctuaţia; **III. 1.** păt*uţ*, căr*uţ*, căld*uţ*, tăt*ic*, mămică etc.; **2.** *Bătrânul* acela este vecinul meu. A luat *un zece*. **3.** primul „i" – desinenţă, al II-lea „i" – articol hotărât; **4.** *Au apărut* primele flori (a răsări). Revista *a apărut* luna aceasta (a ieşi de sub tipar). **5.** bunăvoinţă, binecuvântat, bună-credinţă, prim-ministru; **6.** *un soare* – acuzativ, *căldură* – acuzativ; **7.** Mi *s-a părut* că sună telefonul (valoare predicativă). Mi *s-a părut ciudată* comportarea lui. **8.** Mie *însemi...* . Vouă *înşivă*; **9.** Acestei *flori* (dativ) îi este specifică forma petalelor. I-a părut rău *de florile* rupte. **10.** *trei* – atribut adjectival; *pe scară* – complement circumstanţial de loc.

2004. I. 1. elemente ale spaţiului teluric: case, păpuşoii, boii, garduri, elemente ale spaţiului cosmic: norii, cerul etc.; armonie terestru – cosmic; **2.** „luna încruntată" – umanizarea peisajului; paleta cromatică a toamnei; **III. 1.** *jurământ, acreală;* **2.** *Bolnavul* este spitalizat. *Binele* se răsplăteşte cu bine. **3.** *i*[1] – desinenţa de plural, *i*[2] – articol hotărât; **4.** Drumul este *lung*. Taie materialul pe *lung*. etc. **5.** *bună* – cuviinţă, *bună* – credinţă; binefacere; răufăcător; **6.** *casele, palate* – nominativ, *vraja* – acuzativ; *înserării* – genitiv; **7.** El *merge* la mare – La mare *se merge* pe cheltuiala fiecăruia. Îţi *merge* bine. **8.** *însevă*. **9.** Păsările *de pe cer* trec grăbite – acuzativ; Păsările *cerului* trec grăbit – genitiv; **10.** *belşugul* – complement direct; *ce* – complement direct.

Etapa locală, 2006 – I. 1, 2. Conceput ca un monolog adresat unui ascultător, fragmentul reprezintă un îndrumător etic pentru oricare dintre noi, un îndemn la cunoaştere şi dezvoltare spirituală fără limite. Orice fiinţă omenească, orice tânăr e un *pom cu mugurii aprinşi*, însetat de lumina cunoaşterii, aflat la vârsta maximei receptivităţi, ce nu trebuie ratată. Imperativul repetat *lasă* e o invitaţie, chiar o poruncă de a nu rata ocazia

Scanned with OKEN Scanner

dezvoltării spirituale, de a face ca *ramurile să pornească* până când *face ramura fruct*, dând rezultatele aşteptate şi satisfacţia împlinirii, asigurând evoluţia, progresul. **3.** Cum însuşi afirmă poetul, *barca* e *sufletul tău, e gândul tău*, e puterea de decizie şi voinţa fiecăruia, care să conducă spre izbândă. Antiteza între *barca bună, cu lopeţile tari* – a celui ce-şi cunoaşte şi-şi urmăreşte idealul – şi *bărcile fără lopeţi* – ale celor cu o viaţă dezordonată, pierdută, fără sens întăreşte calea de urmat, recomandată de Tudor Arghezi. **4.** Acest impuls este subliniat şi prin repetarea adjectivului pronominal posesiv *tău, tale*, pentru a implica şi pentru a-l face responsabil şi angajat pe ascultător, pe orice fiinţă umană. **5.** Adverbul *acolo* simbolizează ţinta, atingerea scopului. Deşi acest adverb delimitează spaţiul, formarea spirituală este fără limite, este continuă, căci *ramuri vor încolţi şi vor pleca din trunchiul rădăcinilor tale*, făcând din orice om angajat un factor al progresului. **II.** Intriga: Privirile îi sunt atrase de o imagine mai puţin obişnuită: o ursoaică şi puiul ei cercetează tomberoanele din apropierea cartierului. Şi ursoaica îl vede şi, îngrijorată pentru puiul ei, se îndreaptă spre Mircea. Inima băiatului îşi accelerează bătăile, iar mersul alene devine fuga cea *ruşinoasă, dar sănătoasă...* . **III.** Aştept întotdeauna cu plăcere să-mi petrec vacanţele la bunici, la ţară. E un sat mare şi frumos, cu oameni harnici, cu case arătoase, bine gospodărite. La marginea satului, pe un deal, se zăreşte o *căsuţă*, ca o ciupercă uriaşă, cu pălăria-acoperiş aplecată spre vale, încât te aştepţi ca, dintr-un moment în altul, această jucărie să o ia în jos, alunecând ca pe rotiţele unei maşinuţe, nemânate de niciun năzdrăvan. Să fie casa Sfintei Vineri, a vrăjitorului din Oz sau a lui Harry Potter? Eu şi prietenul meu, Alex, am dori să aflăm misterul acestei căsuţe şi să cunoaştem pe locatarul ei. Ne apropiem cu teamă şi curiozitate şi vedem stând în prag un bătrân scund, cu barba albă, uitat de lume şi de ani; pare a fi Statu-Palmă-Barbă-Cot însingurat. Neîndrăznind să-i tulburăm liniştea, o luăm tiptil spre casă, ca doi hoţi ce se tem să nu fie urmăriţi şi cu dorinţa neîmplinită.

Etapa judeţeană, 2006 – I. Poeta Ana Blandiana defineşte, prin metafore şi simboluri, limba română, în această strofă de o mare densitate de sensuri ale cuvintelor. Truda seculară pentru izvodirea şi cizelarea limbii este asemeni efortului depus pentru realizarea unei construcţii monumentale, este un proces continuu, mai mult decât urzirea migăloasă a albinelor în stup. Drumul acestei izvodiri, urzeli şi ţesături a avut loc în strânsa legătură cu existenţa acestui popor, cu mediul ambiant. Limba s-a format prin albii de râu, în susurul izvoarelor, prin munţi şi codri, în cântec de păsări şi în zăngănit de arme, în iureşul luptelor pentru apărarea fiecărei palme de pământ românesc. Limba noastră s-a făurit odată cu doinele şi baladele, cu basmele şoptite la

Scanned with OKEN Scanner

lumina stelelor sau la focul vetrelor strămoşeşti. Ca să ajungă a fi scrisă pe *foi albe* cu *cerneala* cerului, au contribuit meşteri iscusiţi, constructori de cuvinte: scriitori şi oameni de ştiinţă. Element de unitate şi componenţă esenţială a specificului nostru naţional, limba română a fost apărată de influenţe străine alimentându-se în permanenţă din vorbirea populară. din folclorul nostru. În timp, ea a devenit o construcţie solidă, *casă zidită din litere pe stâlpi de silabe,/ Sprijinită-n cuvinte*, cuvinte capabile să exprime idei şi sentimente cât mai variate. Folosite cu sensul lor propriu sau cu sens figurat, cuvinte, locuţiuni şi expresii, arhaisme, regionalisme sau neologisme sunt la îndemâna fiecărui scriitor, pentru a da expresivitate şi originalitate stilului lor. Creatori şi consumatori ai resurselor inepuizabile oferite de limbă, poeţii şi prozatorii au închinat şi continuă să înalţe cuvinte de slavă, adevărate ode marii doamne cu numele Limba română. *Dulce şi frumoasă* (George Sion), *ca un fagure de miere* (Mihai Eminescu), *graiul pâinii, comoară în adâncuri înfundată* (Alexandru Mateevici), *ca o vatră* (Claudiu Moldovan), *slăvit pristol de piatră şi floare, căţuie de petale* (Vasile Voiculescu) – sunt doar câteva din atributele date limbii române de scriitorii tuturor timpurilor. **II.** *Slăvire ţie, grai dulce, românesc!* Înainte de înţelegerea cuvântului am auzit glasul de alint al mamei, am adormit în cântecul ei dulce de leagăn. Mai târziu, cu capul în poala bunicii, am ascultat povestiri şi basme ce mi-au legănat copilăria. Mai inainte de a cunoaşte alfabetul am învăţat primele poezii şi cântece, am gustat din dulceaţa fără seamăn a limbii române. În şcoală, încă din primii ani am învăţat să vorbesc şi să scriu corect cuvintele limbii materne, făcând cunoştinţă cu resursele ei inepuizabile de exprimare. Textele literare şi lecturile particulare ne-au lărgit şi mai mult orizontul cunoaşterii posibilităţilor expresive ale limbii, iar compunerile literare au probat bogăţia vocabularului şi talentul fiecăruia dintre noi. În relaţiile colegiale, am învăţat să ne purtăm civilizat, să ne vorbim frumos chiar şi-n mici neînţelegeri sau în certuri, căci *vorba dulce mult aduce*, iar insultele şi pornografiile nu sunt demne de calitatea de elev, de om al mileniului al III-lea. Cu această zestre spirituală, mă închin astăzi ţie, unic tezaur, maică şi doamnă, sfântă cetate şi patrie de cuvinte, Limbă Română!
III. 1. Fals. **2.** *Am rostit câteva sunete şi am constatat că ştiu alfabetul.* Afirmaţia este falsă, pentru că litera este semnul grafic al sunetului. Acesta se rosteşte, iar litera se scrie, iar alfabetul se învaţă. **3.** Adjective obţinute prin conversiune (din verbe la participiu) sunt: *zidită, sprijinită, suspendată.*
4. *zidită* – clădită, înălţată, construită; *suspendată* – atârnată; *linişte* – tăcere, calm, acalmie; *a aşterne* – a aşeza, a acoperi. **5.** Marian se *foi* toată noaptea din cauza ţânţarilor. **6.** Conjuncţia: Aura mergea *şi* plângea; adverb: Este *şi* ea o fiinţă nevinovată.

Scanned with OKEN Scanner

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Literatura română

1. Alecsandri, Vasile, *Noaptea Sfântului Andrii*
2. Alecsandri, Vasile, *Dan, căpitan de plai*
3. Alecsandri, Vasile, *Golia ticălosul*
4. Alexandru, Ioan, *Imnul Albei-Iulia*
5. Arghezi, Tudor, *Psalm (Ruga mea...)*
6. Arghezi, Tudor, *Lumină lină*
7. Brătescu-Voineşti, Ioan, Al., *Moartea lui Castor*
8. Blaga, Lucian, *Odă simplisimei flori*
9. Coşbuc, George, *Paşa Hassan*
10. Coşbuc, George, *Moartea lui Gelu*
11. Cotruş, Aron, *Horea*
12. Călinescu, G., *În tren*
13. Coşbuc, George, *Patria română*
14. Creangă, Ion, *Amintiri din copilărie*
15. Delavrancea, B., *Hagi Tudose*
16. Eliade, M., *Tabăra de la Sibiu*
17. Eminescu, Mihai, *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*
18. Eminescu, Mihai, *Doina*
19. Mureşanu, Andrei, *Deşteaptă-te, române!*
20. Macedonski, Al., *Psalmi moderni*
21. Labiş, Nicolae, *Moartea căprioarei*
22. Neagu, Fănuş, *Dincolo de nisipuri*
23. Preda, Marin, *Moromeții* (fragmente)
24. Rebreanu, Liviu, *Catastrofa*
25. Rebreanu, Liviu, *Iţic Ştrtul, dezertor*
26. Sadoveanu, M., *Cozma Răcoare*
27. Sadoveanu, M., *Hultanul*
28. Sadoveanu, M., *Baltagul*
29. Slavici, I., *Budulea Taichii*
30. Stănescu, N., *Veche întâmplare*
31. Voiculescu, V., *Căprioara din vis*
32. Voiculescu, V., *Florii*

Literatura universală

1. Defoe, Daniel, *Robinson Crusoe*
2. Dikens, Charles, *David Copperfield*
3. Rabelais, François, *Gargantua şi Pantagruel*
4. Swift, Jonathan, *Călătoriile lui Gulliver*
5. *Psalmul lui David*
6. Verne, Jules, *Doi ani de vacanță*

Scanned with OKEN Scanner

BIBLIOGRAFIE

1. Andrei, Mihail; Ghiță, Iulian, *Limba română*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983.
2. Avram, Mioara, *Gramatica pentru toți*, Ed. Academiei, București, 1986.
3. Beldescu, George, *Ortografia actuală a limbii române*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984.
4. Butnaru, Elena; Cojocaru, Ileana; Cojocariu, L.; Cojocariu, G., *Auxiliar pentru manualele alternative* (clasa a V-a și a VI-a), Ed. Taida, Iași, 2003.
5. Coțofan, Mona; Doboș, Mihaela, *Ghid de teorie literară*, Ed. Porțile Orientului,, Iași, 2001.
6. Dimitriu, C., *Gramatica limbii române explicată*, ed. Junimea, Iași, 1982.
7. Dimitriu, C., *Tratat de gramatică a limbii române: Morfologia*, Ed. Institutul European, Iași, 1999.
8. Eftenie, N., *Introducere în metodica studierii limbii și literaturii române*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2000.
9. Hristea, Gh., *Limba și literatura română*, Ed. Petrion, 1983.
10. Hristea, Gh., *Sinteze de limba română*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1981.
11. Ilinca, Șt. M., *Literatura română – concepte operaționale*, Ed. Aramis, București, 2000
12. Parfene, C., *Literatura română în scoală*, Ed. Universității „Al. I. Cuza", Iași, 1997.
13. Parfene, C., *Compozițiile în școală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1980.
14. *** *Gramatica limbii române*, vol. I-II, Ed. Academiei, București, 1966.
15. *** *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ed. Academiei, București, 1975.
16. *** *Dicționar de arhaisme și regionalisme*, Ed. Academiei, București, 2000.
17. *** *Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, București, 1982.
18. *** *Dicționar de sinonime*, Ed. Academiei, București, 2000.
19. *** *Dicționar de termeni literari*, Ed. Academiei, București, 1976.
20. *** *Manualele alternative pentru clasa a VII-a*, Ed. Humanitas, All, Corint

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ "GH. ASACHI" IAȘI

Scanned with OKEN Scanner

© Editura **TAIDA**
Toate drepturile aparţin Editurii TAIDA. Nicio parte a acestei cărţi nu poate fi retipărită, reprodusă sau utilizată în orice alt fel, inclusiv prin fotocopiere sau în formă electronică, fără avizul prealabil în scris al editurii.

Scanned with OKEN Scanner

PENTRU COMENZI VĂ RUGĂM SĂ VĂ ADRESAŢI EDITURII TAIDA

- ***La adresa:*** **Str. Vasile Lupu, nr. 70-74, Bl. P3, sc. 3, et. 3, ap. 12, Iaşi – 700309**
- ***Telefonic:*** **0232.270250; 0232.270260; 0332.496194**
- ***Gsm:*** **0744.320323**
- ***Prin fax:*** **0232-270250**
- ***Prin email:*** **office@edituratаida.ro; edituratаidaiasi@yahoo.com**
- ***Web*****: www.edituratаida.ro; www.eduzone.ro**

Editor: *TUDOR TCACIUC*
Corectura: *ILEANA COJOCARU*
Pre-press: *MIHAELA URSULEANU*
Coperta: *MIHAELA URSULEANU*

www.edituratаida.ro
www.eduzone.ro

TIPĂRIT LA:

Tipografia
S.C. PRINT MULTICOLOR S.R.L.
Str. Bucium nr. 34, Cod 700265, IASI
Tel. 0232-211225 / 236388
Fax: 0232-211252

Prezenta lucrare intenționează să fie o sinteză a cunoștințelor de limba și literatura română acumulate în anii de gimnaziu, oferind, într-o formă originală, (prin breviare), și unele soluții pentru receptarea și aplicarea acestor cunoștințe, în exerciții și teste cu caracter practic – aplicativ.

Autoarele

www.edituratai da.r
www.eduzone.ro

ISBN 97 07-X

Scanned with OKEN Scanner